

INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

Resultatbilaga 2010

Bilaga till Sidas årsredovising

Publicerad av: Sida, 2011

Copyright: Sida

Omslagsbild: © 2006 Jane Brown/CCP, Courtesy of Photoshare. "Adolescent girls perform a skit during the Mzimba district launch of the Sara campaign, a Girls' Empowerment Program in Malawi."

Layout: Citat

Art.nr.: SIDA61383sv

ISBN: 978-91-586-4166-2

Publikationen kan laddas ner från
www.sida.se/publikationer

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Slutsatser.....	4
1.2 Att följa upp resultat inom biståndet	10
1.3 Metod och material	12
1.4 Disposition	15
2. Jämställdhet och kvinnors roll i utveckling	17
2.1 Jämställdhet i Sveriges samarbetsländer	18
2.1.1 Kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor	21
2.1.2 Kvinnors politiska deltagande	21
2.1.3 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	23
2.1.4 Kvinnors säkerhet och bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel	23
2.1.5 Sammanfattning av utvecklingen av jämställdhet i Sveriges samarbetsländer	25
2.2 Det svenska utvecklingssamarbetet inom den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling	25
2.2.1 Beskrivning av genomförande och genomslag av den tematiska prioriteringen	26
2.2.2 Finansiell redovisning av den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling	28
2.2.3 Redovisning av arbetet med biståndseffektivitet inom den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling	33
2.3 Resultat från utvecklingssamarbetet genom Sida vars huvudsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling – 20 slumpmässigt utvalda insatser	37
2.3.1 Resultat inom området kvinnors politiska deltagande	39
2.3.2 Resultat inom området kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor	44
2.3.3 Resultat inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	48
2.3.4 Resultat inom området kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel.....	53
2.3.5 Resultat inom området övriga strategiska jämställdhetsinsatser	59
2.3.6 Sammanfattande analys och bedömning	68
2.4 Resultat från utvecklingssamarbetet genom Sida vars delsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling – 4 utvalda insatser	70
2.4.1 Resultat inom området kvinnors politiska deltagande	70
2.4.2 Resultat inom området kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor	71
2.4.3 Resultat inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	73

2.4.4 Resultat inom området kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel.....	75
2.4.5 Sammanfattande analys och bedömning	76
2.5 Redovisning av dialogarbetet – 4 exempel	77
2.5.1 Bilateral dialog: Tanzania och Zimbabwe	77
2.5.2 Global dialog: Världsbanken - Internationella utvecklingsfonden (IDA) och UNCTAD/WTO:s internationella handelscentrum (International Trade Centre, ITC)	78
2.5.3 Sammanfattande bedömning	81
2.6 Slutsatser avseende jämställdhet och kvinnors roll i utveckling	82
3. Resultatbedömning av utvecklingssamarbetet med fyra länder och två regioner	84
3.1 Kambodja	84
3.1.1 Utvecklingssamarbetets inriktning	85
3.1.2 Resultat inom samarbetsområdet grundskoleutbildning	85
3.1.3 Resultat inom samarbetsområdet demokratisk samhällsstyrning	88
3.1.4 Resultat inom samarbetsområdet mänskliga rättigheter.....	93
3.1.5 Sammanfattande bedömning	98
3.2 Etiopien	98
3.2.1 Utvecklingssamarbetets inriktning	99
3.2.2 Resultat inom samarbetsområdet demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter.....	100
3.2.3 Resultat inom samarbetsområdet social utveckling.....	105
3.2.4 Resultat inom samarbetsområdet ekonomisk tillväxt	111
3.2.5 Sammanfattande bedömning	115
3.3 Bosnien-Hercegovina	116
3.3.1 Utvecklingssamarbetets inriktning	117
3.3.2 Resultat inom samarbetsområdet uppbyggnad av en uthållig stat.....	118
3.3.3 Resultat inom samarbetsområdet ekonomisk utveckling	123
3.3.4 Sammanfattande bedömning	127
3.4 Moldavien	128
3.4.1 Utvecklingssamarbetets inriktning	128
3.4.2 Resultat inom samarbetsområdet god demokratisk samhällsstyrning	129
3.4.3 Resultat inom samarbetsområdet stärkt konkurrenskraft på landsbygden.....	135
3.4.4 Resultat inom samarbetsområdet minskad sårbarhet på energiområdet	140
3.4.5 Sammanfattande bedömning	145
3.5 Mellanöstern och Nordafrika.....	145

3.5.1 Utvecklingssamarbetets inriktning	146
3.5.2 Resultat inom samarbetsområdet främjande av mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning	147
3.5.3 Resultat inom samarbetsområdet omsorg om miljön och hållbart nyttjande av naturresurser	152
3.5.4 Resultat inom samarbetsområdet främja regional ekonomisk utveckling och tillväxt	158
3.5.5 Sammanfattande bedömning	163
3.6 Sydostasien	164
3.6.1 Utvecklingssamarbetets inriktning	165
3.6.2 Resultat inom samarbetsområdet miljö och uthållig användning av naturresurser	166
3.6.3 Resultat inom samarbetsområdet demokrati och mänskliga rättigheter (MR)	172
3.6.4 Resultat inom samarbetsområdet hiv/aids	178
3.6.5 Sammanfattande bedömning	183
3.7 Slutsatser av utvecklingssamarbetet med fyra länder och två regioner	185
Bilaga 1: Förkortningar	187
Bilaga 2: Förklaringar till förekommande begrepp	189

1. Inledning

I vår allt mer sammanlänkade värld är fattigdom fortfarande ett av de största hindren för mänsklig utveckling. Arbetet för en hållbar och rättvis utveckling i världen kräver samverkan mellan länder och aktörer. Det svenska biståndet är en del av ett globalt samarbete där arbetsfördelning och samordning blir allt viktigare. Det internationella utvecklingssamarbetet är ett av flera verktyg som Sverige har för att stödja och stärka den komplexa process som ska skapa förutsättningar för en positiv utveckling i Sveriges omvärld och därigenom bidra till målet för Sveriges politik för global utveckling (PGU), att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Sidas roll inom utvecklingssamarbetet är bland annat att vara finansiär, expert och partner.

Den verklighet som Sida och det svenska biståndet verkar i är i ständig förändring. Nya aktörer tillkommer, länder tar avgörande steg i utvecklingen och får nya roller i samarbetet. Sida behöver ständigt anpassa sina arbetsmetoder till de förändringar som sker för att på ett effektivt sätt kunna leva upp till målet för svenskt utvecklingssamarbete, att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra levnadsvillkor, och det övergripande målet för reformsamarbete med Europa, att bidra till stärkt demokrati, rättvis och hållbar utveckling samt närmande till EU och dess värdegrunder.

I 2010 års resultatbilaga redovisas resultatet av Sidas utvecklingssamarbete inom regeringens särskilda tematiska prioritering *jämställdhet och kvinnors roll i utveckling*, samt resultaten av utvecklingssamarbetet med de länder och regioner som avslutade en samarbetsstrategiperiod under 2010: *Etiopien, Kambodja, Bosnien-Hercegovina, Moldavien, Mellanöstern och Nordafrika* samt *Sydöstasien*. Redovisningen följer de anvisningar som regeringen har beslutat om för denna bilaga.

Under 2010 utbetalade Sida drygt 15,4 miljarder kronor, vilket utgör cirka 98 procent av tillgängliga medel. Utav av dessa 15,4 miljarder kronor har elva procent gått till insatser som har jämställdhet som huvudsyfte, vilket är en ökning från sju procent år 2008.

1.1 Slutsatser

I detta avsnitt redovisas sammanfattande slutsatser för redovisningen av den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling samt för de länder och regioner som redovisas i denna bilaga.

Slutsatser avseende jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Regeringens prioritering av jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen från och med år 2008 förstärkte de åtaganden kring främjande av jämställdhet i Sveriges utvecklingssamarbete som gjorts bl.a. i Sveriges politik för global utveckling och i internationella överenskommelser såsom FN:s kvinnokonvention (CEDAW) samt deklarationen och handlingsplanen från FN:s fjärde

kvinnokonferens i Peking 1995. Jämställdhet är en fråga om mänskliga rättigheter och som sådan såväl ett mål i sig som en förutsättning för långsiktig demokratisk utveckling och en rättvis och hållbar global utveckling.

Enligt FN:s bedömning representerar kvinnors arbete cirka 66 procent av allt arbete i världen och de producerar cirka 50 procent av all mat, men tjänar enbart 10 procent av inkomsten och äger endast 1 procent av egendomen. Den ojämlika fördelningen av makt, möjligheter och resurser mellan män och kvinnor samt normer för män och kvinnors beteende, roller och ansvar, begränsar kvinnors, mäns, flickors och pojkars möjligheter till egenmakt och realisering av sin produktiva och ekonomiska potential. Utvecklingssamarbetet har en viktig roll att spela i att förändra ojämlika relationer mellan könen och där jämställdhet i sig är en förutsättning för att kunna uppnå målet för det svenska utvecklingssamarbetet, att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Den sammantagna analysen av milleniemålen uppföljning globalt visar att de flesta av målen inte kommer att uppfyllas om inte mer kraft läggs på utbildning och jämställdhet. Jämställdhetssituationen i Sveriges samarbetsländer varierar mycket och utvecklingen är ojämn. Framsteg har gjorts i vissa länder inom bland annat utbildningsområdet, kvinnors politiska deltagande och minskad spridning av hiv/aids. Vidare finns positiva exempel där kvinnors arbetsmarknadsdeltagande har ökat markant sedan år 2000. Vad gäller sexuell och reproduktiva hälsa och rättigheter (SRHR) är utvecklingen mer komplex, med en mycket liten förbättring när det gäller mödradödlighet och med en fortsatt hög nivå av osäkra aborter. Detta kräver politisk vilja och ledarskap samt adekvata resurser för ett effektivt jämställdhetsfrämjande arbete.

Jämställdhetsfrågorna har fått större genomslag i svenskt utvecklingssamarbete under de senaste åren. Den tematiska prioriteringen har även lett till en ökad medvetenhet på Sida om att jämställdhet är centralt för fattigdomsbekämpning. Prioriteringen har bl.a. bidragit till att jämställdhet fick ett omedelbart genomslag på målformuleringarna i Sveriges samarbetsstrategier. Vidare bidrog prioriteringen till att Sida 2008 avsatte resurser och tillsatte ett jämställdhetsteam som har kunnat arbeta med policy- och metodutveckling, bedriva global dialog och ge stöd till Sidas landteam i deras ansträngningar att operationalisera prioriteringen. Vidare har även flera av Sidas landteam genomfört särskilda satsningar för att förbättra resultaten inom jämställdhetsområdet.

Samtidigt visar andelen utbetalda medel till insatser med jämställdhet som huvudsyfte på en tydlig ökning från sju procent år 2008 (cirka 1 miljard kronor) till elva procent år 2010 (cirka 1,6 miljard kronor). Den största ökning av utbetalningar till insatser med jämställdhet som huvudsyfte noteras inom landkategorin konflikt- och postkonflikt samarbete, vilket föräranletts av att ledarskapet här varit särskilt tydligt. Sidas landteam inom denna landkategori har också genomfört särskilda satsningar för att driva jämställdhet i dialogen med samarbetsparter. Den finansiella redovisningen visar dock att endast två procent av utbetalningarna med jämställdhet som huvudsyfte går till sektorerna humanitärt bistånd respektive marknadsutveckling. Med andra ord har jämställdhet som tematisk prioritering fått mindre genomslag inom dessa två sektorer. Utbetalda medel till insatser med jämställdhet som delsyfte av totalt utbetalda medel har däremot minskat från 78 procent år 2008 till 68 procent år 2010.

Sidas bedömning är att de 20 insatser med jämställdhet som huvudsyfte som redovisas i denna bilaga visar på goda resultat avseende prestationer, framförallt då samarbetsformerna projekt- och organisationsstöd använts. Vidare anses bilagan ge en bra bild av den typ av strategiska jämställdhetsinsatser som Sida finansierar.

Resultaten från de 20 insatserna är illustrativa för den samlade internationella kunskapen om hur jämställdhetsförändring går till – att framgång kräver aktiva och starka förändringsaktörer som i nätverk kan driva utvecklingen. Det är bland annat just dessa aktörer som Sida finansierar genom

riktade insatser, t.ex. kvinnoorganisationer, grupper av män som ifrågasätter rådande manlighetsnormer, eller politiker som vill åstadkomma förändring. Samtidigt behöver de strukturer och institutioner där politik och normer skapas, medel fördelas och samhällsservice levereras stärkas. Detta för att förändringsaktörerna ska få genomslag även på sikt. Det kan ske t.ex. via policypåverkan, förändrad lagstiftning och institutionsbyggande. Bäst resultat når de insatser som kombinerat stöd till förändringsaktörer med stöd till institutionsutveckling, t.ex. barnmorskeutbildningen i Nicaragua och projekten genomförda av Population Council. Insatser som i hög grad riktat in sig på *individer* som förändringsaktörer och i mindre grad på institutioner (t.ex. insatsen om jämställdhetsintegrering i Kazakstan), är mindre benägna att uppvisa effekter på längre sikt. De flesta av de redovisade insatserna riktar också in sig på den nödvändiga förändring av attityder, vilka ofta begränsar jämställdhetsintegrerade insatsernas möjlighet att åstadkomma resultat. Attitydförändring och medvetandegörande är både en förutsättning för jämställdhetsarbetet och ett resultat i sig, men samtidigt har dessa insatser en stor utmaning i att mäta attitydförändring och att påvisa hur det får genomslag i ett förändrat *beteende*. Ytterligare metodutveckling krävs för att bättre kunna mäta resultaten i detta avseende.

Samtidigt som goda exempel finns visar redovisningen av de 20 insatserna att projekt och program ofta saknar tydliga målformuleringar och att det ofta saknas tydliga kausala samband mellan de olika målnivåerna, vilket i sin tur får konsekvenser för den övergripande analysen av måloppfyllelse. Vanligt är att man för projekt och program ställer upp alltför ambitiösa eller långtgående mål som rimligtvis inte kan uppnås under den uppsatta tidsperioden. Det är samarbetspartens uppgift att formulera målen samt svara för att de uppföljningssystem som används också gör det möjligt att redovisa resultat och analysera dessa i förhållande till de uppställda målen. Sida arbetar kontinuerligt tillsammans med samarbetspartner och andra givare för att utveckla bättre metoder för att följa upp och analysera kort-, medel- och långsiktiga effekter, bl.a. genom stöd för att bygga upp samarbetsländernas egna statistikmyndigheter. Det är dock tydligt att det krävs ytterligare kapacitetsutveckling för Sidas samarbetspartner i deras arbete med mål- och resultatstyrning inom området jämställdhet, men även internt på Sida.

Analysen av de fyra redovisade insatserna med jämställdhet som delsyfte visar att jämställdhetsintegrering har ägt rum i ett brett spektrum av sektorer, enligt den gängse modellen att sektorer väljs först för att sedan anpassa angreppssättet för jämställdhetsarbetet till sektorn. Ett alternativt sätt för att få större genomslag för jämställdhet som tematisk prioritering är att Sverige i utarbetandet av samsamarbetsstrategier istället utgår från jämställdhet i valet av samsamarbetsområden. De fyra exemplen illustrerar även de möjligheter och problem som flertalet utvärderingar av jämställdhetsintegrering i utvecklingssamarbetet visat på. Liberiaexemplet med president Johnson-Sirleafs tydliga ledning mot det sexuella våldet mot kvinnor visar att jämställdhetsintegreringen ger bäst resultat när det finns ett tydligt politiskt mandat för att prioritera frågorna. Kenyaexemplet visar att en förutsättning för att lyckas med jämställdhetsintegreringen är att arbetet baseras på en analys av män och kvinnors olika problem, behov och möjligheter utifrån rådande genusnormer och strukturer. Detta måste sedan få genomslag i utformningen av projekt och program och framförallt i tydliga målformuleringar kring jämställdhet samt adekvata system för att följa upp och redovisa resultat.

Dialog är en effektiv metod som fungerar väl för att uppnå resultat inom utvecklingssamarbetet. Det kan samtidigt konstateras att resultaten avseende dialog främst markerar framsteg i processer som först på längre sikt kan leda till reella förbättringar avseende jämställdhet. I detta sammanhang är det viktigt att hålla samsamarbetsparterna ansvariga för de internationella och regionala åtaganden de gjort kring jämställdhet, visa på kopplingarna mellan jämställdhet och utveckling i allmänhet och till tillväxt, samt att föra dialog kring vikten av att uppnå resultat för både män och kvinnor. Goda erfarenheter visar på att dialogfrågan så långt som möjligt ska länkas till pågående processer i landet (t.ex. revidering av utbildningspolicyn i Tanzania och framtagandet av lagen mot våld i nära

relationer i Zimbabwe), eller inom den organisation som ska påverkas (t.ex. Världsbanken vad det gäller IDA förhandlingarna). Dessutom visar det på vikten av att utnyttja kopplingar mellan dialog och finansiellt stöd och att Sveriges samlade kompetens och kapacitet ska utnyttjas (Team Sverige för ett samstämt agerande).

Sammanfattningsvis har Sida, under de tre år som jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen varit ett av regeringen prioriterat område, höjt ambitionsnivån inom området och det har fått genomslag i samarbetsstrategier, arbetssätt och utbetalningar. Som ett resultat av prioriteringen har jämställdhet hamnat i mittfåran av det arbete som Sida är satt att utföra. Nedan följer ett antal lärdomar från genomförandet av den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling fram till slutet av 2010 och som särskilt förtjänar att lyftas fram (för fler lärdomar se avsnitt 2.6).

- Genom strategisk metodutveckling har Sida lyckats integrera jämställdhet bättre i verksövergripande processer och metoder såsom resultatstyrning, strategirapportering, biståndseffektivitet och dialog. Därmed står Sida bättre riggade än tidigare för att upprätthålla fokus på jämställdhet. Dock krävs fortsatt hög politisk prioritet av jämställdhet för att frågorna inte ska trängas undan av andra områden.
- Biståndseffektivitet främjar jämställdhet om det är strukturerat på rätt sätt. För att uppnå resultat inom jämställdhet i utvecklingssamarbetet krävs tydlig politisk prioritet och mandat, ett tydligt och ansvarsfullt ledarskap samt resurser både i termer av ansvariga rådgivare och i tid. Resultatarbetet kan ses som en ny jämställdhetsagenda där Sverige har en roll att spela och kan bidra till att det finns tydliga mål och indikatorer för jämställdhet.
- De tre angreppssätten inom jämställdhetsintegrering har visat sig effektiva och är fortfarande högst relevanta. Angreppssätten kan användas var för sig eller sammanflätade för att förstärka varandra, beroende på den specifika kontexten i landet eller regionen där insatsen genomförs. Tydligt är att en strukturerad dialog är ett väl fungerande och effektivt instrument som blir allt viktigare när utvecklingssamarbetet går mer mot programstöd och användande av samlärande system i linje med Parisdeklarationen om biståndseffektivitet och Handlingsplanen från Accra.
- De resurser som på Sida avsatts för jämställdhetsarbetet de senaste tre åren, i form av personalstyrka, har fördubblats. Det har lett till att rådgivning, utbildningar och metodstöd skapat en kritisk massa av ansatser som bidragit med ökad kunskap och förståelse för jämställdhetens avgörande betydelse i hela Sidas verksamhet och en generell kvalitetsförhöjning av jämställdhetsarbetet. Framöver blir det allt viktigare att prioritera ytterligare och satsa på områden där möjligheten att göra skillnad är som störst hellre än att göra lite överallt. Arbetet med att få de stora multilaterala medlen inriktade på jämställdhet genom t.ex. IDA 16 bör fortsätta.
- Det finns brister i Sidas hantering av existerande system för klassificering av insatser, vilket innebär att statistiken över fördelningen mellan insatser med jämställdhet som huvud- respektive delsyfte och icke-relevant har en tendens att spegla handläggarnas ambition kring jämställdhet snarare än insatsernas verkliga målformuleringar. Den kraftansträngning som genomförts för att korrigera statistik har lett till att jämställdhetsportföljen nu ger en mer rättvisande bild, men ytterligare åtgärder krävs för att statistiken ska ge en helt rättvisande bild. Sida kommer därför i det nya insatshanteringssystemet att förtydliga kriterierna för vad som krävs för att en insats ska klassificeras med jämställdhet som huvudsyfte respektive delsyfte.

I ljuset av de slutsatser och lärdomar som presenteras i 2010 års resultatbilaga avseende den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling rekommenderas att nya krafttag

tas för att skapa ett ramverk, innehållande tydliga mål, för hur Sverige ska arbeta med de tematiska prioriteringarna.

Slutsatser avseende utvecklingssamarbetet med fyra länder och två regioner

Det övergripande målet för det svenska utvecklingssamarbetet med *Kambodja* under perioden 2008 till 2010 var att fattiga kvinnor och män skulle få bättre tillgång till rättssäkerhet och adekvat icke-diskriminerande samhällsservice. Samarbetsområdet *demokratisk samhällsstyrning* har inriktats på stöd till två av regeringens stora reformområden; demokratisk decentralisering samt förbättrad offentlig finansiell styrning. Andra insatser inbegriper kapacitetsutvecklande stöd till den kambodjanska statistikmyndigheten samt till ett oberoende kambodjanskt forskningsinstitut. Sida gör bedömningen att insatserna har bidragit till målet för samarbetsområdet. Inom samarbetsområdet *mänskliga rättigheter* har stöd utgått till två svenska enskilda organisationer som bistått sina lokala partnerorganisationer i deras roll som främjare och övervakare av demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna, samt stöd till Kambodjas dokumentationscenter. Stödet bedöms ha bidragit till att stärka det civila samhället både på lokal- och nationell nivå. Samtidigt har det visat sig svårt att påverka regeringen när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Sida gör även bedömningen att stödet till grundskoleutbildningsprogrammet i Kambodja i hög grad har bidragit till målet för samarbetsområdet i strategin. Överlag har samarbetet med Kambodja under den förhållandevis korta strategiperioden således lett till förväntade resultat och insatsportföljen har varit väl sammanhållen.

Etiopien var det första landet i Afrika att erhålla svenskt bistånd och traditionellt har Sveriges stöd till landet koncentrerats på sociala sektorer och landsbygdsutveckling. Det övergripande målet för utvecklingssamarbetet med Etiopien under perioden 2003 till 2010 var att bidra till att minska fattigdomen i landet, genom att medverka till att de hinder som skapar eller befäster fattigdom undanröjs. Strategiperioden har präglats av ett krympande demokratiskt utrymme och bristande respekt för de mänskliga rättigheterna och flera nya lagar begränsar avsevärt olika förändringsaktörers möjligheter att verka i landet. Inom området *demokratisk utveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna* har dock flera av insatserna inom det samlade stödet till det civila samhället kunnat fortsätta på lokal nivå för att förbättra sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter för fattiga människor. Även stödet till ett antal nyckelinstitutioner, såsom parlamentet, ombudsmannakontoret och kommissionen för anti-korruption, anses varit relevant för att på sikt främja en positiv utveckling. De planerade sektorprogramstöden inom samarbetsområdet *social utveckling* avbröts 2005 som en följd av turbulensen efter valet samma år. Sveriges stöd till de sociala sektorerna har därefter varit ganska begränsat. Det stöd som utgått bedöms emellertid ha bidragit till att förbättra den sociala utvecklingen i landet både vad gäller förbättrad undervisning för flickor, bättre hälsovård och jämställdhet samt bättre forskningskapacitet hos ett antal universitet. Det svenska stödet inom samarbetsområdet *ekonomisk tillväxt* har bidragit till en ökad diversifiering, jordbruksproduktion och –produktivitet samt till förbättrad infrastruktur, hälsa och utbildning på landsbygden. Vidare har det svenska stödet inom området bidragit till förbättrade villkor för att öka företagsamheten. Sveriges budgetstöd till genomförandet av den etiopiska statens första fattigdomsstrategi, som var en del av stödet till samarbetsområdet ekonomisk tillväxt, avbröts 2005. Sammanfattningsvis konstaterar Sida att samarbetet under perioden 2003 till 2010 präglats av förändring. Ett minskat demokratiskt utrymme har medfört att samarbetsformer har tagits bort och/eller förändrats, att en omriktning av samarbetet har skett samt att restriktioner avseende avtalsparter har införts. Landallokeringen för Etiopien har parallellt med detta minskat. Sida bedömer dock att strategins huvudsakliga inriktning har kunnat genomföras, trots de utmaningar som samarbetet stått inför. Ökat fokus på jämställdhet, och i synnerhet vikten av att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt, bedöms vara viktigt för det framtida samarbetet med Etiopien, liksom ett fortsatt stöd till det civila samhället.

Det svenska utvecklingssamarbetet med *Bosnien-Hercegovina* under perioden 2006 till 2010 har haft målsättningen att stödja landets egen utvecklingsplan som inriktas på EU-närmande och fattigdomsbekämpning. Att närma sig EU och att bli accepterat som kandidatland är en gemensam ambition för de olika politiska krafterna i Bosnien som det till viss del har gått att bygga på och som skapat en viss reformvilja. Men misstro och politiska motsättningar har präglat perioden 2006 till 2010 och varit ett betydande hinder inom samarbetsområdet *uppbyggnad av en uthållig stat* som syftade till att bygga upp en effektiv och öppen offentlig förvaltning. Det svenska förvaltningsstödet bedöms ha varit mest framgångsrikt på lokal nivå. Resultaten inom området *ekonomisk utveckling* har påverkats av den ekonomiska krisen. Svenskt stöd har dock haft positiva effekter och bedöms bland annat ha skapat arbetstillfällen genom utveckling av mikrokreditorganisationer som blivit en viktig del av den finansiella sektorn i landet. Den generella erfarenheten från Bosnien är att det är enklare att nå resultat på kommunal nivå där rollerna är tydliga och förvaltningen enklare. På grund av den komplicerade konstitutionen och de nationella motsättningarna är det trögt att arbeta på högre förvaltningsnivåer. Sida gör emellertid bedömningen att det ändå är nödvändigt att stödja viktiga reformprocesser på statlig nivå, samt att det också är möjligt att nå framgång under förutsättning att fungerade ansatser och samarbetsparter kan identifieras.

Samarbetet med *Moldavien* påbörjades 1996 och har under strategiperioden 2007 till 2010 haft som övergripande mål att stödja landets närmande till EU och genomförande av handlingsplanen under den europeiska grannskapspolitiken, som ett sätt att främja ekonomisk utveckling och fattigdomsbekämpning. Samarbetet inom området *god demokratisk samhällsstyrning* påverkades av politisk turbulens under en stor del av strategiperioden, vilket har haft en negativ inverkan på effektiviteten i stödet till förvaltningsreformerna. Genom en samlad dialog och ett relativt stort stöd via det civila samhället har samarbetet ändå kunnat generera goda resultat särskilt vad gäller civila samhället och medborgarnas möjligheter till ansvarsutkrävande gentemot myndigheter. Vidare bedöms stödet inom jämställdhetsområdet ha gett positiva resultat och Sida har aktivt verkat för ett ökat fokus på jämställdhet inom hela sin verksamhet, men även inom givargruppen i stort. Merparten av stödet inom samarbetsområdet *stärkt konkurrenskraft på landsbygden* har gått till investerings- och rådgivningstjänster på landsbygden och resultaten visar på god effektivitet. Inom handelsområdet har samarbetet präglats av den svaga kapaciteten på moldavisk sida och Sida har inte heller hittat en komplementär roll vad gäller bredare näringslivsfrågor. Sida gör således bedömningen man här inte helt kunnat svara upp mot ambitionerna i strategin. Inom området *minskad sårbarhet på energiområdet* har stödet resulterat i både ökade investeringar, stärkt kapacitet samt en ökad energieffektivisering. Reformviljan från moldavisk sida har emellertid saknats och målet avseende en hållbar energiförsörjning kan endast delvis anses uppnått. Generellt har den svaga kapaciteten inom förvaltningen påverkat både effektiviteten och hållbarheten i stödet. Sammantaget bedömer Sida ändå att framsteg gjorts i landets närmande till EU, trots en period av politisk instabilitet, men att alla mål inte kunnat uppfyllas helt.

Det regionala utvecklingssamarbetet med *Mellanöstern och Nordafrika (MENA)* har styrts av samarbetsstrategin för perioden 2006 till 2008. Denna kom att förlängas till 2010. Det övergripande målet var att möjliggöra regionala insatser för att stärka och vidga utvecklingssamarbetet med regionen samt att bidra till ökad samverkan och utbyte inom regionen samt mellan regionen och Sverige. Inom samarbetsområdet *demokrati och mänskliga rättigheter* har en stor del av insatserna gått till projektstöd och Sida har haft svårt att svara på den breda regionala ansats som föreskrevs i strategin. Likväl har flertalet insatser uppnått goda resultat, till exempel med avseende på regionalt utbyte samt stärkande av och samarbete mellan nätverk. Det är dock svårare att säga huruvida arbetet har lyckats åstadkomma verkliga förändringar i regionens politiska och sociala system. Inom samarbetsområdet *hållbart nyttjande av vattenresurser* bedöms insatserna som framgångsrika trots att det har funnits svårigheter att identifiera lämpliga regionala samarbetspartners. Som ett exempel har det svenska stödet spelat en viktig och katalytisk roll i Eufrat-Tigris-området. Inom

handelsområdet har Sidas stöd till kapacitetshöjande åtgärder stärkt kompetensen i regionen och målet för sektorn bedöms ha uppnåtts. Stödet har bland annat bidragit till Marrakechdeklarationen, vilken syftar till att bygga starkare ekonomier och svara på de internationella kraven om att föra en sund ekonomisk politik i regionen. Svaga regionala strukturer och samarbeten inom MENA-regionen har präglat samarbetet under perioden och den större delen av stödet har kanaliserats genom svenska eller multilaterala organisationer. Vidare har det varit problematiskt med så pass många och breda samarbetsområden i en så stor region. Arbetet med fokusländer, vilka det regionala biståndet skulle utgå ifrån, anses inte heller ha varit helt ändamålsenligt. Den nya regionala strategin för MENA som antogs under hösten 2010 har en tydligare strategisk ansats, vilket bidrar till att Sida kan ha ett tydligare fokus inom de tre samarbetsområdena.

Strategin för det regionala utvecklingssamarbetet med *Sydostasien* 2005 till 2010 var den första för sub-regionen i fråga. Utgångspunkten för samarbetet var att det i första hand skulle initiera eller vara del av initiativ som drivs av regionens länder, regionala organisationer eller givare med syfte att öka regional integration och samverkan. Inom samarbetsområdet *miljö och uthållig användning av naturresurser* inkluderar resultaten en förstärkt kapacitet för miljöanalys och förvaltning, institutionell utveckling, förbättrad lagstiftning som stöd för hållbara ekosystem, samt främjande av ren energi. Det svenska stödet inom *demokrati och mänskliga rättigheter* bedöms ha bidragit till att upprätta en regional mekanism för mänskliga rättigheter i medlemsstaterna i Sydostasiatiska nationers förbund (ASEAN). Avseende *hiv/aids* har framstegen varit stora inom sektorn och spridningen av hiv och aids har kraftigt avtagit i de flesta länder och fler åtgärder för att lindra konsekvenserna finns nu tillgängliga i Sydostasien. Det svenska stödet bedöms ha bidragit till denna utveckling och angreppssättet har mot slutet av strategiperioden förskjutits från att beakta hiv och aids som en hälsofråga till att fokusera på det som en rättighetsfråga. Sammanfattningsvis har den regionala ansatsen stärkts under strategiperioden och samarbetet har alltmer inriktats på att adressera regionala och gränsöverskridande frågor inom de prioriterade områdena. Samarbetet har haft ett tydligt mervärde för svenskt utvecklingssamarbete i regionen under strategiperioden. Den svenska resursbasen har aktivt involverats i olika samarbeten och dialogtillfällen, vilket har bidragit till att göra Sverige till en erkänd aktör i regionen.

1.2 Att följa upp resultat inom biståndet

Samarbetsländernas engagemang utgör den viktigaste drivkraften för utveckling. Sverige kan bidra till de program och projekt som samarbetspartners driver. Ofta ger andra givare stöd till samma program eller projekt som Sverige och detta tillsammans med att samarbetsparterna oftast också står för en del av kostnaden medför att det inte är möjligt att redovisa resultat specifikt kopplade till det svenska bidraget. Istället gäller det att följa upp och utvärdera projekten eller programmen i sin helhet. Frågor bör ställa sig är: Fortskrider programmet eller projektet som planerat och uppnås de förväntade resultaten? Om så inte är fallet, vad beror det på och vad bör samarbetsparten och Sida (eller givarna) göra åt saken?

Liksom i förra årets resultatbilaga är ambitionen i 2010 års bilaga att så långt som möjligt redovisa effekterna av de projekt eller program som Sida stödjer, med ett fokus på de kort- och medellångsiktiga effekterna. Att Sida stödjer utarbetandet av en ny lagstiftning på jämställdhetsområdet i ett samarbetsland (prestation) är givetvis viktigt men insatsen förlorar i värde om lagstiftningen inte genomförs och efterlevs (kort- och medellångsiktig effekt) och i förlängningen inte leder till en förbättrad jämställdhet (långsiktig effekt). De svårigheter som finns när det gäller analysen av de långsiktiga effekterna av projektet eller programmet medför dock ofta att det är prestationer samt de kort- och medellångsiktiga effekterna som redovisas i denna resultatbilaga. Att analysera de långsiktiga effekterna av projekten eller programmen som får stöd genom det svenska utvecklingssamarbetet är svårt av flera anledningar. Utvecklingen inom ett visst

område påverkas av en mängd faktorer. Varken i sin egenskap av politiskt förändringsinstrument eller kapitalflöde kan utvecklingssamarbetet isoleras från andra drivkrafter för utveckling. Det medför att biståndets resultat på makronivå per definition alltid kommer att vara svårt att belägga. I många fall är det inte möjligt att fastställa orsakssambanden mellan ett projekt eller program och en förändring. Ytterligare en aspekt som försvårar redovisningen av långsiktiga effekter är att de ofta uppnås långt efter att ett projekt eller program har avslutats.

Möjligheterna att följa upp kort-, medel- och långsiktiga effekter skiljer sig också åt mellan olika typer av insatser. I vissa fall kan resurskrävande deltagarstudier eller djupintervjuer krävas för att det ska vara möjligt att säga något om eventuella effekter av projektet eller programmet. I många av Sveriges samarbetsländer är förutsättningarna att redogöra för effekter svåra på grund av bristande kapacitet, undermålig statistik m.m. Det faktum att det är svårt att följa upp effekter leder dock inte till slutsatsen att Sverige enbart ska koncentrera sitt stöd till områden där det är relativt enkelt att följa upp effekterna. Istället bör Sverige vara tydlig med vilka mål som definieras för de projekt eller program som vi väljer att stödja och hur vi ska följa upp resultat.

Det är samarbetspartens uppgift att formulera målen samt att svara för att de uppföljningssystem som används också gör det möjligt att redovisa resultat och analysera dessa i förhållande till de uppställda målen. Detta faktum utgör ofta en restriktion för resultatredovisningen eftersom målen ibland inte är tydligt formulerade och rapporteringssystemen utvecklade. Sida arbetar kontinuerligt tillsammans med samarbetspartner och andra givare för att utveckla bättre metoder för att följa upp och analysera kort-, medel- och långsiktiga effekter, bl.a. genom stöd för att bygga upp samarbetsländernas egna statistikmyndigheter. Det är viktigt för att Sida ska kunna bidra till samarbetspartnerns egen kapacitet samtidigt som möjligheterna att följa upp resultatet av den verksamhet som får svenskt stöd förbättras.

Redovisningen av resultat bör alltid kompletteras med redovisning av kostnader för en viss verksamhet och en bedömning av kostnadseffektiviteten. En resultatredovisning utan kostnader ger en begränsad insikt om värdet av en insats.

För att svara på frågan hur svenska biståndsmedel bör användas för att göra största möjliga nytta är det också viktigt att i så stor utsträckning som möjligt dra generella slutsatser om vad som fungerar bra och vad som fungerar mindre bra. De projekt eller program som får stöd genom svenskt utvecklingssamarbete är dock heterogena och bedrivs i ett stort antal länder med skilda förutsättningar. Det är därför svårt att dra generella slutsatser om exempelvis det svenska stödet inom jämställdhetsområdet, när samarbetet spänner från en liten utbildningsinsats för flickor i Etiopien till en insats som syftar till att utveckla kvinnoorganisationers kapacitet och förmåga att finansiera projekt globalt.

Trots dessa utmaningar är det viktigt att Sverige fullföljer ambitionen att följa upp och redovisa effekter på kort- och medellångsikt, eftersom det är strävan att uppnå sådana effekter som är syftet med utvecklingssamarbetet. Det är i detta sammanhang viktigt att bli ännu bättre på att analysera och förstå vilka insatser som leder till förväntade effekter och vilka som inte gör det och varför. Genom systematiska bedömningar av och jämförelser mellan resultaten av olika insatser kommer förutsättningarna förbättras för att kunna göra det.

År 2009 påbörjade Sida, i enlighet med regeringens uppdrag, arbetet med att utveckla ett enhetligt system för mål- och resultatstyrning inklusive ett system för insatsuppföljning och riskhantering. Arbetet med detta system har intensifierats under 2010 och Sida planerar att introducera det för ett urval av nya insatser under första halvåret av 2011. Systemet kommer att knytas till en IT-plattform som kan erbjuda nödvändigt stöd för beredning, bedömning och styrning för resultat. Det ska

poängteras att Sida i utarbetandet av 2010 års resultatbilaga har använt en förenklad version av Sidas kommande mål- och resultatuppföljningssystem för att säkerställa att redovisningen av resultat sker på ett systematiskt och tillförlitligt sätt för de insatser som redovisas i bilagan.

Det nya systemet för insatsuppföljning möjliggör en systematisk och mer enhetlig uppföljning av resultat på insatsnivå, inklusive "rating". Resultatinformationen kommer att rapporteras in årligen eller i samband med att ny information finns tillgänglig. Systemet kommer även att möjliggöra olika typer av analyser och jämförelser mellan insatser. Exempelvis en landportföljanalys, som omfattar resultat av samtliga insatser i ett visst land, eller en tematisk portföljanalys som omfattar alla insatser inom ett tematiskt område.

Biståndet utgör ofta en blygsam del i jämförelse med övriga finansiella flöden till utvecklingsländer (handel, utländska investeringar, kommersiella lån och remitteringar). Dessutom är det samarbetsländernas egna ansträngningar som är själva drivkraften för utveckling, helt i enlighet med Parisdeklarationen om biståndseffektivitet och Sveriges politik för global utveckling. Däremot kan utvecklingssamarbetet ha en viktig strategisk effekt. Det är denna försiktiga bedömning av utvecklingseffekter som präglar redovisningen i denna resultatbilaga.

1.3 Metod och material

I regleringsbrevet för 2010 fick Sida i uppdrag av regeringen att i en särskild bilaga till årsredovisningen, den så kallade resultatbilagan, redovisa resultatet från Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete. Regeringen har därefter förtydligat detta uppdrag med särskilda anvisningar. I anvisningarna anger regeringen att resultatbilagan 2010 ska avse det svenska utvecklingssamarbetet för i) den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling samt ii) de länder och regioner som avslutar en samarbetsstrategiperiod under 2010, dvs. Etiopien, Kambodja, Bosnien-Hercegovina, Moldavien, Mellanöstern och Nordafrika samt Sydostasien.

Sida följer kontinuerligt upp de insatser som får svenskt stöd genom samarbetspartens löpande rapportering, vanligtvis halvårs- och/eller årsrapporter. Insatserna följs också upp kontinuerligt på plats, t.ex. genom Sidas personal på utlandsmyndigheter och genom fältbesök. Insatserna utvärderas också regelbundet av upphandlad extern expertis. Utvärderingarna görs strategiskt och selektivt, oftast i samband med att en insats övergår i en ny fas eller avslutas.

I samband med redovisningen av biståndets resultat är det viktigt att hålla i minnet att Sida i första hand är en finansiär av projekt eller program. Det är samarbetspartens uppgift att planera, genomföra och följa upp de projekt eller program som erhåller stöd från Sida med utgångspunkt i deras system för detta. Kvaliteten på resultatrapporteringen skiljer sig dock åt mellan samarbetsparter beroende på hur väl fungerande system samarbetsparter har för rapportering och insamling av statistik. Rapporteringen är många gånger knapphändig med betoning på redovisning av aktiviteter snarare än resultat. Där det finns brister arbetar Sida för att förbättra kvaliteten och tillförlitligheten i rapporteringen, t.ex. genom stöd till samarbetsparten för att utveckla deras interna kapacitet och/eller genom dialog.

I resultatbilagan redovisas totalt 73 insatser, varav 24 avser den tematiska redovisningen av jämställdhet och kvinnors roll i utveckling och 49 avser den geografiska redovisningen av fyra länder och två regioner. För att säkerställa att redovisningen av resultat för dessa insatser sker på ett systematiskt och tillförlitligt sätt har Sida använt en förenklad version av Sidas kommande mål- och resultatuppföljningssystem. Det innebär att ansvarig handläggare för respektive insats har fått redovisa mål och uppnådda resultat för insatsen, göra en bedömning av resultaten avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet samt en bedömning av om insatsens resultat kan anses ha

bidragit till det medellångsiktiga effektmålet för samarbetsområdet/sektorn i strategin. Resultat är ett samlingsbegrepp för prestationer och effekter. Vidare är det viktigt att komma ihåg att mål och resultat är olika saker. Mål är förväntade resultat som sätts i planeringsfasen för att vägleda och styra en verksamhet och det är samarbetspartens uppgift att formulera dessa mål samt att svara för att de uppföljnings- och rapporteringssystem som används också gör det möjligt bedöma resultat i förhållande till de uppställda målen, dvs. att göra en bedömning av måluppfyllelse och kostnadseffektivitet. Detta faktum medför givetvis en restriktion för redovisningen i denna bilaga eftersom målen ibland inte tydliga och kausala samband saknas. Följande definitioner har använts för måluppfyllelse och kostnadseffektivitet:

- *Måluppfyllelse:* Den omfattning i vilken en utvecklingsinsats mål har uppnått, eller förväntas uppnå, med beaktande av deras relativa betydelse.
- *Kostnadseffektivitet:* Ett mått på hur ekonomiska resurser (kapital, sakkunskap, tid etc.) omvandlas till prestationer.

Handläggarens bedömning avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet har gjorts på en fyrgradig skala (mycket tillfredställande, tillfredställande, mindre tillfredställande, otillfredsställande och inte tillämpbart). För att säkerställa att handläggarens redovisning och bedömning av resultat ger en rättvisande bild ska ansvarig chef kvalitetssäkra och tillsammans med ansvarig handläggare signera den ifyllda mallen för insatsuppföljning. Bedömningen av insatsernas resultat vad avser måluppfyllelse och kostnadseffektivitet ska dock studeras med försiktighet. Detta framförallt beroende på att detta system är nytt, vilket medför att sannolikhet för att enskilda handläggare och chefer tolkar bedömningskriterierna på olika sätt är hög. Det ska dock poängteras att införandet av ett enhetligt insatsuppföljningssystem är en grundförutsättning för att Sida i framtiden på ett ännu bättre sätt ska kunna redovisa resultat av utvecklingssamarbetet på ett systematiskt och stringent sätt.

Den finansiella och statistiska informationen i 2010 års resultatbilaga är hämtade från 2010 års databas i Sidas ekonomi- och planeringssystem (A+), vilket innebär att exempelvis motsvarande uppgifter för åren 2008 och 2009 inte nödvändigtvis kan jämföras med årets uppgifter. Det beror bl.a. på att åtgärder har vidtagits under 2010 för att höja kvaliteten i Sidas statistikinformation och detta kan ha effekter bakåt i tiden. I enlighet med förordningen om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) redovisas treåriga tidsserier i resultatbilagan.

Metod och material avseende kapitlet om jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Detta avsnitt om metod och material avseende kapitlet om den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling fokuserar på avsnitten 2.3 till 2.5.

I avsnitt 2.3 redovisas resultatet av 20 slumpmässigt utvalda insatser vars huvudsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling. Urvalet av de 20 insatserna har gjorts genom ett stratifierat slumpmässigt urval där stratumen har utgjorts av de fyra prioriterade områdena för den tematiska prioriteringen, dvs. kvinnors politiska deltagande, kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), och kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel samt ett femte stratum innehållande övriga strategiska jämställdhetsinsatser. Med *övriga strategiska jämställdhetsinsatser* avses insatser som täcker alla eller flera av de fyra prioriterade områdena, t.ex. stöd till jämställdhetsministerier som genom att införa könssegregerad statistik möjliggör uppföljning av utvecklingen inom de fyra prioriterade områdena. Av tabellen nedan framgår det att urvalet har dragits ur en population av 68 insatser.

Tabell 1.1 Population och urvalsstorlek per stratum

Delområde	Population	Urvalsstorlek
Kvinnors politiska deltagande	10	3
Kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor	11	3
Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	13	4
Kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel	13	4
Övriga strategiska jämställdhetsinsatser	21	6
Totalt	68	20

Populationen består av de insatser som har jämställdhet som huvudsyfte på Sidas policymarkör för jämställdhet i Sidas ekonomi- och planeringssystem samt har påbörjats före den 1 januari 2008 och avslutats tidigast den 1 januari 2010. Definitionen av jämställdhet som huvudsyfte är inte helt entydig och det är vidare ansvarig handläggare som gör klassificeringen av insatsen avseende om den har jämställdhet som huvudsyfte eller inte. För att säkerställa att insatserna i populationen verkligen hade jämställdhet som huvudsyfte har Sida låtit experter på jämställdhet gå igenom alla insatser i populationen. Det ledde till att ett stort antal insatser klassificerades om, men trots detta visade det sig att fyra insatser i urvalet inte skulle ha varit klassificerade med jämställdhet som huvudsyfte. Som anges ovan utgjorde de prioriterade områdena för den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling samt ett femte område som avser övriga strategiska insatser stratumet i det slumpmässiga urvalet. Då insatserna som har jämställdhet som huvudsyfte inte klassificeras enligt denna indelning i Sidas ekonomi- och planeringssystem så har Sida gått igenom alla insatser i populationen och klassificerat dem enligt denna indelning.

I urvalet kom två insatser med som avser stöd till det civila samhället i Sri Lanka. I samband med att sektionskansliet i Sri Lanka stängdes i början av 2010 så skickades alla handlingar till riksarkivet. Då Sida ansåg att det skulle vara för tidskrävande att få fram alla handlingar för de två insatserna och att de ansvariga handläggarna för de två insatserna har slutat valde Sida att ersätta de två insatserna med de nästföljande insatserna i stratumet. Det innebär ett avsteg från regeringens anvisningar för utarbetandet av resultatbilagan.

I avsnitt 2.4 redovisas resultat av fyra insatser vars delsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling. En insats per prioriterat område för den tematiska prioriteringen har valts. Populationen består av insatser som har jämställdhet som delsyfte på Sidas policymarkör för jämställdhet i Sidas ekonomi- och planeringssystem samt har påbörjats före den 1 januari 2008 och avslutats tidigast den 1 januari 2010.

I avsnitt 2.5 redovisas exempel på hur global och bilateral dialog har använts för att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling. Redovisningen beskriver hur dialogen har utformats, framsteg som har gjorts och vilka resultat som har uppnåtts.

Metod och material avseende kapitlet om utvecklingssamarbetet med fyra länder och två regioner

I detta avsnitt redovisas metod och material avseende kapitel tre om utvecklingssamarbetet med de fyra länder och två regioner som redovisas i resultatbilagan.

Respektive land/region avsnitt inleds med en kort historisk beskrivning av Sveriges utvecklingssamarbete med landet/regionen och utvecklingen i landet/regionen under denna period. Därefter beskrivs kortfattat inriktningen på det svenska utvecklingssamarbetet under strategiperioden samt utbetalt stöd genom Sida under strategiperioden. Redovisningen av utbetalt

stöd innefattar inte enbart de medel som har utbetalats från regionanslagen utan även utbetalda medel från andra anslag till landet eller regionen.

I respektive land/region avsnitt redovisas resultat uppdelat per de tre volymmässigt största samarbetsområdena per samarbetsstrategi. De tre volymmässigt största samarbetsområdena har Sida definierat som de samarbetsområden som har haft störst utbetalningar under strategiperioden. Inom de tre volymmässigt största samarbetsområdena redovisas sedan resultat för de tre största insatserna inom respektive samarbetsområde under strategiperioden. De tre största insatserna definierar Sida som de insatser som har haft störst utbetalningar under strategiperioden. Sida klassificerar inte i Sidas ekonomi- och planeringssystem vilket samarbetsområde i strategin som en insats hör till. Det har därför inte varit möjligt att på ett helt rättvisande sätt identifiera de tre volymmässigt största samarbetsområdena inom en strategi och i sin tur de tre största insatserna inom respektive samarbetsområde. För att lösa denna problematik har Sida kopplat de sektorer¹ som har haft utfall inom respektive strategi under strategiperioden till samarbetsområdena i strategin och därigenom fått fram de tre volymmässigt största samarbetsområdena i respektive strategi och de tre största insatserna per samarbetsområde.

För samarbetsområdet demokratisk samhällsstyrning i samarbetsstrategin för Moldavien har inte de tre volymmässigt största insatserna redovisats på grund av att det inte skulle ge en representativ bild av det svenska stödet inom området under strategiperioden. De tre volymmässigt största insatserna inom samarbetsområdet syftar till att stödja förvaltningsreformerna, men Sida har också i enlighet med strategins inriktning stött insatser inom jämställdhet och det civila samhället. För att ge en rättvisande bild av verksamheten inom samarbetsområdet så redovisas den största insatsen inom respektive av dessa tre delområden under strategiperioden.

Redovisningen per samarbetsområde avslutas med en analys av på vilket sätt resultaten av insatserna har bidragit till utvecklingen inom samarbetsområdet med avseende på det mål som formulerats i samarbetsstrategin för samarbetsområdet. I vissa fall är denna analys svår att göra eftersom att målen i strategin är allmänt formulerade, till exempel ”att bidra till utveckling av en demokratisk kultur och ökad respekt för mänskliga rättigheter”, och i fallet Etiopien är den omöjlig att göra eftersom det inte finns några mål formulerade för samarbetsområdena i strategin från 2003.

Respektive land/region avsnitt avslutas med en sammanfattande bedömning och analys av samarbetet med landet under strategiperioden. Bedömningen innefattar vad som har fungerat bra, mindre bra och vilka lärdomar som kan dras inför nästa strategiperiod.

Kapitlet innehåller avslutningsvis ett avsnitt som sammanfattar de lärdomar som kan dras från samarbetet med de fyra länder och två regioner som redovisas i resultatbilagan.

1.4 Disposition

I kapitel två redogör Sida för utvecklingssamarbetet inom den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling. Kapitlet inleds med ett avsnitt där Sida redogör för utvecklingen inom det tematiska området i Sveriges samarbetsländer. Därefter följer ett avsnitt som beskriver det svenska utvecklingssamarbetet inom området. Denna beskrivning innehåller en beskrivning av genomslaget av den tematiska prioriteringen och en beskrivning av hur Sida har arbetat med biståndseffektivitet inom jämställdhetsområdet. Kapitlet övergår sedan till att redovisa resultat från

¹ Med sektor avses här sektorer enligt Sidas sektorklassificering.

insatser som har som huvudsyfte eller delsyfte att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling samt dialogarbetet inom det tematiska området. Kapitlet avslutas med ett avsnitt som redogör för de slutsatser som Sida drar av utvecklingssamarbetet inom den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling.

I kapitel tre redogör Sida för resultatet av utvecklingssamarbetet med de länder och regioner som avslutar en samarbetsstrategiperiod under 2010. Kapitlet avslutas med ett avsnitt som redogör för de slutsatser som Sida drar av utvecklingssamarbetet med de länder och regioner som redovisas i resultatbilagan.

2. Jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Jämställdhet har sedan de förberedande mötena inför FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995 varit centralt i Sveriges utvecklingssamarbete. Pekingdeklarationen och handlingsplanen som drogs upp 1995 innebar ett internationellt åtagande för att förbättra kvinnors villkor, avskaffa diskriminering och undanröja hinder för jämställdhet. Det nationella åtagandet för jämställdhet inom utvecklingssamarbetet har sedan dess bl.a. formaliserats i Sveriges politik för global utveckling. I och med regeringens tillträde den förra mandatperioden 2006 stärktes detta ytterligare genom att jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingssamarbetet gjordes till en tematisk prioritering. Det bekräftas även i Sveriges nya policy för jämställdhet och kvinnors rättigheter och roll inom svenskt internationellt utvecklingssamarbete 2010–2015, som antogs av regeringen den första juli 2010. Jämställdhet är en fråga om mänskliga rättigheter och som sådan såväl ett mål i sig som en förutsättning för långsiktig demokratisk utveckling och en rättvis och hållbar global utveckling. Studier från bl.a. Världsbanken visar dessutom att det finns starka samband mellan ökad jämställdhet och minskad fattigdom, beroende på att fattigdom tenderar att förstärka könsdiskriminering och ojämlika relationer mellan könen.

Fattigdomens många dimensioner inkluderar brist på inkomster, materiella resurser, trygghet, utbildning, möjligheter, makt och inflytande. Merparten av de människor som lever i den djupaste fattigdomen i världen är kvinnor och flickor. Kvinnor utgör enligt uppskattningar från FN:s utvecklingsfond för kvinnor (UNIFEM) cirka 70 procent av världens fattiga människor, deras arbete är fortfarande till stor del obetalt och ingår oftast inte i beräkningar av bruttonationalprodukten (BNP). Enligt en genomgång av jämställdheten i världen gjord av FN:s barnfond (UNICEF) år 2007, utför kvinnor 66 procent av arbetet i världen och de producerar 50 procent av maten, men trots detta tjänar de enbart tio procent av inkomsten och äger endast en procent av egendomen. För att bekämpa fattigdom och minska ojämlikheter i ett samhälle på ett hållbart sätt måste tillväxten komma fattiga människor till gagn, vilket innebär att det blir centralt att öka kvinnors möjligheter att utöva inflytande och stärka kvinnors ekonomiska aktörskap. Studier visar t.ex. att kvinnor investerar upp till 90 procent av sin inkomst i sina familjers och lokalsamhällens välfärd, medan samma andel för män är mellan 30 och 40 procent. De största investeringarna gör kvinnorna i sina barns hälsa och skolgång, vilket får ytterligare fattigdomsminskande effekter. Stereotypa normer om kön låser dock in både kvinnor och män i begränsande roller och patriarkala strukturer som upprätthålls av både kvinnor och män. Män drabbas också negativt av stereotypa idéer om maskulinitet som kan leda till att de utsätter både sig själva och andra för risker. Att motverka stereotyper och normer kan på lång sikt leda till ett mer effektivt arbete med utveckling och fattigdomsbekämpning, men även till mer frihet för individen och ökad mångfald. En långsiktig förändring som genomsyrar hela samhället kräver ofta en grundläggande omställning av de sociala normer som bärs upp av män, kvinnor, flickor och pojkar och som leder till könsbaserad diskriminering och våld mot kvinnor. För att lyckas krävs politisk vilja och ledarskap samt adekvata resurser för ett effektivt jämställdhetsfrämjande arbete. Sådant arbete måste riktas till alla grupper av människor och syfta till att förändra institutioner och samhällsstrukturer som cementerar fattigdomen. Det krävs också bl.a. god

samhällsstyrning, effektiv förvaltning, ekonomisk tillväxt samt investeringar i nationella jämställdhetsinstitutioner² som fungerar och har legitimitet.

2.1 Jämställdhet i Sveriges samarbetsländer

Jämställdheten i Sveriges samarbetsländer kan beskrivas utifrån olika perspektiv och ett verktyg som kan bidra till en övergripande analys av utvecklingen inom området och jämföra länder är internationella index som påvisar olika aspekter av jämställdhet och diskriminering. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utvecklings (OECD) index för sociala institutioner och jämställdhet mellan könen (Social Institution and Gender Index, SIGI) mäter jämställdhet ur ett socialt och normativt perspektiv.³ I SIGI rankas 102 länder som inte är medlemmar i OECD. FN:s utvecklingsprogram (UNDP) index för bristande jämställdhet mellan könen (Gender Inequality Index, GII) inkluderar indikatorer för utbildningsnivå, förvärvsarbete, representation i parlament, mödradödlighet och tonårsgraviditet. 169 länder rankas i GII, som ger en mer formell bild av diskriminering och hinder för kvinnor att göra anspråk på egenmakt. Dessa index ger naturligtvis en begränsad bild av nivån av jämställdhet då de innefattar vissa jämställdhetsfrågor men inte andra. Exempelvis saknas information om könsrelaterat våld, fördelning av obetalt arbete och attitydfrågor såsom förekomsten av könsstereotyper.

Tabell 2.1 20 av Sidas samarbetsländers ranking på OECD:s SIGI för år 2009 och UNDP:s GII för år 2008

Land	2009 SIGI ranking	2008 GII ranking	Land	2009 SIGI ranking	2008 GII ranking
Kazakstan	3	67	Zambia	85	124
Ryssland	6	41	Liberia	87	131
Ukraina	10	44	Etiopien	89	-
Moldavien	12	40	Bangladesh	90	116
Bolivia	13	96	Irak	93	123
Colombia	18	90	Indien	96	122
Vitryssland	19	-	Mali	99	135
Kuba	22	47	Sierra Leone	100	125
Makedonien	23	-	Afghanistan	101	134
Kambodja	27	95	Sudan	102	106

Källa: OECD SIGI 2009 och UNDP GII 2008. Siffran anger positionen i rankingslistan, där högre position i listan (dvs. ju lägre siffra) innebär bättre jämställdhetssituation i landet. Notera att indexen inte är jämförbara med varandra.

Av tabell 2.1 ovan framgår att jämställdheten i Sveriges samarbetsländer är komplex. För några länder, t.ex. Kazakstan och Bolivia, visar OECD:s index som mäter bl.a. sociala normer på relativt få hinder för jämställdhet. Däremot visar UNDP:s index för dessa två länder att det finns andra faktorer såsom brist på/hinder för reproduktiv hälsa som gör det svårt för kvinnor att kunna förvärvsarbeta, utbilda sig på högre nivå och vara politiskt aktiva.

² Nationella jämställdhetsinstitutioner avser offentliga institutioner som har jämställdhet och ickediskriminering som uppdrag. Det kan vara ett jämställdhetsministerium, ombudsmän av olika slag eller delar av den offentliga administrationen inom olika ministerier som genomför t.ex. jämställdhetsbudgetering, könssegregerad statistik eller dylikt.

³ SIGI består av indikatorer av normer och koder som utgör bakomliggande orsaker till diskriminering mot kvinnor. Indexet inkluderar följande indikatorer: familjeband (bl.a. giftemål, arv och polygami), fysisk integritet (t.ex. könsrelaterat våld), preferens för söner (reflekterar döttrars ekonomiska värde i relation till söners), samhällelig frihet (bl.a. klädkoder och rörelsefrihet) och äganderätter.

Indikatorn för millenniemål tre, som syftar till att avlägsna könsskillnader för inskrivning i grundskola och gymnasium, kan användas för att illustrera utvecklingen inom utbildningsområdet. Indikatorn är central för att följa utvecklingen inom jämställdhetsområdet då utbildning är en förutsättning för många andra jämställdhetsmål såsom politiskt deltagande, ekonomiskt aktörskap och hälsa. Sedan 2000 har utvecklingen i Sveriges samarbetsländer vad gäller jämställdhet varit mycket svag och ojämn. Framsteg har gjorts avseende andelen flickor som blir inskrivna i grundskolan. År 2008 var 94 flickor per 100 pojkar inskrivna i lågstadiet globalt, jämfört med 87 flickor per 100 pojkar år 1999. Inskrivningstalen för låg- och mellanstadiet i Afrika söder om Sahara ökade med 25 procent mellan 1990 och 2007, något som möjligen påverkats av att Etiopien, Kenya, Moçambique, Malawi och Tanzania avskaffade skolavgiften under denna period.

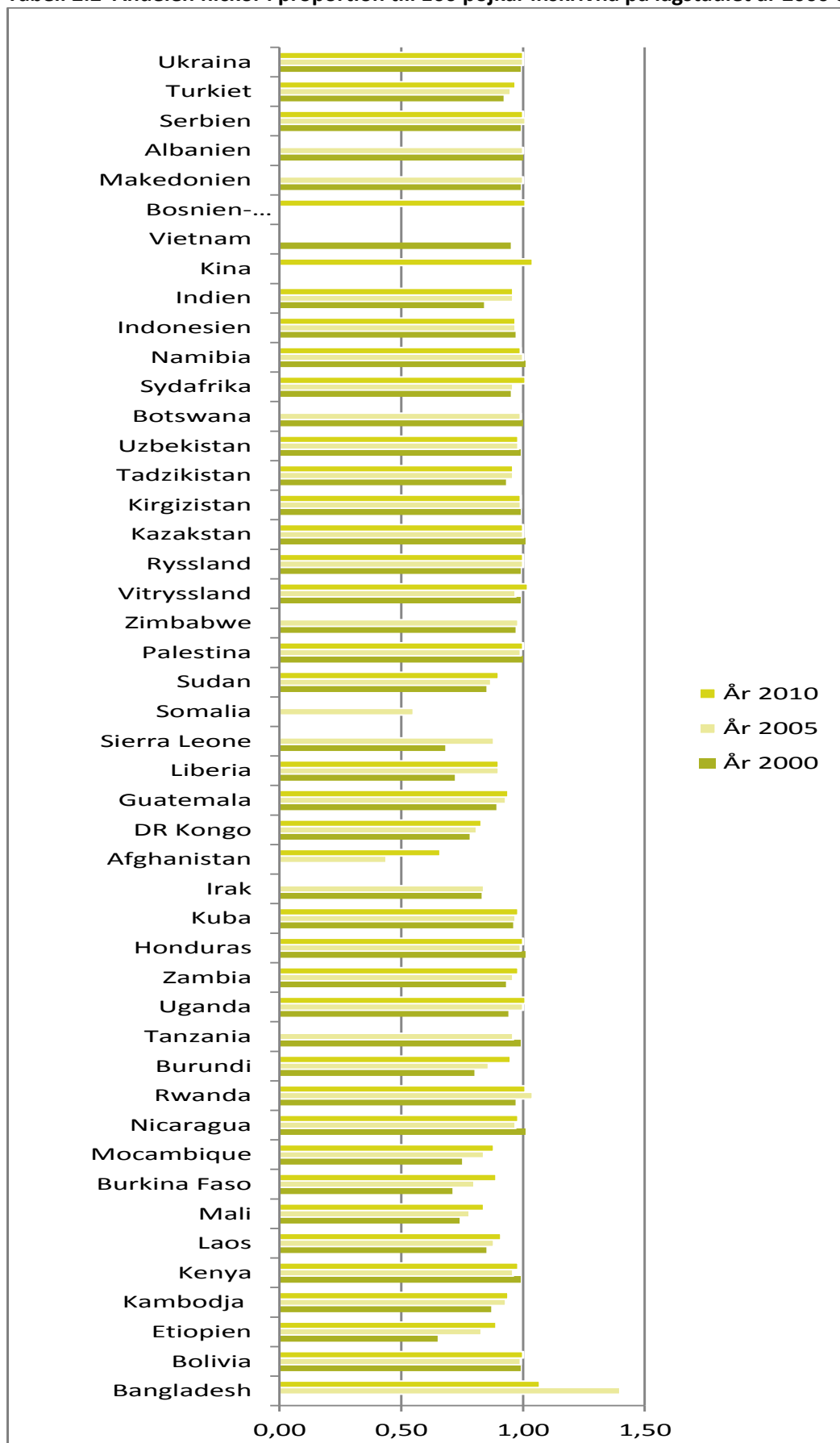
Tabell 2.2 nedan visar att utvecklingen för flickors inskrivning i lågstadiet i många av Sveriges samarbetsländer går framåt och flera länder har uppnått millenniemålet på 95 procent. Andra länder släpar dock efter, t.ex. Afghanistan, Irak, Mali och Mocambique. Millenniemål tre mäter inte antalet barn som fullföljer grundskolan och universitetet/högskolan och statistik visar att färre flickor än pojkar börjar på universitetet/högskolan. Orsaker till detta är bl.a. att de gifter sig och får barn tidigt, att de måste hjälpa till med det obetalda arbetet hemma och vårda sjuka släktingar. Globalt slutade 53 procent av flickorna skolan innan examen år 2008, en minskning från 57 procent år 1999. Totalt har antalet barn som inte går i skolan sjunkit från 106 miljoner år 1999 till 69 miljoner år 2008.

Fyra av åtta millennieutvecklingsmål har åtminstone en indikator som mäter jämställdhetsaspekter och kan därmed bidra med ytterligare information om trender inom jämställdhet i Sveriges samarbetsländer. OECD:s uppföljning av millenniemålen visar dock att bristen på jämställdhet mellan män och kvinnor hindrar uppfyllandet av samtliga millenniemål. En av slutsatserna som OECD presenterar är att målen saknar dimensioner som kvinnors tillgång och kontroll över resurser (t.ex. landrättigheter), kvinnors möjlighet att fatta beslut som rör dem själva (t.ex. när de ska gifta sig och skaffa barn) och kvinnors fysiska säkerhet (t.ex. könsrelaterat våld och kvinnlig könsstympning).

Då jämställdhet blev en tematisk prioritering för Sveriges utvecklingssamarbete infördes även nya system för systematisk rapportering av resultat inom utvecklingssamarbetet. Sedan 2009 görs därmed en årlig strategirapportering som inkluderar de tematiska prioriteringarna, där resultat och utveckling i ljuset av Sveriges samarbetsstrategier⁴ redovisas. I 2010 års strategirapportering uppmärksammas att en positiv utveckling kan skönjas i t.ex. Afghanistan, Bosnien, Colombia, Kenya och Moldavien där jämställdhet de senaste åren hamnat högre på den politiska agendan och fått starkare genomslag i lagstiftning, nationella strategier och/eller i myndigheters arbete. Ifrån länder som Bangladesh, Burundi, Etiopien, Mali, Mocambique och ockuperade Palestinska Territorierna rapporteras att utveckling på jämställdhetsområdet är relativt liten och begränsad till ett fåtal områden.

⁴ Sveriges utvecklingssamarbete utgår från en av regeringen beslutad strategi där mål och sektorer för utvecklingssamarbetet definieras.

Tabell 2.2 Andelen flickor i proportion till 100 pojkar inskrivna på lågstadiet år 2000 och 2010

Källa: Millennium Development Goal Indicators <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Data.aspx>.

2.1.1 Kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor

Området *kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor* handlar om kvinnors möjligheter att göra strategiska livsval genom lika tillgång till och kontroll över centrala ekonomiska resurser, lika tillgång till och möjligheter på arbetsmarknaden och delat ansvar för obetalt och betalt arbete. Avgörande i detta arbete är att stärka kvinnors roll i jordbruket, att öka kvinnligt entreprenörskap och att genomföra Internationella arbetstagarorganisationens (ILO) agenda för ett anständigt arbete. Samtidigt handlar det om att uppmärksamma och omfördela kvinnors och flickors obetalda arbete så att de kan få tid till utbildning, deltagande i beslutsprocesser och produktivt arbete. En mycket viktig del i arbetet är att undanröja juridiska och kulturella hinder för kvinnors äganderätt, deras tillgång till naturresurser samt lika rätt vid skilsmässa och arv. Generellt kan sägas att det är svårare för kvinnor att starta företag i många länder, kvinnors arbetsmarknadsdeltagande är lägre än mäns, kvinnor tjänar generellt mindre än män och äger/deläger endast en tredjedel av företagen. Många länder har de senaste åren ändrat sitt regelverk för att underlätta företagande och jobbskapande, men har behållit lagstiftning som behandlar män och kvinnor olika vilket kan påverka deras möjligheter för arbete och företagande.

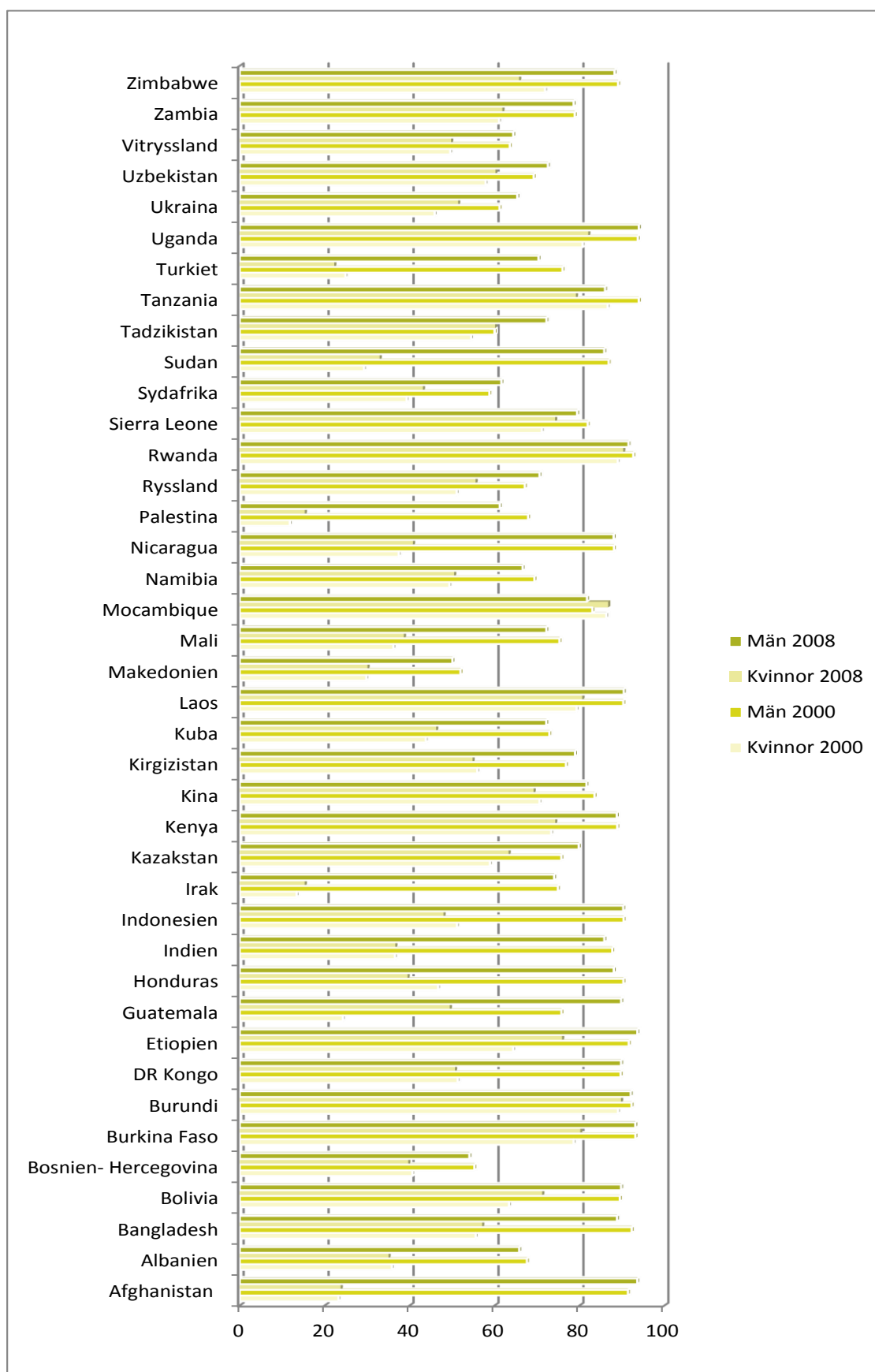
Globala index som kan beskriva utvecklingen för kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor i hela sin bredd saknas och istället kan utvecklingen på området i Sveriges samarbetsländer illustreras med ILO:s indikator för kvinnor och mäns arbetsmarknadsdeltagande i förhållande till den totala befolkningen, se tabell 2.3 nedan. Turkiet, Sudan, ockuperade Palestinska Territorierna och Mali är exempel på länder där kvinnors arbetsmarknadsdeltagande är mycket lågt i förhållande till mäns. En negativ utveckling har skett i Zimbabwe, Turkiet, Tanzania och Kirgizistan medan kvinnors arbetsmarknadsdeltagande relativt män har ökat markant de senaste tio åren i bl.a. Bangladesh, Guatemala, Etiopien, Bolivia och Burkina Faso.

2.1.2 Kvinnors politiska deltagande

Området *kvinnors politiska deltagande och inflytande* handlar om att stärka kvinnors rätt och möjlighet till att utöva inflytande i samhället samt att representeras i formella och informella beslutsfattande fora och processer på alla nivåer. Den politiska representationen gäller såväl andelen kvinnor som deras reella makt och inflytande i beslutsfattande, lagstiftning och konflikthantering. Det syftar vidare till att öka kvinnors och flickors fysiska rörelsefrihet och deras möjligheter till att organisera sig, så att kvinnor ska kunna agera som förändringsaktörer i samma utsträckning som män. Ökad jämställdhet i politiken på nationell och lokal nivå är avgörande för rättvis representation och ökad demokratisering. Att kvinnor deltar och representeras i politiken ökar förutsättningarna för att politikens innehåll också reflekterar de behov som flickor och kvinnor har utifrån rådande maktförhållanden, men sambandet är inte kausalt och globala index saknas.

År 2010 var andelen kvinnliga parlamentsledamöter globalt i genomsnitt 19 procent, vilket är den högsta siffran som någonsin har uppmätts. Införandet av kvoter är en av anledningarna till att andelen kvinnor som deltar i politiken i Sveriges samarbetsländer ökar. I Rwanda som infört en kvot på minst 40 procent kvinnliga ledamöter var 56,3 procent av ledamöterna i parlamentet kvinnor år 2010. Södra Afrikas utvecklingsgemenskap (SADC) har i sin vägledande regionala utvecklingsstrategi satt upp indikatorer som manar till att de länder som signerat strategin ska uppnå åtminstone 30 procents representation av kvinnor i de nationella parlamenten. Det har bl.a. resulterat i att Tanzania gått från att ha 16,4 procent kvinnliga ledamöter i parlamentet år 2000 till 30,7 procent år 2010.

Tabell 2.3 Kvinnors och mäns arbetsmarknadsdeltagande i förhållande till den totala befolkningen år 2000 och 2008

Källa: ILO, Employment to population ratio <http://kilm ilo.org/KILMnetBeta/default2.asp>

Det är dock fortfarande få kvinnor globalt som är presidenter eller statsministrar. 2010 var tio valda kvinnor presidenter bland 150 länder, varav Sveriges samarbetsländer Liberia och Kirgizistan är två exempel. Global statistik över deltagande i lokala folkvalda församlingar saknas. Tabell 2.4 nedan visar utvecklingen mellan år 2000 och 2010 i Sveriges samarbetsländer av andelen kvinnliga parlamentsledamöter. I de flesta fall har framsteg gjorts, men i många fall från en väldigt låg nivå. Ukraina, Turkiet, Demokratiska Republiken Kongo och Kenya sticker ut med minst andel kvinnliga parlamentsledamöter (mellan 8-9,8 procent) medan Rwanda, Kuba, Sydafrika och Mocambique har största andelen kvinnor i parlamentet (mellan 39,2-56,3 procent).

2.1.3 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Området *sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter* (SRHR) syftar till att stärka kvinnors rätt till sin kropp och fysiska integritet, vilket inbegriper mödrahälsa, rätt till legala och säkra aborter samt tillgänglighet och möjlighet att använda preventivmedel. SRHR syftar även till att uppmärksamma homo-, bi- och transpersoners rättigheter. Dessa personers rättigheter kränks världen över varje dag och mer än 85 länder i världen kriminaliserar fortfarande homosexuella handlingar.

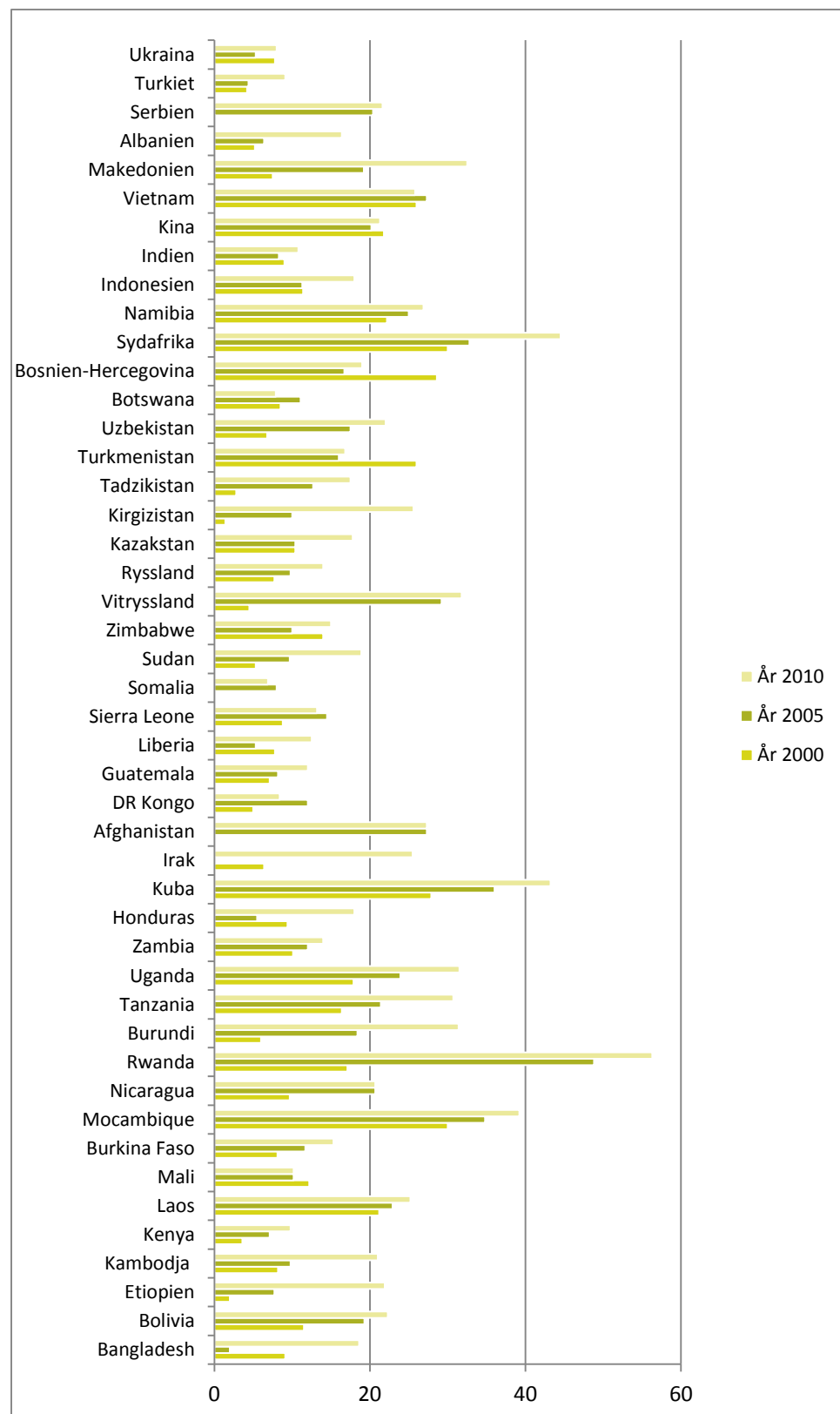
Milleniumsmål fem strävar efter förbättrad mödrahälsa och är det mål som står längst ifrån att nås 2015. Mödradödlighet som mått är mycket osäkert och mörkertalen är stora särskilt i de fattigaste delarna av världen. 50 procent av dödsfallen inträffar i Indien, Nigeria, Pakistan, Afghanistan, Etiopien och Demokratiska Republiken Kongo. De främsta dödsorsakerna i dessa länder är brist på professionell hjälp vid förlossning och osäkra aborter. I vissa länder i Afrika söder om Sahara står osäkra aborter för upp till 30–40 procent av dödsfallen. Trots att Pekingdeklarationen specifikt manar till en översyn av repressiv abortlagstiftning har förekomsten av osäkra aborter inte minskat sedan 1995.

Rätten till utbildning innefattar rätten till sexualundervisning. Sexualupplysning är också ett medel för att förebygga både hiv/aids och oönskade graviditeter, och bör alltid ta sin utgångspunkt i ett rättighetsperspektiv. I Latinamerika varierar situationen kraftigt mellan olika länder. De flesta länderna i Sydostasien har en policy för sexualundervisning. I Afrika finns dock flera länder som inte bedriver någon planerad sexualundervisning alls. Trots förekomsten av sexualundervisning i många länders skolplaner varierar kvaliteten kraftigt. Hiv/aids är ett av de viktigaste utvecklingshindren i Afrika söder om Sahara och det inverkar negativt på jämställdheten på många sätt. Kvinnor och flickor har t.ex. ofta ansvaret för att ta hand om de smittade familjemedlemmarna, vilket t.ex. påverkar deras skolgång. Kraftansträngningar kring millenniemål sex – att stoppa spridningen av hiv/aids och andra sjukdomar – har lett till att antalet hiv-smittade i världen sjunkit från 3,5 miljoner år 1996 till 2,7 miljoner år 2005.

2.1.4 Kvinnors säkerhet och bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel

Området *kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel* sätter alla människors trygghet och säkerhet i centrum och handlar om skydd mot alla former av våld och hot om våld, en fungerande rättsstat, tillgång till rättsväsendet och såväl fysisk som sociopsykologisk säkerhet. Arbetet syftar till att förebygga och bekämpa våldtäkter, våld i hemmet, hedersvåld, kvinnlig könsstympning och annat sexuellt våld. Flera av Sveriges samarbetsländer är konflikt- och postkonfliktländer. En ny studie av organisationen Women for Women International visar att det könsrelaterade våldet ökar i konflikt- och postkonfliktsituationer och är en av de största utmaningarna för utveckling och fred. Det könsrelaterade våldet hindrar utsatta kvinnor, män, flickor och pojkar från att delta i utvecklingen och försvårar tillträde till utbildning, arbete och en bra hälsa.

Tabell 2.4 Andel kvinnor i parlamentet i Sveriges samarbetsländer år 2000, 2005 och 2010

Källa: Millennium Development Goal Indicators <http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Data.aspx>

Arbetet inom detta område syftar därför även till att säkerställa kvinnors rätt och möjlighet att utöva inflytande över offentligt beslutsfattande i konflikt och postkonfliktsituationer. Vidare ska ett tydligt jämställdhetsperspektiv prägla arbetet med avvärjning, rehabilitering och freds- och

återuppbyggnad. I Afghanistan har man för att uppmärksamma den försvagande effekt som politisk instabilitet och bristfällig mänsklig säkerhet har på framsteg vad gäller millenniemålen inrättat ett nionde mål som syftar till att öka säkerheten.

Könsrelaterat våld är både ett hinder för fattigdomsbekämpning och jämställdhet samt ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Global statistik på förekomsten av våld saknas men i en studie om kvinnors hälsa och våld i hemmet av världshälsoorganisationen (WHO) där 24 000 kvinnor i tio länder ingick angav mellan 15 och 71 procent av kvinnorna att de någon gång hade utsatts för fysiskt eller sexuellt våld av sin man eller partner. Höga siffror uppmättes bland annat bland kvinnor på landsbygden i Bangladesh, Etiopien och Tanzania. Enligt studier kan förekomsten av könsrelaterat våld minska den månatliga inkomsten för en fattig familj med så mycket som 25 till 30 procent. Allt mer tyder nu på att sexuellt våld även är en stor bidragande orsak till spridningen av hiv.

2.1.5 Sammanfattning av utvecklingen av jämställdhet i Sveriges samarbetsländer

Sammanfattningsvis skiljer sig jämställdhetssituationen mycket mellan Sveriges samarbetsländer och utvecklingen är ojämn. Framsteg har gjorts i vissa länder inom utbildningsområdet, kvinnors politiska deltagande och minskad spridning av hiv/aids. Vad gäller SRHR är utvecklingen mer komplex med en mycket liten förbättring när det gäller mödradödlighet och liten förbättring när det gäller lagstiftning kring abort, men med en fortsatt hög nivå av osäkra aborter. Inom kvinnors säkerhet kan noteras att könsrelaterat våld i konflikt- och postkonflikt situationer har blivit en fråga för FN:s säkerhetsråd. Utvecklingen vad gäller kvinnors ekonomiska aktörskap är svår att överblicka, men med positiva exempel i bl.a. Bangladesh, Guatemala och Etiopien där kvinnors arbetsmarknadsdeltagande har ökat markant sedan år 2000. Vissa av Sveriges samarbetsländer, t.ex. Mali och Burkina Faso, har ständigt låg ranking i både GII- och SIGI-indexen. På global nivå visar den sammantagna analysen av millenniemålen uppföljning att de flesta av målen inte kommer att uppnås om inte mer kraft läggs på utbildning och jämställdhet. Det kräver också att mindre uppmärksammade aspekter av jämställdhet så som kvinnors kontroll över resurser som land och äganderätt beaktas, aspekter som Sveriges utvecklingssamarbete inkluderar i området kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor.

2.2 Det svenska utvecklingssamarbetet inom den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Regeringen har angett jämställdhet och kvinnors roll i utveckling som en tematisk prioritering i utvecklingssamarbetet i budgetpropositionen för 2008 (prop.2007/08:1 utg.omr.7). Regeringen riktar särskild uppmärksamhet mot de fyra områdena: kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor, kvinnors politiska deltagande, SRHR, samt kvinnors säkerhet och bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel.

Regeringens arbete för att främja jämställdhet i utvecklingssamarbetet sker utifrån tillvägagångssättet att all verksamhet ska jämställdhetsintegreras (gender mainstreaming), en internationell strategi som befastes på FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking 1995. Utvecklingssamarbetet utgår från att maktrelationer mellan kvinnor och män, flickor och pojkar påverkar människors möjligheter, hinder, behov och intressen, vilket påverkar varje steg i samarbetsprocessen. I praktiken innebär detta att alla berörda grupper ska delta i analysen av utvecklingsproblemen och i definieringen av de problem som ska angripas. Syftet med jämställdhetsintegreringen är dels att förbättra situationen för både kvinnor och män oavsett ålder och dels att förändra de maktstrukturer som hindrar kvinnor och män från att ha lika möjligheter och rättigheter. Därmed ska jämställdhetsintegreringen utgå från situationens specifika förutsättningar. Det är genom att göra en *jämställdhetsanalys* (se figur 2.1) över dessa

kontextspecifika förutsättningar i landet/regionen där en insats ska genomföras som jämställdhetsintegreringen tar sin början. Därefter sker jämställdhetsintegreringen i praktiken genom att beakta och välja ett eller flera av tre viktiga angreppssätt:

- a) *riktade jämställdhetsinsatser* för att stärka utsatta grupper och/eller driva vissa centrala frågeställningar genom att tillföra resurser och/eller i andra former ge stöd för att förbättra målgruppens förutsättningar att påverka sitt samhälle och sina liv och motverka diskriminering och fattigdom.
- b) *genomsyrande av jämställdhetsaspekter* i program och projekt, vilket innebär att genomgående lyfta jämställdhet i ett projekt/program, att arbeta med jämställdhetskomponenter på olika nivåer och att garantera kvinnors medverkan i alla faser av arbetet. Detta angreppssätt innefattar sådant som framtagandet av data och jämställdhetsutbildning av intressenter för verksamheten som en inarbetad del av pågående program/projekt.
- c) *teknisk och politisk dialog* driven av svenska aktörer för att aktivt lyfta jämställdhet och kvinnors rättigheter och deltagande inom ramen för utveckling och förändring. Dialogen förs med för sammanhanget relevanta aktörer och kan ske på global, regional och/eller bilateral (inklusive civila samhällets organisationer) nivå.

I figur 2.1 illustreras Sidas arbete med jämställdhetsintegrering genom de tre ovan angivna angreppssätten. Jämställdhetsintegrering och val av angreppssätt sker för varje insats i utvecklingssamarbetet och klassificeras med en s.k. *polycymarkör* utifrån om den har jämställdhet som huvudsyfte (insatsen är utformad för att främja jämställdhet eller motverka diskriminering) eller delsyfte (insatsen tar hänsyn till jämställdhetsaspekter, konsuppladad statistik redovisas så att både kvinnors och mäns utveckling kan följas och analyser av hur olika åtgärder påverkar kvinnor och män under genomförandet), alternativt är icke-relevant. En insats med jämställdhet som huvudsyfte kan innehålla alla tre ovan redovisade angreppssätt, men utgörs framför allt av riktade jämställdhetsinsatser och dialog. För insatser där hänsyn tas till jämställdhet, dvs. sådana som klassas med jämställdhet som delsyfte, är angreppssättet främst genomsyrande av jämställdhetsaspekter i projektet/programmet, men kan även innehålla dialog.

Figur 2.1 Schematisk beskrivning av Sidas arbete med jämställdhetsintegrering

2.2.1 Beskrivning av genomförande och genomslag av den tematiska prioriteringen

För att göra en bedömning av huruvida jämställdhet som en tematisk prioritering har haft genomslag på det svenska utvecklingssamarbetet sedan 2008 kan man studera effekter i styrdokument, så som samarbetsstrategier, såväl som i Sidas arbetssätt. Genomslaget i utvecklingssamarbetets resultat är dock svårt att redovisa då insatserna under avsnitt 2.3 påbörjades *innan* jämställdhet blev en tematisk prioritering. I detta avsnitt presenteras genomslaget i samarbetsstrategier och Sidas

arbetssätt i form av andel och typ av insatser. Genomslaget i termer av utbetalningarnas storlek presenteras i avsnitt 2.2.2.

Genomslag i samarbetsstrategier

En genomgång av Sveriges samarbetsstrategier⁵ visar (se tabell 2.5 nedan) att fler samarbetsstrategier hade jämställdhet eller speciellt fokus på kvinnor och flickor i den övergripande målformuleringen år 2008 då jämställdhet blev en tematisk prioritering. Detta var en markant förändring jämfört med tidigare år och utvecklingen avtog därefter redan 2009. År 2008 var även jämställdhet och fokus på kvinnor och flickor mer integrerat i målformuleringarna för de samarbetsområden som länderna eller regionerna bedriver arbete inom, alternativt utgjorde ett eget samarbetsområde. Jämställdhet anges ofta som en av de dialogfrågor som Sverige avser att driva.

Utöver det som tabell 2.5 nedan redovisar, undersöktes även hur många samarbetsområden som inkluderat skrivningar om att jämställdhet eller kvinnor och flickors situationer särskilt skulle beaktas, dvs. inte som ett mål i sig. Det visade sig att av de 49 samarbetsstrategier som gicks igenom hade fyra av dem inget samarbetsområde som specifikt framhöll jämställdhet eller kvinnors/flickors särskilda ställning. Däremot inkluderade åtta strategier hela tre samarbetsområden där jämställdhet beaktas. Vidare hade 18 strategier två samarbetsområden där jämställdhet beaktas och 19 strategier ett samarbetsområde där jämställdhet skulle beaktas. Genomgången visar att när jämställdhet blev en tematisk prioritering så fick det omedelbar effekt på målformuleringarna i de samarbetsstrategier som skrevs under 2008.

Tabell 2.5 Jämställdhetsintegrering i samarbetsstrategier

Jämställdhetsintegrering i samarbetsstrategier	Antal samarbetsstrategier				
	2003-2007	2008	2009	2010	Totalt
Jämställdhet/kvinnor uppmärksammat i övergripande mål	1	4	3	0	8
Jämställdhet/kvinnor inkluderat i mål för ett samarbetsområde eller är ett enskilt samarbetsområde	2	12	13	2	29
Jämställdhet specifikt utpekat som fokus för dialog (inte enbart nämnt som tematisk prioritering)	3	11	14	4	32
Totalt antal undersökta samarbetsstrategier	6	15	23	5	49

Källa: Genomgång av samarbetsstrategier utförd av Sidas jämställdhetsteam

Sammantaget har den tematiska prioriteringen inneburit större uppmärksamhet och ökad legitimitet av ämnet jämställdhet i utvecklingssamarbetet. Att samarbetsstrategierna inte har mer genomslag av jämställdhetsprioriteringen kan även bero på att de undersökta strategierna för 2010 inte innefattar alla beslutade strategier under året (se fotnot fem ovan) och eftersom dessa är väsentligt färre än tidigare år kan genomgången inte ge en helt säker bild av genomslaget.

Genomslag i Sidas arbetssätt

Genomslaget för jämställdhet som tematisk prioritering kan också analyseras i *Sidas arbetssätt*. Sida beslutar på landnivå vilken strategi för jämställdhetsintegrering som ska väljas och för därefter dialog med samarbetspartner om hur detta ska genomföras. Genomslaget för jämställdhet som tematisk prioritering bör i denna kontext framför allt ses som den accelerering av ansträngningar som flera av Sidas landteam åstadkommit. En bidragande faktor till denna accelerering har legat i att

⁵ Sida har, fram till 2010, varit ansvariga för att ta fram förslag till samarbetsstrategier som sedan beslutas av regeringen. De samarbetsstrategier som inkluderats i denna genomgång var sådana som var publicerade på UD:s hemsida i oktober 2010 vilket inte täcker in alla strategier som tagits under året.

cheferna stödjer och arbetar för att integrera de tematiska prioriteringarna i sina teams arbete. Ytterligare en faktor är de centrala resurser som avsatts internt för att tillhandahålla rådgivning och metodstöd inom området. Mellan 2008 och 2010 har jämställdhetsteamet på Sida haft i uppdrag att stödja personal genom utbildningar, insatsberedningar, kommentera samarbetsstrategier, utarbeta stödmaterial, delta i kvalitetssäkrande kommittéer och delta i svenskt påverkansarbete inom jämställdhet gentemot organisationer som FN, Världsbanken och OECD/DAC. Detta har bl.a. lett till förbättrad beställarkompetens på jämställdhetsrådgivning och metodstöd bland Sidas medarbetare, vilket t.ex. bekräftas i en förändring i deras och utlandsmyndigheternas nyttjande av Sidas upphandlade jämställdhetsmetodstöd (s.k. Gender helpdesks). Budgeten för Gender helpdesken 2007 utnyttjades inte i sin helhet medan ytterligare medel fick skjutas till för att klara efterfrågan mellan 2008 och 2010. Ökad kunskap och medvetenhet har också gjort att en del chefer lagt tonvikt vid att formulerat tydliga mål för att förbättra jämställdhet inom verksamheten. Det senare är en förutsättning för att lyckas med jämställdhetsintegrering vilket många utvärderingar visat på.

Sidas medarbetares attityder till jämställdhet kompletterar bilden av Sidas arbetssätt och i detta avseende är det Sidas bedömning att medarbetarna i stor utsträckning vet att jämställdhet är en prioriterad fråga och anser att jämställdhet är viktigt samt att jämställdhet i ökad utsträckning uppmärksammas i systemen för kvalitetssäkring och uppföljning. I en analys av Sidas insatser påbörjade innan januari 2008 och avslutade senast januari 2010 antyddes att den tematiska prioriteringen möjligen bidragit till en överklassificering av insatser med jämställdhet som huvudsyfte eller delsyfte i Sidas ekonomi- och planeringssystem. Förmodligen berodde denna felklassificering på handläggarnas vilja att hörsamma de tematiska prioriteringarna och speglar ambitionen att integrera jämställdhet i insatserna snarare än faktiska målformuleringar i de projekt och program som Sida finansierar. Analysen, som byggde på intervjuer med handläggare utförda av externa experter, visade att enbart 60 procent av de ursprungliga 171 insatserna med jämställdhet som huvudsyfte verkligen kunde klassas med just huvudsyfte. Av hela populationen på 1 416 insatser föreslogs en omklassificering av totalt 197 insatser, dvs. 14 procent. Denna aktivitet av att kvalitetssäkra statistiken har lett till ökad validitet av jämställdhetsportföljen som nu påvisar mer trovärdig och rättvisande statistik. Jämställdhet är en komplex fråga som kräver kunskap, resurser och tid att utveckla och det tar även tid att se effekter av den ökade ansträngning inom jämställdhet som den tematiska prioriteringen och jämställdhetsteamets rådgivning fört med sig.

2.2.2 Finansiell redovisning av den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Ett annat sätt att följa upp den tematiska prioriteringens genomslag i Sidas arbete är att analysera det utbetalda stödet mellan år 2008 och 2010 för att försöka se trender för stödet med jämställdhet som huvud- respektive delsyfte. Tabell 2.6 nedan visar en sammanställning av utvecklingssamarbetet som har finansierats av Sida under de tre senaste åren. Den absoluta merparten av Sidas utbetalade medel hade jämställdhet som antingen huvud- eller delsyfte under den aktuella perioden, även om andelen minskat med cirka sex procent. Denna minskning beror sannolikt på den tidigare nämnda kvalitetssäkringsinsats av policymarkören för jämställdhet (se avsnitt 2.2.1 ovan) som resulterade i att ett avsevärt antal insatser som hade jämställdhet som huvud- eller delsyfte klassificerades om till "inte jämställdhetsrelaterat".⁶ Däremot har andelen utbetalda medel till insatser med jämställdhet som huvudsyfte ökat från cirka sju procent år 2008 till cirka elva procent år 2010, vilket kan härledas

⁶ Detta kvalitetssäkringsarbete omfattade inte alla tidigare års insatser som hade utbetalningar 2008 och 2009, vilket innebär att det kan finnas utbetalningar på dessa år som felaktigt är markerade med jämställdhet som huvud- eller delsyfte. Även minskningen av andelen utbetalade medel till insatser med jämställdhet som delsyfte kan troligen hänföras till detta kvalitetssäkringsarbete.

till det strategiska arbete som gjorts på landnivå med att identifiera och finansiera insatser som har jämställdhet som huvudsyfte för att svara upp mot den tematiska prioriteringen.

Tabell 2.6

Utvecklingssamarbetet genom Sida med jämställdhet och kvinnors roll i utveckling som huvudsyfte och delsyfte, 2008-2010

Tusen kronor

	2008		2009		2010	
Jämställdhetsrelaterat utvecklingssamarbete	13 229 099	(85%)	14 191 134	(84%)	12 173 143	(79%)
varav huvudsyfte	1 024 410	(7%)	1 354 735	(8%)	1 658 009	(11%)
vara delsyfte	12 204 688	(78%)	12 836 398	(76%)	10 515 134	(68%)
Ej jämställdhetsrelaterat utvecklingssamarbete	2 384 057	(15%)	2 697 971	(16%)	3 240 024	(21%)
Totalt	15 613 156	(100%)	16 889 104	(100%)	15 413 167	(100%)

Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem

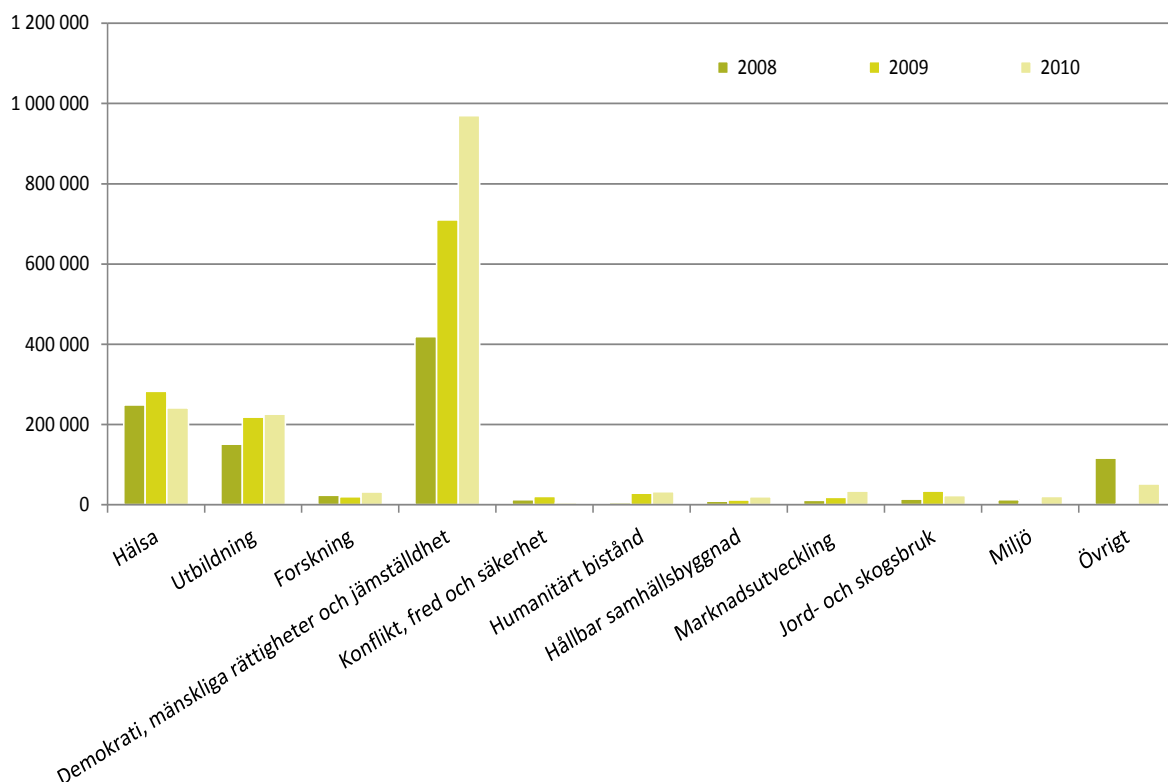
Fördelning på sektor

Integrering av den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingssamarbetet innebär att den spänner över alla sektorer. Diagram 2.1 nedan visar att cirka 59 procent av utbetalt bistånd med jämställdhet som huvudsyfte år 2010 var förlagt i insatser inom sektorn demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Att merparten av utbetalningarna faller inom denna sektor ter sig naturligt dels då sektorn demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet totalt står för cirka 27 procent av Sidas totala utbetalade medel och dels då det i denna sektor återfinns riktade insatser såsom t.ex. stöd till kvinnoorganisationer, globala jämställdhetsorganisationer och nationella maskinerier för jämställdhet. I sektorerna hälsa och utbildning finns insatser som handlar om sexuell och produktiv hälsa, mödravård, flickors skolgång m.m. Humanitärt bistånd var år 2010 den näst största utgiftsposten för Sidas totala utbetalda bistånd (cirka 17 procent) medan andelen humanitära medel med jämställdhet som huvudsyfte endast uppgick till cirka två procent. Diagrammet visar också att jämställdhetsarbetet inom bl.a. sektorerna marknadsutveckling, jord- och skogsbruk samt hållbar samhällsbyggnad inte bedrivs genom större riktade insatser. Den sektor som har störst andel utbetalade medel till insatser med jämställdhet som huvudsyfte av totalt utbetalda medel per sektor är utbildning (cirka 25 procent). Det beror på att många insatser kring flickors skolgång återfinns inom denna sektor.

Diagram 2.1

Utvecklingssamarbetet genom Sida avseende insatser vars huvudsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling fördelat per sektor, 2008-2010

Tusen kronor

Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem

Fördelning på landkategori, regionalt och globalt

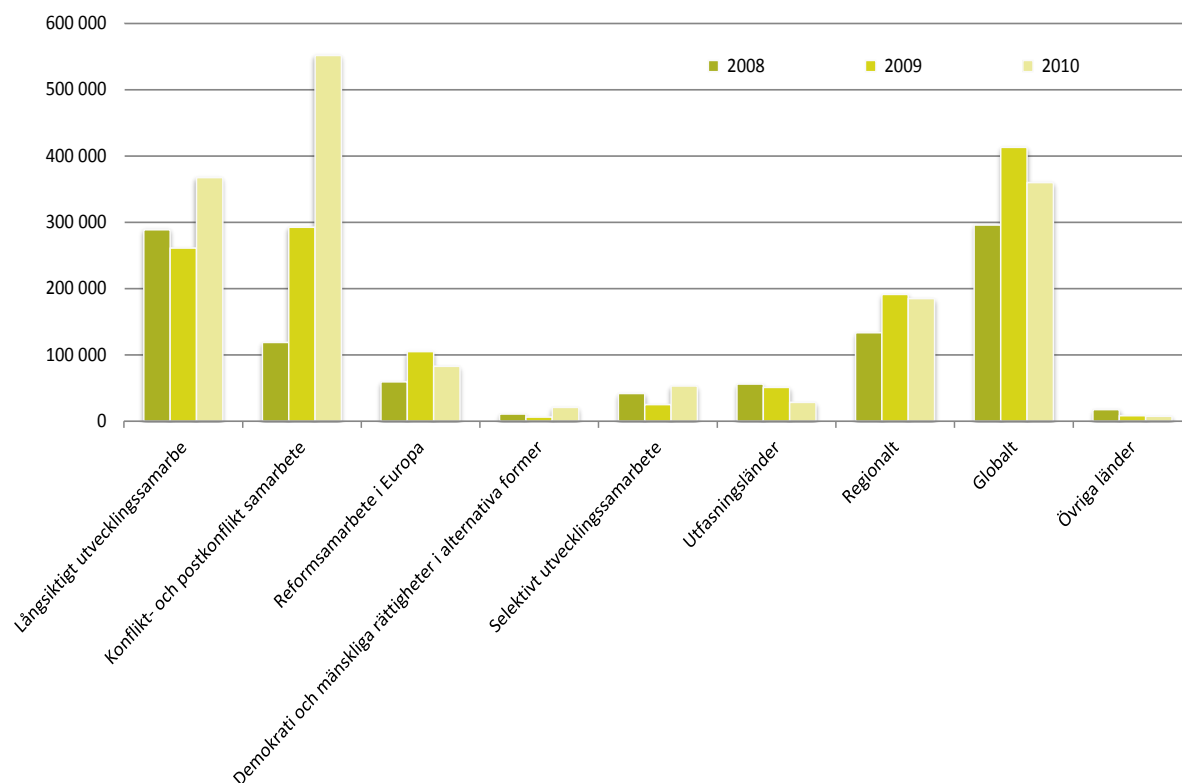
Nedan redovisas utvecklingssamarbetet genom Sida avseende jämställdhet och kvinnors roll i utveckling fördelat på landkategori (begreppet landkategorier förklaras i bilaga två till resultatbilagan) samt för regionalt och globalt utvecklingssamarbete.

Diagram 2.2 nedan visar att den största delen av det totala biståndet med jämställdhet som huvudsyfte år 2010 utbetalades till insatser i konflikt- och postkonfliktländer (cirka 33 procent), vilket var en ökning från cirka 22 procent år 2009. Detta är ett resultat av att Sidas avdelning för konflikt- och postkonfliktsituationer har gjort en strategisk satsning på insatser kring könsrelaterat våld och kvinnor i konflikt och kan till stor del hänföras till insatser i Afghanistan som stod för cirka 25 procent av det totala stödet inom landkategorin konflikt- och postkonfliktländer med jämställdhet som huvudsyfte. En stor post för insatser med jämställdhet som huvudsyfte är även landkategorin globalt, vilket t.ex. inkluderar projekt eller program utförda av multilaterala aktörer såsom förenta nationernas organ, världsbanken och andra multinationella initiativ inom jämställdhetsområdet.

Diagram 2.2

Utvecklingssamarbetet genom Sida avseende insatser vars huvudsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling fördelat per landkategori, 2008-2010

Tusen kronor

Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem

Fördelning på samarbetsform

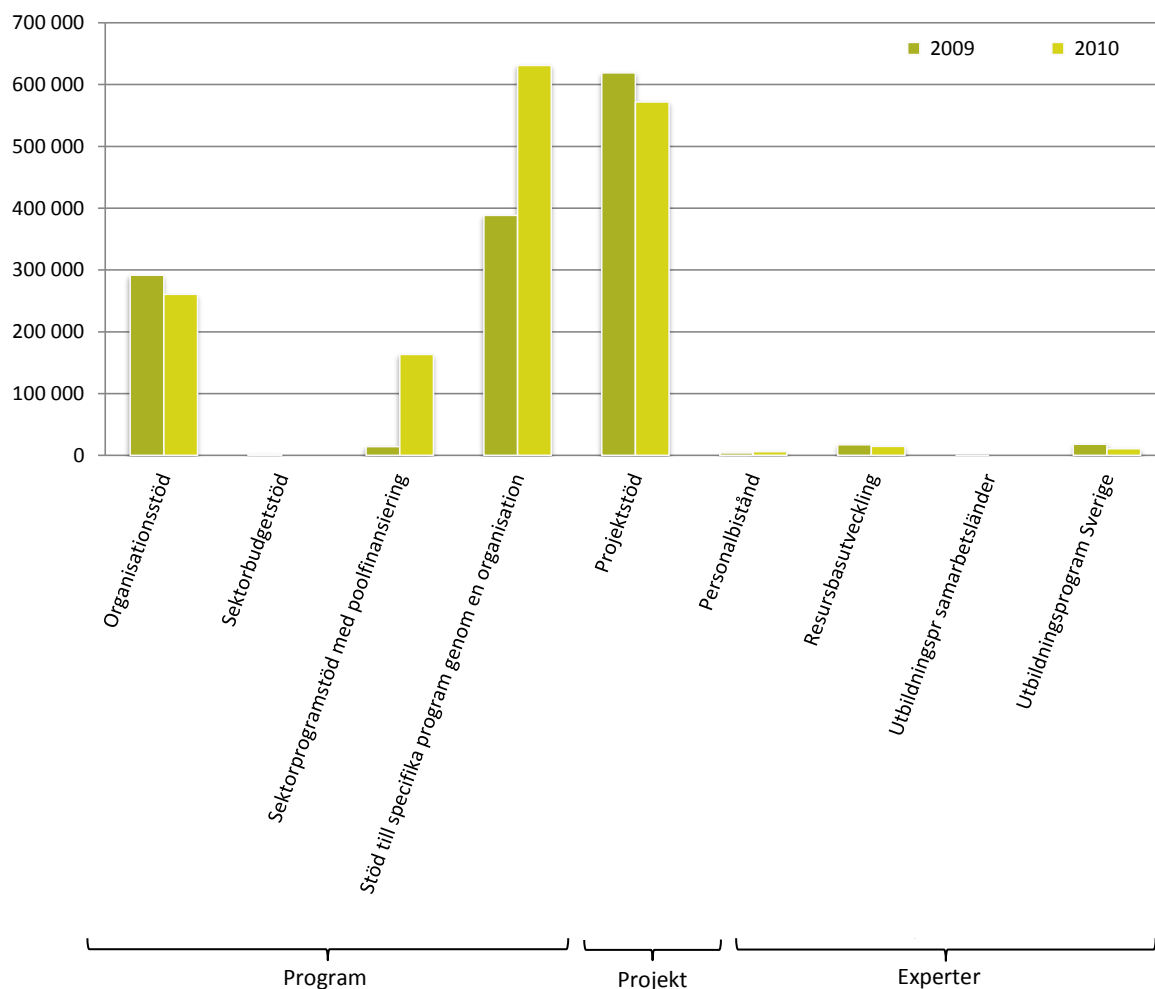
Samarbetsformen beskriver utformningen av samarbetet mellan Sida respektive samarbetspart (begreppet samarbetsform förklaras i bilaga två till resultatbilagan). Nedan visas utvecklingssamarbetet genom Sida avseende jämställdhet och kvinnors roll i utveckling fördelat på samarbetsform för 2009 och 2010. Att diagrammen endast avser dessa två år beror på att Sidas samarbetsformer omklassificerades 2009.

Programstöd utgjorde sammantaget cirka 64 procent av det svenska utbetalda biståndet med jämställdhet som huvudsyfte år 2010. I diagram 2.3 nedan illustreras programstöd av de fem första staplarna från vänster. Projektstödet utgjorde cirka 34 procent av det utbetalda stödet med jämställdhet som huvudsyfte. Kategorin utbildningsprogram i Sverige uppgick år 2010 till cirka en procent av utbetalda medel. Fördelningen på samarbetsform ter sig naturlig då riktade insatser oftast genomförs via civila samhällets organisationer. Sektorbudgetstöd och sektorprogramstöd med poolfinansiering innebär finansiering av samarbetslandets hela strategi inom en specifik sektor, vilket naturligtvis spänner över flera mål där jämställdhet är ett delsyfte snarare än huvudsyfte.

Diagram 2.3

Utvecklingssamarbetet genom Sida avseende insatser vars huvudsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling fördelat per samarbetsform, 2009-2010

Tusen kronor

Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem

Fördelning på genomförande kanal

Med genomförande kanal avses den typ av organisation som bistår Sidas samarbetspart i det praktiska genomförandet av en insats. Nedan visas utvecklingssamarbetet genom Sida avseende jämställdhet och kvinnors roll i utveckling fördelat på genomförande kanal för perioden 2008-2010.

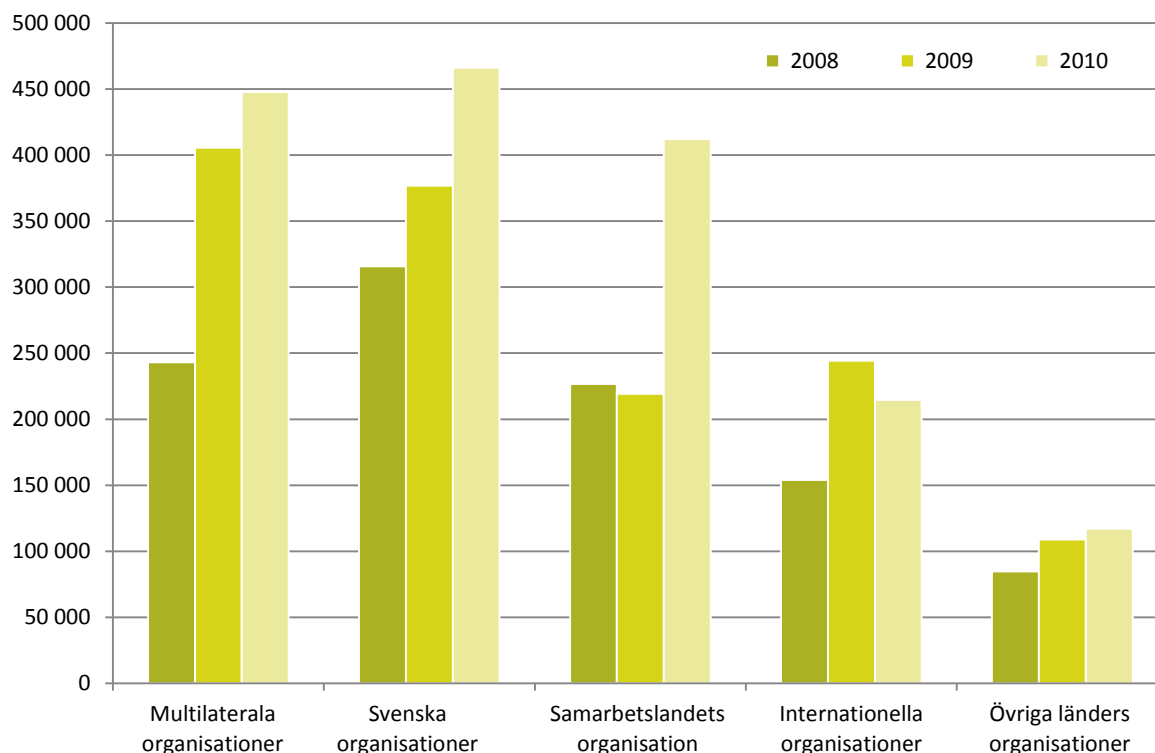
Enligt diagram 2.4 nedan gick cirka 28 procent av det svenska biståndet med jämställdhet som huvudsyfte år 2010 genom svenska organisationer. Detta tyder på att de svenska aktörerna har en fortsatt viktig roll i att genomföra de riktade jämställdhetsinsatserna. Dessa insatser genomförs alltså i samarbetsländerna med hjälp av svenska organisationer ifrån det civila samhället, myndigheter och kommuner m.fl. Kanalen samarbetslandets organisation innebär stöd som omhändertas och sätts i omlopp av samarbetslandets offentliga administration, statliga företag, enskilda organisationer, universitet m.m. och år 2010 uppgick den kanalen till cirka 25 procent av utbetalda medel. I och med Parisdeklarationen om biståndseffektivitet kan det förväntas att en allt större del av biståndet går till samarbetslandets organisationer som ett led i att stärka det egna landets kapacitet att bedriva projekt eller program (se avsnittet om biståndseffektivitet nedan under

2.2.3). Kanalen multilaterala organisationer är den kanal som har näst största andelen utbetalda medel med jämställdhet som huvudsyfte (cirka 27 procent).

Diagram 2.4

Utvecklingssamarbetet genom Sida avseende insatser vars huvudsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling fördelat per genomförande kanal, 2009-2010

Tusen kronor

Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem

Det är viktigt att påpeka att de utbetalade beloppen per huvud- och delsyfte inte nödvändigtvis går att koppla ihop med resultaten då en liten strategiskt riktad insats kan få större genomslag än en stor insats med jämställdhet som delsyfte och vice versa. Av detta följer även att det inte går att säga att insatser med jämställdhet som huvudsyfte är effektivare eller "bättre" än insatser som har jämställdhet som delsyfte, vilket framgår av redovisningarna av insatserna under 2.3. och 2.4 i denna bilaga.

2.2.3 Redovisning av arbetet med biståndseffektivitet inom den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Principerna i Parisdeklarationen om ägarskap, anpassning, harmonisering, bättre givarsamordning (resultatredovisning) och ömsesidigt ansvarstagande/-utkrävande av ansvar, skapar förutsättningar för att bidra till en stark agenda för demokratisering och jämställdhet. Genom Handlingsplanen från Accra skärptes fokus på demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Handlingsplanen understryker att jämställdhet är en av grundvalarna för att uppnå uthålliga resultat för fattiga kvinnor, män och barn och att det därmed är mycket viktigt att jämställdhet behandlas i alla policyer och program på ett systematiskt och koherent sätt.

Ytterligare ett ramverk för vägledning av officiellt bistånd och mekanismer för att uppmuntra till större ansvarsskyldighet i sviktande stater för att motverka diskriminering av kvinnor och främja

jämställdhet är OECD/DAC:s tio principer för gott engagemang i sviktande stater och situationer (på engelska: Principles for Good International Engagement in Fragile States and Situations).

Sverige anammar jämställdhet inom biståndseffektivitet i handlingsplanen för ett effektivt bistånd 2009-2011. Denna handlingsplan betonar vikten av att biståndsgivarna i enlighet med handlingsplanen från Accra stödjer det breddade ägarskapet, som inkluderar även civila samhället, och säkerställer en integrering av mänskliga rättigheter, jämställdhet och miljö- och klimatförändring i biståndseffektivitetsagendan.

Internt har Sida bedrivit ett strategiskt arbete för att integrera jämställdhet och det inkluderande och breddade förhållningssättet till biståndseffektivitet i Sidas arbete och metodutveckling inom området. I Sidas publikation: *"The Accra Agenda for Action from a Democracy, Human Rights and Gender Equality perspective"* sammanfattas vad som står i Handlingsplanen från Accra om jämställdhet och en del av de möjligheter, utmaningar och de åtaganden som handlingsplanen innebär för arbetet med jämställdhet. De underliggande principerna för biståndseffektivitet i stödet till jämställdhetsinsatser tas även upp i regeringens jämställdhetspolicy.

Sida arbetar även med att säkerställa kopplingarna mellan jämställdhet och biståndseffektivitet i insatser på global, regional och nationell nivå. Följande är en redovisning av Sidas arbete inom vart och ett av de fem områdena.

Ägarskap: Stärka samarbetsländernas ägarskap och ansvar för biståndet

Grunden för demokratiskt ägarskap är att alla medborgare – kvinnors såväl som mäns – intressen och röster inkluderas i nationella utvecklingsstrategier och att alla gynnas av utvecklingsresultaten. Sida ger stöd till en mängd kvinnoorganisationer och andra organisationer som arbetar för ökad jämställdhet och som är med och påverkar ländernas nationella utvecklingsstrategier.

Givaranpassning: Anpassa biståndet till samarbetsländernas prioritering och administrativa system

Dialogen är ett av de viktigare instrumenten i arbetet med att anpassa utvecklingssamarbetet till samarbetsländernas egna prioriteringar och att nationella utvecklingsstrategier grundar sig i globala överenskommelser om jämställdhet. Sida har därför utvecklat metoder och instrument för att bättre kunna föra dialog kring jämställdhet och ländernas egna åtaganden inom området.

I det bilaterala samarbetet har Sida på flera sätt stött ländernas nationella system för jämställdhetsintegrering. Sida har till exempel gett stöd till nationella institutioner med ansvar för utarbetande av strategier för jämställdhetspolitik, genomförande eller uppföljning av densamma i Bosnien, Etiopien, Georgien, Moldavien, Serbien, Ukraina, Uganda, Afghanistan och Guatemala. Sida har även gett stöd till Irak och Moldavien för att främja jämställdhetsintegrering av budgetprocessen. I Moldavien har detta t.ex. lett till stärkta institutioner för jämställdhet. Prestationer inkluderar bl.a. stärkt kapacitet för att utveckla jämställdhetspolitik och man har producerat en jämställdhetsplan som genomförs på ett seriöst sätt. T.ex. har man genomfört test av jämställdhetsintegrerad budgetering i tre av landets provinser. Man har också starkare ramverk för könssuppledd statistik och jämställdhetsindikatorer.

FN:s världshälsoorganisation (WHO), Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) och Sida har utvecklat ett verktyg som ska hjälpa hälsoministerier att integrera mänskliga rättigheter och jämställdhet i planeringen och uppföljningen inom hälsosektorn. Verktyget ska användas till stöd för den årliga nationella planeringen inom hälsosektorn och har underhand testats i både Zambia och Uganda. Verktyget utgår från de hälsofrågor, utmaningar och prioriteringar som är specifika för länderna och relaterar dessa till ländernas egna åtaganden i globala överenskommelser och konventioner på ett sätt så att länderna själva kan följa upp sitt genomförande av den praktiska verksamheten.

På global, regional och nationell nivå går Sida från projektstöd mot mer och mer programstöd och i vissa fall även kärnstöd till organisationers verksamhet. Detta gäller även stödet till kvinnoorganisationer som därigenom får bättre förutsättningar för att bedriva långsiktigt förändringsarbete. Ett sådant exempel på global nivå är stödet till Föreningen för kvinnors rättigheter i utveckling (*Association for Women's Rights in Development, AWID*), en organisation som samlar kvinnoorganisationer från hela världen.

Harmonisering: Samordna och förenkla givarprocedurer

Sida samordnar sig med andra givare i flera länder och regioner för ett mer harmoniserat arbete med jämställdhet. Sida har i Rwanda tagit på sig att leda arbetet med EU:s nya handlingsplan för jämställdhet i utvecklingssamarbetet och i Latinamerika har Sida tillsammans med ett flertal andra givare gått samman för att stärka jämställdhetskompentensen hos organisationen CATIE (*The Tropical Agricultural Research and Higher Education Center*), ett regionalt center för forskning och utbildning inom hållbar hantering av naturresurser.

I Kenya har Sida spelat en aktiv roll i harmoniseringsarbetet och understryker kontinuerligt behovet av jämställdhet i dialogen och inom olika samarbeten med partners och andra givare. Sverige har varit den ledande givaren till sektorprogram inom jämställdhet och demokratisk styrning.

I en utvärdering konstateras dock att Sida i allmänhet saknar jämställdhetsspecialister på landnivå som har tid och möjlighet att på allvar engagera sig i dialogen om jämställdhet i givarsammanhang.

Givarsamordning: Bättre redovisa resultaten av fattigdomsminskningen

En nyligen genomförd utvärdering av Sidas arbete med jämställdhetsintegrering konstaterar att Sida behöver förbättra sina system för att mäta och följa upp resultat avseende jämställdhet i enlighet med Parisdeklarationen om biståndseffektivitet och Handlingsplanen från Accra. Bland annat rekommenderas Sida att förbättra indikatorerna för jämställdhetsarbetet. Som ett svar på denna kritik har ett metodmaterial om indikatorer för att mäta effekter av jämställdhetsarbete tagits fram för användning i Sidas resultatstyrning. Metodmaterialet utgör ett viktigt bidrag till det praktiska arbetet med att mäta resultat av jämställdhetsinsatser.

I utvärderingen av Parisdeklarationen (där sammanlagt 46 länder och 2 multilaterala organisationer deltar) har Sida starkt bidragit till att GENDERNET:s (OECD/DAC:s formella nätverk för jämställdhet) indikatorer för jämställdhet har inkluderats i utvärderingsramverket.

Sida har också gett stöd till FN:s statistikavdelning för uppbyggnad av systemet för statistik på global nivå och spridning av denna, bland annat vad gäller jämställdhetsrelevanta frågor och könsuppdelad statistik.

Stöd har även givits till förbättrade möjligheter till resultatuppföljning genom uppbyggande av statistiksystem för att mäta jämställdhet i Burkina Faso, Guatemala, Mali och Serbien. Nya statistiksystem ingår också inom flera av ovan nämnda stöd till nationella jämställdhetsinstitutioner.

Ömsesidigt ansvar: Ömsesidigt ansvara för återrapportering och uppföljning

I arbetet med att stärka samarbetsländernas ansvar för jämställdhetsåtaganden är stödet till kvinnoorganisationer och andra organisationer som granskar genomförandet av dessa åtaganden ett viktigt inslag. På regional nivå ger Sida bland annat stöd till Asia Pacific Forum on Women, Law and Development (APWLD) som samlar 180 organisationer och som samarbetar med andra aktörer i regionen. APWLD arbetar bland annat för att stärka det lokala ägarskapet och göra kvinnors röster hörda. Andra exempel där Sida stödjer granskande kvinnoorganisationer är Bangladesh, Turkiet, Mocambique och flera länder på Balkan.

Sida ger också stöd till jämställdhetsfonder i Burkina Faso, Guatemala och Zimbabwe och möjliggör därmed för mindre aktörer i civila samhället att delta i arbetet med frågor om jämställdhet och

kvinnors rättigheter, vilket ger förutsättningar för både förbättrade möjligheter till utkrävande av ansvar och stärkande av det breddande lokala ägarskapet.

Hinder och möjligheter

Parisdeklarationen om biståndseffektivitet och Handlingsplanen från Accra erbjuder många potentiella ingångar och möjligheter för arbetet med att främja jämställdhet. Handlingsplanen från Accra tydliggör att jämställdhet är en av förutsättningarna för utveckling och för att uppnå hållbara resultat och breddar frågan om ägarskap till att även inkludera civila samhällets aktörer, media och parlament.

Men en alltför strikt tolkning av Parisdeklarationens principer kan också innebära risker för jämställdhetsarbetet. I ansträngningarna att minska antalet insatser kan mindre, strategiska jämställdhetsinsatser prioriteras bort trots att de har potential att åstadkomma goda resultat. Det finns också en risk att utvecklingen mot mer programstöd inte motsvaras av en politisk vilja och en satsning på att utveckla kapaciten kring jämställdhetsintegrering i samarbetslandets egen organisation. Ytterligare en risk med den ökade andelen programstöd är att resurserna på Sveriges sida inte räcker till för att driva jämställdhet i dialogen och att göra nödvändiga jämställdhetsanalyser. Sektionen för internationellt utvecklingssamarbete på brittiska utrikesdepartementet (*United Kingdom Department for International Development*, DFID) har i en utvärdering av jämställdhetsintegrering visat på att det sammanlagda stödet för jämställdhetsfrågor minskat och att en av orsakerna till detta kan vara en effekt av det minskade direkta stödet till jämställdhetsprojekt till förmån för ökat sektor- och budgetstöd. Enligt en studie av 1 000 organisationer internationellt som arbetar med kvinnors rättigheter, hävdade 67 procent av dem att det är svårare att få bidrag 2007 än 2002.

Arbetet mot ökad biståndseffektivitet och jämställdhet bör gå hand i hand. EU-kommissionen, UNIFEM och ILO sammanfattade i ett gemensamt uttalande i New York i september 2008, inför Accra konferensen om biståndseffektivitet, vad som krävs för att förbättra såväl biståndseffektivitet som jämställdhet i tre punkter:

- Starkare deltagande av jämställdhetsaktörer och kvinnoministerier i beslut som rör nationell utveckling och bistånd.
- Införande av jämställdhetsintegrerade budgetprocesser för att säkerställa att resurser går till kvinnors prioriteringar både i nationella budgetar och inom nya biståndsformer.
- Införande av mekanismer för uppföljning och granskning av framstegen inom jämställdhet och kvinnors rättigheter.

Sida har kommit en bit på vägen att integrera frågan om jämställdhet i biståndseffektivitetsagendan, men mycket återstår också att göra. I juni 2010 bjöd *Korean Women's Development Institute* (KWDI), ett statligt finansierat institut med fokus på jämställdhetspolitik, in Sida för tala vid ett internationellt symposium i Seoul om jämställdhetsintegrering i utvecklingspolitik och praktik. Symposiet var ett led i Sydkoreas förberedelser inför det fjärde högnivåforumet om biståndseffektivitet i Korea 2011 och i detta arbete ville de lära av Sidas erfarenheter av jämställdhetsintegrering. Mötet i Korea blir ett viktigt tillfälle att säkerställa att det framtida arbetet för biståndseffektivitet går hand i hand med strävanden för ökad jämställdhet.

2.2.4 Sammanfattning av det svenska utvecklingssamarbetet inom den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Tre år har gått sedan regeringen beslutade att jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen skulle vara en tematisk prioritering i det svenska utvecklingssamarbetet och genomslaget kan ses inom flera områden. Den tematiska prioriteringen har bl.a. bidragit till:

- Att jämställdhet fick ett omedelbart genomslag på målformuleringarna i Sveriges samarbetsstrategier. Att effekten inte verkar vara bestående behöver följas upp av både Sida och UD.
- Att Sida 2008 avsatte resurser och tillsatte ett jämställdhetsteam som har kunnat arbeta med policy- och metodutveckling, bedriva global dialog och ge stöd i landteamens ansträngningar att operationalisera prioriteringen.
- Att medvetenheten om att jämställdhet är centralt för fattigdomsbekämpning, vilket i sin tur resulterat i ökad efterfrågan på rådgivning och stöd från landteamen. Flera landteam har svarat på den tematiska prioriteringen genom att genomföra särskilda satsningar för att förbättra resultaten inom jämställdhet.
- Att en ökning av utbetalningar av biståndsmedel till insatser med jämställdhet som huvudsyfte noterats inom landkategorin konflikt- och postkonflikt, vilket föranletts av att ledarskapet varit särskilt tydligt. Landteamen inom denna landkategori har också satsat särskilt på jämställdhet i dialogen.
- Att även om utvecklingssamarbete i stora delar styrs av fleråriga åtaganden och genomslaget av tematiska prioriteringar i termer av insatser och utbetalningar endast blir gradvis synligt så visar andelen utbetalda medel till insatser med jämställdhet som huvudsyfte på en tydlig ökning från sju procent år 2008 till elva procent år 2010.

Statistiken visar dock även:

- Att endast två procent av utbetalningarna med jämställdhet som huvudsyfte går till vardera sektorerna humanitära bistånd respektive marknadsutveckling. Med andra ord har jämställdhet som tematisk prioritering fått mycket lite genomslag inom dessa två sektorer.
- Att det jämställdhetsrelaterade stödet totalt sett har minskat tyder på att den tematiska prioriteringen sedan 2008 fått genomslag i verksamhetsprocesser men att detta genomslag inte ännu reflekteras i insatshanteringen. Hänsyn måste även tas till att korrigeringar gjorts för policymarkören inom detta tidsspänn och att den statistik och redovisning som presenteras i denna bilaga först kan utgöra en utgångspunkt emot vilken framtida resultat kan uppmätas.

2.3 Resultat från utvecklingssamarbetet genom Sida vars huvudsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling – 20 slumpmässigt utvalda insatser

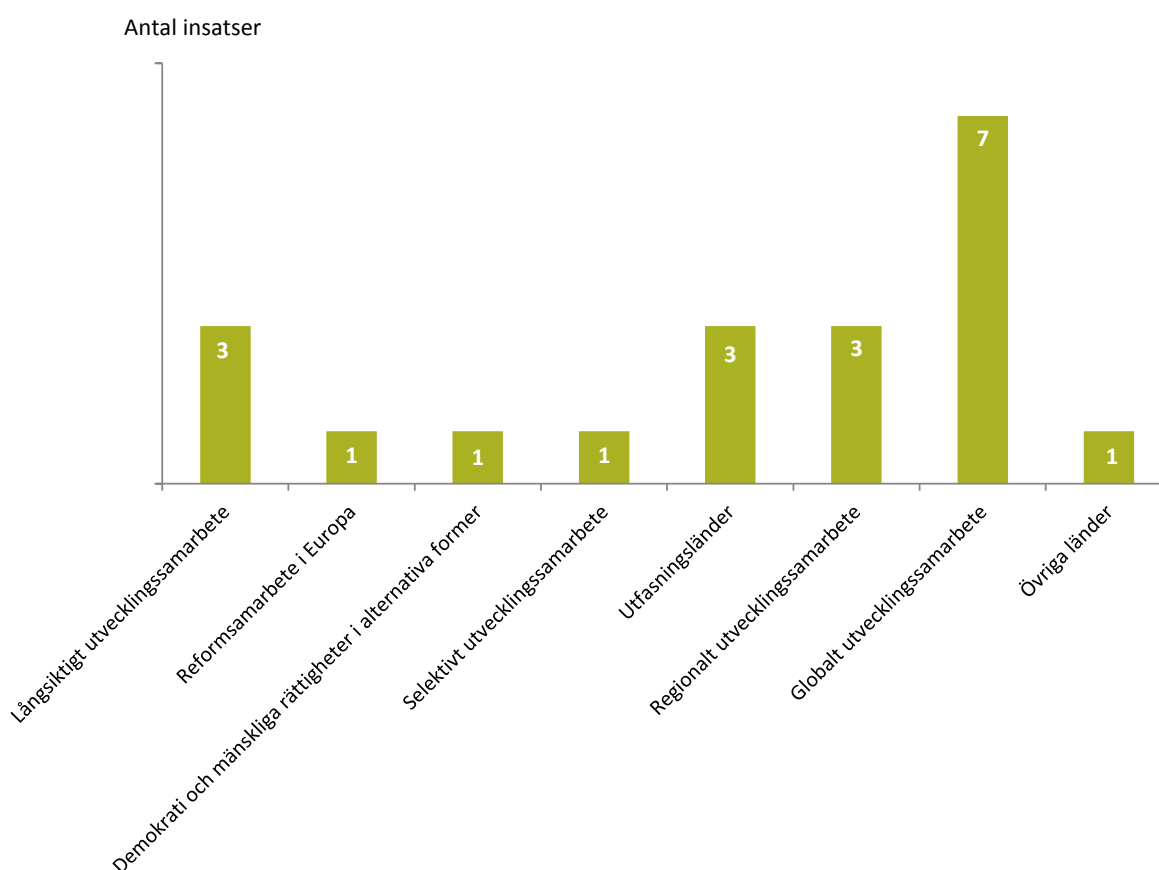
I detta avsnitt redovisas 20 slumpmässigt utvalda insatser som i Sidas ekonomi- och planeringssystem klassas med jämställdhet som huvudsyfte. Detta innebär att det främsta syftet med insatsen är att verka för jämställdhet eller mot diskriminering av kvinnor och flickor på något sätt, vilket även inkluderar arbete med män och pojkar. Dessa insatser kan genomföras med flera av de angreppssätt som redogjorts för under avsnitt 2.1.1, dvs. både riktade insatser, dialog samt att jämställdhet genomsyrar även områden eller aktörer som indirekt påverkas av insatsen. Att insatsen har jämställdhet som huvudsyfte innebär alltså inte att angreppssättet enbart är riktat.

Tabell 2.7 Fördelning av de 20 slumpmässigt utvalda insatserna per underområden och land/region

Delområde	Antal insatser	Antal insatser per region
Kvinnors politiska deltagande	3	1 Globalt, 1 Regionalt Latinamerika, 1 Kirgizistan
Kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor	3	1 Globalt, 1 Etiopien, 1 Vitryssland
Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	4	1 Globalt, 1 Tanzania, 1 Indien, 1 Nicaragua
Kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel	4	2 Globalt, 1 Regionalt Afrika söder om Sahara, 1 Turkiet
Övriga strategiska jämställdhetsinsatser	6	2 Globalt, 1 Regionalt Afrika, 1 Kazaktstan, 1 Montenegro, 1 Bolivia,

Tabell 2.7 visar fördelningen av de nedan redovisade 20 insatserna kategoriserade med jämställdhet som huvudsyfte per underområde och region.

Diagram 2.5 Fördelning av de 20 slumpmässigt utvalda insatserna per landkategori

Som diagram 2.5 visar överväger landkategorin globalt utvecklingssamarbete det slumpmässiga urvalet av insatser. Vidare har kategorierna utfasningsländer, regionalt utvecklingssamarbete och långsiktigt utvecklingssamarbete tre insatser vardera redovisade nedan. Att urvalet har gjorts slumpmässigt har medfört att inga insatser i landkategorin konflikt- och postkonflikt samarbete redovisas nedan.

Diagram 2.6 Fördelning av de 20 slumpmässigt utvalda insatserna per samarbetsform

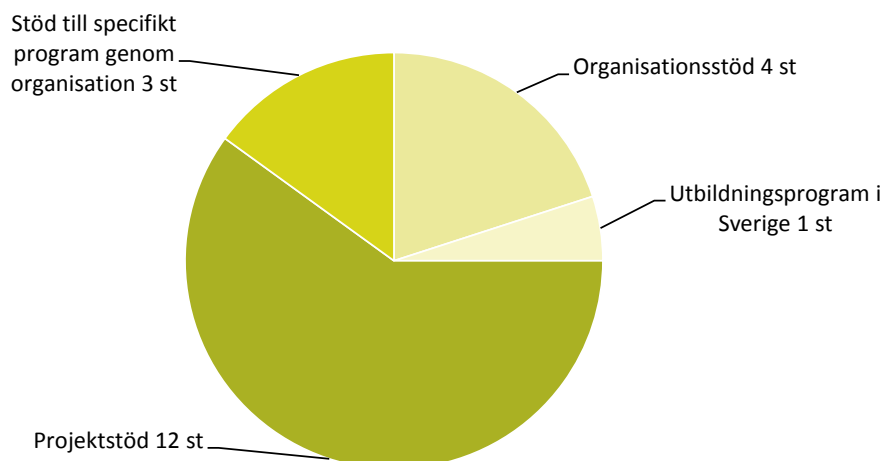
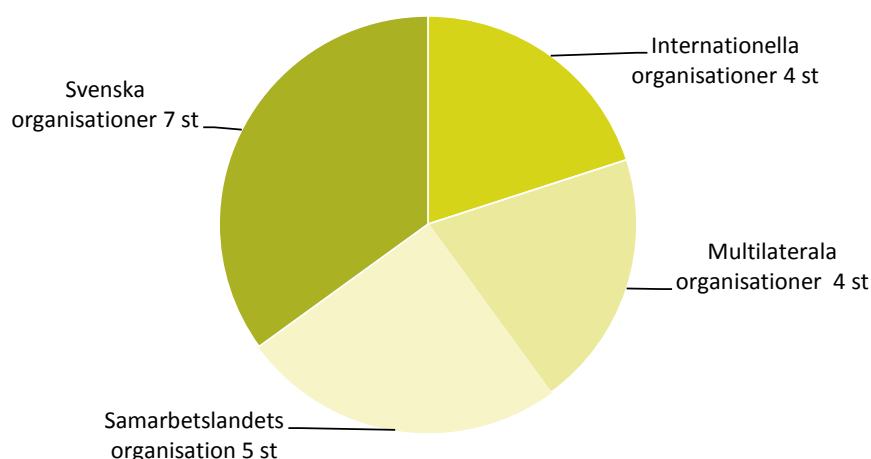

Diagram 2.6 visar att projektstöd är den samarbetsform som dominerar de slumpmässigt utvalda insatserna. Fyra insatser genomförs inom ramen för organisationsstöd.

Diagram 2.7 Fördelning av de 20 slumpmässigt utvalda insatserna per genomförande kanal

Fördelningen av de 20 insatserna per genomförande kanal är relativt balanserad enligt diagram 2.7 ovan. Svenska organisationer genomför sju av insatserna följt av kanalen samarbetslandets organisation med fem insatser.

2.3.1 Resultat inom området kvinnors politiska deltagande

Urvalet inom underområdet kvinnors politiska deltagande gjordes från ett stratum på tio insatser. De tre insatser som redovisas nedan inkluderar kurser genomförda i Sverige med deltagare från länder i Östafrika och Asien, en insats regionalt i Latinamerika och en insats i Kirgizistan.

Stöd till internationella utbildningsprogram om kvinnors mänskliga rättigheter och jämställdhet

Med utgångspunkt i strategin för globala utvecklingsinsatser 2008 till 2010 har internationella utbildningsprogram organiserats av SIPU International AB i samarbete med Uppsala universitet med syftet att stödja institutions- och kapacitetsutveckling i låg- och medelinkomstländer. Ett flertal likartade program genomförs av SIPU med olika geografiska målgrupper. Den redovisade insatsen

avser program inom kvinnors mänskliga rättigheter och vars specifika målgrupp var deltagare från Tanzania, Kenya, Etiopien, Laos och Vietnam.

Tabell 2.8 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
24 349	100 %	200704–201212	Globalt utvecklingssamarbete	Utbildningsprogram i Sverige	SIPU International AB

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas insatsens övergripande mål och resultat.

Tabell 2.9 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Bidragit till kapacitetsutveckling och förändring för att stödja mänskliga rättigheter och jämställdhet mellan könen.	1. Organisatoriska förändringar kan avläsas i deltagarnas hemmaorganisationer genom att de har introducerat nya arbetssätt och nya verktyg som bidragit till ökad kunskap om mänskliga rättigheter och jämställdhet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ökad kunskap i deltagarnas organisationer/myndigheter i hemländerna om hur de i sitt arbete införlivar ett genusperspektiv och arbetar aktivt för ökad jämställdhet och stärkande av kvinnors mänskliga rättigheter.	1.1 Som ett resultat av de s.k. "förändringsprojekt" som deltagarna under programmet utvecklat för att uppnå förändring inom jämställdhetsområdet i deras respektive organisationer och myndigheter, har kunskap om kvinnors rättigheter, jämställdhet och mänskliga rättigheter ökat. Dessutom har kunskapen översatts till de representerade organisationernas och myndigheternas arbete vid deltagarnas hemkomst.
Prestationer	1.1.1 Ökad kunskap om relevanta problemställningar och orsakssamband rörande jämställdhet och kvinnors mänskliga rättigheter. 1.1.2 Ökad tillgång till ett fungerande nätverk såväl mellan programdeltagare och programarrangörer, som andra personer som kan fungera som stöd i förändringsarbetet med att stärka kvinnors mänskliga rättigheter.	1.1.1 Enligt svaren i de elektroniska enkäter som används inom programmet och genomförs vid olika tillfällen under programmet för att mäta hur nöjda deltagarna är med kursen och hur användbar de bedömer att utbildningen är, får programmet en genomsnittlig poäng mellan 4,6 - 4,74 på en skala mellan 1-5, där 5 är max. Tidigare års redovisning från programmet visar liknande höga poäng. 1.1.2 Deltagarna har fått ökad förmåga att sprida erhållen kunskap genom olika utbildningar och seminarier som de hållit efter programmet i sina hemländer. Programmet har givit upphov till olika nätverk som aktivt upprätthålls.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att Sida gör bedömningen att kostnadseffektiviteten och måluppfyllelsen för insatsen är tillfredställande.

Tabell 2.10 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Planerade prestationer har uppnåtts och budgeten har använts enligt plan. Måluppfyllelsen kan t.ex. påvisas genom programdeltagarnas förändringsprojekt som de tar med sig till utbildningen och som

förväntas bli en praktisk tillämpning av kunskaperna inom teori och metod förvärvade under programmet. Dessa projekt presenteras och godkänns av utbildningssamordnaren vid programmets slut. Följande förändringsprojekt har efter programmet genomförts i samarbetsländerna: i **Vietnam** har en genusmodul utvecklats för undervisning på universitetsnivå i ekonomi. I **Laos** har en jämställdhets-integrerad policy och läroplan för landets lärarutbildning utarbetats och följs. I **Kenya** har kunskapen om jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering stärkts på jordbruksministeriet, vilket reflekteras i den nya landpolicyn. En kommitté för jämställdhetsintegrering har inrättats för att överse processen och bl.a. se till att jämställdhetsindikatorer sätts upp som del av resultatkontrakten för anställda inom ministerier och statsägda bolag. I **Etiopien** har deltagare utbildat 132 s.k. utbildare (training of trainers) i olika organisationer inom hiv/aids-området. Programmet har också lett till att det etiopiska arbetsmarknads- och socialministeriet genomför de jämställdhetsintegreringsåtgärder som en kursdeltagare har utarbetat riktlinjer för och därigenom fått genomslag i nya projekt. Det är även Sidas bedömning är att programmet har förutsättningar att uppnå det långsiktiga effektmålet efter det att insatsen är avslutad.

Stöd till kompetensutveckling om mänskliga rättigheter i Latinamerikas fängelseväsende

Denna insats syfte var att kompetensutveckla aktörer kopplade till kriminalvårdssystemen i Latinamerika i ämnet mänskliga rättigheter. Deltog gjorde aktörer som antogs ha möjlighet att utarbeta strategier för att försäkra att mänskliga rättigheter respekterades, skyddades och upprätthölls i arbetet med omhändertagande av frihetsberövade personer. Projektet genomfördes i Argentina, Bolivia, Brasilien, Chile, Colombia, Costa Rica, Dominikanska republiken, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Honduras, Kuba, Mexiko, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Uruguay och Venezuela. Genomförare var FN:s latinamerikanska institut för brottsförebyggande och kriminalvård (ILANUD) och Institutet för demokrati och mänskliga rättigheter (IDEHPUCP) på universitetet Pontificia Universidad Católica i Peru.

Tabell 2.11 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
9 000	100 %	200705–201008	Regionalt utvecklingssamarbetet	Projektstöd	Raoul Wallenberg Institutet

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas insatsens mål och uppnådda resultat.

Tabell 2.12 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Ökad kunskap bland utvalda nyckelpersoner i Latinamerika för att upprätthålla, infria och värna mänskliga rättigheter.	1. Det är troligt att projektet haft en katalytisk effekt på målet inom fängelseväsendet. Uppnådda resultat har förmedlats till beslutsfattare och ett ökat engagemang för gemensamma aktioner mot problem i förhållande till straffrätt och i behandling av lagöverträdare har märkts såväl i regionala som internationella fora.

Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Ökad kunskap hos nyckelpersoner inom fängelseväsendet i Latinamerika att bidra till ökad respekt för internationella konventioner om mänskliga rättigheter.</p> <p>1.2 Ökad kunskap hos samarbetspartner inom offentliga- och privata sektorn i Latinamerika för att bidra till ökad respekt för kvinnors mänskliga rättigheter och främja jämställdhet.</p>	<p>1.1 Individer och relevanta institutioner (fängelsesystemet, rättsväsendet, nationella övervakningsmekanismer, akademiska institutioner och enskilda organisationer) har utbildats i att främja mänskliga rättigheter särskilt i förhållande till jämställdhet och utsatta grupper.</p> <p>1.2 Lokala samarbetspartners kunskap om mänskliga rättigheter har markant ökat bl.a. genom dokumentering av genomförda aktiviteter och ökad kapacitet att utföra utbildningar om kvinnors rättigheter samt integrering av jämställdhet i arbetet. Enligt deltagarnas svar i utvärderingar efter programmets genomförande hävdade många deltagare att de tidigare inte hade reflekterat tillräckligt över behoven att tillgodose kvinnors rättigheter i fängelse.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Ökad förståelse hos fängelsepersonal i Latinamerika om internationella lagar och standarder för fängelseväsendet, som bidrar till att de utför sitt arbete professionellt.</p> <p>1.2.1 Ökade och förbättrade kontakter och nätverkande mellan personer som arbetar med jämställdhet i Latinamerika.</p> <p>1.2.2 Projektdeltagare och partnerinstitutioner har ökat kunskap att hålla kurser om kvinnors mänskliga rättigheter.</p>	<p>1.1.1 Ett tecken på ökad förståelse och mer professionalitet inom fängelseväsendet är att ansträngningar nu görs för att skyndsamt ta hand om och bekämpa överbeläggningen på fängelser.</p> <p>1.2.1 Deltagande personal inom fängelsesystemen har förbättrat öppenheten genom att publicera information om situationen i respektive fängelse. En sådan systematisering har bidragit till att öka och förbättra kontakterna och nätverkanget mellan personer som arbetar med mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter inom fängelsesystemet i Latinamerika. En studie om situationen och utmaningarna i fängelserna och en publikation från ett regionalt träningsprogram om jämlik status och kvinnors rättigheter har även publicerats och spridits.</p> <p>1.2.2 Upp till 50 procent av deltagarna svarade i en uppföljande undersökning att de var kapabla att använda sig av sina nyförvärvade kunskaper och färdigheter för att organisera utbildningsaktiviteter, utbilda och förbereda personal samt introducera ett jämställdhetsperspektiv i utbildningen.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.13 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Kostnaderna för prestationerna för projektet överskattades och när insatsen var genomförd godkände Sida att representanter för projektet åkte på en internationell konferens i Brasilien för att vidare sprida resultaten av programmet. Med detta tillägg har budgeten spenderats enligt plan. Prestationer samt kort- och medellångsiktiga effektmål har uppnåtts och det är troligt att insatsen påverkat det uppställda långsiktiga effektmålet positivt. Tonvikten för insatsen har legat på mänskliga rättigheter generellt och trots att jämställdhet ingått i kurser borde denna insats ha klassats med jämställdhet som delsyfte.

Stöd för att få in fler kvinnor på beslutsfattande positioner i Kirgizistan

Insatsen syftade till att skapa en miljö som gör det möjligt för kvinnor i Kirgizistan att nå beslutsfattande positioner genom att utarbeta riktlinjer, policyer och institutionsutveckling för ökad jämställdhet utifrån rekommendationerna från FN:s kommitté för avskaffande av all diskriminering av kvinnor (UN Committee on Elimination of Discrimination against Women) och på alla nivåer inom

statsförvaltning, politik och media. Målgruppen var anställda inom statlig förvaltning, representanter från de olika politiska partierna i landet samt personal anställda inom statligt ägda mediekkanaler.

Tabell 2.14 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
14 000	100 %	200705–201012	Utfasningsländer	Projektstöd	UNDP, SIPU International AB, Språngbrädan Utvecklingskonsulter AB

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas insatsens mål och resultat.

Tabell 2.15 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Stärkt offentlig administration inom områdena mänskliga rättigheter, anti-korruption och rättsstaten.	1. Det är för tidigt att redovisa några resultat i relation till det långsiktiga effektmålet. Målet inkluderar dessutom områden som inte täcks in av aktiviteterna i genomförandet av insatsen.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1. Skapa en miljö som möjliggör för kvinnor att nå beslutsfattande positioner genom att utarbeta riktlinjer, policyer och strukturer för ökad jämställdhet.	1.1 Genom införandet av jämställdhetsintegrering i den offentliga administrationen har mänskliga rättigheter stärkts. Införande av en laglig kvotering av jämställdhet i parlamentet har bidragit till att 25 procent av parlamentarikerna var kvinnor efter valet 2007 (mot tidigare noll kvinnor).
Prestationer	<p>1.1.1. Skapa en gynnsam miljö samt mekanismer för lika anställnings- och karriärmöjligheter för kvinnor inom offentlig förvaltning.</p> <p>1.1.2 Ökad kapacitet hos tjänstemän inom offentlig förvaltning/civila samhällen i att kunna ha ett genusmedvetet modernt ledarskap och en jämställd verksamhet.</p> <p>1.1.3 Stärkt kapacitet hos de politiska partierna att skapa jämställdhet i sitt ledarskap, i sina interna strukturer, policyer och politiska program för att lyfta fram kvinnor till beslutsfattande positioner.</p> <p>1.1.4 Stärka och utvidga kvinnoätverk inom politik, media, ungdomsorganisationer för att kvinnor ska nå beslutsfattande positioner i politiska partier.</p> <p>1.1.5 Ökat antal kvinnor som gör nyhetsrapportering samt stärkt kapacitet bland journalister och i media att rapportera om jämställdhetsrelaterade ämnen.</p>	<p>1.1.1 Genom analyser gjorda inom projektet (bl.a. "Jämställdhetsanalys av den offentliga administrationen i Kirgizistan" och "Rekommendationer för rekrytering och karriärprocesser") har bättre kunskap och mekanismer för anställningsmöjligheter för kvinnor i den offentliga förvaltningen skapats.</p> <p>1.1.2 189 personer har deltagit i workshops. 73 personer (55 kvinnor och 18 män) inom offentlig förvaltning, universitet och enskilda organisationer har utbildats i jämställdhetsfrågor. Nio personer har utbildats till certifierade utbildare inom jämställdhetsfrågor. Detta har lett till ökad kunskap om jämställdhetsanalyser vid rekrytering och hur arbete och familjeansvar kan kombineras.</p> <p>1.1.3 Bl.a. har 21 politiska partier utbildats i att utveckla jämställdhetsprogram/agenda inom partierna, nio har hittills upprättat sådana. Dessutom har 215 personer utbildats i jämställdhet (kvinnliga parlamentariker, distrikts- och regionledare, samt övriga partimedlemmar).</p> <p>1.1.4 Alliance of Women's Legislative Initiatives (AWLI) som förenar över 126 medlemmar och vars syfte är att bidra till att genomföra den nationella jämställdhetspolitiken har upprättats. Kvinnorna som deltog i projektet från de politiska partierna har befordrats på olika sätt.</p> <p>1.1.5 Kvinnor i TV har nästan dubblats under projektperioden, t.ex. steg andelen kvinnor som intervjuades i TV från 7,4 procent till 13,2 procent. 15 seminarier för journalister inom nationell TV och radio har hållits. Andelen kvinnliga aktörer i massmedia har ökat från 20 procent i början av projektet till 23,6 procent i slutet av projektet.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande kostnadseffektivitet och mindre tillfredställande måluppfyllelse.

Tabell 2.16 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mindre tillfredställande	Tillfredställande

Planerade prestationer har uppnåtts och en del av budgeten har betalats tillbaka till Sida p.g.a. en ursprunglig överskattning av kostnader för bl.a. konsulternas resor och övernattningar. I övrigt har insatsen genomförts enligt budget. Det långsiktiga effektmålet har inte uppnåtts p.g.a. att det är för ambitiöst med tanke på aktiviteterna som bedrivits och att de inte inriktat sig på anti-korruption och rättsstaten utan mer på mänskliga rättigheter, därmed anses måluppfyllelsen mindre tillfredställande.

2.3.2 Resultat inom området kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor

Det stratifierade slumpmässiga urvalet genererade tre insatser inom kategorin kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor. Dessa tre insatser har genomförts i Etiopien, ett globalt program i Kenya, Indien och Filippinerna samt ett i Vitryssland. Stratimet för urvalet bestod av totalt elva insatser.

Stöd till utbildningsprojekt på universitetsnivå för flickor och unga kvinnor i Etiopien

Unityuniversitetet i Etiopien har genomfört denna insats med syfte att ge möjlighet till flickor/unga kvinnor från låginkomstfamiljer att utbilda sig på universitetsnivå eller gå yrkesutbildningar. Urvalsprocessen skedde genom att lokal media utannonserade möjligheten att få finansiering för att utbilda sig. Flickor ansökte sedan till universitetet och valdes ut enligt urvalskriterier, av en kommitté bestående av projektets personal och Unityuniversitetets ledning. Kriterierna inkluderade en genomgång av uppnådda utbildningsresultat och utdrag ur distriktsfolkbokföringen (*Kebele*) som styrkte att flickorna kom från låginkomstfamiljer. I en andra fas gjordes prover i engelska och matematik och de som klarade sig till sista fasen genomgick en intervju.

Tabell 2.17 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
1 356	100 %	200612–201206	Långsiktigt utvecklingssamarbete	Projektstöd	Unity universitetet, Etiopien

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 2.18 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Ökat socialt och ekonomiskt aktörskap för kvinnor i Etiopien.	1. Den ekonomiska egenmakten hos flickor och unga kvinnor i Etiopien bedöms ha ökat, men projektets begränsade målgrupp innebär att effekten tillskrivs flickornas egna nuvarande och framtida familjer och nätverk, och kan därmed inte sägas ha påverkat hela Etiopien.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ökat antal flickor/unga kvinnor från låginkomst/fattiga familjer iavlönat arbete med anständiga villkor.	1.1 Tolv flickor/unga kvinnor från fattiga familjer har uppbibringat avlönat arbete med anständiga villkor.

Prestationer	1.1.1 30 unga kvinnor från fattiga familjer har fått möjlighet att utbilda sig på universitetsnivå och ta en kandidatexamen inom ett egenhändigt valt ämne.	1.1.1 23 unga kvinnor har avlagt kandidatexamen inom ett egenhändigt valt ämne. Tre unga kvinnor är inskrivna på ett kandidatprogram och fullföljer sina studier. Ytterligare nio studenter är inskrivna och studerar på kandidatprogram genom en omfördelning av medel från fyra studenter som fått sluta.
--------------	--	--

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsens kostnadseffektivitet bedöms som tillfredställande och att måluppfyllelsen bedöms som mycket tillfredställande.

Tabell 2.19 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mycket tillfredställande	Tillfredställande

Fyra kvinnor som skrevs in på Unityuniversitetet har fått sluta. Genom en omfördelning av medlen för dessa fyra studenter kunde ytterligare nio skrivas in på kandidatprogram och dessa studerar fortfarande. Sida gör därför bedömningen att prestationsmålet kommer att uppfyllas och även överträffas med fem unga kvinnor som får chansen att avlägga examen. De utbetalda medlen bedöms ha använts enligt budget då Sida har godkänt omfördelningen av resterande medel från de fyra studenterna som fick sluta.⁷ De kort-, medel- och långsiktiga effektmålen har uppnåtts.

Stöd till fattigdomsbekämpning i urbana slumområden

Syftet med insatsen, som genomfördes av ett flertal organisationer från det civila samhället med Homeless International i spetsen, var fattigdomsbekämpning i urban slum och innebar en pilotfas där nya metoder prövades. Projektet sökte påvisa att civilsamhällsorganisationer sprungna ur urban slum på egen hand kan bygga infrastruktur som t.ex. toaletter och bostäder i stor skala. Pilotprojektet avsåg även åstadkomma policypåverkan lokalt och nationellt. I denna fas av projektet genomfördes verksamhet i Indien, Kenya och Filippinerna.

Tabell 2.20 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
19 000	100 %	200612–201003	Globalt utvecklingssamarbete	Projektstöd	Cities Alliance vid Världsbanken

Projektets mål och uppnådda resultat

Denna insats borde egentligen inte ha klassats med jämställdhet som huvudsyfte. Projektet bestod av fem delkomponenter med skilda huvudmän och 28 kort- och medellångsiktiga effektmål med 37 indikatorer (prestationer). Endast för komponent 1, som avser Indien, fanns jämställdhetsmål och dessa redovisas i tabellen nedan. Då kausala samband är svåra att påvisa i denna partiella redovisning presenteras insatsen mål och uppnådda resultat i punktform.

⁷ Extern revision av den ekonomiska rapporteringen inväntas fortfarande men kommer med stor sannolikhet styrka bedömningen att medlen har använts enligt godkänd budget.

Tabell 2.21 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	<ul style="list-style-type: none"> Att åstadkomma fattigdomsminskning i den urbana slummen genom att öka fattiga människors tillgång till kommersiell och offentlig finansiering för stora och mellanstora infrastruktur- och bostadsprojekt. 	<ul style="list-style-type: none"> Det är för tidigt för att redovisa några resultat i relation till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<ul style="list-style-type: none"> Utvecklat och ökat försörjningsmöjligheter genom byggnation av lokal infrastruktur och hus. 	<ul style="list-style-type: none"> Insatsen har ökat försörjningsmöjligheterna för kvinnor i Indien eftersom kvinnor har anställts för att utföra stora delar av arbetet vid uppförande av projektets byggnationer och för förvaltning av färdiga byggnationer. Civilsamhällsorganisationer med kvinnofokus (i flera fall var det kvinnor från slummen som hade bildat organisationen och ibland var det endast kvinnliga medlemmar) har fått kontrakt för byggnadsprojekt som omfattar bostäder och sanitet.
Prestationer	<ul style="list-style-type: none"> Dokumentering av könsuppdelad statistik avseende utökade försörjningsmöjligheter. 	<ul style="list-style-type: none"> Kvinnoorganisationer utförde folkbokföring (över både män och kvinnor) för att förse kvinnor med en formell bostadsadress för att ge dem möjlighet att t.ex. ta lån.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet, en bedömning som gäller projektet i sin helhet.

Tabell 2.22 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Projektet har genomförts i enlighet med uppställda prestationsmål. Samarbetspartnern ska återbetala utestående medel som inte använts p.g.a. överskattning av kostnader, i övrigt har budget använts enligt plan. Rapporter ifrån samarbetspartnern gör gällande att även andra jämställdhetsresultat uppnåtts som inte redovisats i projektets resultatmatriser. Bland annat så har kvinnors dagliga sparande med syfte att förbättra boendemiljön ökat. Kvinnor har också fått i uppdrag att utföra vissa polisiära uppgifter i slumområden, vilket formaliserats i ett nätverk av områdespoliser.

Stöd till kvinnligt företagande och pappautbildningar i Vitryssland

Projektet NADEZHDA (Network, Activity, Development, Efficiency, Zest, Hard-work, Drive and Achievement) syftade till att skapa förutsättningar för ett mer jämställt Vitryssland. Insatsen hade två komponenter, den ena riktad till kvinnliga företagare i fyra vitryska regioner och den andra till fäder som tillsammans lärde sig om mans- och papparollen. Språngbrädan AB har genomfört insatsen i samarbete med två vitryska organisationer, en privat högskola (ENVILA) och en organisation ifrån det civila samhället.

Tabell 2.23 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
9 945	100 %	200707–201012	Demokrati och mänskliga rättigheter i alternativa former	Projektstöd	Språngbrädan Utvecklingskonsulter AB

Projektets mål och uppnådda resultat

Tabellen nedan redovisas insatsens uppställda mål och uppnådda resultat. Prestationsnivån har tagits bort då den i stort speglar den kort- och medellångsiktiga effektnivån. Två kort- och medellångsiktiga effektmål har redigerats bort för att de ligger utanför insatsens huvudsakliga syfte.

Tabell 2.24 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Att främja samarbete kring jämställdhet i Vitryssland.	1. Jämställdheten i Vitryssland har påverkats, främst genom det genomslag som pappautbildning har haft.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Att främja en positiv attityd till kvinnligt företagande.</p> <p>1.2 Att utveckla projektets nätverk till att omfatta även män.</p> <p>1.3 Att öka företagares möjlighet att agera som en enhetlig grupp.</p> <p>1.4 Att främja ett bättre företagsklimat genom att arbeta med lokala resurscentra (LRC).</p> <p>1.5 Att inleda en diskussion i Vitryssland kring mäns roll som fäder.</p>	<p>1.1 En indikator på att attityden mot kvinnligt företagande har främjats är att statlig TV nu sänder reportage om kvinnliga företagares framgångshistorier, vilket inte var fallet för några år sedan.</p> <p>1.2 Projektets nätverk har hjälpt män att komma igång med att bilda egna nätverk. Man har bl.a. inrättat en "hot -line" för män med problem.</p> <p>1.3 Nätverket för vitryska företagare har fördubblats; vitryska och svenska kvinnliga företagare gör affärer med varandra och de vitryska företagarna har börjat agera som en enhetlig grupp.</p> <p>1.4 Nya regeringsdirektiv har underlättat situationen för kvinnliga företagare. Med hjälp av de inrättade LRC har antalet företag som kvinnor startat i Baranovitji mer än fördubblats.</p> <p>1.5 Ministeriet för socialt skydd har godkänt pappautbildning vid 50 av landets sociala familjecentra. Under 2010 gick 17 män denna utbildning.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.25 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Samarbetsorganisationens entusiasm och ägarskap har bidragit till att insatsens planerade prestationer har uppnåtts och medlen använts i enlighet med budget. Sida gör bedömningen att jämställdheten i de fyra regioner av Vitryssland där insatsen genomförts har förstärkts, om än marginellt. De pappautbildningar som genomförts kom till för att de efterfrågades av de kvinnliga entreprenörerna som deltog i projektets första fas och utbildningarna har uppskattats av deltagarna, utvärderingar visar ett genomsnittligt betyg på 4,9 (skala 1-5, där 5 är högst).

2.3.3 Resultat inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Fyra insatser från respektive Tanzania, Indien, Nicaragua och en global har slumpmässigt valts ut inom detta underområde. Stratumet inom SRHR innehöll totalt 13 insatser.

Stöd till media och informationsprojektet för att minska spridningen av hiv/aids i Tanzania

Femina Health Information Project (FEMINA HIP) startades 1999 och har sedan dess utvecklats till ett av de mest kända media-initiativen i Tanzania. Projektet inbegriper tidningar, ett TV program och en hemsida vars syfte är att utbilda sin publik om sexuell hälsa och rättigheter, hiv/aids och jämställdhet samtidigt som det är underhållande. Det svenska stödet till FEMINA HIP stöder hela organisationens verksamhet.

Tabell 2.26 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
89 084	67 %	200606–201306	Långsiktigt utvecklingssamarbete	Organisationsstöd	Femina Health Information Multimedia Project

Projektets mål och uppnådda resultat

Samarbetspartnern har inte från början använt sig av ett resultatredovisningsramverk. I juni 2010 uppdaterades avtalet för det svenska stödet och man förde specifikt in ett krav på ett bättre resultatramverk för nästa fas av det svenska stödet som börjar år 2011. Nedan redovisas insatsens uppställda mål och uppnådda resultat.

Tabell 2.27 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Femina HIP verkar för ett starkt demokratiskt samhälle där kritiskt tänkande skapar goda förutsättningar för god hälsa, jämställdhet och sexuella rättigheter samt bekämpning av hiv/aids.	1. Hiv/aids bland ungdomar mellan 15-19 år har minskat från två procent 2003-04 till en procent 2007-08. Det är omöjligt att mäta hur mycket FEMINA HIP bidragit till detta men åtta procent av kvinnorna i Tanzania och nio procent av männen rapporterade att de hade sett eller lyssnat på programmet innan den statistiska undersökningen gjordes 2007-08.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Tillgodose unga människors rätt att uttrycka sig och ha tillgång till information som förbättrar deras sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter samt välmående. 1.2 Att sprida FEMINA HIP:s varumärke och utbildningsmetodologi i Östafrika genom partnerskap och offentlig debatt med syfte att bekämpa samt minska de negativa effekterna av hiv/aids.	1.1 och 1.2 Enligt studier känner 42 procent av Tanzanias population till FEMINA HIP:s produkter. Varje vecka läses tidningen Fema av 2,8 miljoner människor, vilket gör den till den mest lästa i landet. Tidningen Si Mchezo! som är mer inriktad på frågor kring hiv/aids läses av 2,6 miljoner tanzanier. 95 procent av de tillfrågade läsarna sade i en studie att Si Mchezo! har haft en positiv inverkan på deras sexual- och hälsoval. TV showen har 1 miljon trogna tittare och ses då och då av 3,4 miljoner personer, 37 procent av dem är mellan 15 och 24 år gamla.
Prestationer	1.1.1 Skapa förutsättningar för öppna debatter, kritiskt tänkande och social förändring som bidrar till hälsosammare attityder vad gäller sexualitet och hiv/aids. 1.1.2 Ökad öppen debatt och partnerskap för att nå social förändring genom att FEMINA:s varumärke stödjer det civila samhällets och den offentliga och privata sektorns kamp mot hiv/aids.	1.1.1 Bl.a. har en strategi för samhällsinteraktion med fokus på dialog med lokal administration och ledare samt med skolor upprättats. Strategin syftar till förändring av beteenden och har genomförts genom möten i nio olika distrikt. Lärare och skolor har fått stöd genom fältbesök. Redaktionen svarar på personliga frågor om hälsa och sexualitet som inkommit via e-post, brev eller sms. 1.1.2 900 organisationer är medlemmar av FEMINA HIP:s nätverk. Partnerskap med privata sektorn har skapat arbetsplatsstrategier mot hiv. Samarbete med Tanzanias regering har skapat bättre utbildningsmaterial som stödjer lärarna i deras sexualundervisning och undervisning om hiv/aids.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen FEMINA HIP bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.28 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Medlen har använts enligt budget och uppställda mål har uppnåtts. FEMINA HIP:s utbildnings- och underhållningsmetodologi når stora delar av Tanzanias ungdomar. Även långsiktiga effekter kan avläsas för detta stöd eftersom aktiviteterna stöddas av FEMINA pågått sedan 1999. Insatsen bedöms ha bidragit till att reducera förekomsten av hiv/aids hos unga i Tanzania.

Stöd till ökad tillgänglighet till säkra och legala aborter i Indien

Insatsens syfte var att öka tillgängligheten till legala och säkra aborter för kvinnor i Indien, speciellt på landsbygden. Insatsen genomfördes av ett konsortium av åtta organisationer som tillsammans tidigare utövat påtryckning på offentliga myndigheter för att implementera en lag som ger rätt till aborter. Denna insats fokuserade specifikt på att öka tillgången till kliniker med professionell personal som utför säkra och legala aborter i landet, sedan dessa blivit legala.

Tabell 2.29 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
14 000	70 %	200512–201009	Selektivt utvecklingssamarbete	Projektstöd	Ipas och Uppsala Universitet

Projektets mål och uppnådda resultat

Insatsens mål och resultat redovisas nedan i tabellen. Det är för tidigt för att redovisa resultat i relation till det långsiktiga effektmålet, speciellt eftersom de två distrikten enbart utgör pilotfall som man sedan vill sprida till andra distrikt så att säkra aborter kan göras mer tillgängliga i hela Indien.

Tabell 2.30 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Ökad tillgång till legala och säkra aborter i den offentliga vården.	1. Det är för tidigt för att redovisa resultat i relation till långsiktiga effektmål.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Modell för säkra aborter och familjeplanering utvecklad och använd inom den offentliga vården på distriktsnivå i de två distrikten.</p> <p>1.2 Kommunikationsstrategi utvecklad och införd för kvinnors ökade utnyttjande av säkra och legala aborter.</p> <p>1.3 Införande av regelverk kring säkra aborter (Medical Termination of Pregnancy, MTP) införd för att tillgodose utökat utbud.</p> <p>1.4 Rekommendationer baserade på studier överlämnade till nationella och regionala myndigheter för att möjliggöra förändringar i policyer och lagar.</p>	<p>1.1 Aktivt ägarskap hos den regionala administrationen har möjliggjort utbildning av vårdpersonal och införande av modul om abortteknik på sjuksköterskeutbildningen i 13 stater i de två distrikten.</p> <p>1.2 Kommunikationsstrategin har genomförts och inkluderade införande av en fokuspunkt i den lokala administrationen, gatuteatrar, väggmålningar och partnerskap med lokala organisationer för att få ut information om säkra aborter till kvinnor. 800 väggmålningar och 760 gatuteaterpjäser uppfördes i 600 byar. 250 000 kvinnor nåddes av kommunikationskampanjen.</p> <p>1.3 Påtryckningar från projektledningen har resulterat i att MTP-regelverket införts på flera sjukvårdsinstitutioner än planerat vilket lett till ökat utbud på kliniker där aborter utförs enligt MTP-regler.</p>

		1.4 Rekommendationer har tagits fram och spridits för hur man utökar tillgången på kliniker som utför säkra och legala aborter i samarbete med indiska federationen för obstetrik och gynekologi (FOGSI). Bl.a. rekommenderades att sjuksköterskor ska få en större roll vid aborter.
Prestationer	1.1.1 Läkare och sjuksköterskor i de två distrikten har utbildats i övergripande abortvård (Comprehensive Abortion Care) samt genomgår kontinuerligt uppdateringskurser.	1.1.1 88 läkare och 67 sjuksköterskor har fått utbildning och 50 kliniker uppsöktes för att få stöd. 1 494 frivilliga har utbildats i att ge kvinnor information om aborter och vart de kan vända sig för att göra abort.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.31 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Insatsens planerade prestationer samt kort- och medellångsiktiga effektmål har uppnåtts och budgeten har använts i enlighet med plan. Starkt lokalt ägarskap och inblandning av flera aktörer på lokal och distriktsnivå har inneburit att kvinnor i de två distrikten nu har bättre vetskap om och tillgång till säkra aborter.

Stöd till barnmorskeutbildning i Nicaragua

Syftet med insatsen var att förbättra kvaliteten på sexuell och reproduktiv hälsovård genom att utbilda och placera barnmorskor på lokala vårdcentraler i Nicaraguas 17 hälsoadministrationsenheter, s.k. SILAIS (Sistemas de Atención Integral de Salud). Fokusområdena var de kommuner där mödradödligheten var hög och tillgången till barnmorskor begränsad (på Atlantkusten R.A.A.N och R.A.A.S och i de norra regionerna Jinotega och Nueva Segovia). Genom att etablera barnmorskans funktion i det offentliga hälso- och sjukvårdssystemet fick fler kvinnor i fertil ålder tillgång till mödravård av professionella obstetriksjuksköterskor i sin närhet.

Tabell 2.32 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
26 366	100 %	200406–201012	Utfasningsländer	Projektstöd	Hälsoministeriet i Nicaragua

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projekts mål och uppnådda resultat.

Tabell 2.33 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Minskad mödradödlighet.	1. Mödradödligheten har minskat med 30 procent från 2005 till 2009 och denna minskning beror delvis på projektet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ökat antal utbildade barnmorskor med kapacitet att utöva sitt yrke säkert och genusmedvetet.	1.1 530 barnmorskor har utbildats teoretiskt och praktiskt för att kunna tillgodose vårdbehoven hos kvinnor i fertil ålder - innan, under och efter förlossning.

	<p>1.2 Ökat antal professionellt assisterade födselar i hela landet med särskilt fokus på de mest utsatta områdena vid Atlantkusten och de norra regionerna.</p> <p>1.3 Ett specialistprogram i obstetrik på universitetsnivå har integrerats på sju universitet i landet (Managua, Chontales, Leon, Esteli, Jinotepe, R.A.A.N och R.A.A.S) som ett fjärde år i den reguljära sjuksköterskeutbildningen.</p>	<p>1.2 En ökning av professionellt assisterade födselar noterades, från 58 procent år 2005 till 79 procent 2009, och enligt Hälsoministeriet i Managua beror denna ökning delvis på projektet.</p> <p>1.3 Universitetet POLISAL UNAN i Managua har integrerat en specialistutbildning i obstetrik som ett fjärde år inom den reguljära sjuksköterskeutbildningen, t.ex. har 40 specialistlärare utbildats där. Det finns en plan för att en specialistutbildning ska integreras på de övriga sex universiteten också.⁸</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Ökat antal sjuksköterskor som fullföljer specialistprogrammet i obstetrik på högskolenivå som även inkluderar genusvetenskap med syfte att involvera fäder i moderns och barnets hälsotillstånd.</p> <p>1.2.1 Ökat antal professionellt utbildade barnmorskor i hela landet och speciellt i de mest utsatta områdena vid Atlantkusten och de norra regionerna.</p>	<p>1.1.1 541 sjuksköterskor (varav 33 manliga) som valts ut av respektive hälsoadministrationsenhet har genomgått specialistutbildning i obstetrik på POLISAL UNAN. Sex kurser i jämställdhet och kvinnors mänskliga rättigheter har hållits med 42 deltagare. 75 procent av deltagarna har därefter genomfört utbildningar för kollegor.</p> <p>1.2.1 Majoriteten av de sjuksköterskor som deltagit i utbildningen har återvänt till sina lokala hälsocenter, inklusive sjuksköterskor som är representerade i de mest utsatta områdena vid Atlantkusten (78 stycken) och i de norra regionerna (48 stycken).</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen barnmorskeutbildning i Nicaragua bedömts ha mycket tillfredställande måluppfyllelse och tillfredställande kostnadseffektivitet.

Tabell 2.34 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mycket tillfredställande	Tillfredställande

Medlen har använts i enlighet med budget och uppställda prestationsmål har i stort uppnåtts. Mödradödligheten har minskat med 30 procent mellan 2005 och 2009, vilket delvis beror på den ökade tillgången på professionella barnmorskor men även på andra faktorer som utveckling av socio-ekonomiska förhållanden. En negativ utveckling för jämställdheten var att den medicinska aborten förbjöds i Nicaragua i oktober 2006, vilket har lett till att dödsfallen bland unga kvinnor har ökat.

Stöd till nätverk som arbetar med män och manlighet för att bekämpa våld mot kvinnor

Genomföraren av insatsen är det globala nätverket MenEngage som består av 400 organisationer från civila samhället (varav ett är Promundo institutet) och FN:s olika organ. MenEngage arbetar för att involvera män och unga pojkar för att på olika sätt verka för ökad jämställdhet, minska diskriminering och för att de ska ta större ansvar i frågor kring SRHR inklusive hiv/aids samt minska förekomsten av könsbaserat våld. Nätverket förespråkar även att unga pojkar och män tar sitt ansvar som fäder. Syftet med insatsen var att stödja MenEngage i de ovan nämnda funktionerna.

⁸ Pan American Health Organization har visat intresse av att gå in med ekonomiska resurser för att utbildningarna ska kunna fortgå på alla universitet. Information från hälsoministeriet antyder att spanska Fundación para el Desarrollo de la Enfermería (FUNDEN) kommer att gå in och ekonomiskt stödja specialistutbildning i obstetrik fr.o.m. år 2011 i R.A.A.N, Chontales, Leon och Esteli. Fr.o.m. år 2012 kommer då utbildningarna att vara i funktion på alla sju universitet.

Tabell 2.35 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
4 300	100 %	200712–201112	Globalt utvecklingssamarbete	Organisationsstöd	Promundo institutet

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas insatsens mål och resultat. Det är för tidigt att redovisa resultat i relation till det långsiktiga effektmålet.

Tabell 2.36 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Ett mer jämställt samhälle där män och kvinnor har samma möjligheter att utöva sina mänskliga rättigheter.	1. Det är för tidigt att redovisa några resultat i relation till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Ökat åtagande bland internationella organisationer, regeringar och civila samhället att uppmuntra män och unga pojkar att ta en aktiv roll i arbetet med att främja jämställdhet och förhindra fortsatt spridning av hiv och våld.</p> <p>1.2 Stärkt ledarskap och teknisk kunskap inom existerande och nya initiativ som involverar män och pojkar i jämställdhetsarbete samt arbete med att förhindra hiv och våld.</p> <p>1.3 Ökad kunskapsförvaltning och spridning av resurser, arbetsinstrument och information samt goda exempel på hur män och pojkar aktivt kan främja jämställdhet.</p>	<p>1.1 FN har tagit initiativ till att utse en FN-ambassadör för sin kampanj "Say No to Violence Against Women". En jämställdhetsdeklaration har antagits "Rio Call to Action" i samband med ett internationellt symposium 2009 med titeln: Engaging men and boys in gender equality.</p> <p>1.2 MenEngage har stött fem regionala nätverk i syfte att stärka ledarskapet inom dessa. MenEngages internationella styrnings- och rådgivningskommitté har hållit ett strategiskt planerings- och uppföljningsmöte där man beslutade om att skapa ett globalt sekretariat för att underlätta för nätverken. Ett utkast till policy för nätverkets påverkansarbete har också tagits fram.</p> <p>1.3 Genom studier och utvärderingar av projekt/program kring män/unga pojkars deltagande i jämställdhetsarbetet som publicerats i olika fora har MenEngage ökat förvaltningen av gedigen kunskap och erfarenhet om hur män och pojkar aktivt kan främja jämställdhet.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Utforma ett dokument om beprövade goda exempel för hur man arbetar med jämställdhet med målgruppen män och pojkar.</p> <p>1.2.1 Hålla en serie regionala möten för att utväxla metoder och stödja innovationer.</p> <p>1.3.1 Utveckla och uppdatera en hemsida med fora där information om arbete med pojkar och män kan utbytas.</p>	<p>1.1.1 MenEngage och WHO har utvärderat 58 projekt med fokus på män/unga pojkar, könsrelaterat våld, faderskap samt sexuell och reproduktiv hälsa. Ett dokument har tagits fram där man beskriver utfallet och erfarenheter från utvärderingen. Dokumentet har lanserats inför FN, regeringar och givare som citerat från dokumentet vid ett flertal tillfällen.</p> <p>1.2.1 Utbildningstillfällen och möten har anordnats bl.a. den internationella AIDS konferensen i Mexiko, 2008.</p> <p>1.3.1 MenEngage har skapat en hemsida med syftet att bl.a. granska policy, informationsspridning och påverkningsarbete/opinionsbildning. Organisationen har också utvecklat en sida om män och maskulinitet vid DFID:s aidsportal till vilken MenEngages hemsida är länkad.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.37 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Medlen har använts i enlighet med budget och prestationerna har i stort levererats i enlighet med plan. Det var planerat att sex jämställdhetsambassadörer skulle utses av nätverket men i samråd med FN beslutade man i stället att utse en internationell ambassadör för kampanjen, "Say no to violence" och MenEngage var rådgivande vid denna process. Sammantaget är bedömningen att genomförandet av insatsen varit god eftersom stödet finansierat en uppstartsfas och man hunnit relativt långt med att etablera ett nätverk i flera länder som verkar för jämställdhet.

2.3.4 Resultat inom området kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel

Fyra insatser valdes ut slumpmässigt inom detta underområde varav en med fokus på ett land och resten har genomförts regionalt eller globalt. Den totala ursprungliga populationen för detta stratum var 13 insatser.

Stöd till att förebygga könsrelaterat våld och i samverkan möta offers vårdbehov

Våld mot kvinnor och barn är ett stort problem i många länder i Afrika söder om Sahara. Förekomsten av hiv är högre bland kvinnor som rapporterar könsrelaterat våld i regionen än bland kvinnor som inte är utsatta för våld. Det ska också noteras att många våldtäktsoffer i regionen är barn – både flickor och pojkar. Insatsen syftar till att möta behov av vård och stöd hos dessa offer, att minska våld och våldtäkter mot kvinnor och barn och att på så sätt minska spridningen av hiv i regionen. Projektet har genomförts av samarbetspartnern Population Council, en enskild organisation som arbetar med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, hiv/aids samt könsrelaterat våld i Afrika söder om Sahara.

Tabell 2.38 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
11 750	100 %	200608–201109	Regionalt utvecklingssamarbete	Projektstöd	Population Council

Projektets mål och uppnådda resultat

Programmet genomförs på regional nivå med inriktning på medellångsiktiga effekter som att påverka policyer och riktlinjer och att utveckla pilotmodeller för utvärdering och projektkopiering. Därmed finns inget långsiktigt effektmål för projektet. Projektet har inget utförligt mål- och resultatramverk med tydliga kausala samband mellan de olika målnivåerna, i tabell 2.39 nedan redovisas därför insatsen i punktform.

Tabell 2.39 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Kort- och medellångsiktiga effekter	<ul style="list-style-type: none"> Utvecklat policyramverk och programriktlinjer för ett mångsidigt agerande mot könsrelaterat våld. Ökat omfattningen av befintliga program mot könsrelaterat våld genom att förbättra eller lägga till komponenter. Initierat program mot könsrelaterat våld i tre till fyra länder. 	<ul style="list-style-type: none"> Som ett resultat av projektet har Etiopien och Zambia skapat nationella riktlinjer för hantering av våldtäktsoffer. (Se vidare nedan) Befintliga program mot könsrelaterat våld har utvecklats och förbättrats i Kenya, Sydafrika och Zambia. (Se vidare nedan) Program mot könsrelaterat våld har initierats i Malawi och Etiopien. Planerade program i Senegal och Zimbabwe har inte kunnat genomföras.
Prestationer	<ul style="list-style-type: none"> Skapat ett fungerande nätverk av genomförandepartner samt stimulerat arbetet i sex till sju länder med s.k. "fröbidrag". 	<ul style="list-style-type: none"> Ett nätverk av 32 partners i tio länder har skapats. Nätverket träffas vid en årlig workshop. Tio "syd till syd" tekniska utbytesbesök har gjorts som s.k. fröbidrag mellan nätverkspartners.

	<ul style="list-style-type: none"> • Producerat en översikt över programerfarenheter och bästa-praxis i östra- och södra Afrika i relation till medicinsk vård, psykosocialt stöd samt att främja en effektiv straffrättskipning. • Förbättrat indikatorer och metoder för utvärdering av partners program mot könsrelaterat våld. 	<ul style="list-style-type: none"> • En översiktsrapport över programerfarenheter och bästa-praxis i relation till könsrelaterat våld i östra- och södra Afrika samt en broschyr producerades 2008. • En indikatormatris har utvecklats genom nätverket för att utvärdera projekt/program för våldtäktsoffers bemötande, vård, psykosocialt stöd och kriminalteknisk bevisinsamling.
--	--	--

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen genomförd av Population council bedöms ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.40 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Måluppfyllelsen bedöms enbart som tillfredställande p.g.a. att två planerade initiativ inte kunde genomföras. I **Zimbabwe** planerades insatser på gräsrotsnivå mot könsrelaterat våld, men p.g.a. våldet kring valet 2008, regeringens inställning mot enskilda organisationer, svårigheter med den zimbabwiska valutan samt restriktioner på införsel av utländsk valuta var dessa omöjliga att utföra. I **Senegal** inkom projektansökan för skapandet av ett utbildningsprogram för hälsopersonal i fransktalande Afrika om könsrelaterat våld för sent till Population Council. Projektet ska genomföras under fas II av programmet.

Detta vägs dock upp av andra, mycket väl genomförda, projekt. I **Kenya** har samarbetet mellan sjukvård, polis- och rättsväsendet vid insamling av kriminaltekniska bevis i samband med sexuellt våld utvecklats och förbättrats. Dokumenteringsmaterial har tagits fram, liksom metoder för att bevara medicinska prover i resursfattig miljö. I **Sydafrika** har samarbetet mellan en enskild organisation, sjukvården och polisen för bemötande av och stöd till våldtäktsoffer samt bevisinsamling utvecklats och förbättrats. 69 procent av våldtäktsoffren fullföljde brosmsedicinering i 28 dagar mot hivinfektion (s.k. post-exposure prophylaxis), vilket är fler än i jämförbara studier i regionen. I **Zambia** har samarbetet mellan särskilda enheter på polisstationer (s.k. Victim Support Units) och sjukvården förbättrats avseende mottagning av kvinnor och barn utsatta för könsrelaterat våld. Polisen ger "dagen-efter" preventivmedel till våldtäktsoffer och remiss till sjukvård. Population Council har varit rådgivare till den zambiska regeringen i framtagande av nationella riktlinjer för bemötande och omhändertagande av våldtäktsoffer som ska användas på alla större polisstationer.

I **Malawi** har ett samarbete mellan Lilongwepolisen och sjukvården etablerats. Det har lett till ökat samarbete mellan polis och sjukvård vid bemötande av våldtäktsoffer och sjukvårdsremitterande, en ökning av antalet anmälningar av våldtäkter till polisen och en förbättrad insamling av kriminaltekniska bevis. I **Etiopien** har ett samarbete mellan den etiopiska föreningen för obstetriker och gynekologer och det federala hälsoministeriet lett till att *Nationella Riktlinjer för Omhändertagandet av Offer för Sexuellt Våld* tagits fram (utgiven av hälsoministeriet) och spridits till nyckelaktörer, dessa ska nu implementeras. Gemensamt har de ovanstående projekten lett till skapandet av nätverket med 32 organisationer ifrån tio länder.

Justeringar har gjorts i den ursprungliga budgeten för de uteblivna projekten i Zimbabwe och Senegal, vilka Sida har godkänt, utöver det har medlen använts i enlighet med budget och prestationer levererats enligt plan.

Stöd till att minska våld och öka säkerheten i urbana områden

Det övergripande målet med insatsen var att förbättra säkerheten i urbana områden och att minska kriminalitet och våld. Syftet med insatsen var således att öka förståelsen och tillgången av brottförebyggande verktyg och att utveckla gott ledarskap genom urbana säkerhetsinitiativ som byggde på partnerskap mellan olika organisationer, lokala administrationer och andra nyckelaktörer. Insatsen bedrevs i flera olika länder. Genomförare av insatsen var FN:s boende- och bebyggelsecenter, UNH (UN-Habitat).

Tabell 2.41 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
16 900	86 %	200707–201012	Globalt utvecklingssamarbete	Stöd till specifika program genom organisation	UN-Habitat

Programmets mål och uppnådda resultat

Denna insats skulle ha klassificerats med jämställdhet som delsyfte i stället för huvudsyfte som nu är fallet, vilket innebär att den inte borde ha ingått i populationen för urvalet. Mot bakgrund av detta redovisas nedan enbart jämställdhetsrelaterade mål och resultat. Det innebär att den kausala kedjan går förlorad och därmed sker redovisningen i punktform.

Tabell 2.42 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	<ul style="list-style-type: none">Kommuner och nyckelaktörer är bättre rustade att garantera säkerhet, särskilt när det gäller de mest utsatta grupperna i utvecklingsländer.	<ul style="list-style-type: none">Det är för tidigt att redovisa några resultat i relation till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<ul style="list-style-type: none">Utökad kapacitet hos UNH att bidra till effektiva globala partnerskap för att tillförsäkra en fullgod säkerhetsförvaltning, urban förnyelse och upprustning av slumområden med fokus på de mest utsatta.	<ul style="list-style-type: none">Inga resultat har redovisats i relation till det kort- och medellångsiktiga effektmålet.
Prestationer	<ul style="list-style-type: none">UNH:s kapacitet inom säkerhetsförvaltning utökad.Tillsammans med nyckelpartners har normer för säkerhetsförvaltning, urban förnyelse, slumupprustning samt postkonflikt situationer utvecklats och validerats genom dialog.Säkerhetsverktyg utvecklade, dokumenterade och testade.Ökad medvetenhet hos partners genom uppföljning och strategisk kommunikation om säkerhetsförvaltning, urban förnyelse och slumupprustning.	<ul style="list-style-type: none">Safer Cities programmet (SC) har inbjudits till samarbete med och stödjer skilda FN-organ, som UNDP/BCPR, UNIFEM, UNICEP, UNESCO, UN-ESCAP och UNODC. De deltar även i den FN-övergripande processen UN Task Force on Violence Against Women.Rapporten "Violence against women – The analysis of practices in planning and design for safer cities for women" har tagits fram som ett första steg till att utveckla ett UNH-konceptpapper. Även rapporter som färdigställts av partners har använts i arbetet.Diverse kurser har genomförts, särskilt med fokus på säkerhet för kvinnor. En längre kurs genomfördes i samarbete med Kataloniens poliskår. En annan utbildning har hållits tillsammans med UNIFEM och Commonwealth Associations of Planners.Priset "Safety and Security for Women and Girls in Cities" utdelades till Latinamerika. Diskussioner förs om att ett pris med fokus på ungdomsverksamhet ska instiftas.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande kostnadseffektivitet. Däremot är det inte möjligt att göra en bedömning av måluppfyllelse då inga resultat har redovisats i relation till de kort-, medel-, och långsiktiga effektmålen. Denna bedömning har gjorts i relation till hela insatsen och som anges ovan borde inte denna insats ha klassificerats med jämställdhet som huvudsyfte.

Tabell 2.43 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Inte tillämbart	Tillfredställande

Uppstartsfasen av insatsen har varit långsam och konstant underbemanning på Safer Cities kontor har påverkat möjligheten att uppnå prestationsmålen. Trots detta, och med en godkänd förlängning av genomförandetiden samt användning av budget enligt plan, bedöms insatsen ha tillfredställande kostnadseffektivitet.

Stöd till kapacitetsuppbyggnad om rättighetsperspektivet inom FN:s utvecklingsprogram

Insatsen syftar till kapacitetsuppbyggnad inom FN:s utvecklingsprogram (UNDP) om rättighetsperspektivet. Programmet fungerar som katalysator, samordnare och stöd internt för processer och aktörer. Stödet är avgörande för Sidas påverkan på UNDP att fullt ut integrera mänskliga rättigheter i sin verksamhet och därigenom även kunna ge samarbetsländerna bättre stöd. Det är en liten men strategisk insats. I denna insats har jämställdhet integrerats genom att dels vara en del av det övergripande rättighetsperspektivet och dels genom riktade aktiviteter kring FN:s kvinnokonvention (CEDAW), våld mot kvinnor och kvinnors äganderätt. Att insatsen klassas inom detta underområde beror på att man just fokuserar på våld mot kvinnor som ett av tre arbetsområden.

Tabell 2.44 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
54 972	14 %	200712–201112	Globalt utvecklingssamarbete	Stöd till specifika program genom organisation	UNDP

Programmets mål och uppnådda resultat

Denna insats borde ha klassats med jämställdhet som delsyfte, därmed tar redovisningen i tabellen nedan enbart upp de mål och resultat som är jämställdhetsrelaterade. Inga kausala samband kan påvisas och därför görs redovisningen i punktform.

Tabell 2.45 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	<ul style="list-style-type: none">Integrerat mänskliga rättigheter i FN:s utvecklingsprogram policyer, program och processer samt ökad användning av ett rättighetsperspektiv i organisationens programmering.	<ul style="list-style-type: none">För tidigt att utröna långsiktiga effekter, insatsen är ännu inte avslutad.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<ul style="list-style-type: none">Främja förståelse och användning av ett rättighetsperspektiv i utvecklingsplanering.Kapacitetsutveckling och stöd för att implementera organisationens policy för	<ul style="list-style-type: none">Cook Islands har efterfrågat tekniskt kunnande från UNDP:s regionala center för att genomföra en lagreform utifrån FN:s kvinnokonvention (CEDAW). Denna process pågår fortfarande.I Moldavien har Sida och UNDP inlett ett samarbete

	<p>mänskliga rättigheter.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Byggt och stärkt samarbete och allianser för att implementera UNDP:s strategi och policy. 	<p>för att stödja landet i att integrera mänskliga rättigheter och jämställdhet i en planerad decentraliseringsreform.</p>
Prestationer	<ul style="list-style-type: none"> • Stärkt rättighetsperspektiv inom UNDP:s alla verksamhetsområden. Inom rättsområdet: byggt kapacitet kring kvinnors rätt till arv och ägande. • Mänskliga rättigheter är integrerade i alla UNDP:s övergripande "verktyg" för programmering (med en nära koppling till organisationens strategi och handlingsplan för jämställdhet). • UNDP:s regionala byråer och centra har stärkts i sin kapacitet att arbeta med rättighetsperspektivet. • Stärkta partnerskap och samarbeten med relevanta FN-organ, multi- och bilaterala organisationer samt enskilda organisationer verksamma kring mänskliga rättigheter och utveckling. 	<ul style="list-style-type: none"> • Programmet har stött UNDP:s regionala Stilla-havscenter (Pacific center) finansiellt och med expertstöd i arbetet med att få nationell lagstiftning att överensstämma med CEDAW, genom bl.a. publikationen "Translating CEDAW into Law: CEDAW Legislative Compliance in Nine Pacific Island Countries" med 113 indikatorer. • Det regionala centret i Bratislava anordnade ett möte för nationella mänskliga rättighetsinstitutioner i Kaukasus och Centralasien kring minoriteters rättigheter och jämställdhet. Detta var ett första steg mot en regional dialog kring dessa frågor. • Programmet har givit stöd till framtagandet av en webbaserad manual kring rättighetsperspektivet och integrering av jämställdhet i lokal demokrati.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen hittills bedöms ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.46 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Sida har efterfrågat tydligare redovisning av resultat i relation till de kort- och medellångsiktiga effektmålen från UNDP. Alla uppställda prestationsmål samt kort- och medellångsiktiga mål har ännu inte uppfyllts och trots vissa förseningar i genomförandet så är det Sidas bedömning att dessa kommer att mötas inom perioden för insatsens slutförande. Budgeten har heller inte använts till fullo, men bedöms hittills ha använts i enlighet med plan. UNDP har ännu inte redovisat specifika resultat över det arbete som fokuserat på våld emot kvinnor.

Stöd till kapacitetsutveckling inom kvinnors mänskliga rättigheter i Turkiet

Insatsens syfte är att öka kunskap om och respekt för mänskliga rättigheter inom den turkiska rättsapparaten, med särskilt fokus på kvinnor och funktionshindrade. Insatsen, som genomförs av Bilgi Universitetet och samarbetspartnern Raul Wallenberg Institutet, har tillhandahållit utbildning om internationell lagstiftning inom mänskliga rättigheter för domare, åklagare och turkiska enskilda organisationer. Projektet innehåller även institutionsstöd till Bilgi University Human Rights Law Center i Istanbul.

Tabell 2.47 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
31 862	100 %	200511–201109	Reformsamarbete i Europa	Projektstöd	Raoul Wallenberg Institutet (RWI)

Projektets mål och uppnådda resultat

Projektet har inte utvecklat något mål- och resultatramverk med tydliga kausala samband. Ett försök har ändå gjorts till att redovisa mål och resultat i tabellen nedan.

Tabell 2.48 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Stärkt skydd av mänskliga rättigheter, rättssamhället och demokratin i Turkiet samt stärkt kapacitet i akademiska institutioner att bidra till denna process.	1. Det är för tidigt att redovisa några resultat i relation till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Ökad kunskap om kvinnors rättigheter i Turkiet bland allmänheten och nyckelpersoner vars arbete innefattar hanteringen av jämställdhetsfrågor.</p> <p>1.2 Öka turkiska advokaters kunskaper om hantering av rättsfall som innefattar våld mot kvinnor.</p>	<p>1.1 Kommunstyrelsernas intresse att arbeta för ökad förståelse av diskrimineringsproblematiken och att ta initiativ till att minska diskriminering har noterats. Kommunstyrelser har även identifierat behoven av, och börjat samarbeta med, specialister och akademiker i det civila samhället för att stödja reformarbete inom jämställdhet och mänskliga rättigheter på lokal nivå.</p> <p>1.2 Turkiska advokater har ökat antalet hänvisningar till FN:s kvinnokonvention (CEDAW) och internationella konventioner om mänskliga rättigheter i rättsliga framställningar, vilket tyder på ökad kompetens.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Nyckelpersoner har fått utbildning i, och kan praktiskt använda sig av, internationella konventioner inom mänskliga rättigheter, särskilt kvinnors rättigheter, i sitt dagliga arbete.</p> <p>1.2.1 Ökad insikt hos advokater som arbetar med rättshjälp till kvinnor om internationella och inhemska mekanismer för skydd av kvinnors rättigheter.</p>	<p>1.1.1 Flera kommuner har deltagit i kurser om icke-diskriminering, ett par av dessa har på egen begäran efterfrågat mer utbildning inom området. Nio deltagare från enskilda organisationer noterades också på kurserna.</p> <p>1.2.1 62 advokater har deltagit i utbildning om nationella och inhemska mekanismer för att försvara kvinnors rättigheter. 21 advokater har deltagit vid utbildningar om FN konventioner för mänskliga rättigheter och CEDAW .</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.49 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Budgeten har inte till fullo använts p.g.a. överskattning av kostnaderna och RWI kommer att återbetala de oanvända medlen till Sida. De planerade prestationerna har levererats i enlighet med plan. Projektet har påverkat advokater, domare och andra nyckelpersoner på individuell nivå, men har däremot inte varit stort nog eller haft tillräckligt genomslag för att påverka situationen på strukturell nivå. Undantaget är samarbetspartnern Bilgi-universitetets Center för Mänskliga Rättigheter som nu är väletablerat och har blivit en efterfrågad partner hos såväl givare som statliga institutioner. T.ex. har justitieministeriet använt sig av Bilgis material och expertis i samband med ett program om våld mot kvinnor som utarbetats för domare i familjedomstolar. Att insatsen är kategoriserad under kvinnors säkerhet och bekämpning av könsrelaterat våld beror på att utbildningarna varit baserade på rättsfall som i hög utsträckning är kopplade till våld i hemmet. Bilgi-universitetet har försökt göra en översyn av hur våld i hemmen hanteras inom rättsväsendet i

Turkiet men inte fått tillgång till de uppgifter de behöver (bl.a. har Justitiedepartementet inte velat lämna ut statistik). Bilgi har i stället gjort fallstudier där man försökt bevaka enskilda fall.

2.3.5 Resultat inom området övriga strategiska jämställdhetsinsatser

Som redovisats ovan i metodkapitlet kompletterades, vid en genomgång av insatserna med jämställdhet som huvudsyfte, de fyra underområdena inom den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling med en "övrigt" kategori. Insatserna som kategoriserats som övrigt täcker ofta in två eller flera av de fyra områdena och/eller stödjer nationella institutioner med syftet att öka jämställdhet. Stratumet bestod av 21 insatser varav sex valdes ut slumpmässigt för redovisning.

Stöd till publicering av kunskaps- och publikationsmaterial som stöd till jämställdhetsarbetet

Insatsen som genomförs av Institutet för forskningsstudier vid Universitetet i Essex, i Storbritannien, syftar till att utveckla informationsunderlag om spjutspetsfrågor inom jämställdhet och utveckling. Vidare är syftet att skapa plattformar för utbyte av information och nätverkande samt att svara upp emot utvecklingsländers behov av information om jämställdhet.

Tabell 2.50 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
19 500	22 %	200607–201108	Globalt utvecklingssamarbete	Stöd till specifika program genom organisation	BRIDGE, Institute of Development Studies

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas insatsens mål och resultat.

Tabell 2.51 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Ökad jämställdhet genom implementering av policys kring jämställdhet.	1. Det är för tidigt att redovisa några resultat i relation till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Nyckelpersoner inom offentlig administration och utvecklingssamarbete är väl informerade inom jämställdhetsområdet genom att de tagit del av Bridges produkter och möten.	1.1 Kunskapen om jämställdhetsrelaterade frågor har stärkts bland FN-personal, akademiker, rådgivare, genomförare och politiskt ansvariga m.fl. genom spridning av publikationer och anordnande av seminarier och möten. T.ex. distribuerades publikationspaketet om jämställdhet och vård till 1 700 institutioner samt att publikationen om jämställdhet och samhällsstyrning har distribuerats till 7 032 institutioner och experter runt om i världen.
Prestationer	1.1.1 BRIDGES "Cutting Edge Programme" inom olika områden som berör jämställdhet är publicerade och tillgängliga på flera språk. 1.1.2 Information om jämställdhet inklusive metodfrågor är tillgängliga via hemsidan "Siyanda". 1.1.3 Plattform skapad för att utbyta information och	1.1.1 Publikationer inom 18 områden har publicerats. "Cutting Edge Packs" inom dessa områden finns översatta till franska och spanska och vissa även till kinesiska, arabiska eller portugisiska. 1.1.2 Siyanda publicerar dokument på 40 olika språk. Mellan maj 2009 och april 2010 besökte 259 776 besökare från 166 olika länder BRIDGE:s hemsida. 55 procent av besökarna var från utvecklingsländer, vilket är en ökning med två procent jämfört med föregående period. 1.1.3 BRIDGE:s websida besöktes av 211 073 besökare mellan maj 2009 och april 2010. Nära hälften av besökarna var från utvecklingsländer.

	<p>erfarenheter genom att bl.a. slå samman BRIDGE:s hemsida och "Siyanda".</p> <p>1.1.4 En "helpdesk" är tillgänglig för givare, politiskt ansvariga, genomförare och andra aktörer.</p> <p>1.1.5 Stärkt partnerskap.</p>	<p>1.1.4 BRIDGE:s helpdesk har försett givare med studier, forskning och data kring millenniemål tre, jämställdhetsindikatorer samt integrering av jämställdhet i initiativ om matsäkerhet och jordbruk.</p> <p>1.1.5 BRIDGE har utökat sitt partnerskap genom t.ex. etablerandet av en internationell rådgivande kommitté (IAC) som har medlemmar från hela världen. IAC:s medlemmar har t.ex. medverkat vid lansering av publikationspaket och vid diskussioner kring jämställdhet och klimatförändringar. BRIDGE är även aktiv medlem i Association for Women's Rights in Development (AWID).</p>
--	---	--

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.52 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Medlen har spenderats i enlighet med budget och prestationerna har uppnåtts i enlighet med plan. Det kort- och medellångsiktiga effektmålet har uppfyllts med tillfredställande resultat. Däremot kan en bedömning om vilket genomslag spridningen av Bridges publikationer och möten har haft när det gäller att påverka jämställdheten inte göras ännu.

Stöd till kvinnorättsorganisationer för arbete med kvinnors rättigheter och jämställdhet

Den globala matkrisen och den ekonomiska krisen har haft negativa konsekvenser på kvinnors och flickors rättigheter och har försatt kvinnor och flickor i en mer sårbar situation och ökad fattigdom. Kvinnorättsorganisationer/rörelser står inför en allt mer utmanande situation för att kunna upprätthålla sitt arbete. Syftet med insatsen var att stärka kvinnorättsorganisationers kapacitet och möjligheter att göra framsteg inom kvinnors rättigheter. Föreningen för kvinnors rättigheter i utveckling (Association for Women's Rights in Development, AWID) har genom detta stöd därför bedrivit påverkansarbete, studier, seminarier och möten.

Tabell 2.53 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
2 220	33 %	200612–201012	Globalt utvecklingssamarbete	Organisationsstöd	Association of Women's Rights in Development

Programmets mål och uppnådda resultat

Tabellen nedan redovisar insatsens mål och uppnådda resultat.

Tabell 2.54 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Stärkt kapacitet hos kvinnorättsorganisationer och ökade möjligheter i deras arbete att göra framsteg inom kvinnors rättigheter.	1. AWID har förlängt sitt nuvarande program till 2012 och arbetet med att uppnå det långsiktiga effektmålet fortsätter. Det är dock ännu för tidigt att redovisa resultat på denna nivå.

Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Stärkta kvinnoorganisationer som verkar för jämställdhet över hela världen.</p> <p>1.2 Ökat antal allianser mellan kvinnorörelser internationellt i olika regioner och sektorer.</p> <p>1.3 Ökat finansiellt och politiskt engagemang för jämställdhet, kvinnors rättigheter och kvinnoorganisationer i givar- och utvecklingsriktlinjer och praxis.</p> <p>1.4 Ökat antal jämställdhetsaktivister och organisationer som är involverade i utformningen av utvecklingspolitik.</p> <p>1.5 Ökat och synligare engagemang av unga kvinnor inom kvinnoorganisationer.</p> <p>1.6 Ökat medlemskap i AWID av organisationer som är mer politiskt engagerade och från underrepresenterade regioner och sektorer.</p>	<p>1.1 AWID:s program har sedan 2006 expanderats och stärkts och verksamheten decentraliserats samt stärkts finansiellt och operativt. Därmed har kvinnoorganisationer blivit resursstarkare och effektivare.</p> <p>1.2 Allianser har byggts med t.ex. UNIFEM och Global Fund For Women. Genom att organisera ett forum 2008, genom deltagande i internationella konferenser samt genom att medlemmarna fysiskt finns i fler regioner har AWID kunnat knyta till sig många fler kvinnorörelser och andra sociala rörelser.</p> <p>1.3 Genom sitt påverkningsarbete har AWID bidragit till skapandet av fonder för jämställdhets- och kvinnorrättsinsatser t.ex. Dutch MDG3 Fund. AWID har genom lobbyarbete även bidragit med att skapa fonder för jämställdhets- och kvinnorrättsinsatser.</p> <p>1.4 Genom samarbete med OECD har AWID kunnat inkludera jämställdhetsfrågor och aktivister i dialogen för utvecklingspolitikens utformande. Inom FN har AWID varit med och påverkat den internationella styrgruppen Better Aid. AWID har också påverkat UN:s Commission on the Status of Women (CSW) genom att informera om den finansiella situationen för kvinnorrättsorganisationer.</p> <p>1.5 Genom att bli mer politiskt engagerade i arbetet mot fundamentalism samt startat program för institutionalisering och finansiering av unga feministiska rörelser har AWID bidragit till kunskapsspridning av metodologiska verktyg och lyckats inkludera fler unga aktivister.</p> <p>1.6 AWID har ökat medlemsandelen i Afrika söder om Sahara från 20 procent av kvinnoorganisationerna år 2006 till 37 procent år 2009. I Mellanöstern och Nordafrika har det medlemskapet ökat från två procent till fem procent. I AWID:s Forum 2008 deltog fler kvinnor från Afrika söder om Sahara, Romer och ursprungsfolk med funktionsnedsättning än någonsin tidigare.</p>
-------------------------------------	---	---

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.55 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

AWID beslutade att frångå planerna på att fokusera på hiv/aids eftersom de inte hade en strategisk fördel inom detta område. Beslutet togs på styrelsenivå år 2009, vilket Sida inte hade några invändningar emot. Finansiella resurser har omallokerats från det ogenomförda hiv/aids arbetet till AWID:s egna organisationsuppbyggnad för att kunna möta den ökade efterfrågan på deras tjänster. Budgeten anses därmed, med godkänd omallokering, ha använts enligt plan. Sida gör även bedömningen att de kort- och medellångsiktiga effektmålen som har ställts upp har uppfyllts.

Stöd till kvinnoorganisationer i Montenegro

Syftet med insatsen var att stärka kvinnors position och öka respekten för kvinnors mänskliga rättigheter i Montenegro och att stärka fred och säkerhet i landet. Insatsen har genomförts av Kvinna till kvinna tillsammans med deras lokala nätverk av kvinnoorganisationer i Montenegro.

Tabell 2.56 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
3 850	100 %	200712–201112	Utfasningsländer	Projektstöd	Kvinna till kvinna

Projektets mål och uppnådda resultat

Denna insats har arbetat utifrån 19 ursprungliga kort- och medellångsiktiga effektmål, vilket resulterat i att alla mål inte uppfyllts utan att inriktning i stället valts på basis av strategiska fördelar som samarbetsorganisationerna bidragit med. En del mål som inte redovisas har dock uppfyllts.

Tabell 2.57 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. En kvinnorörelse i Montenegro som är stark nog att fortsätta främja kvinnors mänskliga rättigheter i alla områden.	1. Ett formellt kvinnonätverk (Montenegro's Women's Network) har skapats som ett resultat av projektet. Detta nätverk bidrar till ett mer samstämmigt arbete för jämställdhet i Montenegro. Projektet har även bidragit till mediabevakning och ökad kunskap hos allmänheten om jämställdhetsfrågor.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Ökad kunskap och diskussion om Montenegros roll i krigen under 90-talet.</p> <p>1.2 Ökad kännedom hos allmänheten om Montenegros roll i kriget.</p> <p>1.3 Ökad projektledningsförmåga och kunskap att säkra finansiering för projekt.</p> <p>1.4 Ökat lärande av varandra och ökad kunskap om strategisk planering.</p> <p>1.5 Ökat politiskt deltagande av kvinnor på alla nivåer.</p> <p>1.6 Ökad dialog mellan kvinnoorganisationer och EU institutioner.</p> <p>1.7 Öka kvinnors kunskap om sina mänskliga rättigheter och möjligheter att göra anspråk på dem.</p> <p>1.8 Ökad medvetenhet hos kvinnor om våld och var hjälp kan sökas.</p> <p>1.9 Ökad kunskap om könsrelaterat våld på nationell och lokal nivå.</p> <p>1.10 Ökad färdighet hos kvinnoorganisationer att bemöta konservativa ståndpunkter gällande sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.</p> <p>1.11 Ökad kunskap hos romska kvinnor och flickor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.</p>	<p>1.1 Samarbetspartnerna Anima och Bona Fide har deltagit i skapandet av en koalition för sanningskommissionen (Regional Commission for Truth-seeking and Truth-telling about War Crimes committed in former Yugoslavia, RECOM). Koalitionen har uppmärksammats av Europeiska Kommissionen.</p> <p>1.2 Bona Fide's tioåriga arbete för att uppmärksamma krigsbrott i Bukovica resulterade i en rättsprocess mot flera män ifrån polisen och armén som anklagas för att ha dödat civila.</p> <p>1.3 Nio lokala partner har utarbetat planer för att säkra finansiering och arbetar tillsammans med andra organisationer för att hitta projektpengar.</p> <p>1.4 Ett nätverk för romska kvinnor och ett kooperativ med syfte att få romska kvinnor att starta egna företag har upprättats och dessa två har utvecklat verksamhetsplaner.</p> <p>1.5 En förväntad minskning av antalet kvinnor i parlamentet inför valet 2009 överbryggades genom kampanjer och lobbyaktiviteter. Två romska kvinnor valdes in i det nationella romska rådet.</p> <p>1.6 Genom Kvinna till kvinnas koordinering var sju montenegrinska kvinnoorganisationer inblandade i att kommentera europeiska kommissionens framstegsrapport 2009.</p> <p>1.7 Genom jämställdhetsstudier och utbildningar har kvinnoorganisationer, journalister och kvinnor i beslutsfattande positioner stärkts. En ettårig utbildning i genusvetenskap har även inrättats av partnern Anima.</p> <p>1.8 En telefonlinje för kvinnomisshandel och sexuella och reproduktiv hälsa och rättigheter har inrättats och antalet telefonsamtal har under projektperioden ökat med cirka 20 procent.</p> <p>1.9 I två städer (Niksic och Pljevlja) har sexuellt våld uppmärksammats genom att polisen och den lokala administrationen genomgått utbildning inom området.</p> <p>1.10 Ett regionalt möte hölls för 20 organisationer från Kosovo, Montenegro och Serbien för att träna dem i att utbilda andra inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och för att skapa samarbete över gränserna.</p> <p>1.11 70 romska kvinnor har fått gynekologisk rådgivning. Mellan 2001 och 2007 har antalet romska kvinnor som föder barn hemma minskat från 28 till fem procent.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen i Montenegro bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.58 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Budgeten för insatsen har inte till fullo spenderats enligt plan och man har, med Sidas tillåtelse, flyttat över medel till 2011 med en förlängning av det ursprungliga avtalet. Syftet med förlängningen var att ytterligare två montenegrinska kvinnoorganisationer behövde kapacitetsutveckling och stärka sina positioner på hemmaplan och internationellt. Sida gör dock bedömningen att medlen vid avtalsperiodens slut kommer att ha använts i enlighet med budget. Måluppfyllelsen är svårbedömd eftersom för många kort- och medellångsiktiga effektmål ställts upp för insatsen som löpt över en lång tid, men som ändå inte till fullo uppfyllts. De framsteg som gjorts för att öka kapaciteten och möjligheten för Montenegros kvinnoorganisationer att verka för ökad jämställdhet i landet bedöms dock som mycket viktiga och de har skapat en god grund för ett fortsatt arbete med jämställdhet i Montenegro. Därmed gör Sida bedömningen att måluppfyllelsen för insatsen är tillfredställande.

Stöd till jämställdhetsintegrering av arbetet i offentlig administration och media i Kazakstan

Syftet med insatsen var att stödja utveckling av regelverk samt arbetsmetoder inom politik, offentlig förvaltning och media i Kazakstan för att skapa förutsättningar för jämställdhet.

Tabell 2.59 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
4 870	100 %	200703–201006	Övriga länder	Projektstöd	UNDP och Språngbrädan AB

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas de för insatsen uppställda målen samt uppnådda resultat.

Tabell 2.60 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Skapa förutsättningar för att tillgodose lika rättigheter och möjligheter för män och kvinnor och jämställt deltagande i alla samhällssfärer.	1. Indikatorer som visar på att projektet bidragit till att uppfylla det långsiktiga effektmålet: Kazakstan har, enligt World Gender Gap Index, gått från ett värde på 0,689 år 2007 till ett värde på 0,701 år 2009 (0 innebär ett icke jämställt samhälle och 1 innebär ett jämställt samhälle). Däremot har Kazakstan tappat på ranking för samma index från 32:a till 47:e plats under denna tidsperiod.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Konceptet Gender Lobbying introducerat samt utnyttjat av projektgenomförare. 1.2 Ökad medvetenhet om jämställdhet inom media. 1.3 Ökad medvetenhet om jämställdhet bland män och inom berörda förvaltningar. 1.4 Stärkt kapacitet för	1.1 Kunskapen och motivationen för att genomföra konceptet Gender Lobbying har ökat. Många av deltagarna har aktivt spridit kunskapen vidare till t.ex. media, förvaltning och väljare. 1.2 Som ett resultat av utbildningarna kan nu åtminstone en av de kvinnliga journalisterna som deltog bestämma själv vad hon vill skriva om på den tidningsredaktion hon arbetar på. 1.3 Centren för män är verksamma och har fått finansiellt stöd för sin verksamhet. I Almaty fick centret medel år 2007 från

	implementering av 4R-konceptet (en metod för jämställdhetsintegrering: Representativity, Resources, Realia och Realisation) inom berörda förvaltningar, enskilda organisationer och media i de två regionerna.	Almatys administration och centret i Zhambul fick 10 000 US-dollar från lokala administrationskontoret år 2008. 1.4 Förvaltningarna i de två regionerna har utbildats i metoder för jämställdhetsintegrering och även genomfört elva projekt där 4R metoden tillämpats (tre projekt om jämställdhet i media, två om jämställdhet i utbildning, två om jämställdhet i fritidsaktiviteter för skolbarn, en för jämställdhet i fritidsaktiviteter för vuxna, två om jämställdhet i lokal administrationerna (Oblast) och en om jämställdhet i det lokala administrativa Nur Otan-partiets styrelse).
Prestationer	<p>1.1.1 Kvinnor har utbildats för att bedriva valkampanjer.</p> <p>1.2.1 Journalister publicerar artiklar om jämställdhet.</p> <p>1.3.1 Pappagrupper har startat upp samarbeten med lokala sjukhus.</p> <p>1.4.1 Medvetenheten och möjligheten att tillämpa jämställdhetsintegrering enligt 4R metoden har ökat hos 40 kvinnor och män från de lokala offentliga administrationerna, enskilda organisationer och media i de två prioriterade regionerna.</p>	<p>1.1.1 I de två regionerna Zhambul och Kostanaya har 22 kvinnor och två män utbildats i att utveckla en politisk strategi, kampanjplanering och kommunikation med väljare.</p> <p>1.2.1 17 deltagare genomgick ett tredagarsseminarium om jämställdhetsjournalistik. Åtminstone en artikel har publicerats av vardera journalist, dvs. minst 17 artiklar. Självutvärderingen visar på att seminariet var mycket uppskattat då den genomsnittliga poängen var 94 av 100.</p> <p>1.3.1 En pappagrupp har etablerats vid centret i Almaty. Behovet av stöd för mans centrets ordinarie aktiviteter var större än väntat samtidigt som mäns roll som fäder fortfarande är tabubelagt, vilket har resulterat i att färre pappagrupper än planerat startats upp.</p> <p>1.4.1 41 kvinnor och män från de lokala offentliga administrationerna, enskilda organisationer och media i de två prioriterade regionerna har utbildats inom 4R metoden för jämställdhetsintegrering, vilket har ökat deras kunskap och möjligheter att tillämpa denna metod på deras arbetsplatser.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen i Kazakstan bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.61 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

De planerade prestationerna har levererats och trots att vissa mål omdefinierats under tiden för genomförandet är det Sidas bedömning att genomförandet skett enligt plan. Hela den planerade budgeten spenderades inte och medel har betalats tillbaka till Sida, dock bedöms de använda medlen ha spenderats i enlighet med plan.

Eftersom det inte fanns något mått på utgångsläget av jämställdheten när insatsen påbörjades (förutom det index som hänvisas till under resultat i relation till det långsiktiga effektmålet) är det svårt att mäta "ökad jämställdhet" och därmed göra en tydlig bedömning av insatsens måluppfyllelse. De medellångsiktiga målen har infriats, t.ex. tar fler partier nu hänsyn till jämställdhetsfrågor och hur man kan få fram kvinnor på beslutspositioner och därmed bedöms måluppfyllelsen vara tillfredställande. Det kommer dock att dröja länge innan kvinnors deltagande på beslutsfattande positioner är likställt med mäns. Trots att insatsen skapat förutsättningar för ökad jämställdhet i de sfärer där utbildningarna ägt rum krävs fler riktade insatser och inom fler samhällssfärer för att verkligen uppnå det långsiktiga effektmålet.

Stöd till upprättandet av en nationell jämställdhetspolicy i Bolivia

Insatsen utgjorde ett givargemensamt stöd till genomförandet av (dåvarande) viceministeriet för kvinnofrågor strategiska institutionella plan i syfte att minska klyftorna mellan män och kvinnor inom ekonomiska, sociala, politiska och kulturella områden.

Tabell 2.62 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
12 840	18 %	200412–201009	Långsiktigt utvecklingssamarbete	Organisationsstöd	Bolivias Viceministerium för Kvinnofrågor

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas insatsens mål och uppnådda resultat trots att insatsen har fått avbrytas p.g.a. ändrade politiska prioriteringar. Mål och resultat på prestationsnivå redovisas inte då de flesta ursprungligt tilltänkta aktiviteterna uteblev.

Tabell 2.63 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Minskade klyftor mellan män och kvinnor inom ekonomiska, sociala, politiska och kulturella områden.	1. Det långsiktiga effektmålet har inte uppnåtts beroende på att insatsen avbröts p.g.a. ändrade politiska prioriteringar.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Inkluderat jämställdhetsperspektiv i Bolivias strategi för fattigdomsbekämpning, den nationella dialogen samt i politik för ekonomisk aktivitet.</p> <p>1.2 Främjat flickors och kvinnors tillgång till utbildning, insatser för att motverka könsrelaterat våld och jämställdhetsaspekter inom hälsopolitiken.</p> <p>1.3 Ökad tillgång för kvinnor till politiska beslutsprocesser, grundlagsförsamlingen, folkomröstningar, kommunala och nationella val liksom till identitetshandlingar.</p> <p>1.4 Lagar och juridiska instrument som undanröjer olika former av könsdiskriminering tillämpas.</p> <p>1.5 Främjat jämställdhetsperspektiv genom tekniska och metodologiska förslag för jämställdhetsintegrering inom viceministerier på central och decentraliserad nivå i samarbete med parlamentet och rättsväsendet samt genomfört uppföljning och utvärdering.</p> <p>1.6 Budskap från viceministeriet för kvinnofrågor påverkar massmedia.</p> <p>1.7 Viceministeriet för kvinnofrågor har stärkts institutionellt och förbättrat sitt arbete, har tillgång till kvalificerade medarbetare, tillräckliga externa och interna finansiella resurser, infrastruktur, utvecklad organisation och ett gott arbetsklimat.</p>	<p>1.1 Målet uppfyllades inte då strategin för fattigdomsbekämpning inte genomfördes som förväntat. Framsteg på det ekonomiska området handlar främst om kvinnors jordäggande.</p> <p>1.2. och 1.4. På många områden garanteras kvinnors rättigheter formellt, men inte i praktiken. Framstegen när det gäller mål fyra är små och det kan inte styrkas att de framsteg som noteras avseende mål två kan tillskrivas insatsen.</p> <p>1.3 Framsteg har noterats med en förskjutning från påverkan på politiken genom civila samhället (främst organisationer som samlade medelklasskvinnor i städerna) till ett mer direkt deltagande i utformning av politiken och på politiska poster, särskilt på central nivå. Insatsen bedöms ha haft positiv inverkan genom att fler kvinnor har identitetshandlingar och kan delta i allmänna val.</p> <p>1.5 Framgångarna har varit marginella speciellt vad gäller analysarbete, uppföljning och utvärdering.</p> <p>1.6 och 1.7 Stärkande av viceministeriet och dess kommunikationskapacitet uppfyllades i mycket liten utsträckning, delvis till följd av de ändrade förutsättningarna med en ny inriktning på politiken, institutionella förändringar och minskade resurser för genomförandeparten.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha otillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.64 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Otillfredsställande	Otillfredsställande

Av det planerade bidraget från Sverige utbetalades endast 43 procent under det första året. Totalt utbetalades cirka 48 procent av de fyra givarnas utfästa bidrag. Givargruppens gemensamma bedömning var att genomförandetakten, användningen av utbetalade medel och de årsarbetsplaner och budgetar som presenterades inte motiverade större utbetalningar.

De uppställda målen uppnåddes endast till liten del, främst till följd av de omvälvande politiska förändringarna. Efter regeringsskiftet i januari 2006 då president Evo Morales tillträdde och inledde vad som kallats ett paradigmskifte, avvisades i praktiken mycket av tidigare utvecklingsstrategier och så även Viceministeriet för kvinnofrågors strategiska plan. Generellt nedprioriterades jämställdhetsfrågor och istället gavs stor uppmärksamhet åt diskriminering p.g.a. etnisk och social tillhörighet. Viceministeriet för kvinnofrågor upphörde när den nya regeringen tillträdde i januari 2006 och ett viceministerium för genus- och generationsfrågor inrättades under justitieministeriet med minskade resurser. I januari 2009 gjordes en ny förändring då nämnda viceministerium ersattes av ett viceministerium för lika möjligheter där jämställdhetsfrågor hanteras av en enhet inom viceministeriet. Såväl genomförandekapacitet som ägarskap minskade och endast en mindre del av de planerade aktiviteterna genomfördes. Arbeta med att utveckla en ny plan inleddes.

Trots de ändrade förutsättningarna avbröts inte stödet men planerade utbetalningar minskade. Givargruppens bedömning var att ett fortsatt politiskt stöd till den offentliga institutionen med uppdrag att främja jämställdhet var viktigt att kombinera med fortsatt övergripande politisk dialog om jämställdhet i den nya nationella kontexten. En konsultrapport pekar dock på att givarna verkar ha tagit för givet att finansiella resurser med automatik skulle leda till stärkt kapacitet. Analysen visar dock att relationen till givarna snarare hade motsatt effekt då de bidrog till oklara roller och sned maktbalans.

Stöd till afrikanska kvinnors utvecklings- och kommunikationsnätverk, FEMNET

Afrikanska kvinnors utvecklings- och kommunikationsnätverk (African Women's Development and Communication Network, FEMNET) är en panafrikansk nätverksorganisation som arbetar med kvinnors rättigheter och jämställdhet över hela den afrikanska kontinenten. FEMNET är samordnare, arrangör och en viktig dialogpartner kring genusfrågor och allianser med andra panafrikanska nätverk. Insatsen syftade till att säkerställa FEMNET:s roll som katalysator i den afrikanska kvinnorörelsen, öka kapaciteten hos afrikanska kvinnor att kollektivt arbeta för att förverkliga sina mänskliga rättigheter samt att öka antalet män i Afrika som deltar i jämställdhetsarbetet. Sida finansierar främst FEMNET:s administrativa kostnader.

Tabell 2.65 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
12 300	33 %	200603–201012	Regionalt utvecklingssamarbete	Projektstöd	FEMNET

Projektets mål och uppnådda resultat

Vid ingången av detta avtal fanns ingen resultatmatris, denna tillkom i samband med att FEMNET utvecklade en ny strategi 2008. Flera prestationsmål har ställts upp för varje kort- och medellångsiktigt effektmål, tre av nio av dessa redovisas nedan för att illustrera insatsens genomförande.

Tabell 2.66 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Afrikanska kvinnor har ökad tillgång till och utnyttjar resurser för att främja jämställdhet, kvinnors rättigheter och aktörskap på kontinental, subregional och nationell nivå.	1. FEMNET bidrar genom sitt stora kontaktnät och samarbete med Afrikanska Unionen (AU) och andra regionala organisationer till det regionala påverkansarbetet för att främja jämställdhet. Längre tid och bättre mätmetoder krävs för att utröna projektets påverkan på detta mål.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Etablerat starkare band och nätverk, mellan kvinnors rättighetsorganisationer på nationell och subregional nivå.</p> <p>1.2 Säkerställt FEMNET:s roll som katalysator i den afrikanska kvinnorrörelsen.</p> <p>1.3 Främjat ratificeringen och genomförande av "Protokollet om kvinnors rättigheter i Afrika".</p>	<p>1.1 Ett samarbete påbörjades med Solidarity for African Women's Rights Coalition (SOAWR) som bildades 2004 med huvudsyftet att förmå afrikanska stater att signera, ratificera, anpassa sin lagstiftning och genomföra "Protokollet om kvinnor rättigheter i Afrika". Regionalt finns nu fler medlemmar som representerar Väst- och Nordafrika.</p> <p>1.2 Genom samarbetet med AU har FEMNET erhållit en strategisk position som katalysator och förmedlare av utbildning och kunskap om den afrikanska kvinnorrörelsen.</p> <p>1.3 I samarbete med SOAWR, med 36 medlemsorganisationer samt med Equality Now och Oxfam, enades FEMNET om strategier med regeringsföreträdare för att på olika sätt garantera genomförandet av protokollet. Mot slutet av 2010 hade 28 av de afrikanska staterna ratificerat Protokollet</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Ökat antal signerade samförståndsavtal med nationella och subregionala kontaktpunkter.</p> <p>1.2.1 Utvecklat databaser för hemsidan med: (a) organisationer som arbetar med kvinnovåld och hiv/aids; (b) forskning gjord inom hiv/aids och kvinnovåld och (c) afrikanska kvinnliga experter inom olika områden.</p> <p>1.3.1 Utvecklat Afrikanska kvinnors Decennium för att popularisera Afrikas jämställdhetspolitik.</p>	<p>1.1.1 FEMNET har signerat samförståndsavtal med 16 nationella och fem subregionala kontaktpunkter.</p> <p>1.2.1 De planerade databaserna har utvecklats och är tillgängliga på hemsidan www.femnet.or.ke.</p> <p>1.3.1 I samarbete med AU:s jämställdhetsenhet och andra kvinnonätverk genomförs nu Afrikanska kvinnors Decennium (2010 - 2020).</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.67 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

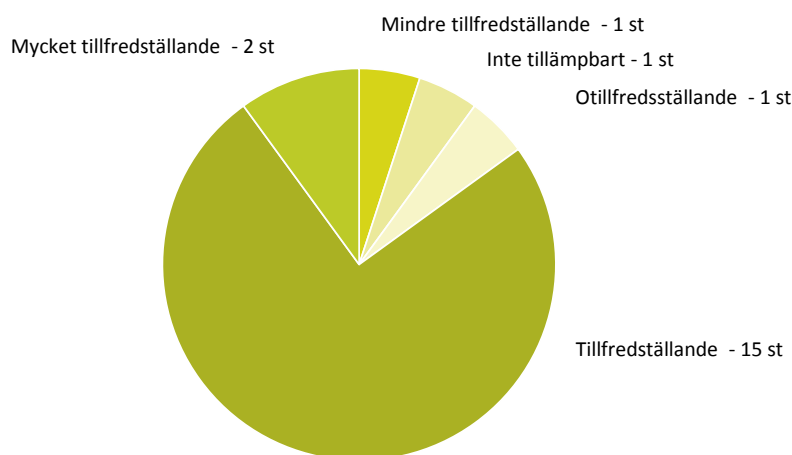
Insatsens prestationer har uppnåtts som planerat och budgeten har använts i enlighet med plan. I en utvärdering som Sida lät utföra 2009 konstateras att FEMNET har gjort ett bra jobb. Man identifierade organisationens tvåspråkiga kapacitet och tillhandahållande av unik information om

globala och regionala instrument som viktiga styrkor. Bedömningen är därmed att uppställda mål har uppfyllts och att insatsen bidragit till att påverka det långsiktiga effektmålet.

2.3.6 Sammanfattande analys och bedömning

De 20 redovisade insatserna ger en bra bild av den typ av strategiska jämställdhetsinsatser som Sida finansierar. Historien visar att framgångarna för jämställdhet kräver aktiva och starka förändringsaktörer som i nätverk driver på och det är just dessa aktörer som Sida finansierar genom riktade insatser t.ex. kvinnoorganisationer, grupper av män som ifrågasätter rådande manlighetsnormer, politiker som vill åstadkomma förändring. För att dessa förändringsaktörer ska få genomslag även på sikt behövs de strukturer och institutioner där politik och normer skapas, medel fördelas och samhällsservice levereras, stärkas för att kunna leverera på jämställdhet. T.ex. via policypåverkan, lagförändring och institutionsbyggande. De insatser som redovisat bäst resultat är de som kombinerat stöd till de individer som agerar som förändringsaktörer med institutionsutveckling (t.ex. barnmorskeutbildningen i Nicaragua och projekten genomförda av Population council). Insatser som i huvudsak riktat in sig på *individer* som förändringsaktörer och i mindre grad på institutioner t.ex. insatsen om jämställdhetsintegrering i Kazakstan, kan inte uppvisa effekter på längre sikt. De flesta av insatserna riktar också in sig på den nödvändiga förändring av attityder vilka ofta är de som begränsar jämställdhetsintegrerade insatserns möjlighet att åstadkomma resultat. Attitydförändring och medvetandegörande är både en förutsättning för jämställdhetsarbete och ett resultat i sig men dessa insatser har en stor utmaning i att mäta attitydförändring och att påvisa hur det får genomslag i förändrat *beteende*. För att kunna mäta resultaten av dessa strategiska insatser behövs ytterligare metodutveckling.

Diagram 2.8 Slumpmässigt utvalda insatser, bedömning av måluppfyllelse

Redovisningen av de 20 insatserna visar att projekten och programmen brister i formuleringen av mål- och resultatkedjor vilket har konsekvenser för en övergripande analys av måluppfyllelse. Projekten och programmen ställer ofta upp alltför ambitiösa eller långtgående mål som rimligtvis inte kan uppnås under tidsperioden. Insatsen för att få in fler kvinnor på beslutsfattande positioner i Kirgizistan är ett exempel på där alltför ambitiösa mål gör att måluppfyllelsen bedöms som mindre tillfredsställande. Det motsatta exemplet finns i en av de två insatser som redovisar mycket tillfredsställande måluppfyllelse; stödet till högre utbildning för fattiga flickor. I denna insats är den huvudsakliga anledningen till den goda måluppfyllelsen att målen handlar om *antalet* flickor från fattiga familjer som får studera snarare än de strukturella och institutionella förändringar som måste till för att ge ett stort antal/en majoritet av flickor samma möjlighet. Insatsen illustrerar att god måluppfyllelse inte går att likställa med goda resultat. Vidare illustrerar den vikten av att kombinera

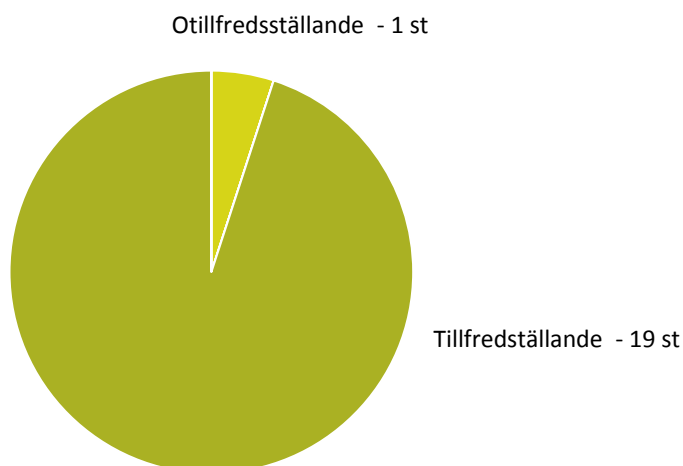
stödet till individuella förändringsaktörer med stöd för förändring av de institutioner och strukturer som kan åstadkomma en långsiktig förbättring på jämställdhetsområdet.

Det arbete som inletts inom Sida för att stärka arbetet med mål- och resultatstyrningen och därigenom möjligheten att redovisa resultat har inte helt hunnit få genomslag i de redovisade insatserna. Sidas roll är att coacha insatsägarna i deras mål- och resultatarbete och möjligen krävs ytterligare kapacitetsutveckling för Sidas samarbetsparter i just detta arbete.

När de gäller insatserna som inte levererats enligt uppställda mål kan följande orsaker ges:

- 1) Trots den kvalitetssäkrande genomgång som gjorts av jämställdhetsportföljen har fyra insatser som egentligen borde ha klassats som delsyfte snarare än huvudsyfte kommit med. Möjligen har ambitionen med jämställdhetsarbetet i insatserna varit större än vad man i målformuleringarna lyckats spegla. Detta är anledningen till att det inte går att bedöma måluppfyllelsen för av en av dessa insatser.
- 2) Boliviainsatsen vars syfte var att stödja det statliga jämställdhetsorganets arbete med en nationell jämställdhetsplan kunde inte genomföras i sin helhet. Den politiska turbulens som följde på maktskiftet i landet kullkastade förutsättningarna för det planerade arbetet. Denna insats visar på svårigheten att förutse utveckling i samarbetsländerna. Ett politiskt skifte eller organisatoriska förändringar inom myndigheter och organisationer kan få avgörande effekter för utvecklingssamarbetet.
- 3) Kirgizistaninsatsen som nämnts ovan och vars kort- och medellångsiktiga effektmål samt prestationsmål uppnåts med förhållandevis goda resultat har en alltför omfattande målformulering på långsiktig effektnivå. Insatsen syftar till stärkt rättsstat och antikorrup­tion trots att inga sådana aktiviteter ingått i programmet vilket illustrerar vikten av att utarbeta mål som förstärker varandra i en kausal kedja.

Diagram 2.9 Slumpmässigt utvalda insatser, bedömning av kostnadseffektivitet

Boliviainsatsen visar otillfredsställande kostnadseffektivitet av skäl som förklarats ovan. Det ska dock noteras att bedömningen av kostnadseffektivitet utgörs av en bedömning av om allokerade medel har använts i enlighet med budget och om prestationsmålen har uppnåtts snarare än en bedömning av möjligheten att samma medel hade kunnat få större effekt om de tilldelats en annan aktör eller en annan insats. Den senare typen av bedömning görs i beredningen av varje insats och i dessa sammanhang kan ibland kostnadseffektiviteten tillskrivas lägre värde än andra bedömningskriterier exempelvis genomförbarheten, ägarskapet eller hållbarheten.

2.4 Resultat från utvecklingssamarbetet genom Sida vars delsyfte är att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling – 4 utvalda insatser

I följande avsnitt redovisas fyra insatser, en per prioriterat område, för att exemplifiera hur insatser med ett annat huvudsyfte än jämställdhet utformats rent praktiskt och vilka resultat denna jämställdhetsintegrering har uppnått. Återigen är det viktigt att påpeka att dessa insatser kan innehålla alla tre angreppssätt inom jämställdhetsintegrering, dvs. jämställdhet genomsyrar hela insatsen, dialog och även riktade insatser. Det vanligaste angreppssättet för insatser med jämställdhet som delsyfte är dock ett sådant där jämställdhet genomsyrar hela insatsen och ibland kopplat till dialog.

2.4.1 Resultat inom området kvinnors politiska deltagande

Förutsättningar för att kvinnor och män ska kunna delta i det politiska livet är beroende av formella lagar såväl som sociala normer och maktstrukturer. I Bangladesh har insatsen som valts ut genomförts för att skapa förutsättningar för fria och demokratiska val genom att göra det möjligt för röstberättigade att rösta. Kvinnors politiska deltagande inkluderar förutsättningar för kvinnor att ha möjlighet och tid att kunna mötas och delta i olika beslutande forum och processer, allt från lokala, regionala och nationella frågor. Fundamentalt är vilken möjlighet till påverkan kvinnor har då de deltar. Att sitta med på möten och förhandlingar utan att ha lika rätt och möjlighet att verkligen påverka slutresultatet är inte ett exempel på deltagande.

Stöd till upprättandet av en röstlängd med fotografier i Bangladesh

Syftet med insatsen var att skapa en fullständig röstlängd med fotografier inför parlamentsvalet i Bangladesh i december 2008. Detta innefattade att upprätta teknik och infrastruktur för att skapa röstlängden samt att förse alla rösträttsberättigade medborgare med ett ID kort. Bangladeshs valkommission som genomförde insatsen har även skapat förutsättningar för att röstlängd och ID kort ska kunna uppdateras och användas i framtiden.

Tabell 2.68 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
535 000	1 %	200709–201106	Långsiktigt utvecklingssamarbete	Projektstöd	UNDP

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas insatsens mål och uppnådda resultat.

Tabell 2.69 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Barns, kvinnors och utsatta grupperas mänskliga rättigheter har progressivt ökat som en följd av stärkt demokratisk styrning.	1. Demokratisk styrning i Bangladesh har stärkts genom att ett trovärdigt och transparent val hållits år 2008.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ett öppet och rättvist val har möjliggjorts genom skapandet av en trovärdig röstlängd.	1.1 En trovärdig röstlängd och individuella ID kort för identifiering har upprättats, vilket har skapat förutsättningar för att hålla ett öppet och rättvist val i Bangladesh.
Prestationer	1.1.1 En röstlängd med fotografier har skapats i Bangladesh.	1.1.1 En röstlängd med fotografier har upprättats. Vidare har en central och lokal infrastruktur för uppdatering och underhåll av röstlängden etablerats för att upprätthålla röstlängden inför framtida val. Valkommissionens lokala personal har även kompetensutvecklats.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha mycket tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.70 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mycket tillfredställande	Mycket tillfredställande

Genom insatsen registrerades mer än 81,3 miljoner röstberättigade inför valet 2008. Valdeltagandet var 87 procent och har av internationella valövervakare bedömts som "utfört i enlighet med internationell standard". Insatsen har inte bara tillgodosett rösträtt för kvinnor utan även försett kvinnor med ID-kort som kan användas för andra jämställdhetsfrämjande ändamål. En oberoende studie har visat att 45,4 procent av kvinnorna använder sina ID-kort för andra ändamål än att rösta t.ex. för att öppna bankkonton eller ta lån.

Sammantaget gör Sida bedömningen att det svenska stödet har bidragit till stärkt demokratisk styrning och deltagande av män och kvinnor i valet 2008. Det är fortfarande för tidigt att påvisa om den ökade demokratiseringen som insatsen resulterat i har ökat barns, kvinnors och utsatta gruppers mänskliga rättigheter.

2.4.2 Resultat inom området kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor

Kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor kan angripas på flera sätt i genomförandet av en och samma insats. I den utvalda insatsen nedan har kvinnors obetalda arbete angripits genom t.ex. tidsbesparande investeringar såsom lågenergispisar och vattenåtervinning, vilket inte är en garanti för att arbetsfördelningen mellan kvinnor och män förändras men kan bidra till att ge kvinnor tid till utbildning och deltagande i beslutsprocesser.

Stöd till jämställdhetsintegrerat jordbruksprogram i Kenya

Fas två av National Agriculture and Livestock Extension Programme (NALEP) bedrivs i samarbete med den Kenyanska staten och genomförs av jordbruksdepartementet, jordbruksdepartementet för husdjursfrågor, fiskeriutvecklingsministeriet och ministeriet för kooperativutveckling och marknadsföring. NALEP genomförs i s.k. *fokalsamhällen* på landsbygden där bönderna väljer utvecklingskommittéer som upprättar en verksamhetsplan för jordbruksnäringen och samhället. Bönder i samhällena sammansluter sig i intresseorganisationer kring en specifik gröda eller en typ av husdjur och bedriver tillsammans kollektiva kommersiella jordbruksföretag. NALEP:s personal erbjuder expertis och rådgivning kring odlingsmetoder och gödningsmedel. Bönderna själva identifierar sina behov och efterfrågar därefter tjänster och stöd från NALEP:s personal.

Tabell 2.71 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
327 000	50 %	200612–201112	Långsiktigt utvecklingssamarbete	Projektstöd	Kenyanska staten

Programmets mål och uppnådda resultat

I sin helhet har sex mål på kort- och medellångsikt och 20 mål på prestationsnivå ställts upp för insatsen. Nedan redovisas ett prestationsmål för varje kort- och medellångsiktigt effektmål för att få en överblick, det är målen som är kopplade till jämställdhetsresultat som lyfts upp i analysen.

Tabell 2.72 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	<p>1. Ökad produktion och inkomster inom jordbruks-, fiske- och husdjurshållningsnäringarna vilket bidragit till ökad social- och ekonomisk utveckling samt fattigdomsbekämpning.</p>	<p>1. Inkomsten för hushållen som deltagit i programmet har ökat. Intressegrupper har kunnat öka sin produktion och inkomster två till fyra gånger inom två år, bl.a. genom produktdiversifiering och kommersiell försäljning. Deltagande hushåll har även ökat sin tillgång till mat.</p>
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Effektivt institutionellt system för koordinering och styrning av programmet utvecklat och använt av de fyra genomförande ministerierna.</p> <p>1.2 Förbättrad metod för rådgivning i fokalsamhällen.</p> <p>1.3 Introducerat och främjat tekniklösningar med hänsyn till kvinnors, flickors, mäns och pojkars behov.</p> <p>1.4 Stärkt samarbete mellan olika aktörer.</p> <p>1.5 Jämställdhet och andra tvärgående frågor integrerat i programmets genomförande.</p> <p>1.6 Utvecklat katastrofberedskap och alternativa inkomstkällor för samhällen i områden som drabbas av torka och torrperioder.</p>	<p>1.1 Funktionella och effektiva programkoordineringskommittéer på alla administrativa nivåer har upprättats och kunnig rådgivande personal har anställts av NALEP.</p> <p>1.2 400 fokalsamhällen har involverats i programmetoden för rådgivningen, vilken har förbättrats genom val av utvecklingskommittéer som beslutar om samhällets prioriteringar.</p> <p>1.3 Rapporter visar att mjölkbönder ökat sitt brukande av nya produktionssätt och ny teknik med fem procent och kycklinguppfödare med 20 procent.</p> <p>1.4 Samarbetet med privatsektoraktörer och serviceleverantörer har stärkts, vilket resulterat i effektivare leveranser.</p> <p>1.5 Programmet producerar könsuppdelad statistik för att kunna följa upp resultat och alla fokalsamhällens verksamhetsplaner tas fram genom en deltagande process.</p> <p>1.6 Beredskapsplaner för att förebygga risk för torka i utsatta områden har framställts. T.ex. har metoder för att odla grödor och sköta boskap med alternativa vattenresurser utvecklats.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Ökad rådgivningskompetens på alla nivåer.</p> <p>1.2.1 Kompetensutveckling inom sparande och krediter har genomförts.</p> <p>1.3.1 Lämpliga tekniska lösningar inom jordbruk och husdjursuppfödning främjade.</p> <p>1.4.1 Ökat utnyttjande av lån, krediter och marknadsföring hos intressegrupper.</p> <p>1.5.1 Jämställdhet integrerat i alla programaktiviteter.</p> <p>1.6.1 Beredskapsplaner och strategier mot torka har utvecklats och genomförts.</p>	<p>1.1.1 Över 7 000 rådgivare har utbildats i att ge rådgivning till bönder som livnär sig på sitt jordbruk. 25 procent av dessa rådgivare var kvinnor. 70 procent av alla rådgivare har gått jämställdhetsutbildning.</p> <p>1.2.1 Tillgång till finansiell service (sparande och kredit) har ökat i landsbygdsområdena och kvinnor utgjorde 50 procent av förmånstagarna.</p> <p>1.3.1 Tekniska lösningar införda vilket resulterat i bildandet av 20 intresseorganisationer inom grödor och 15 intresseorganisationer inom husdjurskötsel. T.ex. har energisparande spisar införts som också sparar arbetstid, speciellt för kvinnor.</p> <p>1.4.1 Marknadsföring av lån och sparande har ökat intressegruppers låntagande. Över 60 procent av låntagare och sparare är kvinnor.</p> <p>1.5.1 Riktlinjer för jämställdhetsintegrering har producerats och använts av rådgivarna, vilket resulterat i en ökning av kvinnors deltagande med 30 procent i alla programaktiviteter.</p> <p>1.6.1 130 pilotprojekt om beredskap i områden utsatta för torka har genomförts. Alternativa försörjningsmöjligheter har använts av 132 000 personer varav 56 procent var kvinnor.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att jordbruksprojektet i Kenya bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.73 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Medlen har använts i enlighet med budget och de planerade prestationerna har uppnåtts i all väsentlighet. Insatsen har bidragit till ökad produktivitet och inkomst samt har säkrat tillgången till mat för deltagande bönder.

En utvärdering av Sidas jordbruksinsatser ur ett jämställdhetsperspektiv framhåller att projektet är starkt medvetet om behovet av jämställdhetsintegrering och har producerat bra studier om jämställdhet. Utvärderingen hävdar dock att resultaten är ojämna och beroende av jämställdhetskunskapen hos rådgivarteamen på distriktsnivå och de lokala rådgivarteamens möjligheter att påverka den lokala sociokulturella dynamiken. Trots goda jämställdhetsresultat i flera distrikt så har NALEP inget system för att genom rådgivning angripa strukturella faktorer som underbygger diskriminering mot kvinnor. I vissa samhällen har NALEP lyckats stärka kvinnors aktörskap genom att engagera kvinnor. Ett exempel är i Garissa där ett bevakningsprojekt medförde att tidigare nomader fick lära sig allt från att bruka jorden till att sälja sina varor. Kvinnorna i samhället lärde sig att efterfråga hjälp och service från NALEP:s personal och de bidrar nu ekonomiskt till byggandet av sina familjers bostäder och att betala för sina barns skolgång.

2.4.3 Resultat inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Mödrahälsan är en viktig del av reproduktiv hälsa. Ökad mödrahälsa bidrar även till bättre barnhälsa. Genom att decentralisera hälsovården i Guatemala har vården förbättrats i områden där det tidigare rått stor brist på kvalificerad vårdpersonal och infrastruktur. I de provinser som den redovisade insatsen nedan fokuserade på finns ett flertal etniska grupper som är marginaliserade. Insatsen anses därmed även bidragit till beaktandet av rättighetsaspekter för kvinnor tillhörande etiska grupper som är marginaliserade och fattiga, och som genom stödet fått ökad tillgång till vård.

Stöd till förbättrad mödra- och barnhälsovård i Guatemala

Med Pan-amerikanska hälsoorganisationen (Pan American Health Organisation, PAHO) som samarbetspartner och hälsoministeriet i Guatemala som genomförande partner, påbörjades denna insats år 2005. Syftet med insatsen är att utveckla och implementera en vård- och förvaltningsmodell för att förbättra primär- och sekundärvården för framför allt mödrar och barn.

Tabell 2.74 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
95 076	100 %	200301–201106	Långsiktigt utvecklingssamarbete	Stöd till specifika program genom organisation	Pan-Amerikanska Hälsoorganisationen

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat.

Tabell 2.75 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Förbättrad hälsa bland befolkningen i 67 kommuner i de tre provinserna Huehuetenango, El Quiché och Alta Verapaz med fokus på mödra- och barnhälsovård.	1. Projektet har bidragit till förbättrad mödra- och barnhälsa, vilket stöds av två utvärderingar som inkluderade befolkningen i de 67 kommunerna i de tre provinserna. Vid en jämförelse mellan år 2006 och år 2000 hade mödradödligheten minskat i tre av de prioriterade områdena. I ett av områdena hade mödradödligheten ökat.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Infört integrerad vård- och styrmodell i de tre provinserna Huehuetenango, Alta Verapaz och El Quiché.</p> <p>1.2 Stärkt styrning av Hälsoministeriet genom förbättrat ledarskap, regelverk och uppföljning.</p> <p>1.3 Ökat deltagande inom vård- och styrmodellen i provinserna Huehuetenango, El Quiché och Alta Verapaz.</p>	<p>1.1 Vård- och styrmodellen inom ramen för hälsoministeriets arbete i de tre provinserna har införts. Infrastruktur och ny utrustning har anskaffats och ny personal har anställts. Insatser inom området för mentalhälsa, vård av ungdomar och vård som ett resultat av könsbaserat våld och våld i hemmet har påbörjats.</p> <p>1.2 Hälsoministeriets styrning har stärkts genom bl.a. kompetensutveckling för chefer i att leda hälsoprogram, internationella samarbetsprojekt och andra lokala aktiviteter. Detta har stärkts ytterligare av decentraliseringen av projektplanering och genomförande från central till lokal nivå.</p> <p>1.3 66 av 67 kommuner har ökat deltagandet av hälsopersonal i den kommunala hälsokommissionen. 44 kommuner har även identifierat, organiserat och utbildat unga vuxna och ungdomar i hälsoministeriets strategi för anpassad service.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Följt upp, kontrollerat och förbättrat budgetutnyttjandet av offentliga- och projektmedel.</p> <p>1.2.1 Reviderat juridiskt ramverk och reviderat den rådande modellen för integrerad hälsa.</p> <p>1.3.1 Förstärkt organisationen inom de 67 hälsokommittéerna (en i varje kommun).</p> <p>1.3.2 Utvecklat, implementerat och följt upp lokala planer för förebyggande av mödra- och barnadödlighet.</p>	<p>1.1.1 År 2006 utnyttjades mellan 97 till 99 procent av de offentliga medel som ställdes till förfogande i budgeten i de tre provinserna, vilket översteg målet på 80 procent. Vad gäller projektmedel var implementeringen god, mellan 80 till 97 procent, beroende på hälsoområde.</p> <p>1.2.1 Hälsoministeriet har reviderat en strategi för reform av ministeriet som innebar en ny modell för integrerad hälsa år 2010.</p> <p>1.3.1 I samtliga 67 kommuner fanns det vid utgången av 2006 fungerande hälsokommittéer.</p> <p>1.3.2 Planer för att minska mödra- och barnadödlighet togs fram med hjälp av projektet under 2006 i 17 kommuner.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att reformen av hälsosektorn i Guatemala bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.76 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Den planerade budgeten för insatsen har följts. Insatsen har bidragit till att påverka det långsiktiga effektmålet att minska barn- och mödradödlighet. Mellan år 2000 och 2006 har mödradödligheten sjunkit i provinsen Huehuetenango med 30,8 procent, i El Quiché med 39,4 procent och i Alta Verapaz med 3,7 procent. Barndödligheten har sjunkit mellan år 2001 och 2006 i Huehuetenango med 20,8 procent, i El Quiché med 40,4 procent och Alta Verapaz med 25,7 procent.

Utifrån redovisningen är det oklart hur arbetet med personal och ledning har integrerat jämställdhet. Ingen strategi för kvinnligt ledarskap nämns, vilket sannolikt innebär att programmet

inte har tagit hänsyn till jämställdhetsaspekter kring ledning och genomförande. Det samma tycks gälla för deltagande, ingen statistik redovisas på vem som deltar och vad för organisationer som representeras.

2.4.4 Resultat inom området kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel

Att stödja initiativ för att bekämpa straffrihet och synliggöra sexuellt våld som begås i konflikt- och postkonfliktsituationer är centralt i arbetet för att bekämpa könsrelaterat våld. I insatsen från Liberia som redovisas nedan låg fokus just på att synliggöra de brott som begåtts under åren av inbördeskrig i landet.

Stöd till genomförande av Liberias sannings- och försoningskommission

Insatsens syfte var att skriva en rapport med vittnesframställningar av både överlevande och förövare av krigsförbrytelser begångna mellan 1979 och 2003 i Liberia. Insatsen genomfördes i samarbete med Liberias sannings- och försoningskommission (Truth and Reconciliation Commission in Liberia, TRC), tillsatt av presidenten Ellen Johnson Sirleaf för att utreda krigsförbrytelser i Liberia. Utfrågningar, psykosocial rådgivning, säkerhet samt forskning och analys ingick i genomförandet.

Tabell 2.77 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Landkategori	Samarbetsform	Samarbetspartner
53 290	13 %	20071–201012	Konflikt- och postkonflikt samarbete	Stöd till specifikt program genom organisation	UNDP

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan presenteras insatsens mål och uppnådda resultat.

Tabell 2.78 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Fred, rättvisa, enhet och försoning i Liberia.	1. Ökad kännedom om brott begångna under konflikten. I en opinionsundersökning i Monrovia svarade 66 procent att det kände till innehållet i rapporten och att de hade följt med i de offentliga utfrågningarna.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Förståelse och upprättelse för kvinnor utsatta för sexuellt våld mellan 1979 och 2003 i Liberia.	1.1 Kvinnor har berättat om de övergrepp som de utsattes för i de offentliga utfrågningarna som utfördes som en del av aktiviteterna. Cirka tio fall har tagits vidare till domstol som resultat av vad som framkommit. Utfrågningarna har kunnat höras i radio och genom den skrivna pressen. Mediabevakningen följdes av cirka 60 procent av Monrovias befolkning.
Prestationer	1.1.1 Formulerat en samlad rapport med rekommendationer om hur man bör gå vidare med brotten begångna under konflikten, vilken överlämnats till regeringen.	1.1.1 Rapporten överlämnades till den liberianska regeringen tredje december 2010. Den rekommenderade inrättande av en krigsförbrytartribunal och att ett antal personer, inklusive den sittande presidenten, ska förbjudas inneha ett statligt ämbete under trettio år. Vidare rekommenderade TRC ett förbud mot diskriminering och våld mot kvinnor och att regeringen bör prioritera kvinnors rättigheter och hälsa, samt att rehabilitering för överlevare av sexuellt våld ges prioritet. I återuppbyggandet av det liberianska samhället ska särskild vikt läggas på att ge kvinnor en möjlighet att stärka sin ekonomiska situation och att institutioner stärks så att kvinnor skyddas i samhället.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 2.79 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Insatsen har genomförts i linje med uppställda mål och budget. Rapporten är den första samlade och för allmänheten tillgängliga översikten av brott mot mänskligheten i Liberia mellan 1979 och 2003. Kvinnor har fått sina röster hörda och befolkningen har fått en djupare insikt om kvinnors situation under konflikten. Sannings- och försoningskommissionens rapport har varit kontroversiell. En av rekommendationerna i rapporten var att tillsätta en oberoende institution för mänskliga rättigheter, vilket har gjorts. Den oberoende institutionen för mänskliga rättigheter stöds av regeringen via statsbudgeten. Enligt rekommendationerna i rapporten skulle även en krigsförbrytartribunal upprättats men detta har ännu inte skett, vilket gör att upprättelse inte kan garanteras. Befolkningen känner inte att processen har lyckats fullständigt med att ge Liberia rättvisa, fred, enhet och försoning. Vidare finns en djup skeptisk inställning till om regeringen är villig att genomföra rekommendationerna i rapporten. Det långsiktiga effektmålet bedöms därmed inte vara uppfyllt.

2.4.5 Sammanfattande analys och bedömning

De fyra exemplen illustrerar de möjligheter och problem som flertalet utvärderingar av jämställdhetsintegrering i utvecklingssamarbetet visat på. Liberiaexemplet med president Johnson Sirleafs tydliga ledning mot det sexuella våldet mot kvinnor visar att jämställdhetsintegreringen ger bäst resultat när det finns ett *tydligt politiskt mandat* för att prioritera frågorna. Det är dock gränsdragningen av det politiska mandatet som bidrar till att Liberiansatsens långsiktiga effektmål inte kan införlivas eftersom detta skulle innebära att Johnson Sirleaf tvingas kliva av som president. Kenyaexemplet visar vidare att en förutsättning för att lyckas med jämställdhetsintegreringen är att arbetet baseras på en *analys* av män och kvinnors olika problem, behov och möjligheter utifrån rådande genusnormer och strukturer. För att genusanalyserna inte ska bli liggande på hyllan utan i stället få genomslag i programmets utformning och framförallt i *tydliga målformuleringar kring jämställdhet* behöver de *följas upp*, vilket i sin tur kräver kunniga handläggare på Sida och genomförande parter som vet vad de ska fråga efter.

Exemplen visar också att jämställdhetsintegrering i praktiken ofta handlar om att åtgärda de specifika problem som kvinnor har utifrån sina roller och positioner i rådande maktordning men att de inte alltid lyckas förändra just denna maktordning. Kenyaets insats är ett exempel där man lyft frågorna om maktfördelningen och i viss utsträckning bidragit till att kvinnor ökat sin makt inom hushållet. Guatemalaexemplet visar på mycket goda resultat när det gäller tillgången till den för kvinnor så centrala mödravården, men har inte haft ambitionen/inte lyckats med att lyfta frågan om illegal abort vilket också bidrar till mödradödligheten.

Uppföljning av genomslaget av jämställdhetsintegrerade insatser kräver konsuppdelad statistik och även analyser av genomslaget i maktfördelningen och eventuella oförutsedda effekter. Kenyaexemplet visar också att en tydlig ambition med att jämställdhetsintegrera program/projekt ofta riskerar att stanna i programmets ledning och att det därför är viktigt att decentralisera kunskapen om denna ambition och att göra den förståelig för de som jobbar i projektet t.ex. hur projektets övriga mål gagnas av jämställdheten.

2.5 Redovisning av dialogarbetet – 4 exempel

I regeringens nya riktlinjer för samarbetsstrategier för det bilaterala utvecklingssamarbetet⁹ definieras dialog som *ett instrument för att påverka och främja förändring* i syfte dels att få ökat genomslag för svensk politik, dels att öka möjligheterna för att uppnå de specifika mål som anges i de policyer och strategier som regeringen fastställer för utvecklingssamarbetet. Beroende på frågans karaktär och de specifika förutsättningarna i varje enskilt fall kan dialoginstrumentet användas såväl bilateralt som globalt. Det framgångsrika arbetet för att främja jämställdhet och kvinnors roll i utveckling genom instrumentet dialog har utgått från Sidas tidigare policy för främjandet av jämställdhet (2005-2010). I regeringens nya jämställdhetspolicy för utvecklingssamarbetet (2010-2015) fortsätter detta arbete och det uttrycks tydligt att samverkan med och dialog mellan olika aktörer i Sverige, i samländerna, på regional och global nivå är en förutsättning för dess tillämpning, uppföljning och utvärdering.

2.5.1 Bilateral dialog: Tanzania och Zimbabwe

I både Tanzania och Zimbabwe har den bilaterala dialogen styrts av en årlig resultatutvärderad dialogplan, framtagen inom ramen för operationaliseringen av samländsstrategin. Dialogen har förts både på teknisk och politisk nivå, och ambassadören har spelat en central roll i båda länderna. Utformningen av den dialog som förts på den tekniska nivån, i direkt anslutning till det bilaterala samländsarbetet, har tagit fasta på pågående processer inom respektive land, så som framtagandet av lagen som förbjuder våld i nära relationer i Zimbabwe eller revidering av utbildningspolicy i Tanzania.

Tanzania: dialog om gravida elevers rätt till utbildning

I Tanzania har dialogen fokuserat på gravida elevers rätt till utbildning och på hur ofrivilliga tidiga graviditeter kan undvikas. Sidas stöd till utbildningssektorn var en given ingång till dialogen kring dessa frågor. Särskilda tillfällen gavs när Sida var ordförande i givargruppen för utbildningsstödet. Som komplement till sektorstödet finansierades en flickskola som verkade som en modellskola för god pedagogisk kvalitet i utbildningen, för en strävan mot att förhindra tidiga graviditeter och stödja unga mammors rätt till utbildning. Agerandet inom dessa ramar har strategiskt åtföljts av att ambassadören skrivit tidningsartiklar, hållit offentliga tal och givit intervjuer om bl.a. kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och kvinnors och flickors rättigheter.

Resultat av dialogarbetet

I Tanzania har antalet gravida i primärskolan (årskurs 1-7) som lämnat skolan på grund av graviditet minskat från 6,2 procent år 2004 till 2,5 procent år 2010. I absoluta tal handlar det om 2 590 elever 2004 och 1 768 elever år 2010. När det gäller sekundärskolan (årskurs 8-11) har andelen elever som lämnat skolan på grund av graviditet ökat från 6,7 procent år 2004 till 20,4 procent år 2009 (totalt 772 elever år 2004 jämfört med 6 345 år 2009). Det ökande antalet graviditeter bland elever i sekundärskolan beror dels på att antalet flickor i sekundärskolan ökat mycket kraftigt, men kan även bero på att de är utsatta för sexuella övergrepp både inom skolan och på väg till och från skolan då många har långa resvägar. Bristande sexualundervisning är en annan faktor som kan spela en roll.

Ett inte direkt mätbart resultat av dialogen är den förändring som har skett i det tanzaniska samhället när det gäller inställningen till tidiga graviditeter och gravida flickors rätt till undervisning. Detta återspeglas bl.a. i en reviderad utbildningspolicy som tydligare tar upp flickors rätt att komma tillbaka till skolan efter förlossning. Ett annat resultat av dialogen är att utbildningsministeriet i mars 2010 antog riktlinjer för hur gravida flickor ska kunna fortsätta sina studier, "*Guidelines on how to*

⁹ Regeringsbeslut 2010-06-10

enable pregnant school girls to continue with their studies". Positivt är också att fler internationella givare och organisationer idag arbetar med dessa frågor, genom policydialog och genom att arbeta med att öka medborgarnas medvetande om vikten av att förhindra tidiga graviditeter och hävda unga gravida flickors rätt till utbildning efter det att barnet har fötts.

Zimbabwe: Dialog mot könsrelaterat våld

I Zimbabwe har fokus på dialogarbetet varit bekämpandet av könsrelaterat våld. I stort har dialogarbetet bedrivits på samma sätt som i Tanzania, men utan de ingångar som ett bilateralt samarbete på regeringsnivå erbjuder. Arbetet inriktades därför på att skapa dialog mellan kvinnoorganisationerna i Zimbabwe i syfte att bidra till en sammanhållen och stark position för dessa inför framtagandet av lagen mot våld i nära relationer i Zimbabwe. För att stärka dialogarbetet ytterligare har Sida tagit fram en broschyr som visar kostnaderna av könsrelaterat våld. Sverige bygger sin roll som aktiv dialogpart på stöd till ett stort antal insatser som stärker kvinnors rättigheter, vilket gör Sverige till den ledande biståndsgivaren inom detta område i Zimbabwe.

Resultat av dialogarbetet

I Zimbabwe har Sverige inom ramen för dialogen kunnat medverka i ett förhör i ett offentligt utskott i samband med framtagandet av lagen mot våld i nära relationer. Sverige har även varit instrumentell i att stärka strategiska aktörer som den nationella paraplyorganisationen för jämställdhetsfrågor (National Women's Coalition) samt att föra samman olika aktörer från civila samhället som t.ex. en organisation som arbetar med våld mot kvinnor (Musasa project) och det zimbabwiska advokatsamfundet för kvinnofrågor (Zimbabwe Women's Lawyers Association). Det har resulterat i en sammanhållen och stark position bland kvinnoorganisationerna inför t.ex. framtagandet av lagen mot våld i nära relationer.

Även om lagen mot våld i nära relationer har antagits saknas fortfarande resurser för att kunna genomföra lagen på ett effektivt sätt. Dialogarbetet i sig har inte lett till att våld i nära relationer minskat. Sveriges dialogarbete med att sammanlänka och koordinera relevanta organisationer från civila samhället har dock resulterat i en mer koherent service för våldsutsatta kvinnor och att kvinnoorganisationerna, genom att samarbeta, får större genomslag i sitt arbete med att motverka våld mot kvinnor.

2.5.2 Global dialog: Världsbanken - Internationella utvecklingsfonden (IDA) och UNCTAD/WTO:s internationella handelscentrum (International Trade Centre, ITC)

Sida har i linje med den tematiska prioriteringen för jämställdhet och kvinnors roll i utveckling fört dialog på global nivå fokuserad på jämställdhetsintegrering inom området kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor. Nedan redovisas två exempel på detta.

Dialog med Världsbankens internationella utvecklingsfond (IDA)

Sida har sedan 2008 fört en dialog med Världsbanken, fokuserad på kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor. Som *mål* för denna dialog sattes att förhandlingarna 2010 mellan givarna och Världsbankens team för IDA skulle leda till att jämställdhet utsågs som ett särskilt tema, vilket skedde redan under de första IDA 16-förhandlingarna i mars 2010. Syftet med detta var att påverka Internationella utvecklingsfonden så att de systematiskt ökar investeringarna i jämställdhet i IDA länderna. Sverige vill särskilt se ökad jämställdhetsintegrering i Världsbankens lån inom landsbygdsutveckling och kvinnors ekonomiska aktörskap och arbetsvillkor, eftersom dessa är sektorer där Världsbanken har komparativa fördelar.¹⁰ I punkterna a-c nedan sammanfattas den

¹⁰ Exempelvis kan det innebära att främja metoder så att kvinnliga jordbrukare får tillgång till lån och jordbruksrådgivning för att förbättra sin produktion av grödor. Eller att kvinnor får rätt till ägande- och nyttjande av mark.

analys av förutsättningarna som föregick beslutet om att föra en strategisk dialog med Världsbanken.

a) *Synkroniserade prioriteringar mellan Sverige och Världsbanken.* Sverige stödjer Världsbanken finansiellt inom flera olika områden. I flera år har Sverige specifikt stött Världsbankens handlingsplan för jämställdhet, som på engelska har titeln: "*Gender Equality as Smart Economics: A World Bank Group Gender Action Plan 2007-2010*".¹¹ Förutsättningarna för att utifrån detta gå vidare med en kraftfull strategisk dialog bedömdes 2008 vara särskilt goda. Världsbankens president Robert Zoellick hade vid årsmötet 2008 uttryckt särskilda åtaganden gällande jämställdhet, ett av dessa syftade till att öka jämställdhetsinvesteringen i IDA 16. Områden som stod i fokus var bl.a. ökad jämställdhetsintegrering i jordbrukslån och förbättrad situation för kvinnliga entreprenörer. Ett antal andra givare visade också intresse för att påverka Världsbanken att öka investeringen i jämställdhet, vilket öppnade möjligheter för samverkan för större genomslag.

b) *Kunskap och resurser på Sida.* Sida kunde mellan 2008 och 2010 avsätta resurser – såväl kompetens som budgetmedel – för dialog med Världsbanken kring det givna temat.

c) *Särskilda aktörer och fora.* Sveriges stöd till Världsbankens särskilda handlingsplan för jämställdhet lade en grund för ett samtal med Världsbankens jämställdhetsteam om hur detta arbete kunde föras vidare och systematiseras i IDA länderna. Därmed kunde Sida precisera hur jämställdhet skulle kunna drivas som särskilt tema i IDA 16, en svår utmaning då öronmärkning av medel inte kan ske inom IDA. Det var alltså här fråga om att skapa ett helt nytt arbetssätt.

I januari 2009 tog Sida initiativet till att inom OECD/DAC:s formella nätverk om jämställdhet (GENDERNET) skapa en informell arbetsgrupp för att specifikt driva jämställdhet i IDA 16. I gruppen ingick representanter, i första hand jämställdhetsrådgivare, från Danmark, England, Kanada, Tyskland, Norge och Sverige. Sida samordnade denna grupp och tog fram gemensamma budskap kring temat jämställdhet som framfördes av de olika länderna under IDA 16 förhandlingarna. Som stöd utarbetade Sida en guide för hur medlemmarna i arbetsgruppen skulle kunna påverka sina IDA representanter inför förhandlingarna.

Chefsekonomen på Världsbankens jämställdhetsteam bjöds i mars 2009 in till ett möte mellan Sida och Utrikesdepartementet för att presentera IDA 15 processen och planeringen för IDA 16. Senare utarbetade Sida indikatorer för att mäta jämställdhet i IDA 16 processen som även integrerades i Världsbankens övergångsplan för jämställdhet i IDA 16. Biståndsminister Gunilla Carlsson refererade till dessa indikatorer vid Världsbankens årsmöte i Istanbul i oktober 2009. Härefter har Utrikesdepartementets bankgrupp aktivt drivit jämställdhetsfrågan i halvtidsöversynen av IDA 15 i november 2009, liksom i den Nordisk-Baltiska kretsen och som EU-ordförande under det första halvåret 2009. Bl.a. har DFID uttryckt uppskattning av det sätt på vilket Sverige lyft frågan i IDA sammanhang.

Resultat av dialogarbetet

Målet för dialogen - att anta jämställdhet som särskilt tema under första förhandlingen av IDA 16 i mars 2010 – har uppnåtts, vilket till stor del är ett resultat av den svenska dialogen. Som ett nästa steg arbetar Sverige nu i dialogen för att precisera processindikatorer som kan antas för att mäta genomslaget av jämställdhet i Världsbankens processer och i Världsbankens portföljer i IDA länderna.¹²

¹¹ Handlingsplanen antogs 2006 och har tagit fasta på att öka investeringar i jämställdhet i de ekonomiska sektorerna som man ansåg är de sektorer där Världsbanken har en komparativ fördel.

¹² Sverige har föreslagit följande processindikatorer: Att öka jämställdhetsintegrerad beredning till 75 procent av IDA 16 lånen inom landsbygdsutveckling; Att öka till jämställdhetsintegrerad uppföljning och utvärdering i upp till 75 procent av IDA 16 lånen inom landsbygdsutveckling (både lantmäteri och jordbruk).

Dialog med UNCTAD/WTO:s internationella handelscentrum (ITC)

Hållbar fattigdomsbekämpning förutsätter ekonomisk tillväxt och tillväxt förutsätter konkurrenskraftiga företag samt fungerande handelsrelationer. Det tillsammans med den svenska regeringens prioritering av jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen ligger bakom Sidas beslut att föra en strategisk policydialog med ITC. ITC är ett organ inrättat gemensamt av Världshandelsorganisationen (WTO) och FN:s konferens om handel och utveckling (UNCTAD) och är FN-systemets centrala organ för handelsfrämjande och handelsutveckling. Organets uppdrag är att stödja den privata sektorn i utvecklingsländer och transitionsekonomier genom att stärka företagets konkurrenskraft, utveckla nya strategier för handelsfrämjande och öka förståelsen för de regelverk som styr internationell handel. Sverige är en av detta FN-organs viktigaste finansiärer och dialogpartners.

I dialogen med ITC har Sida prioriterat tre teman: 1) Ökad fokus på fattigdomsreducering och tillväxt som gynnar fattiga män och kvinnor; 2) Förbättrad resultatnriktad styrning; 3) Integrering av jämställdhet i ITC:s projekt och programhantering med fokus på kvinnor som ekonomiska aktörer. Sida har tagit fram en dialogplan som tydligt beskriver dialogfrågor: vem dialogen riktar sig mot, arenor och processer för dialogen, budskap och förväntade resultat, samt tidsplan och ansvarig person enligt exempel nedan.

Tabell 2.80 Sidas dialogplan för ITC

Dialogfråga	Målgrupp	Arenor / processer	Budskap	Förväntade resultat
Jämställdhetsintegrering med fokus på kvinnors ekonomiska aktörsskap.	ITC:s Seniora ledare, ITC:s samarbetsländer.	1) Direkt dialog med ITC:s chefer. 2) Likasinnade givare. 3) Publika framträdande vid Joint Advisory Group.	1) Integrering av jämställdhet i ITC:s projekt och program (inklusive på aktivitetsnivå). 2) Visualisering av jämställdhetsintegreringsresultat på projektnivå. 3) ITC:s jämställdhetsarbete i partnerländerna.	1) Att jämställdhet blir en obligatorisk del i ITC:s interna kvalitetssäkringsarbete. 2) Förbättrad systematisk rapportering om jämställdhet i ITC:s årsrapport. 3) Kvantitativ data om kvinnligt deltagande i ITC:s utbildningsaktiviteter. 4) Aktivt nå ut till TSI:s, som fokuserar på kvinnliga exportörer.

Flera faktorer har bidragit till framsteg i dialogen med ITC. Som största givare av basbudgetstöd och historiskt långsiktig partner har Sverige haft goda ingångar för dialog med ITC:s högsta ledning. Hela ITC insatsen i allmänhet och dialogarbetet i synnerhet har präglats av ett nära samarbete mellan Sida, Utrikesdepartementet och Sveriges ständiga representation i Genève som på plats fört fram svenska budskap och ståndpunkter. I detta samarbete har Sida ansvarat för substans och dialoginnehåll som Representationen fört fram i olika fora såsom det årliga mötet i den gemensamma rådgivande gruppen (Joint Advisory Group). Vidare har samarbetet mellan givare i både formella och informella konstellationer varit gott. Sverige har svarat för att utarbeta centrala styrdokument, parallellt med utveckling av metoder och kapacitet inom området som de ansvariga för dialogen kunnat dra på.

Resultat av dialogarbetet

Resultaten av Sveriges dialog med ITC om jämställdhetsintegrering och kvinnors ekonomiska egenmakt är mycket goda. Jämställdhet har blivit en obligatorisk del i ITC:s interna kvalitetssäkringsarbete. Detta åskådliggörs av bildandet av en s.k. kvalitetssäkrande programkommitté vars uppgift är att bevaka hur olika projekt överensstämmer med organisationens strategiska prioriteringar och uppsatta mål, däribland millennieutvecklingsmål tre som syftar till att öka jämställdheten. Detta har varit en av Sidas rekommendationer och som nu realiserats. Vidare har rapporteringen om jämställdhet ökat markant i ITC:s årsrapporter sedan dialogen initierades 2005.

ITC har tagit en ledande roll för att koppla ihop och driva frågorna om jämställdhet och handel. Ett exempel på detta var heldagsseminariet *Round table: Gender Dimension of Aid for Trade* som organiserades av ITC och WTO i oktober 2010. Aid for Trade-initiativet lanserades vid WTO:s ministermöte i Hongkong 2005 efter insikten att ökat marknadstillträde och handelsliberaliseringar inte var tillräckligt för att fattiga länder skulle lyckas expandera sin handel och dra nytta av handel som ett medel för ekonomisk utveckling. Aid for Trade-initiativet syftar till att ta ett helhetsgrepp på det handelsrelaterade biståndet. Syftet med seminariet var i första hand att uppmärksamma jämställdhetsaspekter inom *Aid for Trade* och att utifrån förberedda fallstudier diskutera hur man bäst kan integrera jämställdhetsaspekter inom *Aid for Trade*. För att kunna ta ett steg vidare efter mötet skapades ett nätverk av experter kring handel och gender för att i framtiden dela med sig av erfarenheter och inleda gemensamma projekt.

2.5.3 Sammanfattande bedömning

Ovan redovisade exempel visar att dialog är en effektiv metod som fungerar väl för att uppnå resultat inom utvecklingssamarbetet. Det kan samtidigt konstateras att resultaten markerar framsteg i processer som först på längre sikt kan leda till de konkreta förbättringarna vad gäller slutmålet – ökad jämställdhet. Dessa processer bestäms av komplexa skeenden som inte kan kontrolleras av en enskild biståndsaktör. Utmaningen är att formulera konkreta mål för dialogarbetet och utifrån dessa utforma en framgångsrik dialog som bidrar till ovan nämnda slutmål. När det gäller jämställdhet kan det även finnas behov av kompetensutveckling inom det specifika område som dialogen inriktar sig på. Av exemplen ovan kan vissa slutsatser dras om förutsättningarna för detta:

- Dialogen ska vara planerad, strukturerad och styrd av tydligt formulerade mål.
- Dialogen ska utgå från en analys av pågående processer/aktuella tendenser i landet/på den globala arenan för att identifiera strategiska ingångar och strategiska partners.
- Dialogen ska ledas och drivas på så hög politisk nivå som möjligt.
- Dialogfrågan ska så långt möjligt länkas till pågående processer i landet (t.ex. revidering av utbildningspolicyn i Tanzania och framtagandet av lagen mot våld i nära relationer i Zimbabwe), eller inom den organisation som ska påverkas (t.ex. Världsbanken vad det gäller IDA förhandlingarna).
- Kopplingar mellan dialog och finansiella stöd ska om möjligt utnyttjas.
- Sveriges samlade kompetens och kapacitet ska utnyttjas (Team Sverige för ett samstämt agerande).
- Tillräckliga resurser måste avsättas för att kunna föra en kompetent dialog.

2.6 Slutsatser avseende jämställdhet och kvinnors roll i utveckling

Regeringens val av jämställdhet som tematisk prioritering har visat ledarskap och på så sätt öppnat dörren för att ge Sida större utrymme att arbeta aktivt med frågan. Däremot har detta inte åtföljts av uppsatta mål och indikatorer för hur den tematiska prioriteringen ska genomföras i Sveriges utvecklingssamarbete, vilket gör det svårt att mäta genomslaget. Trots det har Sida, under de tre år som jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen varit ett av regeringen prioriterat område, höjt ambitionsnivån inom området och det har fått genomslag i samarbetsstrategier, arbetssätt och utbetalningar. Som ett resultat av prioriteringen och de senaste tre årens ansatser har jämställdhet hamnat i mittfåran av det arbete som Sida är satt att utföra. Nedan redovisas slutsatser från genomförandet av den tematiska prioriteringen jämställdhet och kvinnors roll i utveckling fram till slutet av 2010:

- Genom strategisk metodutveckling har Sida lyckats integrera jämställdhet bättre i verksövergripande processer och metoder såsom resultatstyrning, strategirapportering, biståndseffektivitet och dialog. Därmed står Sida bättre riggade än tidigare för att upprätthålla fokus på jämställdhet. Dock krävs fortsatt hög politisk prioritet av jämställdhet för att frågorna inte ska trängas undan av andra områden.
- De tre angreppssätten inom jämställdhetsintegrering visar sig effektiva för att utforma ett verksamt bistånd inom jämställdhetsområdet. Angreppssätten kan användas var för sig eller sammanflätade för att förstärka varandra beroende på den specifika kontexten i landet eller regionen där insatsen genomförs. Tydligt är att en strukturerad dialog är ett väl fungerande och effektivt instrument som blir allt viktigare när utvecklingssamarbetet går mer mot programstöd och användande av samarbetsländernas egna system i linje med Parisdeklarationen om biståndseffektivitet och Handlingsplanen från Accra.
- Sveriges arbete med att främja jämställdhet i samarbetsländer sker bäst genom att angripa olika nivåer – nationellt, regionalt och globalt - eftersom det i stor utsträckning handlar om att öka kunskap och att förändra attityder kring sambandet mellan jämställdhet och en hållbar utveckling. För insatshantering i fält visar erfarenheter under de senaste tre åren att det är avgörande att ha tillgång till rådgivning i den, enligt regeringens fältskrivelse, nya mer decentraliserade organisationen. För att påverka de stora multilaterala organisationerna och bankerna visar erfarenheter att det är avgörande att ha kompetens inom rådgivning och förhandlingar samt av internationella processer som styrs av dialog.
- Framgång av biståndsinsatser är alltid avhängiga den politiska viljan hos genomföraren. Ett tekniskt väl utarbetat projekt har små möjligheter att lyckas om det inte finns ett åtagande från de maktcentra som ytterst skapar förutsättningarna för genomförandet. Därmed blir de analyser som ligger bakom ett projekt eller en insats avgörande.
- De resurser som på Sida avsatts för jämställdhetsarbetet de senaste tre åren, i form av ökad personalstyrka, har fördubblats. Detta har lett till att rådgivning, utbildningar och metodstöd skapat en kritisk massa av ansatser som bidragit med ökad kunskap och förståelse för jämställdhetens avgörande betydelse i hela Sidas verksamhet och en generell kvalitetsförhöjning av jämställdhetsarbetet. Jämställdhetsteamets erfarenheter från arbete med att få genomslag för den tematiska prioriteringens fyra underområden visar att möjligheterna att nå resultat är bäst när arbetet är fokuserat på avgränsade områden, och på landnivå - när fokus ligger på områden där förändringspotentialen är störst. När Sida nu har mindre personal blir det allt viktigare att prioritera och satsa på områden där möjligheten att göra skillnad är som störst hellre än att göra lite grann överallt. Arbetet med att få de stora multilaterala medlen inriktade på jämställdhet genom t.ex. IDA 16 bör fortsätta.
- Urvalet av de 20 insatserna visar på att Sida bedriver jämställdhetsstöd som bidrar till att förändra attityder och värderingar om könsroller och maktfördelning som upprätthåller könsdiskriminering. Jämställdhetsintegrering har ägt rum i ett brett spektrum av sektorer, där

sektorerna har valts först och sedan har angreppssättet för jämställdhetsarbetet valts och anpassats till sektorn. Ett annat sätt för att få större genomslag för den tematiska prioriteringen i samhällen och institutioner är att i utarbetandet av samarbetsstrategier ha jämställdhet som utgångspunkt för valet av sektorer.

- Väl utvecklat metodarbete och arbetssätt liksom goda resultat har uppnåtts inom alla fyra underområden med tydliga resultat inom kvinnors säkerhet inklusive bekämpning av könsrelaterat våld och människohandel. Utvecklingsområden för Sida där ytterligare ansträngningar måste göras är kvinnors tillgång till landrättigheter, minska flickors och kvinnors obetalda arbete, och stärka sexuella rättigheter.
- Det finns brister i Sidas hantering av existerande system för klassificering av insatser, vilket innebär att statistiken över fördelningen mellan insatser med jämställdhet som huvud- respektive delsyfte och icke-relevant har en tendens att spegla handläggarnas ambition kring jämställdhet snarare än insatsernas verkliga målformuleringar. Den kraftansträngning som genomförts för att korrigera statistik har lett till att jämställdhetsportföljen nu ger en mer rättvisande bild, men ytterligare åtgärder krävs för att statistiken ska ge en helt rättvisande bild. Sida kommer därför i det nya insatshanteringssystemet att förtydliga kriterierna för vad som krävs för att en insats ska klassificeras med jämställdhet som huvudsyfte respektive delsyfte.
- De 20 slumpmässigt utvalda insatserna redovisade i denna bilaga visar att det finns behov att stärka målformuleringar och resultatredovisningen på insatsnivå när det gäller jämställdhet.

I ljuset av de slutsatser och lärdomar som denna bilaga presenterat, rekommenderas att nya krafttag tas för att skapa ett ramverk för hur Sida ska arbeta med de tematiska prioriteringarna med tydligt uppsatta mål och indikatorer. Genomgången av Sidas jämställdhetsportfölj inför och i och med denna bilagas tillkomst har sammanställt statistik och information som fortsättningsvis kan användas som en utgångspunkt för kommande resultatgenomgångar som t.ex. halvtidsöversynen av jämställdhetspolicyn. Dessutom kan dess innehåll informera processen för att skapa ett ramverk för fortsatt redovisning av genomslaget av jämställdhet som tematisk prioritering inom Sveriges utvecklingssamarbete.

3. Resultatbedömning av utvecklingssamarbetet med fyra länder och två regioner

Detta kapitel innehåller en redovisning av resultat för det svenska utvecklingssamarbetet med de samarbetsländer och regioner som under 2010 avslutat en samarbetsstrategiperiod. Samarbetsländerna är Etiopien, Kambodja, Bosnien-Hercegovina samt Moldavien och regionerna är Mellanöstern och Nordafrika samt Sydöstasien. Etiopien och Kambodja tillhör landkategori 1, långsiktigt utvecklingssamarbete, medan Bosnien-Hercegovina och Moldavien tillhör landkategori 3, reformsamarbete i Europa.

Av Sidas totala stöd (inklusive humanitärt stöd, forskning och stöd till enskilda organisationer) till länder för långsiktigt utvecklingssamarbete år 2010 har 8 procent gått till Etiopien och 5 procent till Kambodja. Motsvarande andel för Bosnien-Hercegovina och Moldavien i landkategorin reformsamarbete med Europa är 20 respektive 9 procent. Det regionala utvecklingssamarbetet med Sydöstasien samt Mellanöstern och Nordafrika utgör 15 respektive 8 procent av det regionala utvecklingssamarbetet genom Sida år 2010.

3.1 Kambodja

Svenskt humanitärt stöd till Kambodja inleddes efter Röda khmerernas fall 1979 och det långsiktiga utvecklingssamarbetet etablerades under 1990-talet. Fokus för det svenska stödet har länge varit utbildning, decentralisering och mänskliga rättigheter.

Mer än tre decennier av väpnad konflikt, från 1960-talet till slutet av 1990-talet, har bidragit till många av Kambodjas utvecklingsproblem såsom kapacitetsbrist, oklara ägarförhållanden, outvecklad infrastruktur och bristande diversifiering av ekonomin. Under Röda khmerernas styre 1975–1979 dog eller flydde huvuddelen av de välutbildade och samhällsstrukturerna slogs sönder. 1980-talet präglades av västvärldens ekonomiska sanktioner, begränsat bistånd och fortsatt väpnad konflikt, vilket försvårade möjligheten till återuppbyggnad och utveckling. Efter fredsavtalet 1991 och under perioden med FN-styre i landet, UNTAC, ökade det internationella stödet, men först sedan inbördeskriget upphörde 1998 har uppbyggnaden av ekonomin och de sociala sektorerna tagit riktig fart – om än från en mycket låg nivå. Kambodja tillhör fortfarande ett av de fattigare länderna i regionen.

Dagens Kambodja präglas av det senaste årtiondets snabba ekonomiska utveckling, men också av ökande klyftor. Demokratin har en kort historia i landet och de senaste valen har lett till ökad maktkoncentration. Medborgarnas demokratiska inflytande och möjlighet till ansvarsutkrävande har dock ökat på den lokala nivån till följd av decentraliseringsreformen. Det är ännu långt kvar till dess att respekten för de politiska mänskliga rättigheterna är tillfredsställande medan respekten för de

ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna har förbättrats avsevärt. Kambodja har fortfarande en låg utbildningsnivå, vilket hämmar en fortsatt utveckling.

3.1.1 Utvecklingssamarbetets inriktning

Det övergripande målet för det svenska utvecklingssamarbetet med Kambodja under perioden 2008–2010 var att fattiga kvinnor och män ska få bättre tillgång till rättssäkerhet och adekvat icke-diskriminerande samhällsservice. Det övergripande målet skulle uppnås genom stöd till tre samarbetsområden:

- Grundskoleutbildning
- Demokratisk samhällsstyrning
- Mänskliga rättigheter

I tabellen nedan redovisas utbetalt stöd till Kambodja genom Sida under strategiperioden, inklusive utbetalningar från anslaget för enskilda organisationer och det humanitära anslaget.

TABELL 3.1.1 Utvecklingssamarbetet med Kambodja 2008-2010, fördelat på sektor

Tusen kronor

Sektor	2008	2009	2010	Totalt
Hälsa	583	622	1 809	3 014
Utbildning	38 588	26 263	21 213	86 064
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	67 211	138 120	138 766	344 097
Konflikt, fred och säkerhet	-441	346	24	-71
Humanitärt bistånd	-1	0	0	-1
Hållbar samhällsbyggnad	35	22	0	57
Marknadsutveckling	183	253	15	451
Jord- och skogsbruk	376	291	361	1 027
Miljö	0	15 000	8 000	23 000
Övrigt	826	1 545	402	2 774
Totalt	107 361	182 461	170 590	460 412

Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem

Som framgår av tabellen ovan domineras samarbetet av stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet följt av utbildning. Kambodja ingår i den svenska regeringens speciella klimatsatsning för perioden 2009–2012.

3.1.2 Resultat inom samarbetsområdet grundskoleutbildning

Målet för samarbetsområdet grundskoleutbildning är:

- *Ökad tillgång till och förbättrad kvalitet på grundskoleutbildning för flickor och pojkar som lever i fattigdom*

Samarbetsområdet omfattar endast en insats genom FN:s barnfond (UNICEF) vilken genomförts av Utbildningsministeriet (MOEYS).

Det utvidgade grundutbildningsprogrammet II (Expanded Basic Education Programme, EBEP II)

Programmet skapades för att stödja den kambodjanska regeringens program för utveckling av utbildningssektorn, programmet för utbildningssektorstöd (ESSP) och den strategiska utbildningssektorplanen (ESP) 2006–2010. EBEP II består av tre delprogram: 1) kapacitetsutveckling för sektorreformer och decentralisering; 2) ökad tillgänglighet och kvalitet i grundutbildningen; 3) ökade utbildningsmöjligheter för missgynnade grupper av barn och ungdomar. Avtalspart är UNICEF medan genomförande part är ministeriet för utbildning, ungdom och sport.

Tabell 3.1.2 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
210 000	86 %	200603–201206	Sektorprogramstöd med poolfinansiering	UNICEF

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat. Det är dock inte möjligt att ännu redovisa några tydliga resultat i relation till det långsiktiga effektmålet.

Tabell 3.1.3 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Allas rätt till utbildning har genomförts; nioårig obligatorisk grundskola har realiserats; Utbildningskvaliteten har höjts avsevärt; och det är närmare länkar mellan utbildning och lokalsamhälle.	1. Effektiviteten och utbildningskvaliteten är fortfarande en stor utmaning på alla nivåer i utbildningssektorn även om framsteg har gjorts.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ökad nationell kapacitet att leda och samordna genomgripande sektorreformer, med gradvis minskande insatser av internationella experter, som konkret bidrar till ökad tillgång till, och kvalitet i, grundutbildning i enlighet med de mål som finns uppsatta i den strategiska utbildningsplanen (ESP) 2006–2010. 1.2 De sex UNICEF-stödda provinserna har uppnått påtagliga framsteg i införandet av en generell nioårig kvalificerad grundskoleutbildning med betoning på fattiga barn på landsbygden och andra utsatta grupper med jämställdhet som ledmotiv och med tonvikt på primärskolan. 1.3 Påtagligt utökade utbildningsmöjligheter för underprivilegierade och utsatta barn och ungdomar.	1.1 EBEP II har bidragit till att skapa och förstärka ett välfungerande planerings- och uppföljningssystem som möjliggör för utbildningsministeriet att effektivt ta på sig ledarrollen för att genomföra reformer. 1.2 En ökande andel barn, lika många flickor och pojkar, genomgår primärutbildningen, 64 procent 2009/2010 jämfört med 61,4 procent året innan i de UNICEF/Sida-stödda provinserna. Andelen barn som fortsätter till lägre sekundärskolan har också ökat, speciellt från den fattigaste delen av befolkningen, från 4,2 procent av barnen från den fattigaste femtedelen år 2004 till 19,8 procent år 2007. Motsvarande andel från den rikaste femtedelen var 38,6 procent år 2004 och 46,3 procent år 2007. 1.3 EBEP II har aktivt drivit frågor om inkluderande utbildning för funktionsnedsatta barn och ungdomar vilket har resulterat i ökade utbildningsmöjligheter.
Prestationer	1.1.1 Förstärka empiriskt baserade sektorgenomgångar med särskilt fokus på kvalitativa resultat som inkluderar elevers kunskapsnivå. 1.2.1 Senast år 2010 ska minst 70 procent av skolorna i de sex distrikten som ingår i programmet införa en barnvänlig (Child Friendly School Approach - CFS) pedagogik och arbetsmetod och därmed minska antalet elever som går om eller hoppar av skolan. Nationella stickprovstester ska visa att minst	1.1.1 Utbildningsministeriets verksamhetsplanering för 2009 och 2010 har varit av betydligt högre kvalitet än föregående år. Den nya sektorplanen, Education Strategic Plan 2009–2013, har för första gången till övervägande del tagits fram med inhemsk expertis. 1.2.1 I de sex provinserna som stöds av UNICEF via EBEP II arbetade 74 procent enligt CFS 2008/09. Av barn i åldrarna sex till tolv år är 93 procent inskrivna i primärskolan jämfört med 89 procent år 2006. Nationella kunskapstester i khmer och matematik för elever i årskurserna tre och sex visar att:

	<p>70 procent av eleverna i CFS-skolor i årskurs tre och sex år 2007 och 80 procent år 2010 uppnår minst nivån godkänt i ämnena khmer och matematik.</p> <p>1.3.1 Nationellt regelverk för inkluderande utbildning har skapats och implementeras samt att funktionsnedsatta barns behov inkluderas ännu tydligare i CFS-programmet.</p>	<p>– Skolåret 2005/06 uppnådde 37,7 procent av eleverna i årskurs tre godkänt i khmer och 37,2 procent godkänt i matematik.</p> <p>– Skolåret 2006/07 uppnådde 69 procent av eleverna i årskurs sex godkänt i khmer och 54,8 procent godkänt i matematik.</p> <p>Det är fortfarande en mycket hög andel elever som går om årskurser (över tio procent varje år) och endast 43 procent som genomgår hela primärskolan.</p> <p>1.3.1 Med stöd från EBEP II antog parlamentet 2009 en lag om funktionsnedsattas rätt till utbildning. Genom ett flertal pilotinsatser har inkluderande utbildning fått ett ökat utrymme i CFS.</p>
--	--	--

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha mycket tillfredsställande måluppfyllelse och tillfredsställande kostnadseffektivitet.

Tabell 3.1.4 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mycket tillfredsställande	Tillfredsställande

EBEP II är ett omfattande och komplext program som omfattar kapacitets- och kvalitetsutveckling på många olika nivåer av utbildningssystemet, allt ifrån utbildningsministeriet till enskilda skolor. Programmets tre huvuddelar – kapacitetsutveckling för sektorreformer och decentralisering, ökad tillgänglighet och kvalitet i grundutbildningen, samt ökade utbildningsmöjligheter för missgynnade barn och ungdomar – har dels inriktats på den nationella nivån med kapacitetsutveckling inom utbildningsförvaltningen och påverkansarbete på lagstiftning och styrdokument, och dels mot sex utvalda provinser. De kort- och medellångsiktiga effekterna som uppnåtts bedöms ligga helt i linje med programmets kort- och medellångsiktiga effektmål.

Det försvårar bedömningen av kostnadseffektiviteten att FN:s barnfond (UNICEF) redovisar finansiellt utfall enligt standardavtal, vilket betyder att separat detaljredovisning inte lämnas för denna insats utan finns inkluderad i en rapport från organisationens huvudkontor över det totala svenska stödet. Resultaten i relation till prestationsmålen indikerar dock att kostnadseffektiviteten har varit tillfredsställande.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

EBEP II har spelat en avgörande roll i den snabba återuppbyggnaden av grundutbildning i landet under 2000-talet. Inte minst har programmet varit en katalysator för ökad samverkan mellan biståndsgivare samt mellan dessa och utbildningsministeriet. Programmet har också varit viktigt för att stödja framtagandet av flera lagar och regelverk, bland annat om införande av konceptet för barnvänliga skolor (Child Friendly Schools, CFS) i hela grundskoleutbildningen, om förskoleverksamhet, jämställdhet mellan könen, minoriteters rätt till modersmålsundervisning och utbildning för barn med funktionsnedsättning. Programmet har också spelat en viktig roll för att fattigdomsperspektivet har fått ett genomslag i utbildningsbudgeten. Sidas bedömning är att programmets resultat i allra högst grad har bidragit till målet för samarbetsområdet i strategin. EBEP II avslutas i och med utgången av 2010 och trots uppnådda resultat återstår stora utmaningar i sektorn. Den störta utmaningen är att öka kvalitén på undervisning och lärande generellt, en annan är att minska antalet barn som går om årskurser och som lämnar grundskolan i förtid, och en tredje är att möta den kraftigt växande efterfrågan på sekundär- och tertiärutbildning. Sverige planerar att fortsätta stödja utvecklingen av utbildningssektorn under den kommande strategiperioden.

3.1.3 Resultat inom samarbetsområdet demokratisk samhällsstyrning

Målet för samarbetsområdet demokratisk samhällsstyrning är:

- *Decentraliserat förvaltningssystem med kapacitet att i högre grad tillgodose rättigheter för fattiga kvinnor och män på landsbygden*

Samarbetsområdet har inriktats på stöd till två av regeringens stora reformområden demokratisk decentralisering samt förbättrad offentlig finansiell styrning. Kapacitetsutvecklande stöd har också utgått till statistikmyndigheten med hjälp av tekniskt stöd från den svenska Statistiska Centralbyrån. Slutligen har det oberoende kambodjanska forskningsinstitutet (Cambodia Development Research Institute, CDRI), som bland annat är inriktat på forskning vad gäller decentraliseringens effekter, erhållit stöd.

Stöd till demokratisk decentralisering (Project to Support Democratic Development through Decentralization and Deconcentration, PSDD)

Syftet med programmet är att minska fattigdomen i Kambodja genom stöd till decentraliseringsreformen. Det ska ske genom förbättrad demokratisk samhällsstyrning, bättre förmedling av offentliga tjänster och utveckling för de fattiga på landsbygden. Avtalspart är UNDP och genomförande part är Nationella samordningssekretariatet för demokratisk decentralisering (NCDDS).

Tabell 3.1.5 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
466 000	46 %	200702–201012	Sektorprogramstöd med poolfinansiering	UNDP

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.1.6 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Reducerad fattigdom i Kambodja.	1. Andelen av befolkningen på landsbygden som lever under den nationellt fastställda fattigdomsnivån på 0,5 US-dollar har minskat från 35 procent 2005 till 27 procent 2009.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Förbättrad samhällsstyrning, tillhandahållande av samhällstjänster och utveckling för de fattiga på landsbygden.	1.1 Andelen barn under ett år som vaccinerats mot sju vanliga sjukdomar har ökat från 60 procent 2005 till 90 procent 2009. Andelen hushåll på landsbygden med tillgång till säkert dricksvatten har ökat från 38 procent 2003 till 49 procent 2008. Andelen personer som anser att deras kommunfullmäktige svarar upp mot deras prioriterade behov av samhällstjänster har ökat från 62 procent 2008 till 85 procent 2009. Däremot har det inte skett någon tydlig utveckling mot ökad andel investeringar till fattigare byar.
Prestationer	1.1.1 Överenskomna och tillsatta kambodjanskt ägda sub-nationella strukturer som främjar deltagande, tillgänglighet, produktionskapacitet och ansvarsutkrävande. 1.1.2 Utvecklade system på sub-nationell nivå som är integrerade i de nya	1.1.1 Genom medel från Sida har 1 200 kvinno- och barnkommittéer i kommunerna främjat barn- och kvinnofrågor vad gäller mödravård, sanitet, förskolor och jämställdhetsfrågor. 1.1.2 Den sub-nationella finanslagen har blivit förсенad och är ännu inte antagen, därför har varken systemutveckling eller utbildning i finansiell styrning på

	<p>nationella strukturerna och systemen.</p> <p>1.1.3 Investeringsmedel utnyttjade på ett sådant sätt att det underlättar ansvarsutkrävande och debatt.</p> <p>1.1.4 Biståndseffektivitetsmekanismer framtagna.</p> <p>1.1.5 NCDD:s (National Committee for Democratic Development at the Subnational Level) utvärderings- och uppföljningssystem förstärkt samt att fysiska och finansiella framsteg följs upp mot nyckelindikatorer.</p>	<p>distriktsnivå startat.</p> <p>1.1.3 Planer och budgetar för användningen av investeringsmedlen bereds av utvecklingskommittéerna i respektive distrikt, vilka består av representanter från samtliga kommunfullmäktige i distriktet samt distriktsguvernören. Förslagen baseras på resultaten från en deltagandeprocess som inkluderar kommunfullmäktigeledamöter och befolkningen i respektive kommun. Distriktsfullmäktige har blivit mer ansvarskännande för befolkningens behov. Detta kan, åtminstone delvis, härledas från ökat folkligt deltagande i kommuners planerings- och beslutsprocesser. Många rapporter uppskattar deltagandet i bymötena till 40–60 procent av hushållen. Vissa forskningsrapporter pekar på att kvinnor deltar mer aktivt än män och att de obehindrat uttrycker sina behov och prioriteringar vid mötena. De flesta bedömer också att deltagandet ökar p.g.a. bättre tillgänglighet och ökad förståelse för kommunens verksamhet.</p> <p>1.1.4 Grunddokumentet för den kommande treåriga programansatsen håller på att utarbetas, men har blivit försenat.</p> <p>1.1.5 Utbildningsmateriel har utarbetats och använts såväl för provinsernas egen personal som för externa grupper, t.ex. enskilda organisationer.</p>
--	---	--

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att stödet till decentralisering bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.1.7 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

I huvudsak har de kort-, medel-, och långsiktiga effektmålen uppnåtts. T.ex. har kommunkommittéer för kvinno- och barnfrågor etablerats och fungerat under de senaste åren och liknande kommittéer har bildats knutna till de nya provins- och distriktsfullmäktige. Vidare har arbetsgrupper för ansvarighet vitaliserats och fungerar nu i alla landets 24 provinser. Andelen klagomål som arbetsgrupperna lyckats lösa har ökat från 4 procent 2006 till 17 procent 2010. Andelen av befolkningen som anser att kommunfullmäktige svarar mot deras behov har ökat. Däremot har andelen kommuninvånare som deltar i öppna möten minskat något de senaste åren.

Fyra av trettio prestationer ligger under planerat utfall. Det beror i några fall på faktorer som ligger utanför programmets kontroll. Anslagsutnyttjandet var 89 procent under de första tio månaderna 2010 framför allt på grund av US-dollarens sjunkande värde. Medlen har använts i enlighet med budget.

Program för reformering av de offentliga finansiella styrsystemen (Public Financial Management Reform Programme, PFMRP)

Kambodjas regering genomför ett program för att reformera de offentliga finansiella styrsystemen (Public Financial Management Reform Programme, PFMRP). Programmet inleddes 2005 och kommer att genomföras i fyra faser under 10 till 15 år. Det svenska stödet syftar speciellt till att betona frågor om jämställdhet, decentralisering, transparens och finansiell styrning inom utbildningssektorn.

Tabell 3.1.8 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
215 000	14 %	200804–201110	Sektorprogramstöd med poolfinansiering	Världsbanken

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.1.9 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Kraftigt ökad standard på förvaltning och ansvarstagande när det gäller mobilisering av regeringens alla resurser och effektivitet i användningen av resurserna för att genomföra den nationella fattigdomsstrategin och andra prioriterade program.	1. PFMRP har bidragit positivt till ökad standard i den offentliga förvaltningen, speciellt i de centrala ministerierna. Exempel på detta är att skatteadministrationen, budgethanteringen, den makroekonomiska disciplinen och skuldhanteringen har förstärkts.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 En mer trovärdig offentlig budget och ett effektivt finansiellt ansvarstagande.	1.1 Budgetdisciplinen, ansvarstagandet och transparensen har ökat. Exempelvis har kontrollen av tilläggsutgifter under året stärkts, förutsägbarheten ökat och betalningseftersläpningar eliminerats.
Prestationer	1.1.1 Statliga intäkter i linje med planen i den beslutade budgeten. 1.1.2 Inga nya betalningsförseningar. 1.1.3 Budgetutgifterna jämnt utbetalade under året. 1.1.4 En ökad andel av budgetutgifterna når ut till de avsedda mottagarna (skolor och hälsocentraler). 1.1.5 Alla viktiga utgifter och intäkter inkluderade och öppet redovisade i budgeten.	1.1.1 De statliga intäkterna har ökat mer än planerat. De var 2007 28 procent högre än budgeterat och 2008 35 procent högre än budgeterat. Orsaken var främst högre ekonomisk tillväxt än förväntat, men det tyder även på bristande prognosförmåga. 1.1.2 Alla utestående betalningsförseningar har eliminerats och inga nya har ackumulerats. 1.1.3 Utbetalningarna under budgetåret har utjämnats. 1.1.4 Utbetalningsgraden av programbudgeten inom utbildning har ökat från 71 procent 2007 till 90 procent 2009. 1.1.5 Redovisningen av intäkter och utgifter i budgeten har förbättrats men är ännu bristfällig vad gäller andra intäkter än skatter och vad gäller biståndsfinansierade utgifter.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och tillfredsställande kostnadseffektivitet.

Tabell 3.1.10 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

De planerade prestationerna har i allt väsentligt levererats enligt planen och medlen har använts i enlighet med budgeten. Förseningar har dock uppstått inom vissa delar av programmet, bl.a. på grund av orealistiska prestationsmål, komplicerade upphandlingsprocedurer och bristande kapacitet på mottagarsidan. De medellångsiktiga effekterna som hittills har uppnåtts ligger i linje med programmets mål. Sida gör därmed bedömningen att det är sannolikt att det medellångsiktiga effektmålet för programmet kommer att uppnås; effektiviteten i statsförvaltningen har ökat. Uppföljning inom undervisningssektorn visar också att budgetmedel i ökad utsträckning når ut till

skolorna och därmed bidrar till förbättrad tillgång till sociala tjänster. Sida gör därmed bedömningen att det är sannolikt att det långsiktiga effektmålet för programmet kommer att uppnås.

Institutionell kapacitetsuppbyggnad av det nationella statistikinstitutet (Institutional Capacity Building of the National Institute of Statistics, NIS)

Insatsen syftar till att förstärka den kambodjanska regeringens kapacitet att bevaka utvecklingstrender samt att formulera strategier för att bekämpa fattigdom genom att leverera relevant och lättillgänglig statistik och högkvalitativa analyser av statistiken.

Tabell 3.1.11 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
40 683	100 %	200904–201206	Projektstöd	Nationella statistikinstitutet/Planeringsministeriet

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.1.12 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Den kambodjanska regeringens kapacitet att formulera policyer och strategier för att bekämpa fattigdom och bevaka utvecklingstrender genom att använda statistik och statistiska analyser av hög kvalitet har ökat avsevärt.	1. En ökad samordning mellan NIS och olika linjeministerier har ägt rum under perioden där NIS har fått en viss utökad roll för samordning av nationell statistik.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Nationella institutet för statistik (NIS) får gradvis större kapacitet att genomföra Kambodjas socioekonomiska undersökningar, samt att relevant kvalitativ statistik produceras för den kambodjanska regeringens och allmänhetens behov. 1.2 NIS har fått en förstärkt roll som huvudaktör inom det nationella statistiksystemet i Kambodja för att koordinera nationell statistikinsamling och bearbetning med det långsiktiga målet att NIS kommer att fungera som clearingcentral för officiell statistik. 1.3 Att NIS får ökad kapacitet och kompetens att designa, processa, analysera och sprida statistik.	1.1 NIS kunde genomföra en utökad socioekonomisk undersökning 2009 jämfört med 2007 och 2008. Bearbetning av undersökningen 2009 pågår med stöd av utsända experter från Statistiska Centralbyrån (SCB). Kvalitativ statistik byggd på 2007 och 2008 års undersökningar har publicerats såväl i tryck som på institutets webbplats. 1.2 Den kambodjanska regeringen beslutade med en regeländring under 2009 att ge NIS en utökad roll och ansvar som samordningsmyndighet för landets statistiksystem. NIS har påbörjat en process att axla detta ansvar. 1.3 Statistisk rapport från den socioekonomiska undersökningen har framställts av NIS medarbetare med stöd av utsända experter från SCB och finns tillgänglig på institutets webbplats.
Prestationer	1.1.1 Kambodjas socioekonomiska undersökning (CSES) är välplanerad och fungerar tillfredsställande. Narrativa rapporter av olika socioekonomiska undersökningars moduler är standardiserade. 1.2.1 Ökad samordning mellan olika statistikproducenter inom det kambodjanska statistiksystemet. Den statistiska årsboken revideras utifrån en samlad statistik och publiceras i användarvänligt format. 1.3.1 Års- och kvartalsrapporter över de nationella räkenskaperna sammanställs och sprids regelbundet.	1.1.1 NIS har numera en välfungerande organisation för fältinsamling av data för den socioekonomiska undersökningen och andra undersökningar och för bearbetning av dessa. Narrativa rapporter är standardiserade. 1.2.1 Data har samlats in från olika linjeministerier för sammanställning och publicering i den Statistiska årsboken om utveckling inom respektive ansvarsområden. 1.3.1 Års- och kvartalsrapporter över de nationella räkenskaperna har publicerats baserade på den socioekonomiska undersökningens statistik från undersökningarna 2007 och 2008.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.1.13 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Verksamhetsplanen för 2009 har i stort sett följts med undantag för mindre avvikelser, p.g.a. svårigheter att rekrytera korttidskonsulter. Tillgängliga medel har inte använts full ut på grund av överplanering och fluktuationer i valutakursen. Uppnådda kort- och medellångsiktiga effekter ligger i stort sett i linje med de uppställda målen, men uppföljning är nödvändig framför allt vad gäller eventuell den påverkan som regeringens beslut att förändra systemet för ekonomiska incitament för statstjänstemän kan komma att ha. Det långsiktiga effektmålet har ännu inte uppnåtts, men det är tydligt att projektet indirekt kommer att bidra till att det uppnås. De avgörande faktorerna för det ligger dock utanför programmets potentiella påverkan.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Sida bedömer att projektet "Stöd till demokratisk utveckling genom decentralisering och dekoncentration" (PSDD) har bidragit till att målet för samarbetsområdet i strategin har uppfyllts i hög grad. Bland annat har de många vägarna som byggts underlättat för skolbarnen att komma till skolan, befolkningen kan enklare ta sig till sjukstugan och bönderna kan ta sina produkter för försäljning till marknaden. Vidare har de nya vägarna underlättat genomförandet av informationskampanjer om personlig hygien, våld inom familjen, naturresurshantering m.m. Befolkningens deltagande i kommunernas angelägenheter har fortsatt varit hög och de valda kommunpolitikerna har i ökande grad lyckats svara upp mot behov och önskemål från befolkningen. Insatsen har bidragit till att fortsätta utveckla den decentraliserade samhällsstyrningen i landet. Mycket återstår dock att göra och många problem är fortfarande olösta. Insatsen hade i högre grad kunnat bidra till att bygga upp hållbar institutionell kapacitet, framför allt på nationell nivå och provinsnivå.

Resultaten inom programmet för reformering av de offentliga finansiella styrsystemen (PFMRP) har förbättrat förutsättningarna för utvecklingen av ett effektivt och transparent decentraliserat förvaltningssystem, med minskat utrymme för korruption och ökat deltagande av fattiga kvinnor och män på landsbygden. Sida gör därmed bedömningen att programmets resultat kan anses ha bidragit till målet för samarbetsområdet i strategin. Det finns dock betydande utmaningar och risker i programmet. Det gäller t.ex. att sammanlänka reformen av de offentliga finansiella styrsystemen med decentraliseringsreformen genom ett system för finansiell decentralisering, inklusive instrument för uppbörd av lokala skatter och avgifter. Den lag som ska styra detta har dock försenats p.g.a. olika politiska uppfattningar inom regeringen. Ett speciellt problem är, liksom i alla statliga program, reformen av lönestrukturen. Det system för biståndsfinansierade lönepåslag som ingick som en komponent i PFMRP, avskaffades plötsligt av regeringen i december 2009 och detta orsakade betydande problem för genomförandet. Ett nytt system har nu utarbetats, men det saknas fortfarande konkreta planer för ett långsiktigt hållbart lönesystem för alla statsanställda.

Projektet med syfte att bidra till ökad institutionell kapacitet vid det Nationella Institutet för Statistik (NIS) har bl.a. lett till att medarbetare har fått högre kompetens att genomföra och tolka insamlad data, samt att sprida dessa. Formellt har NIS också med stöd från programmet fått en större roll i samordning av det nationella statistikområdet. Därmed finns det ökad tillgång för beslutsfattare på olika nivåer av kvalitativ socioekonomisk statistik och i och med det ökade förutsättningar för

välunderbyggda beslut. Sidas bedömning är att programmets resultat indirekt kommer att bidra till målet för samarbetsområdet i strategin.

3.1.4 Resultat inom samarbetsområdet mänskliga rättigheter

Målet för samarbetsområdet mänskliga rättigheter är:

- *Ett livaktigt civilt samhälle som främjare av demokrati och mänskliga rättigheter*

Stöd har utgått till två svenska enskilda organisationer, Forum Syd och Diakonia, som bistått sina lokala partnerorganisationer i deras roll som främjare och övervakare av demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna. En lokal organisation som bl.a. haft en viktig roll i att få fram vittnesmål till rättegången mot ledare för de Röda Khmererna har också fått svenskt stöd under strategiperioden liksom FN:s kontor för mänskliga rättigheter i Kambodja.

Forum Syd 2007–2009

Programmet syftar till att öka partners kapacitet och deltagande i nationella och lokala demokratiska processer genom att bedriva lobbying, dokumentera kränkningar av mänskliga rättigheter, försvara offer för kränkningar i rättsprocesser samt utbilda och sprida information om mänskliga rättigheter.

Tabell 3.1.14 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
28 883	100 %	200707–201012	Stöd till specifikt program genom organisation	Forum Syd

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.1.15 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Marginaliserade grupper, kvinnor och män och minoriteter har lika tillgång till frihet, rättvisa och naturresurser.	1. Trenden i relation till det långsiktiga effektmålet är blandad. Kambodja har framgångsrikt utarbetat och antagit många lagar, t.ex. en ny lag motsvarande den svenska brottsbalken och en ny antikorrptionslag, och etablerat institutioner, t.ex. en nationell kommitté för mänskliga rättigheter som är avgörande för skydd och främjande av mänskliga rättigheter, men när det gäller tillämpande av desamma kvarstår flera utmaningar. Flera civila och politiska rättigheter är alltså kringkurna och möjligheterna att arbeta med dessa har försämrats. Vidare har det demokratiska utrymmet krympt under rapporteringsperioden, t.ex. har kvinnor och män – huvudsakligen journalister och representanter för det civila samhället – förföljts och arresterats för att ha kritiserat regeringens politik och tillstånd att demonstrera har varit svårt att få.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Marginaliserade grupper deltar i demokratiska beslutsfattande processer för bättre åtnjutande av mänskliga rättigheter och naturresurser.	1.1 Deltagande av organisationer som representerar det civila samhället i olika besluts- och planeringsprocesser på lokal nivå har ökat, folkvalda organ bjuder in civila samhället till diskussion om t.ex. planerade infrastrukturprojekt. Kvinnor och män på lokal nivå har fått ökade möjligheter att föra fram sina rättigheter och behov vad gäller lokala utvecklingsplaner, t.ex. har många folkvalda organ blivit mer öppna till sin karaktär, möten sker med bredare deltagande och beslut kungörs. Möjligheter att arbeta med mänskliga rättigheter på lokal nivå har förbättrats och blivit öppnare. Organisationer på lokal nivå har stärkt och förbättrat sitt

		samarbete. Organisationer arbetar och leds på effektivare sätt, t.ex. har de flesta partner en mer demokratisk struktur (styrelser), de har policyer som styr deras arbete och de bedriver sitt arbete i ökad uträkning tillsammans med andra aktörer.
Prestationer	<p>1.1.1 Ökat deltagande av marginaliserade grupper, kvinnor och män i beslutsfattande processer på lokal nivå.</p> <p>1.1.2 Fritt och säkert att arbeta med och främja mänskliga rättigheter och rätt till naturresurser.</p> <p>1.1.3 Ett starkt och effektivt nätverk mellan organisationer på lokal och nationell nivå.</p> <p>1.1.4 Organisationer/partner som leds och arbetar på ett effektivt, demokratiskt och inkluderande sätt.</p> <p>1.1.5 Organisationer som blivit effektivare på att inkludera frågor såsom jämställdhet, hiv och ungdomar i sin verksamhet.</p>	<p>1.1.1 Antal kvinnor som tagits upp på de två största partiernas valbara listor har ökat från 14 till 20 procent i det största partiet och från 14 till 17 procent i det näst största partiet. Deltagande av kvinnor i beslutsfattande på lokal nivå har ökat. Folkvalda på lokal nivå bjuder in fler kvinnor och traditionellt marginaliserade grupper till olika möten och möjliggör ett bredare deltagande i viktiga beslutsprocesser.</p> <p>1.1.2 Organisationerna har skaffat sig ökad kunskap om mänskliga rättigheter och de verktyg som krävs för att driva frågorna. De har blivit skickligare på att formellt framföra klagomål, driva rättsfall och lobba för både frågor och enskilda fall, t.ex. har ökat antal rättsprocesser det civila samhället drivit avseende rätten till land och fiskerättigheter lett till positivt domslut.</p> <p>1.1.3 Minst fem nätverk har bildats mellan olika organisationer på lokal nivå.</p> <p>1.1.4 Alla partner har utarbetat relevanta policyer för sin verksamhet och dessa uppdateras fortlöpande. Nio av tio partner har nu fungerande styrelser.</p> <p>1.1.5 Att göra jämställdhetsanalyser är nu en del av alla tio partners arbetsplan. Alla tio partner har nu en hiv/aids-policy. En mall för att göra en ungdomsanalys i relation till deras planerade aktiviteter har utvecklats tillsammans av alla tio partner.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.1.16 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Rapporter har inkommit i tid, är fokuserade på resultat och av god kvalitet. Levererade prestationer är i enlighet med planerade prestationer. Finansiell rapportering har inkommit i tid och visar att Forum Syd använder resurserna i enlighet med beslutade planer och budget. Inkomna rapporter styrker att uppnådda medellångsiktiga effekter är i linje med det medellångsiktiga effektmålet. Inkomna rapporter styrker att vissa delar av det långsiktiga effektmålet är uppnådda. De visar också på svårigheter att via programmet påverka vissa delar av det långsiktiga effektmålet för programmet. Dessa är ofta av politiskt karaktär och är beroende av faktorer utanför projektet.

Diakonia 2007–2009

Syftet med insatsen är att förbättra livskvaliteten, öka rättvisa och värdighet för missgynnade grupper/samhällen i utvalda områden. Det ska uppnås genom arbete för demokrati och respekt för mänskliga rättigheter, ökad jämställdhet och ökad institutionell kapacitet hos Diakonias samarbetspartners.

Tabell 3.1.17 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
20 000	100 %	200707–201012	Organisationsstöd	Diakonia

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat. Det är dock för tidigt att bedöma den långsiktiga effekten av insatsen. Det kan ske först några år efter programmets slut.

Tabell 3.1.18 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Förbättrad livskvalitet, rättvisa och värdighet för missgynnade grupper/samhällen i utvalda områden.	1. Hittillsvarande trender och resultat är blandade. Kambodja har framgångsrikt utarbetat och antagit många lagar och institutioner som är avgörande för skydd och främjande av mänskliga rättigheter, men när det gäller tillämpningen kvarstår flera utmaningar. Flera civila och politiska rättigheter är alltjämt kringskurna och möjligheterna att arbeta med dessa har försämrats. Vidare har det demokratiska utrymmet krympt under rapporteringsperioden.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ökad medvetenhet och respekt för mänskliga rättigheter. 1.2 Aktörer som arbetar för demokrati, inklusive civila samhället, är stärkta. 1.3 Förbättrad jämställdhet. 1.4 Partners institutionella kapacitet har stärkts.	1.1 Lokala samhällen har ökat sitt deltagande samt utvecklat ett mer aktivt deltagande i arbetet att kollektivt försvara sina mänskliga rättigheter. Färre utomrättsliga avrättningar samt minskning av andra MR-övergrepp från statliga samt icke-statliga aktörer. Detta är en positiv trend över en längre period och antas bero på en generellt lägre våldsnivå, förbättrad polisutbildning samt ökad medvetenhet, vilja och vaksamhet mot övergrepp. En minskning av könsrelaterat våld har skett i områden där programmet arbetat med information samt utbildning kring lagar och konsekvenser av könsrelaterat våld. 1.2 Ökat förtroende mellan aktörer som arbetar för demokrati och ökat samarbete inom de lokala samhällena, t.ex. att bybor går samman kring en speciell fråga och driver den. 1.3 Kvinnor uttalar sig och säger ifrån oftare; stärkta metoder för hur man arbetar med att inkludera män i processer har resulterat i att det är lätt att ändra på attityder och vanor. 1.4 Diakonias sju partnerorganisationer känner att de är mer kompetenta. Alla partner har en professionell och policy-baserad styrning.
Prestationer	Enligt de dokument som Sida har tillgång till framgår inga prestationsmål enbart indikatorer kopplade till de kort- och medellångsiktiga effektmålen som redovisas ovan.	1.1.1 Ökad effektivitet hos mänskliga rättighetsorganisationer som arbetar med att stödja offer för MR-övergrepp samt rättsliga processer. Diakonia bedömer att partner blivit mer effektiva i sin hantering av offer och ärenden. Antalet ärenden som hanterades fördubblades mellan 2007 och 2009. Förbättrat samarbete mellan organisationer som verkar för mänskliga rättigheter och statliga myndigheter. Under 2009 tog representanter för statliga myndigheter kontakt med dessa organisationer för att få deras assistans med rapportering till FN:s universella granskningsprocess i Genève. 1.2.1 Frivilliga organisationers forum arbetar med Kambodjas nationella budget genom att stärka parlamentarikers kompetens att granska budgeten. 1.3.1 Antalet kvinnor inom politiken har ökat väsentligt, från 8 procent till 15 procent vid kommunvalen 2007. 1.4.1 Ökad användning av styrinstrument inom organisationerna, vilket ökar deras transparens. Alla samarbetspartner har tagit fram egna jämställdhetspolicyer som man arbetar efter.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.1.19 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Rapporter har inkommit i tid och visar att prestationer levererats, trots att några sådana inte finns i projektdokumentet. Även finansiell rapportering har inkommit i tid. Den ursprungliga godkända budgeten har ändrats ett par gånger under programperioden, vilket inneburit att viktiga partners har fått ökad finansiering. Enligt de rapporter som Sida har erhållit bedöms programmet ha uppnått de kort- och medellångsiktiga effektmålen. Det är för tidigt att bedöma den långsiktiga effekten av insatsen. Däremot är Sidas bedömning att det finns goda förutsättningar att uppnå det långsiktiga effektmålet i ljuset av en hög måluppfyllelse avseende de uppsatta kort- och medellångsiktiga effektmålen under programperioden.

Kambodjas dokumentationscenter (*Documentation Centre of Cambodia, DC-CAM*)

Kambodjas Dokumentationscenter (DC-Cam) förser den internationella domstolen för övergrepp begångna under Röda Khmerernas tid vid makten (Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia, ECCC) med olika sorters underlag, t.ex. vittnesberättelser, och sprider information om domstolens mandat, roll, processer och domar. Vidare verkar DC-Cam för att öka kunskap och informera om Röda khmererna och deras övergrepp.

Tabell 3.1.20 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
25 000	18 %	200812–201012	Stöd till specifikt program genom organisation	DC-CAM

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.1.21 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Sanning, minne och rättvisa för kambodjanska kvinnor, män och barn.	1. Minne och kunskap om övergreppen under Röda khmerernas tid vid makten har ökat bland Kambodjas befolkning (t.ex. har öppna och tillgängliga arkiv skapats och DC-Cam har möjliggjort att många kvinnor och män, även från byar långt ifrån Phnom Penh, har kunnat närvara vid den internationella domstolens olika förhandlingar).
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Domstolen (ECCC) fullgör sitt mandat. 1.2 Övergreppen under Röda Khmerernas tid vid makten och dess konsekvenser blir kända av kvinnor, män och barn i Kambodja samt att de blir en integrerad del av Kambodjas historia.	1.1 ECCC har processat och utfärdat dom i fall 001 (fängelsechefen Kaing Guek Eav, känd under namnet Duch, som var fängelsechef för det kända fängelset S-21, Toul Sleng) och förberett process för fall nummer 002 (fyra höga Röda Khmer-ledare; Ieng Sary, Ieng Thirith, Khieu Samphan och Nuon Chea). 1.2 Dokumentation om övergreppen finns och har spridits över hela landet, via tidningar, radio och i skolor, t.ex. genom skolböcker, DVD-filmer och filmvisningar.

Prestationer	<p>1.1.1 Objektiv och kvalitativ service till alla partner inom ECCC.</p> <p>1.2.1 Ökad kunskap och information om Röda Khmerernas tid vid makten samt om ECCC:s processer och domar.</p>	<p>1.1.1 Offer från Röda khmerernas tid vid makten kunde lyssna och se när domen för fängelsechefen Kaing Guek Eav, känd under namnet Duch, kungjordes.</p> <p>1.2.1 Minst 15 000 sidor av olika dokument har överlämnats till ECCC som domstolen sedan använt som stöd för förundersökning, åtal och försvar. Stöd till offer från Röda khmerernas tid vid makten så de kunde bli käreande i målet/n.</p>
--------------	---	--

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.1.22 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

De planerade prestationerna har levererats enligt planen. Beskrivande rapporter styrker detta. Finansiella rapporter har inkommit i tid och bekräftar att medlen används i enlighet med planer och budget. Inkomna rapporter visar att uppnådda effekter på medellång sikt är i enlighet med planerade medellångsiktiga effektmål. Utvärdering av DC-Cam som gjorts under 2010 styrker detta.

Minne och kunskap om övergreppen under Röda khmerernas tid vid makten har ökat. Ett större antal människor känner till vad som hände under Röda khmerernas tid vid makten och att en av de strategiska förövarna har dömts. Huruvida rättvisa är etablerad är svårt att mäta. Vissa känner att rättvisa skipats via slutförande av fall nummer 001 som avser fängelsechefen Kaing Guek Eav, känd under namnet Duch. Vissa anser att domen inte ger rättvisa och vissa kommer inte att uppleva att rättvisa är skipad då endast några få av många förövare kommer att prövas och dömas. Det långsiktiga målet har uppnåtts genom att ECCC har fullgjort sitt mandat avseende fall nummer 001 och gjort alla förberedelser för domstolsförhandling om fall 002, som avser fyra höga ledare från Röda khmerernas tid vid makten.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Forum Syds och Diakonias finansiella och kapacitetsutvecklande stöd har stärkt det civila samhället både på lokal och nationell nivå. Flera byar och enskilda individer har med hjälp av Forum Syds partners vunnit i rättegångar om framför allt rätten till land och andra naturresurser. På nationell nivå är resultaten färre. Det civila samhället har påverkat utformningen av lagar och institutioner, men har haft begränsade möjligheter att påverka regeringen när det gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Organisationernas verktyg, dvs. offentlig rapportering och dokumentation av övergrepp, har inte gett önskade resultat och det saknas en konstruktiv dialog mellan civila samhället och regeringen.

Kambodjas dokumentationscenter (DC-Cam) är en del av det kambodjanska civilsamhället. Dess information och utbildning om övergreppen under Röda khmerernas tid vid makten har mobiliserat och stärkt det lokala civilsamhället kring frågan om internationell rätt, mänskliga rättigheter, straffrihet och brott mot mänskligheten. DC-Cam har vidare genom sitt stöd till den internationella domstolen bidragit till att domstolen kunnat fullgöra sitt mandat. Att få de ledande förövarna från Röda khmerernas tid vid makten prövade i domstol främjar respekten för de mänskliga rättigheterna i Kambodja. Sida gör bedömningen att de tre insatsernas resultat bidragit till målet för samarbetsområdet i strategin.

3.1.5 Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis har samarbetet med Kambodja under den förhållandevis korta strategiperioden lett till förväntade resultat. Insatsportföljen har varit väl sammanhållen. Rättighetsperspektivet, fattiga människors perspektiv på utveckling och den svenska regeringens tre tematiska prioriteringar har varit integrerade i samarbetet. Följande lärdomar kan dras från de olika samarbetsområdena:

- Kambodjas förhållandevis låga kapacitet på alla nivåer måste beaktas vid planering av insatser och en realistisk tidsram för förväntade resultat måste sättas.
- De flesta givare som är verksamma inom utbildningssektorn fokuserar på grundskoleutbildning. Den kvantitativa utbyggnaden av denna har också varit en stor framgång. Däremot är kvaliteten på utbildningen fortsatt låg och många slutar skolan i förtid. Förbättrad utbildningskvalitet kan dock inte hanteras isolerad inom en nivå inom utbildningssystemet utan kräver förbättrad kvalitet på samtliga nivåer.
- Givarnas stöd till Kambodjas decentraliseringsreform har ofta skett i form av olika projekt. Landet verkar nu berett att ta ett större ägarskap vilket är en förutsättning för långsiktig hållbarhet. Detta kräver dock att de viktigare givarna är beredda att ta ett steg tillbaka och eventuellt acceptera en något lägre genomförandetak.
- Kambodja har ett aktivt civilt samhälle, men de flera tusen enskilda organisationer som finns i landet är med få undantag helt beroende av finansiering från utländska biståndsorganisationer. Stödet utgår ofta som enskilda projekt varför de har svårt att sätta sin egen dagordning. Civila samhället kan inte heller på egen hand förbättra respekten för mänskliga rättigheter varför ett kompletterande stöd till staten är nödvändigt.
- Biståndseffektiviteten behöver generellt förbättras och Kambodjas regering har ett starkt ägarskap för detta. Sverige har varit en stark pådrivare för biståndseffektivitetsagendan, bl.a. inom ramen för EU.

En ny femårig samarbetsstrategi kommer att gälla från 2011. Följande lärdomar kan dras inför nästa strategiperiod:

- Främst tre reformområden är relevanta för korruptionsbekämpning i Kambodja: decentraliseringsreformen, reformen av de offentliga finansiella styrsystemen samt reformen av den offentliga administrationen.
- Synergier ska i ökad utsträckning sökas mellan de samarbetsområden Sverige är verksamt inom samt med den regionala samarbetsstrategin för Sydostasien.
- Arbete för ökad biståndseffektivitet ska fortsätta inom samtliga samarbetsområden.
- Stödet till utbildning och mänskliga rättigheter ska breddas.

3.2 Etiopien

Etiopien var det första landet i Afrika att erhålla svenskt bistånd, vilket påbörjades 1954. Men relationerna mellan Sverige och Etiopien går tillbaka mycket längre än så. Traditionellt har Sveriges stöd till Etiopien koncentrerats på sociala sektorer och landsbygdsutveckling. Under 70- och 80-talet pågick ett stort landsomfattande program för uppbyggnad och expansion av primärskolor. 40 till 50 procent av alla primärskolor (cirka 6000) byggdes med svenskt stöd. En del av dessa skolor används fortfarande. Sverige är också känt i Etiopien för att ha satsat stora resurser på olika landsbygdsutvecklingsprogram där moderna jordbruksmetoder har introducerats. Exempel på detta är landsbygdsprogrammet CADU (Chellello Agriculture Development Unit) i Asella-regionen som startade 1966 och SARDP (Swedish Amhara Regional Development Project) i Amhara-regionen som startade 1997 och nyligen avslutades.

År 2002/2003 introducerade etiopiska staten den första fattigdomsstrategin för landet och efterfrågade givarmedel för att finansiera den. Sverige anslöt till resten av givarsamfundet och beslutade att ge budget- och sektorstöd för genomförandet av fattigdomsstrategin. Turbulensen efter valet 2005 innebar en vändpunkt för det svenska samarbetet med Etiopien. Valresultatet ifrågasattes av landets opposition, internationella observatörer och givare. Det fick till följd att Sverige och många andra givare stoppade budget- och sektorstöd till landet. Sedan 2005 har det demokratiska utrymmet i Etiopien krympt och relationerna mellan Sverige och Etiopien har blivit alltmer ansträngda. Landstrategin från 2003-2007 har förlängts på årsbasis och gäller nu i enlighet med regleringsbrevet för 2011 tills dess att beslut fattas av regeringen om ny strategi. Regeringens beslut att förlänga strategin har inkluderat vissa restriktioner, som t.ex. begränsningar av bilaterala avtal med etiopiska regeringen, omprioriteringar av det svenska biståndet för att öka stödet till demokratisk utveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna samt en ökning av samarbetet genom alternativa kanaler (t.ex. enskilda organisationer och multilateral organisationer).

3.2.1 Utvecklingssamarbetets inriktning

Det övergripande målet för utvecklingssamarbetet med Etiopien under perioden 2003 till 2010 är att bidra till att minska fattigdomen i landet, genom att medverka till att de hinder som skapar eller befäster fattigdom undanröjs. Det övergripande målet ska uppnås genom stöd till tre samarbetsområden:

- Demokratisk utveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna
- Social utveckling
- Ekonomisk tillväxt

För de tre samarbetsområdena finns inga specifika mål då strategin följer den tidigare strukturen för landstrategier. I strategin anges dock inriktning på samarbetet inom de tre ovan angivna områdena. I nedanstående redovisning presenteras den huvudsakliga inriktningen som anges inom respektive samarbetsområde och det svenska biståndets resultat sätts därefter i relation till denna inriktning. I tabellen nedan redovisas utbetalda medel till Etiopien under strategiperioden, inklusive utbetalningar från anslaget för enskilda organisationer och det humanitära anslaget.

TABELL 3.2.1 Utvecklingssamarbetet med Etiopien 2003-2010, fördelat på sektor

Tusen kronor

Sektor	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Totalt
Hälsa	9 396	1 673	17 804	14 981	11 497	572	5 514	14 646	76 084
Utbildning	11 737	76 470	33 880	19 421	19 228	19 153	26 367	20 227	226 482
Forskning	20 752	13 333	34 772	15 352	33 559	5 060	27 968	36 238	187 033
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	8 545	38 710	60 051	54 774	43 652	59 912	102 026	70 184	437 855
Konflikt, fred och säkerhet	1 200	21	4 084	283	1 106	2 559	1 849	297	11 399
Humanitärt bistånd	57 855	17 472	34 478	38 780	39 855	68 473	93 276	65 736	415 924
Hållbar samhällsbyggnad	2 009	29 982	2 948	39	124	26	8	0	35 136
Marknadsutveckling	1 661	2 211	8 886	8 126	5 912	2 638	6 445	11 553	47 432
Jord- och skogsbruk	109 521	89 039	109 070	110 896	90 762	55 441	52 816	24 262	641 808
Budgetstöd för fattigdoms bekämpning	0	50 000	50 000	0	0	0	0	0	100 000
Övrigt	5 265	52 836	9 839	41 140	64 788	100 686	25 182	40 094	339 830
Totalt	227 942	371 745	365 812	303 793	310 484	314 521	341 451	283 236	2 518 983

Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem

Under perioden 2003 till 2010 betalade Sverige ut 2 519 miljoner kronor till Etiopien. Av dessa kanaliserades 416 miljoner kronor till humanitära ändamål. Cirka 33 procent gick till ekonomisk tillväxt, cirka 19 procent till sociala sektorer (inklusive forskning) och cirka 17 procent till demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter. Posten övrigt, som sedan 2007 inkluderar ett överbrygningsstöd mellan humanitärt bistånd och utvecklingsinsatser för ökad

livsmedelstrygghet, uppgick till cirka 13 procent. För perioden 2009 till 2010, vilken styrs av ett tillägg till strategin för Etiopien, beslutad av regeringen den 12 februari 2009, har cirka 625 miljoner kronor utbetalats, varav cirka 28 procent till demokratisk samhällsstyrning, cirka 15 procent till ekonomisk tillväxt och cirka 21 procent till sociala sektorer. Det humanitära stödet är fortsatt högt och utgör 25 procent av utbetalda medel för perioden 2009-2010. Det direkta samarbetet med den etiopiska regeringen är begränsat och en ökande andel av det totala stödet kanaliseras idag via alternativa kanaler, såsom enskilda organisationer, FN-organ och universitet (cirka 85 procent via alternativa kanaler 2010 jämfört med cirka 34 procent 2008). Detta illustrerar den förändring av samarbetet som skett under slutet av strategiperioden.

3.2.2 Resultat inom samarbetsområdet demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter

I strategin anges att en fortsatt demokratisk utveckling och full respekt för mänskliga rättigheter är av central betydelse i det svenska utvecklingssamarbetet med Etiopien och att ökade resurser bör styras mot enskilda organisationer. Detta samarbete bör inriktas på områden som hiv/aids, tillgång till sociala tjänster, demokrati och mänskliga rättigheter (inklusive barns rättigheter), medvetenhet om och bekämpning av kvinnlig könsstympning samt mindre miljöprojekt. Vidare bör viktiga institutioner som parlamentet, kommissionen för mänskliga rättigheter och ombudsmannaämbetet för mänskliga rättigheter stödjas.

Insatserna inom samarbetsområdet har under de senaste fem åren legat på ungefär samma nivå, med undantag för 2009 då finansieringen fördubblades. Det berodde på att omfattande utbetalningar gjordes till bl.a. Democratic Institutions Program (DIP) och det s.k. CSO-programmet, som inom en rad olika sektorer ger stöd till organisationer inom det civila samhället.

Stöd till reproduktiv hälsa och hiv/aids genom organisationen Pathfinder International

Syftet med projektet är att bidra till att minska spridningen av hiv/aids och att förbättra fattiga människors livskvalitet och möjlighet att kräva sina rättigheter.

Tabell 3.2.2 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
55 250	100 %	200509–201103	Projektstöd	Pathfinder International

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.2.3 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	<p>1. Minskad spridning av hiv/aids bland befolkningen och förbättrad livskvalitet för människor med hiv/aids.</p> <p>2. Förbättrad livskvalitet för kvinnor och barn genom tillgång till reproduktiv hälsovård.</p>	<p>1. Hiv/aids prevalensen har minskat lokalt bland befolkningen i ett 50-tal distrikt från cirka 2,8 procent år 2005 till cirka 2,4 procent år 2010.</p> <p>2. I 58 distrikt har tillgången på reproduktiv hälsovård ökat och därmed har livskvaliteten för kvinnor och barn förbättrats. Programmets insatser har resulterat i en minskning av mödra- och barnadödligheten med en tredjedel respektive 25 procent.</p>
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Ökad medvetenhet om hiv/aids.</p> <p>1.2 Minskad stigma och diskriminering</p>	<p>1.1 Över 10 miljoner människor har ökat sin medvetenhet om hiv/aids på lokal nivå som ett resultat av utbildningsinsatser.</p>

	<p>gentemot människor som lever med hiv/aids.</p> <p>1.3 Ökad efterfrågan, upptag av rådgivning och provtagning samt antiretroviral behandling.</p> <p>2.1 Ökad användning av preventivmedel och minskat riskbeteende.</p> <p>2.2 Remitteringar för diagnos och behandling av sexuellt överförbara sjukdomar ska ha ökat.</p> <p>2.3 Ökad tillgång till mödra- och barnhälsovård.</p>	<p>1.2 Ökat antal människor med generellt medvetande om hiv/aids och tillgänglig vård för hiv/aids samt en signifikant attitydförändring bland allmänheten vad gäller stigma och diskriminering, vilket dokumenterats i den andra nationella studien om beteendeförändring.</p> <p>1.3 Upptaget av rådgivning och provtagning har ökat från 52 procent under 2008 till 63 procent under 2009 jämfört med början av programmet.</p> <p>2.1 Ökad användning av preventivmedel bland målgruppen. 29.4 procent i programområden jämfört med 15 procent nationellt, vilket är resultatet av sexualrådgivning och familjeplanering.</p> <p>2.2 Över 5 000 individer blev remitterade för diagnos och behandling.</p> <p>2.3 Användningen av preventivmedel bland målgruppen har ökat och kvinnors möjligheter att själva bestämma över frekvensen på graviditeter och familjestorleken har ökat genom tillgång till reproduktiv hälsa- och familjeplaneringsservice för över fyra miljoner människor.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 7,7 miljoner människor förväntas bli upplysta om hiv/aids, inklusive hiv/aidsvård och sexuellt överförbara sjukdomar.</p> <p>1.2.1 Tillhandahålla vård i hemmet för 6 000 sängliggande människor med hiv/aids.</p> <p>2.1.1 10 000 personer med sexuellt överförbara sjukdomar remitterade för att erhålla vård.</p> <p>2.1.2 250 000 nya familjeplaneringsklienter ska ha tillgång till familjeplanering.</p> <p>2.2.1 5 000 personer med sexuellt smittbara sjukdomar har remitterats för diagnos och behandling.</p> <p>2.3.1 160 000 mödrar och 400 000 barn ska ha tillgång till mödra- och barnhälsovård.</p>	<p>1.1.1 10,2 miljoner människor har erhållit generell upplysning om hiv/aids, inklusive hiv/aids vård och sexuellt överförbara sjukdomar.</p> <p>1.2.1 285 000 sängliggande människor med hiv/aids har erhållit vård i hemmet.</p> <p>2.1.1 423 193 sängliggande människor och andra med hiv/aids har erhållit vård genom remitteringar.</p> <p>2.1.2 7 123 986 ungdomar har erhållit sexualundervisning och 4 053 854 personer har erhållit familjeplanering såsom vård efter utförd abort, mödra- och barnhälsovård samt fistulareparationer.</p> <p>2.2.1 Remitteringar av 5 000 personer genomfördes.</p> <p>2.3.1 423 193 människor har erhållit mödra- och barnhälsovård.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att programmet bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.2.4 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

De huvudsakliga effekter som insatsen förväntades uppnå inkluderade bland annat minskad hiv/aids prevalens, vilken har minskat från 2,8 procent år 2005 till nuvarande 2,4 procent. Insatsen har nått fler målgrupper än planerat, vilket resulterat i att 10,2 miljoner människor blivit upplysta om hiv/aids jämfört med det uppsatta målet om 7,7 miljoner under perioden september 2005 till september 2010. Fler människor med hiv/aids erhöll vård och stöd till föräldralösa barn har tillhandahållits. Medlen har använts i enlighet med budget.

Stöd till organisationen Christian Relief and Development Association (CRDA)

Syftet med projektet är att samarbeta med lokala civila samhällsorganisationer inom områdena hiv/aids och miljövard, för vilka organisationen Christian Relief and Development Association (CRDA)

fungerar som en paraplyorganisation. CRDA tillhandahåller finansiering för 20 underorganisationer för genomförande av insatser på gräsrotsnivå.

Tabell 3.2.5 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
41 450	100 %	200509–201103	Projektstöd	CRDA

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat

Tabell 3.2.6 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	<p>1. Minskad hiv/aids prevalens och förbättrade levnadsvillkor för människor med hiv/aids samt föräldralösa och utsatta barn.</p> <p>2. Förbättrad miljö och naturresurshållning.</p>	<p>1. Hiv/aids prevalens har minskat från 2,8 procent 2005 till nuvarande 2,4 procent och livskvalitén har ökat för människor som lever med hiv/aids.</p> <p>2. Hushållningen av miljö- och naturresurser har förbättrats genom att över 124 000 människor har erhållit miljöundervisning, över två miljoner inhemska träd har planterats samt att skog har planterats på över 31 000 hektar mark.</p>
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Minskat riskbeteende inom målgruppen.</p> <p>1.2 Öka tillgången på information om hiv/aids och sexuellt överförbara sjukdomar för ungdomar genom diskussionsforum och biblioteksservice. Öka förebyggandet av hiv/aids spridningen genom upplysningsinsatser av religiösa och traditionella ledare.</p> <p>1.3 Minskat bruk av traditionella sedvänjor som bidrar till spridningen av hiv/aids.</p> <p>2.1 Ökad medvetenhet bland målgrupperna vad gäller miljövard samt ökat miljömedvetande vad gäller livsmedelsproduktion.</p> <p>2.2 Ökad markareal med skogstäckning, ökad mark- och vattenvård, ökat antal näringsrika grödor samt ökad småskalig bevattning.</p>	<p>1.1 Ökat antal människor som förändrade sitt beteende mot säkrare sexuellt handlande samt minskat riskbeteende genom månatlig kondomförsäljning på över 85 procent i städerna och 35 procent på landsbygden jämfört med försäljning på mindre än 10 procent i städerna och noll på landsbygden under 2005.</p> <p>1.2 Förebyggande av hiv/aids spridning har skett genom hiv/aidsprovtagning innan äktenskap ingåtts. Ungdomar har erhållit förbättrad service och information vad gäller hiv/aids och reproduktiv hälsa samt ökad vård och stöd för människor med hiv/aids och föräldralösa barn.</p> <p>1.3 Anmälningarna till polisen rörande bruk av traditionella sedvänjor ökade med mer än en tredjedel i 34 distrikt i Amhara-regionen under 2010 jämfört med 2005 vilket bedöms ha lett till minskat bruk av traditionella sedvänjor.</p> <p>2.1 Ökat antal personer som främjar miljövard och bättre naturresurshushållning och medborgare som är engagerade i alternativa miljövänliga levnadssätt genom 21 funktionella miljöforum och klubbar, vilka etablerats i 21 skolor och städer. Antal praktiserande hushåll med ekologisk odling ökade från noll år 2005 till 2 500 år 2010.</p> <p>2.2 Markarealen med skogstäckning har ökat till 31 600 ha. Antal hushåll med bättre miljömedvetande har ökat från 0 år 2005 till 442 hushåll. 75 315 hushåll har planterat näringsrika grödor.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Ökat medvetande hos 1,2 miljoner människor om hiv/aids prevention.</p> <p>1.2.1 Etablera fyra multifunktionella centra samt tio fora för in/utanför skolan i syfte att tillhandahålla hiv/aidsinformation och</p>	<p>1.1.1 1,7 miljoner människor har ökat sin medvetenhet om hiv/aids prevention.</p> <p>1.2.1 Fyra multifunktionella ungdomscentra har etablerats. 19 hiv/aidsklubbar har etablerats inom och utom skolan.</p>

	<p>information om sexuellt överförbara sjukdomar.</p> <p>1.3.1 Mobilisera 200 religiösa och traditionella ledare att bekämpa aids och traditionella sedvänjor som bidrar till spridningen av hiv/aids.</p> <p>1.3.2 Tillhandahålla yrkesutbildning och startkapital för föräldralösa barn.</p> <p>2.1.1 Öka medvetenheten för 10 000 personer vad gäller miljövard och främja miljömedveten livsmedelsproduktion.</p> <p>2.2.1 Öka antalet plantor av fridlysta trädarter, expandera inhemska fruktplanteringar, expandera ekologisk odling samt expandera biologisk och fysisk vatten- och markvard.</p>	<p>1.3.1 350 religiösa och traditionella ledare mobiliserades och utbildades i kampen mot hiv/aids, 22 000 personer erhöll frivillig rådgivning och testning.</p> <p>1.3.2 3 300 personer med hiv/aids och föräldralösa barn erhöll yrkesutbildning och startkapital i syfte att hjälpa till med lindrande vård och psykosocialt stöd, 1 200 föräldralösa barn erhöll utbildningsstöd.</p> <p>2.1.1 124 840 människor har ökat sin kunskap om miljövard, 2 500 hushåll erhöll utbildning och stöd vad gäller miljövänliga alternativa inkomstkällor.</p> <p>2.2.1 Mer än 2 000 000 inhemska trädplanter planterades på individuell och kollektiv mark, 442 hushåll planerade nya näringsrika grödor, ökat medvetande för 75 315 personer vad gäller nya introducerade näringsrika grödor såsom cassava och moringa, 24 hektar mark blev föremål för småskalig bevattning samt 28 000 fruktträd har planterats på individuella marker.</p>
--	---	---

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.2.7 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Insatsen har överträffat förväntningarna. T.ex. har programmet nått en halv miljon fler människor med budskap om hiv/aids än vad som angavs som mål. Medlen har använts enligt budget och plan.

Stöd till Demokratiska Institutioner (Democratic Institutions Program, DIP)

Syftet med stödet till Democratic Institutions Program (DIP) är att stödja utvecklingen av nyckelorganisationer som tillsammans spelar en roll för att stärka det institutionella ramverket för demokratisk samhällsstyrning i Etiopien. Det finns åtta institutioner¹³ som stöds genom DIP.

Tabell 3.2.8 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
151 111	26 %	200708–201106	Sektorprogramstöd med poolfinansiering	UNDP

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat.

¹³Kommissionen för mänskliga rättigheter, Ombudsmannakontoret, Valmyndigheten, Kommissionen för Antikorrupktion, Parlamentet, Riksrevisionen och House of People's Representatives and Regional State Councils (HOPR-RCs) samt House of Federation (HoF) och Southern Nations and Nationalities People's Region Council of Nationalities.

Tabell 3.2.9 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Bidra till uppfyllelsen av milleniedeklarationen till följd av ett ökat demokratiskt deltagande och stärkta rättigheter för medborgarna genom tillgång till en fungerande rättssektor, decentralisering av tjänster samt upprätthållande av principerna för mänskliga rättigheter.	1. Kapaciteten bland de åtta organisationerna att bidra till god samhällsstyrning har förbättrats, men målsättning i sin helhet, så som den anges på denna nivå, bedöms ännu inte vara uppnådd.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Väl fungerande institutioner som främjar öppenhet och demokratisk samhällsstyrning och som respekterar alla medborgarnas rättigheter såsom lagts fast i konstitutionen.	1.1 Den institutionella kapaciteten hos de demokratiska institutionerna på federal, regional och lokal nivå har förbättrats, men målsättning i sin helhet, så som den anges på denna nivå, bedöms ännu inte vara uppnådd.
Prestationer	<p>1.1.1 Ökad medvetenhet inom kommissionen för antikorrupktion vad gäller förebyggande åtgärder, undersökning och åtal för korruption.</p> <p>1.1.2 Stärka flerpartisystemet genom främjande av dialog mellan partier, ökad tolerans för olika åsikter och konsensusbyggande.</p> <p>1.1.3 Stärka parlamentets översynsroll.</p> <p>1.1.4 Ökat medvetande för valprocessen och stärkta medborgerliga rättigheter att delta i offentliga sammanhang.</p> <p>1.1.5 Ökad förståelse och medvetenhet om mänskliga rättigheter inom statliga institutioner, rättssektorn, polis- och åklagarväsendet, parlamentet och gräsrotsorganisationer.</p>	<p>1.1.1 Totalt publicerades 4 740 läromedel om vad korruption är, orsakerna till korruption, effekterna av korruption, samverkan mellan allmänheten och kommissionen samt strategier och existerande lagar vad gäller bekämpning av korruption.</p> <p>1.1.2 En konferens ägde rum under 2009 i syfte att främja dialogen om ett antal nationella frågor, bland annat om hur regler kan användas för att genomföra debatter, erfarenheter vad gäller att leda regerings- och oppositionspartier samt rollen som parlamentariker. På regional och stadsnivå har dialogen inkluderat seminarier för partier över gränserna, bland annat om roller för medlemmar i ett flerpartisystem, minoriteters rättigheter och parlamentets roll vad gäller att forma samhällsstyrning.</p> <p>1.1.3 DIP-stödet har förbättrat kapaciteten hos parlamentariker och nyrekryterad personal vad gäller roller för politiska partier i parlament och relationerna mellan statliga institutioner och parlamentsledamöter. En analys har gjorts av jämställdhetspolicyn. Parlamentets finansiella översynskapacitet har stärkts. Förståelsen för roller och ansvar hos andra demokratiska institutioner såsom civila samhället, valmyndigheten samt rättsliga- och MR-organisationer har ökat.</p> <p>1.1.4 Väljarutbildningskampanjer genomfördes via regionala valkontor, nationella och regionala media, TV-drama, sång, posters, tidskrifter och TV-sända fråge- och svarsprogram, inom ramen för valmyndighetens juridiska mandat. Utöver det bidrog väljarutbildningskampanjer, översättning av valrelaterade lagar och regler till lokala språk till ökat medvetande hos allmänheten. Väljarutbildning som bedömts som neutral genomfördes även genom en lokal enskild organisation.</p> <p>1.1.5 Genom DIP-programmet finansierades en studie i syfte att stärka integreringen av mänskliga rättigheter inom högre statliga läroverk och dess läroplaner. Utbildning har genomförts för de statliga institutionerna genom rekrytering av FN-volontärer inom mänskliga rättigheter där dessa har bedrivit kapacitetsutveckling inom området. Finansiellt stöd har getts till civila samhällets organisationer för arbete inom mänskliga rättigheter. Stöd för fingerade rättsfall gavs i syfte att stödja konkurrensen mellan juridikstudenter från olika universitet. Dessa interventioner har bidragit till att öka kunskapsbasen inom om mänskliga rättigheter i landet.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.2.10 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Insatsens fokus har varit att bygga kapacitet inom de deltagande organisationerna. På ett tekniskt och administrativt plan bedöms kapaciteten ha förbättrats. För att nå en högre grad av måluppfyllelse fordras emellertid också en tydlig politisk vilja att demokratisera och göra institutionerna mer oberoende av staten. Sidas bedömning är att de planerade prestationerna i huvudsak har uppnåtts samt att medlen använts i enlighet med budget, om än med vissa förseningar. Den politiska utvecklingen i landet har dock lett till ett krympande demokratiskt utrymme och bristerna vad gäller respekt för de mänskliga rättigheterna kvarstår.

Analys och bedömning av resultaten i relation till inriktningen för samarbetsområdet

Strategiperioden har präglats av ett krympande demokratiskt utrymme och bristande respekt för de mänskliga rättigheterna. Flera nya lagar har avsevärt begränsat förändringsaktörers möjligheter att verka, bl.a. kan organisationer med ett uttalat rättighetsperspektiv inte längre erhålla mer än tio procent av sin finansiering från utlandet. Detta har gjort det svårt, men inte omöjligt, för Sverige att stödja insatser som främjar demokrati och mänskliga rättigheter.

Trots det juridiska ramverkets begränsningar har CSO-programmet kunnat fortsätta arbetet på lokal nivå för att förbättra sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter för fattiga människor. Förekomsten av väl fungerande organisationer i det civila samhället bidrar också i sig till pluralism.

Även stödet till ett antal nyckelinstitutioner är relevant för att på sikt främja en positiv utveckling. En förbättrad kapacitet att främja och skydda medborgarnas rättigheter och ge dem möjligheter att vara aktiva deltagare i den demokratiska processen ger en institutionell grund att stå på som i sin tur är en nödvändig, men inte tillräcklig, förutsättning för en demokratisk utveckling.

3.2.3 Resultat inom samarbetsområdet social utveckling

Insatserna inom samarbetsområdet omfattar hälsa, utbildning och forskning. I strategin anges att Sverige ska pröva möjligheten att stödja Etiopiens program för att expandera och utveckla utbildningssektorn, vilket lägger särskild vikt vid utbildning av lärare, samt att flickors tillgång till utbildning särskilt ska beaktas. Inom hälsosektorn ska stöd till bl.a. kapacitetssuppletering inom reproduktiv hälsovård övervägas, liksom stöd till Etiopiens sektorprogram för att stärka hälsosektorn och öka tillgången till hälsovård samt förbättra dess kvalitet och förvaltning. Stöd för att bekämpa hiv/aids lyfts särskilt fram. Forskningsstödet ska inriktas på kapacitetssuppletering, med inriktning på universiteten i Addis Abeba och Haramaya, samt på forskningsförvaltning och administration på universitets- och fakultetsnivå. Stöd ska också riktas till det nationella forskningsrådet ESTC (Ethiopian Science and Technology Commission). Särskild uppmärksamhet ska ges åt åtgärder för att underlätta för kvinnliga studenter att komma in på magister- och doktorandutbildningar.

Stöd till sektorprogrammen för utbildning och hälsa inleddes under 2003/2004, vilket förklarar den kraftiga ökningen av utbetalningar under 2004. Efter händelserna 2005 avbröts de planerade sektorprogramstöden och Sveriges stöd till de sociala sektorerna har därefter varit ganska begränsat. Utbildningsdelen består idag i huvudsak av stöd till UNICEF:s program med fokus på flickors

utbildning och jämställdhet. Hälsostödet har efter 2005 varit blygsamt men har nyligen (2010) ökat och inriktats på att förbättra mödra- och barnhälsovård. Forskningsstödet har däremot legat på en ganska jämn nivå under åren med 2008 som ett mellanår då stödet omarbetades efter en utvärdering.

Stöd till ett program för lärarutbildning

Sverige gav under drygt ett år stöd till ett lärarutbildningsprogram genom en givarfond administrerad av etiopiska utbildningsministeriet. Syftet med programmet var att bidra till att förbättra kvaliteten på lärare och därmed lärandet inom grundskolan i Etiopien.

Tabell 3.2.11 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
640 240	16 %	200304–200405	Sektorprogramstöd med poolfinansiering	Etiopiska staten (finans- och utbildningsministerierna)

Programmets mål och uppnådda resultat

Svenskt stöd till programmet pågick endast under drygt ett år. Avsikten var att stödet därefter skulle lämnas i form av sektorprogramstöd. Ett fortsatt svenskt stöd till ett sådant bredare sektorprogram omöjliggjordes dock senare av den politiska utvecklingen under 2005. Övriga givare fortsatte emellertid stödet till lärarutbildning, som kom att förlängas till juni 2008. Sida redovisar nedan resultatet av programmet baserat på en halvtidsöversyn från juni 2006. I denna rapport följs målen upp i förhållande till status 2004/2005.

Tabell 3.2.12 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Förbättrad kvalitet (pedagogisk kompetens, ökat självförtroende, förmåga att uppmuntra aktivt lärande) på lärare och lärande i klassrummen och lärare som har bättre kunskaper i engelska.	1. Inte uppnått inom ramen för Sidas ettåriga stöd.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ökat antal kvalificerade lärare (både kvinnor och män) och förbättrade kunskaper hos lärare i att undervisa på engelska. 1.2 Förbättrade kunskaper i ledarskapsfrågor hos rektorer.	1.1 97 procent av alla lärare (klass 1-4) har fått ett lärarcertifikat jämfört med målet på 100 procent. 1.1 55 procent av alla lärare (klass 5-8) har fått lärardiplom jämfört med målet på 80 procent. 1.1 41 procent av gymnasielärarna (klass 9-12) har universitetsexamen jämfört med målet på 73 procent. 1.2 Styrning och ledarskap har förbättrats hos rektorer och skolledare.
Prestationer	1.1.1 Ökad andel kvalificerade kvinnliga lärare. 1.1.2 Ny undervisningsplan som inkluderar pedagogik för aktivt lärande. 1.1.3 Center för engelska språket upprättade på utbildningsinstitutet. 1.2.1 Förbättrad utbildning i ledarskap för rektorer.	1.1.1 Andelen kvalificerade kvinnliga lärare har ökat från tre till sju procent. Ett utbildningsforum för kvinnliga lärare har etablerats och fokuspunkter för jämställdhet har utsetts inom institutionerna för lärarutbildning och på de regionala utbildningsbyråerna. Detta ska sammantaget leda till fler kvalificerade kvinnliga lärare men det finns ingen statistik på detta vid rapporteringstillfället. 1.1.2 Ny undervisningsplan togs fram och 7 000 manualer trycktes och distribuerades. 1.1.3 140 000 lärare har fått undervisning i engelska och center för engelska språket har upprättats, men det finns inget statistik på hur många vid mättillfället. 1.2.1 1 727 rektorer och 745 andra skolledare har utbildats i ledarskap och styrning.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att programmet bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet. Denna bedömning avser dock enbart den period som Sida lämnade stöd till programmet.

Tabell 3.2.13 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Avseende andelen kvalificerade lärare har insatsen på prestationsnivå inte fullt ut nått de mål som sattes upp för 2004/2005. Det innebar sedermera att undervisningsministeriet reviderade de uppsatta målen. Andra prestationer har dock uppnåtts, bl.a. har en revidering av den nationella undervisningsplanen genomförts, lärarhandledningar finns tillgängliga och man använder sig av olika tekniska hjälpmedel för undervisning i t.ex. engelska. Medlen har använts i enlighet med överenskomna planer och budget. Sidas bedömning är därför att insatsen i det korta perspektivet (ett år) uppvisat rimligt tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet, men att de mer långsiktiga effekterna inte kan bedömas av Sida, givet att det svenska stödet avbröts redan efter drygt ett år.

Stöd till forskning i Etiopien

Forskningsstödet ska bidra till att utveckla Etiopiens universitetssystem och uppmuntra till ökad forskning och förbättrad forskarutbildning.

Tabell 3.2.14 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
48 600	100 %	200607–200906	Projektstöd	Etiopiska staten, finansministeriet

Programmets mål och uppnådda resultat

Programmet är en del av ett längre forskningsstöd som påbörjades 2002 och som ligger till grund för det forskningsprogram som påbörjades 2009. En utvärdering gjordes av stödet 2007 som pekade på att resultaten var positiva och förordade fortsatt stöd med fokus på lokala (in-house) PhD-program på universiteten. I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.2.15 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Förbättrat universitetssystem med starkare forskningsinstitutioner som kan utföra högkvalitativ forskning och forskarutbildning.	1. Det långsiktiga effektmålet för insatsen har ännu inte uppnåtts.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1. Förbättrad koordineringskapacitet hos Etiopiska forsknings- och teknikverket (ESTA). 1.2 Studenter och forskare har bättre tillgång till högkvalitativt referensmaterial. 1.3 Förbättrad forskarkapacitet på Addis Abeba-universitetet (AAU), Haramaya (HU), och Armauer Hansen Research Institute (AHRI).	1.1 Svag koordineringskapacitet hos ESTA varför denna del av programmet har fasats ut. 1.2 Förbättringar av bibliotek och abonnemang på vetenskapstidskrifter har hjälpt studenterna och andra forskare. 1.3 AAU:s policydokument för forskning inom prioriterade områden är färdigt, forskningsdatabas uppbyggd, tematisk forskningsmetod utvecklad som bidrar till att etiopiska och svenska forskare och diaspora nu arbetar tillsammans med tematisk

	<p>1.4 Förbättrad kommunikation och effektivare beslutsfattande inom den omorganiserade universitetsadministrationen.</p> <p>1.5 Bärkraftig och därmed fortsatt hög excellensnivå hos AHRI inom grund- och anpassad biomedicinsk forskning rörande smittosamma sjukdomar av intresse för människors allmänna hälsa.</p>	<p>forskning.</p> <p>1.4 AAU har omorganiserat sina administrativa system för att förbättra kommunikationen och möjliggöra ett snabbare beslutsfattande.</p> <p>1.5 Genom att ge generellt institutionsstöd har en hög nivå på AHRI:s forskning och vetenskapliga excellens upprätthållits vilket i sin tur gjort att man kunnat upprätta forskningssamarbete med internationellt respekterade universitet, forskningsinstitutioner och nationella institutioner.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Personal på ESTA är utbildade inom projekt- och finansiell ledning.</p> <p>1.2.1 Abonnemang på vetenskapliga tidskrifter och bättre utrustade bibliotek.</p> <p>1.3.1 25 forskarstudenter från AAU, elva från HU och åtta från AHRI avlägger sin forskarexamen.</p> <p>1.4.1 Utbildad personal i finansiell uppföljning, upphandling och personaladministration.</p> <p>1.4.2 Diagnostisk analys genomförd av administrativa reformer och prioriteringsområden identifierade.</p> <p>1.5.1 Högkvalitativa och vetenskapliga forskningsresultat och publikationer utgivna av AHRI.</p>	<p>1.1.1 Verket har uppgraderats till ett ministerium och ledningen har ändrats. Stödet har fasats ut. Slutrapport saknas dock.</p> <p>1.2.1 Universiteten abonnerar nu på elektroniska tidskrifter inom en mängd olika ämnesområden, 4 000 uppsatser finns tillgängliga på AAU:s biblioteks hemsida.</p> <p>1.3.1 56 Filosofie Doktorer och ett stort antal Master of Sciences studenter har tagit examen.</p> <p>1.4.1 Ett nytt ekonomisystem har utvecklats och stödpersonal har utbildats.</p> <p>1.4.2 Nätverkan har förbättrats mellan AAU:s olika campus genom Internet.</p> <p>1.4.2 Reformering har skett av AAU:s kontor som har hand om forskarstudenterna.</p> <p>1.5.1 23 lokala Master of Science studenter och åtta sandwich Filosofie Doktor studenter har slutfört sina studier genom AHRI.</p> <p>1.5.1 AHRI har tagit fram 92 publikationer som är av intresse för forskning.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att programmet bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.2.16 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Målsättningarna avseende de komponenter som rör AAU, HU och AHRI har uppnåtts i enlighet med plan. Medlen har använts i enlighet med budget. Avseende administrationen av programmet har dock en del rapporteringar och revisioner försenats.

Stödet till ESTA avbröts då kapaciteten att genomföra programmet var för låg. En del av budgeten har därför inte utnyttjats. ESTA har ännu inte inkommit med sin slutrapport, vilket gör att denna del av programmet är svårbedömd avseende måluppfyllelse.

Stöd till Hiv/aids genom UNICEF-Etiopien

Projektet ger tematiskt stöd rörande hiv/aids och stödet ska bidra till att öka andelen hiv/aids-program, aktiviteter och komponenter inom UNICEF:s verksamhet. Målet är att öka medvetenheten bland människor om hur man minskar spridningen av hiv/aids.

Tabell 3.2.17 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
43 000	100 %	200405–201012	Projektstöd	UNICEF-Etiopien

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.2.18 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långaiktiga effekter	<p>1. Minskad hiv/aids prevalens.</p> <p>2. Förbättrad livskvalitet hos föräldralösa och utsatta barn.</p>	<p>1. Bidragit till minskad hiv/aids prevalens från 3,5 procent i början av programmet till 2,3 procent under 2009.</p> <p>2. Förbättrad kvalitet och levnadsförhållanden för 850 000 utsatta och föräldralösa barn som erhållit tillgång till småskaliga krediter, kontantbidrag, alternativa fosterhem och yrkesutbildning.</p>
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Förbättrad kapacitet hos ungdomsorganisationer och deras statliga samarbetspartners i 105 kommuner i att utforma, genomföra, följa upp, utvärdera och leda preventiva program för ungdomar.</p> <p>1.2 105 ungdomscentra och vårdcentraler ska utöka sin service och anpassa den mer till ungdomars behov för att förhindra spridningen av hiv/aids.</p> <p>1.3 Tonåringar och unga i 105 kommuner använder sig av förbättrad kunskap för att förhindra spridningen av hiv/aids.</p> <p>2.1 Förbättrad lokal hälsovård och stöd till föräldralösa och utsatta barn.</p> <p>2.2 Minskad stigma och diskriminering gentemot utsatta och föräldralösa barn och människor som lever med hiv/aids.</p>	<p>1.1 Kapaciteten har förbättrats hos ungdomsorganisationer i 105 kommuner vad gäller att utforma, genomföra och leda program som förhindrar hiv/aids spridning och ökar unga människors medvetenhet om hiv/aids. Detta har i sin tur resulterat i att 50 000 ungdomar erhållit information om hiv/aids.</p> <p>1.2 Förbättrad kapacitet hos 105 vårdcentraler och ungdomscentra i att ge service för livsstilsutbildning för ungdomar samt ökat engagemang för att ge stöd och vård till utsatta och föräldralösa barn.</p> <p>1.3 Förbättrad inkomst, livsstil och självkänsla hos ungdomar och ökade kunskaper om företagande och tillgång till startkapital. Efterfrågan hos unga för tjänster rörande kondomer, sexuellt överförbara sjukdomar, diagnos och behandling samt rådgivning och provtagning har ökat.</p> <p>2.1 Utökad service för att minska spridning av hiv/aids och förbättrad service för 850 000 föräldralösa och utsatta barn har resulterat i bättre lokal hälsovård för föräldralösa och utsatta barn.</p> <p>2.2 Över 132 000 ungdomar, med vilka programmet haft dialog om hiv-prevention, stigma och diskriminering, har nu utvecklat positiva attityder mot människor som lever med hiv/aids, samt mot utsatta och föräldralösa barn.</p>

Prestationer	<p>1.1.1 105 kommuner utbildade i att planera program för ungdomar.</p> <p>1.1.2 350 000 ungdomar i deltagande kommuner har utbildats i att leda ungdomsprojekt om upplysning i hiv/aids.</p> <p>1.1.3 Ett ökat antal institutioner med ungdomsvänlig service från 6 år 2006 till 105 år 2010 samt att nå 350 000 ungdomar genom tidskriften "Lambadina".</p> <p>1.3.1 En ökad procentuell andel (från 30 procent till 95 procent år 2011) av tonåringar och ungdomar har fått bättre kunskap om hiv/aids, hur det sprids och hur man ska skydda sig.</p> <p>2.1.1 Minst en miljon föräldralösa barn och tonåringar har fått tillgång till hjälp från kommunen med vård hemma, stöd och skydd.</p> <p>2.2.1 Ändamålsenliga lagar och regler har utvecklats och genomförts år 2011 för att säkerställa skydd och förbättrade rättigheter för tonåringar och utsatta barn.</p>	<p>1.1.1 Genom dialog har 50 000 ungdomar från 105 kommuner genomgått utbildning som ger dem verktyg att analysera och förbättra sin situation och som i sin tur kan hjälpa dem att påverka kommunerna i sin planering av ungdomsprogram.</p> <p>1.1.2 350 000 ungdomar har nåtts genom ungdomsdialog, rådgivning och provtagnings-service samt livsstilsprogram som ska göra att de skyddar sig bättre.</p> <p>1.1.3 Antalet institutioner ökade från 6 år 2006 till 105 år 2010. 350 000 ungdomar har nåtts av den månatliga tidskriften "Lambadina" och lokala radioprogram, vilka har utvecklats av ungdomsorganisationer för att alla ska kunna ta del av debatter och frågor som rör ungdomars situation och behov.</p> <p>1.3.1 132 000 ungdomar har deltagit i en dialog rörande hiv prevention, stigma och diskriminering.</p> <p>2.1.1 Ökat engagemang hos ungdomar för att utforma och genomföra nya idéer rörande aktiviteter för att förbättra livet för utsatta och föräldralösa barn. 850 000 föräldralösa barn inklusive ungdomar i de 50 mest utsatta områden i landet har fått bistånd i form av småskalig kreditgivning, kontantbidrag, alternativa fosterhem och yrkesutbildning.</p> <p>2.2.1 Stöd- och vårdpolicy har utvecklats för föräldralösa och utsatta barn på federal nivå.</p>
--------------	--	---

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att projektet bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.2.19 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Projektet omfattar ett tematiskt stöd till hiv/aids och genomsyrar hela UNICEF:s landprogram för Etiopien och de uppnådda prestationerna är en del av hela UNICEF:s landprogram. Medlen har använts i enlighet med budget och plan.

Analys och bedömning av resultaten i relation till inriktningen för samarbetsområdet

De uppnådda effekterna av programmen inom samarbetsområdet 2003-2010 bedöms ha bidragit till att förbättra den sociala utvecklingen i landet både vad gäller förbättrad undervisning, i synnerhet för flickor, bättre hälsovård och jämställdhet (speciellt gällande hiv/aids), samt bättre forskningskapacitet hos ett antal universitet. Inom hälsosektorn har Sveriges bidragit till den minskning av hiv/aids-prevalensen i Etiopien som skett under strategiperioden. Forskningsstödet har varit relativt litet finansiellt sett, men eftersom universiteten deltagit i det statliga reformeringsprogrammet Business Process Engineering (PBR) har det resulterat i en betydande kvalitetsförbättring vid de tre universitet som omfattas av stödet; AAU, HU, och AHRI. Det har också resulterat i en ökad andel kvinnliga forskare; från 232 år 2006-2007 till 371 år 2009-2010.

3.2.4 Resultat inom samarbetsområdet ekonomisk tillväxt

Samarbetsområdet omfattar landsbygdsutveckling, infrastruktur, privatsektorutveckling och budgetstöd. I samarbetsstrategin anges att svenskt stöd ska främja småbrukares hållbara produktion av grödor och boskap. Inom Sida Amhara Rural Development Program (SARDP) ska även kommunernas utveckling stödjas genom ökade förutsättningar för decentraliserat beslutsfattande. Strategin anger att budgetstöd bör utgöra en integrerad del av det svenska utvecklingssamarbetet.

SARDP-III Sida Amhara landsbygdsutvecklingsprogram

SARDP är ett integrerat landsbygdsutvecklingsprogram som ska bidra till att minska fattigdomen i Amhara-regionen i Etiopien genom förbättrad livsmedelssäkerhet. Programmet har pågått under perioden 1997 till 2010 och det har bestått av komponenter som ska bidra till att: i) förbättra jordbruksproduktionen, ii) öka ekonomisk diversifiering, iii) förbättra infrastrukturen, och iv) öka decentraliseringen.

Tabell 3.2.20 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
344 500	100 %	200409–201006	Stöd till specifikt program genom organisation	Etiopiska staten (finansministeriet)

Programmets mål och uppnådda resultat

Programmet började genomföra en baslinjestudie under 1999, men ett heltäckande uppföljningssystem har bara funnits under den senare delen av programmet. Det har gjort att uppnådda långsiktiga effekter är svåra att mäta. Rapporteringen har till största delen skett på prestationsnivå. Uppnådda långsiktiga effekter har dock studerats genom utvärderingar som också påpekar att resultaten inte bara beror på SARDP. Andra faktorer som påverkat utvecklingen i en positiv riktning är bl.a. ökade priser för bönders produkter och andra pågående program. I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.2.21 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Bidra till att minska fattigdomen i Amhara-regionen genom att förbättra livsmedelssäkerheten för landsbygds-befolkningen i 30 kommuner i östra Gojjam och södra Wollo distrikten.	1. Ökad levnadsstandard hos bönderna i de 30 kommunerna, vilket kan ses genom ökad andel plåttak på husen, förbättrad diet med tre mål mat om dagen, mindre sårbarhet mot torrperioder. Färre tidiga äktenskap och ökad skolgång hos barnen (färre som slutar för tidigt).
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ökad jordbruksproduktion och produktivitet, förbättrad marknadsföring av jordbruksprodukter och bättre brukande av naturresurser. 1.2 Diversifiering av inkomstmöjligheter och ökad inkomst hos hushållen. 1.3 Förbättrad infrastruktur och sociala tjänster. 1.4 Ökad kapacitet hos kommuner och administrationer så att de bättre kan planera och leda en bärkraftig utveckling.	1.1 Ökad produktivitet med 75 till 150 procent hos de bönderna som har haft råd till investeringar i distrikten, vilket är cirka detsamma som 60 procent av befolkningen i distrikten. 1.2 Nya typer av sädesslag som durumvete, nya grödor såsom sesam och potatis, samt andra typer av växter har introducerats i större skala, liksom förbättrade husdjursraser och fruktträd. 1.3 Ökad vägtäthet har förbättrat möjligheterna att ta sig till marknadsplatser, skolor och vårdcentraler, vilket förbättrat levnadsförhållandena för människor markant och hjälpt till att minska fattigdomen. 1.4 Kommunernas och byarnas administrativa kapacitet har ökat. De kan planera och genomföra sin egen budget, samla in skatt och finansiera egna projekt. Byar som fått del av

		Community Development Fund (CDF, en ny fond för byarna etablerad genom SARDP) har blivit speciellt duktiga på att ta fram underlag och egna ekonomiska förslag som man gemensamt kommit fram till i byn. CDF bygger på att lokalbefolkningen bidrar med arbetskraft, pengar och material. Minskad stigmatisering kring hiv/aids, minskad andel tidigare giftermål och bortrövande av flickor tack vare de diskussionsgrupper som etablerats i byarna.
Prestationer	<p>1.1.1 Förbättrad administrering av mark och bättre landanvändning. Ökad produktivitet av spannmål och ökad marknadsanpassad produktion.</p> <p>1.2.1 Efterfrågestyrda företagstjänster, BDS (Business Development Services) finns tillgängliga. Fler och förbättrade faciliteter för att öka företags finansieringsmöjligheter och utveckling finns tillgängliga, samt bättre möjligheter att förbinda landsbygd och stad.</p> <p>1.3.1 Ökad vägtäthet, ökad vattentillgång och sanitetsförbättringar, fler och upprustade små bevattningsanläggningar, fler nya och förbättrade skolor samt vårdcentraler speciellt för att förbättra hiv/aids prevention och familjeplanering.</p> <p>1.4.1 Ökad kapacitet hos byar och kommuner att själva leda och administrera finansiella resurser, ökad lokal kapacitet, förbättrade lokala rättssystem och traditionell konflikthantering, ökat deltagande av kvinnor i lokala beslutsfattande fora.</p>	<p>1.1.1 Nästan 80 procent av alla hushåll som fanns 2004 i distrikten har fått landcertifikat.</p> <p>Introduktionen av brödsäd har ökat produktionen av spannmål, likaså har nya grödor, organisk gödsel, och bättre system för utsäde anpassats av bönderna. På 464 hektarmark har man planterat grödor för att tillverka mjöl till bröd, 212 000 kaffeplantor har planterats, kooperativ har fått stöd och lyckats kommersialisera utsädesproduktion.</p> <p>1.2.1 5 138 mikroföretag och 757 BDS:s har fått utbildning och stöd för företagsutveckling. 714 företag har fått tillgång till kapital från finansieringsmekanismer inom programmet. 200 lokala spar/låneinstitut och 603 medlemmar av dessa har fått utbildning. 156 marknadsplatser har byggts och 201 förbättrats, 16 marknadsinformationscenter har upprättats. Detta tillsammans med bättre och fler vägar har gjort att bönderna lättare kan ta sig till marknaderna och får mer tid över till annat.</p> <p>1.3.1 1 935 km vägar har byggts. 1 073 brunnar har byggts som gynnat 563 700 människor. Stadsvattenkällor har utvecklats som gynnar 25 149 stadsbor. 14 176 hektar mark har börjat odlats på efter att man fått tillgång till bevattning, vilket gynnar 67 186 hushåll (ungefär 340 000 människor). 233 grundskolor har byggts, vilket ökat andelen inskrivna barn till 98,1 procent, Även 53 andra typer av skolor/satellitiskolor har byggts. Fler barn har börjat skolan tidigare och nu är det nästan lika många flickor som pojkar som går i skolan.</p> <p>1.4.1 30 fokuspunkter och 480 stödpersoner har utbildats i kommunal administration. Tio kommunbyggnader har byggts. Ett antal kommunala tjänstemän har fått diplom och certifikat från utbildningar rörande kommunalt arbete. 420 CDF projekt har genomförts som hjälpt 123 byar att utveckla lokalt prioriterad infrastruktur, vilket gett 795 760 människor bättre tillgång till urbana center, marknader, hälsocenter, skolor och etc. Människor deltar nu mer i lokal planering. 696 lokala sociala domstolar och 14 061 domstolsanställda har utbildats i att minska kriminalitet och förbättra konflikthantering. Kvinnors deltagande i kommunala beslutsföra har ökat från 21 procent till 35 procent. Bättre system har införts för att skydda flickor och kvinnor från våld och omskärkelse.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att programmet bedömts ha en tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.2.22 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Starkt lokalt ägarskap har bidragit till att planer har uppfyllts och att budgeten har använts i enlighet med överenskomna planer. Utnyttjandet av budgeten är nästan 100 procent. Programmet är stort och omfattande och involverar beslut och planering från gräsrotsnivå/by till kommun och region. Trots sin komplexitet har programmet lyckats uppnå de flesta målen på prestationsnivå. Den ekonomiska komponenten som kommit in senare i programmet har dock inte haft tillräcklig tid att uppnå full bärkraft.

Budgetstöd

Syftet med budgetstödet var att bidra till att stödja genomförandet av Etiopiens första fattigdomsstrategi som omfattade jordbruk, statliga reformer, decentralisering och kapacitetsutveckling hos staten och den privata sektorn.

Tabell 3.2.23 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
2 100 000	5 %	200406–200507	Generellt budgetstöd för fattigdomsbekämpning	Etiopiska staten, finansministeriet

Programmets mål och uppnådda resultat

Sveriges stöd avbröts 2005, vilket gav för lite tid för att mäta långsiktiga effekter (1 års stöd, med en utbetalning 2004 och en utbetalning 2005). I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat så långt möjligt med tanke på den korta tid som Sverige gav budgetstöd. Målen som redovisas nedan i tabellen är ett urval av fattigdomsstrategins många mål.

Tabell 3.2.24 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Minskad fattigdom samt makroekonomisk stabilitet. Högre och stabilare ekonomisk utveckling som gynnar de fattiga samt högre och stabilare tillväxt av nationalinkomsten.	1. God ekonomisk utveckling vilket påvisas av en ekonomisk tillväxt på 11,6 procent år 2004, minskad inflation från 15 procent år 2003 till 9 procent år 2004 samt förbättrad tillgång till utbildning.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1. Staten ska utveckla sin långsiktiga planering av utvecklingen i landet så att katastrofstöd behövs i mindre utsträckning. 1.2 Ökade ekonomiska förutsättningar, speciellt för fattiga människor.	1.1 Större investeringar i fattigdomsinriktade sektorer såsom jordbruk, utbildning, hälsa har ökat människors förmåga att klara katastrofer bättre. 1.2 Ökning av kvaliteten hos jordbruksrådgivningstjänsterna och ökad bevakning har gjort att fattiga människor har bättre förutsättningar att klara katastrofer och öka sina inkomster.
Prestationer	1.1.1 Ökat antal hushåll som nås av jordbruksrådgivningstjänster. 1.1.2 Ökad kvalitet och användning av konstgödsel. 1.1.3 Ökad kvalitet och användning av utsäde. 1.2.1 Ökad befolkningsandel som har tillgång till dricksvatten. 1.2.2 Förbättring av små bevakningssystem.	1.1.1 Antalet bondehushåll som har tillgång till jordbruksrådgivning ökade från 4,1 till 4,5 miljoner mellan 2003 till 2004. 1.1.2 Användningen av konstgödsel ökade från 277 000 ton år 2003 till 322 938 ton år 2004. 1.1.3 Användningen av utsäde ökade från 159 220 quintals år 2003 till 204 032 quintals år 2004. 1.2.1 Tillgången till rent vatten ökade från 34,1 procent år 2003 till 37,9 procent år 2004. 1.2.2 390 små bevakningssystem har byggts eller förbättrats, vilket kommer 73 854 hushåll till del.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Sidas bedömning av måluppfyllelse och kostnadseffektivitet nedan baseras på den ettårsperiod under vilken Sverige lämnade budgetstöd till Etiopien.

Tabell 3.2.25 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Fattigdomsstrategin genomfördes i stort sett enligt plan 2004-2005, men effekterna går inte att mäta efter bara ett års svenskt bistånd. Under de år som Sverige lämnade budgetstöd bedömdes utnyttjandet av medlen vara i enlighet med nationella prioriteringar.

Kommunstöd

Stödet är en del av stödet till SARDP (redovisad ovan) som är ett integrerat landsbygdsutvecklingsprogram i Amhara-regionen. Kommunstödet (woreda) ska, tillsammans med övriga komponenter inom SARDP, bidra till att minska fattigdomen i Amhara-regionen och öka livsmedelssäkerheten genom ökad decentralisering och större deltagande hos landsbygdsbefolkningen.

Tabell 3.2.26 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
65 191	100 %	200201–200502	Stöd till specifikt program genom organisation	Etiopiska staten, finansministeriet

Programmets mål och uppnådda resultat

Programmet är en del av ett större program, SARDP, och de långsiktiga effekterna kan endast mätas som en del av hela SARDP där alla delkomponenter samverkar. I tabellen nedan redovisas mål och uppnådda resultat för delkomponenten.

Tabell 3.2.27 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Att bidra till förbättrad kapacitet hos kommunerna så de kan planera och genomföra projekt bättre vilket ska bidra till att förbättra lokala tjänster till lokalbefolkningen.	1. Decentralisering har genomförts, vilket resulterat i stort lokalt deltagande i planeringsprocesserna vilket givit bättre/mer behovsanpassade tjänster/service till lokalbefolkningen.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Förbättrad kapacitet och effektivitet hos institutioner, experter, och rådgivare så att de blir bättre på att utföra sina arbetsuppgifter som syftar till att förbättra levnadsförhållandena för människorna i kommunerna.</p> <p>1.2 Förbättrad koordinering av kommunernas projekt, SARDP och decentraliseringsprocessen, och ökat deltagande av alla inblandade och målgrupper.</p> <p>1.3 En större andel hushåll blir bättre på familjeplanering och bekämpning av hiv/aids i kommunerna.</p>	<p>1.1 Kommunerna har ökat sin kapacitet genom decentraliseringen av beslutsfattandet.</p> <p>1.2 Kapaciteten att planera, genomföra och följa upp program/aktiviteter har ökat hos kommunledningarna och personalen inom kommunerna. Fokus har legat på deltagandeprocesser, jämställdhet och fattigdomsperspektivet vilket gjort att lokalbefolkningen tar del av beslutsfattandet.</p> <p>1.3 Hiv/aids och familjeplaneringsåtgärder är nu tillgängliga och accepterade i de lokala kommunerna. Det finns anti-hiv/aids-klubbar i skolorna och ungdomsgrupper diskuterar ämnet för att medvetandegöra unga om riskerna.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Decentraliseringsprocessen påbörjad från gräsrotsnivå.</p> <p>1.2.1 Kommunernas kapacitet har ökat gällande ledarskap, administration, planering, genomförande och uppföljning av projekt.</p> <p>1.3.1 Utveckling av projekt för att förbättra</p>	<p>1.1.1 Deltagandeutbildningar har genomförts i hur decentraliseringsarbete bedrivs.</p> <p>1.2.1 Kommun och by-administrationen har fått olika typer av utbildningar inom förvaltningsområdet, vilket lett till bättre planerade åtgärder, lokalt deltagande i beslutsfattande och</p>

	jordbruksproduktionen, mer hållbar miljö, bättre vägar på landsbygden, fler och upprustade vattenresurser m.m. 1.3.2 Familjeplanering och hiv/aids tjänster har förbättrats.	bättre genomförda beslut. 1.3.1 Lokala kommunprojekt har genomförts inom bl.a. jordbruksområdet för att förbättra jordbrukstekniken avseende bevattning. 1.3.2 Några kommuner har påbörjat utbildningar för inkomstgenerering för människor som lever med hiv/aids och utsatta grupper. Fler människor har gått på hälsokontroll.
--	--	---

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att programmet bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.2.28 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Kommunstödet har varit en viktig del av SARDP för att kunna uppfylla det långsiktiga effektmålet rörande minskad fattigdom och förbättrad livsmedelssäkerhet. Kommunerna kan nu själva planera för den lokala utvecklingen med ett ökat deltagande vilket leder till att människors verkliga behov blivit en del av prioriteringarna. Ett problem är dock att det är stor omsättning på utbildad personal inom kommunerna, vilket gör att kapacitet förloras om inte ordentliga överlämningar görs. Detta i sin tur gör att de kort- och medellångsiktiga effektmålen kan äventyras. Medlen har använts i enlighet med budget och plan.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Genom SARDP, som haft de största utbetalningarna inom sektorn under åren, har Sverige bidragit till att främja småbrukares hållbara produktion av grödor och boskap genom introduktion av flera innovationer, såsom nya jordbrukstekniker, grödor, uppbyggnad av ett markregistreringssystem (som fått genomslag i hela Etiopien), decentralisering av beslutsfattande till by-nivå och stort lokalt deltagande bl.a. genom introduktion av by-fonder. SARDP har också bidragit till förbättrade kreditmöjligheter och fler företagstjänster för småföretagare i Amhara-regionen. Infrastrukturen i regionen har förbättrats markant (enligt den nyligen genomförda utvärderingen av SARDP) och givit ökad service till invånarna liksom bättre tillgång till marknader, större möjligheter för lokal handel och kontakt med omvärlden. SARDP har också bidragit till ett decentraliserat beslutsfattande vilket givit lokalbefolkningen ökat medbestämmande i kommuner och byar. Jämställdhet och miljö har varit viktiga komponenter i stödet som gjort att omskärelse och tidiga giftermål minskat och flickor i ökad utsträckning går i skolan. Budgetstödet avslutades efter oroligheterna 2005, och det har inte varit aktuellt att gå in i något budget- eller sektorstöd därefter.

Genom de olika programmen i sektorn (landsbygdsutveckling, budgetstöd, privatsektorutveckling, infrastruktur) har Sverige sammanfattningsvis kunnat bidra till den ekonomiska utvecklingen i landet genom ökad jordbruksproduktion/produktivitet, diversifiering, förbättrad infrastruktur, hälsa och utbildning på landsbygden samt ökad företagsamhet, vilket bidragit till minskad fattigdom och förbättrad livsmedelssäkerhet samt givit grundläggande insikter i vilka reformåtgärder som behövs för att förbättra näringslivsklimatet i landet.

3.2.5 Sammanfattande bedömning

Samarbetet har under perioden 2003 till 2010 präglats av förändring. Ett minskat demokratiskt utrymme har medfört att samarbetsformer tagits bort och/eller förändrats, att en omriktning av

samarbetet skett, samt att restriktioner avseende avtalsparter införts. Landallokeringen för Etiopien har parallellt med detta minskat. Den nya lag som begränsar etiopiska enskilda organisationers möjlighet att arbeta med politiska och demokratiska rättigheter har påverkat Sveriges möjligheter att stödja dessa områden. Stödet till det civila samhället har därför utformats så att det stödjer rättighetsagendan i en vidare bemärkelse.

Sammanfattningsvis bedömer Sida att strategins huvudsakliga inriktning har kunnat genomföras, trots de utmaningar som samarbetet stått inför. Störst genomslag och tydligast resultat bedöms ha uppnåtts inom området ekonomisk tillväxt. Den etiopiska regeringen avsätter också betydande belopp i statsbudgeten för fattigdomsbekämpning, vilket resulterat i att flera sociala indikatorer utvecklas i en positiv riktning. Det svenska stödet har bidragit till ökad livsmedelstrygghet, ökad marksäkerhet, ökad skolgång för framför allt flickor, bättre hälsa, förbättrad dialog med privatsektorn och stärkt kunskapen om nödvändiga näringslivsreformer. Den överskuggande utmaningen för det svenska utvecklingssamarbetet med Etiopien är det krympande demokratiska utrymmet och den bristande respekten för de mänskliga rättigheterna. Flera lagar som nyligen införts, i synnerhet lagen om enskilda organisationer, men även den reviderade tryckfrihetslagen, anti-terrorlagstiftningen och lagen om politiska partier, begränsar förändringsaktörers möjligheter att agera. Detta har gjort det svårare, men inte omöjligt, för Sverige att stödja insatser med en inriktning på demokrati och mänskliga rättigheter. Resultaten av detta arbete måste dock ses i ett mer långsiktigt perspektiv.

En ny samarbetsstrategi beräknas träda i kraft under 2011. Följande lärdomar kan dras inför nästa strategiperiod:

- Stödet till etiopiska enskilda organisationer bör fortgå, trots utmaningar och begränsningar kopplat till arbetet med de politiska och demokratiska rättigheterna. Det civila samhället har i sig självt en viktig roll att spela för att öka pluralismen och främja demokratin. Organisationer inom det civila samhället fyller också ofta en viktig funktion som leverantörer av sociala tjänster till marginaliserade och utsatta grupper.
- Livsmedelsotrygghet är fortfarande ett problem i Etiopien och för att förbättra livsmedels-situationen betalar givarna årligen ut betydande belopp. Lärdomar och resultat inom SARDP kan och bör utnyttjas för att främja en förbättrad livsmedelsförsörjning i landet, vilket också omfattar åtgärder för jämställdhet och i synnerhet stärkandet av kvinnors ekonomiska egenmakt.
- Stödet till demokratiska institutioner bedöms fortsatt relevant, även om framstegen inte är uppenbara. Stärkandet av ett antal nyckelinstitutioners kapacitet att främja mänskliga rättigheter och god samhällsstyrning är en nödvändig, men inte tillräcklig, förutsättning för en demokratisk utveckling.
- Kanalisering av medel via decentraliserade strukturer (som t.ex. inom SARDP) har visat sig vara en framkomlig väg för att nå resultat, även i en politiskt känslig miljö som Etiopien.
- Ökade insatser bör genomföras för att förbättra jämställdheten mellan kvinnor och män och komma till rätta med kvinnors låga deltagande i avlönat arbete.

3.3 Bosnien-Hercegovina

Det svenska stödet till Bosnien-Hercegovina inleddes 1996 och var under den första tioårsperioden inriktat på humanitärt bistånd och återuppbyggnad efter kriget på Balkan. Samarbetsstrategin 2006-2010 signalerade en övergång till ett stöd för landets strävanden att närma sig EU. De första två åren av strategiperioden 2006-2007 skedde en utfasning av stödet till återuppbyggnad samtidigt som stödet ökade till två prioriterade samarbetsområden: att utveckla en fungerande och uthållig stat (god samhällsstyrning) samt ekonomisk utveckling.

Utvecklingen i landet under strategiperioden beskrivs vanligtvis i negativa termer. Samarbetsstrategin gjorde antaganden om en stabilare politisk utveckling där landets status som ett semi-protektorat under den internationella höge representanten skulle upphöra, så skedde dock inte. De politiska motsättningarna ökade och flera reformer blockerades, främst när det gällde uppbyggnaden av statsapparaten. Trots det låsta strukturella läget kunde reformer genomföras inom vissa centrala institutioner samt på den kommunala nivån. Försöken att närma sig kandidatstatus för medlemskap i EU har gått långsamt, även om Stabiliserings- och Associationsavtalet (SAA-avtalet) om samarbete mellan Bosnien-Hercegovina och EC skrevs under sommaren 2008 och viseringskravet för Schengen-länderna försvinner från och med 2011.

På det ekonomiska området var utvecklingen positiv i flera år med en tillväxt kring fem till sex procent fram till 2009 då effekterna av den ekonomiska krisen gav en negativ tillväxt på tre till fyra procent.

3.3.1 Utvecklingssamarbetets inriktning

Det övergripande målet för det svenska utvecklingssamarbetet med Bosnien-Hercegovina under perioden 2006-2010 har varit att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Sverige skulle stödja Bosniens utvecklingsplan som inriktas på EU-närmande och fattigdomsbekämpning. Strategin gav också möjlighet till fortsatt stöd till stärkande av det civila samhället samt till samfinansierade investeringar inom miljöområdet. Utvecklingssamarbetet inriktades på två samarbetsområden:

- Uppbyggnad av en uthållig stat
- Ekonomisk utveckling

I tabellen nedan redovisas utbetalt stöd till Bosnien-Hercegovina genom Sida under strategiperioden, inklusive utbetalningar från anslaget för enskilda organisationer och det humanitära anslaget. Under strategins första år fanns en tillgänglig budget på 250 miljoner kronor (exklusive anslaget för enskilda organisationer och det humanitära anslaget), men den sänktes successivt och för 2010 tilldelades Bosnien-Hercegovina 170 miljoner kronor, vilket förutsågs i strategin.

TABELL 3.3.1 Utvecklingssamarbetet med Bosnien-Hercegovina 2006-2010, fördelat på sektor

Tusen kronor

Sektor	2006	2007	2008	2009	2010	Totalt
Hälsa	2 945	4 813	2 798	2 613	0	13 169
Utbildning	2 353	4 766	9 735	8 887	2 329	28 070
Forskning	435	0	0	0	0	435
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	114 201	102 914	114 474	121 868	100 881	554 338
Konflikt, fred och säkerhet	6 186	2 645	8 590	14 499	1 957	33 876
Humanitärt bistånd	3 398	4 138	4 490	123	0	12 149
Hållbar samhällsbyggnad	118 583	70 469	9 621	8 886	35 955	243 514
Marknadsutveckling	3 568	7 452	10 199	44 844	36 684	102 747
Jord- och skogsbruk	24 259	36 615	16 846	33 530	930	112 179
Miljö	551	982	1 625	2 000	16 550	21 708
Övrigt	5 861	5 573	81	78	82	11 676
Totalt	282 342	240 366	178 459	237 328	195 368	1 133 863

Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem

Det första samarbetsområdet – att bygga en hållbar stat – svarar i tabellen ovan mot sektorn demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet samt sektorn konflikt, fred och säkerhet. Det är

det största samarbetsområdet under alla år (utom 2006) och har sammantaget fått cirka 52 procent av utbetalade medel.

Det andra samarbetsområdet – ekonomisk utveckling – utgörs av sektorn jord- och skogsbruk samt sektorn marknadsutveckling. Tillsammans utgör de cirka 19 procent av utbetalade medel. De första åren dominerade fortfarande lantbruksinriktade projekt inriktade på fattiga områden i landet med många återvändare. Successivt har nya projekt byggts upp med syfte att underlätta utvecklingen av små och medelstora företag.

Hållbar samhällsbyggnad är en betydande sektor i tabellen ovan med cirka 21 procent av de totala utbetalningarna. Den består av två komponenter. De första två åren fortsatte stödet till återuppbyggnad för flyktingar. Det var t.o.m. största sektorn år 2006, halverades år 2007 och upphörde i stort sett år 2008. Den andra komponenten är stöd till kommunal infrastruktur inom miljöområdet som för övrigt blivit ett eget samarbetsområde i den nya strategin 2011-2014. Den höga siffran för 2010 avser dels stöd till ett reningsverk i Mostar och dels ett projekt för hantering av fast avfall. Som framgår av tabellen har dessutom två procent gått till den statistiska sektorn ”miljö”.

Resterande sektorer i tabellen ovan uppgick till cirka sex procent under strategiperioden.

3.3.2 Resultat inom samarbetsområdet uppbyggnad av en uthållig stat

Målet för samarbetsområdet uppbyggnad av en uthållig stat är:

- *Det svenska stödet skall bidra till att bygga upp en uthållig bosnisk stat, på framförallt central och lokal nivå, som skall underlätta integrering i europeiska strukturer*

Som framgår ovan har detta samarbetsområde varit det största under strategiperioden med en andel på 52 procent av utbetalade medel. Fokus har legat på rättssektorn och på den kommunala nivån, vilket framgår av de tre största projekten som presenteras nedan. Stöd har också givits till förvaltningsreformer (Public Administration Reform) och till utveckling av statistik.

Statistikproduktionen har förbättrats men förvaltningsreformen är fortfarande i sin linda. Sverige har avsatt resurser i samarbetet med den Europeiska Kommissionen för att bistå förberedelsen av folkräkningen, den första sedan 1991. Även här halkar Bosnien-Hercegovina efter på grund av oenighet om utformningen och tolkningen av de politiska konsekvenserna av en folkräkning. Folkräkningen kommer sannolikt att skjutas upp till 2012. Stödet till det civila samhället ingår också i detta samarbetsområde och har i stor utsträckning genomförts genom regionala programavtal med fyra svenska ramorganisationer (Kvinna till kvinna, Civil Rights Defenders (tidigare Svenska Helsingforskommittén), Olof Palme centret och Forum Syd). De tre förstnämnda organisationerna utvärderades 2010. Utvärderarna bedömde verksamheten som relevant och kom till slutsatsen att stödet resulterat i förbättrad kapacitet hos det lokala civila samhället att verka för demokrati och skyddet av mänskliga rättigheter.

Stärkande av den lokala demokratin – GAP2 (Governance Accountability Project)

Projektets första fas startade redan 2004. Här redovisas den andra fasen, GAP2, med projektperioden 2007-2012, som finansieras av Sida, United States Agency for International Development (USAID) och Nederländerna. Syftet är att stärka den lokala demokratin i Bosnien-Hercegovina genom att på ett genomgripande och synbart sätt öka kommunernas möjligheter att tillhandahålla service till medborgarna samt att stödja ett fiskalt och politiskt ramverk som främjar ansvarsfull och demokratisk styrning.

Tabell 3.3.2 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
210 000	36 %	200704–201209	Sektorprogramstöd med poolfinansiering	Chemonics International

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.3.3 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Mer demokratiskt och effektivt lokalt självstyre i Bosnien-Hercegovina samt större möjligheter till ansvarsutkrävande.	1. Fria och rättvisa kommunala val genomfördes 2008 med ett ökat valdeltagande (55 %) vid jämförelse med 2004 års val i kommuner som erhållit stöd från GAP
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Förbättrade möjligheter för kommunerna att erbjuda service till sina invånare. 1.2 Förbättrat policy- och fiskalt ramverk som stödjer effektivt kommunalt självstyre.	1.1 Nivån på medborgarnas tillfredsställelse med den kommunala servicen har ökat med 15 procent i fas 1 kommuner och med 11 procent i fas 2 kommuner och 80 procent av kommuninvånarna säger sig generellt sätt vara nöjda med kommunen. 1.2 Kommunernas finansiella oberoende stärktes genom införandet av lagstiftning som reglerar tilldelning av en andel av statens momsintäkter. Dessutom infördes en utjämningspolitik, som syftar till att säkerställa att även fattiga kommuner ska ha tillräckliga medel för att erbjuda offentliga tjänster.
Prestationer	1.1.1 Förbättrad service till invånare i gamla och nya kommuner. 1.1.2 Förbättrad administration, budgetering och ekonomistyrning. 1.1.3 Kommunernas förmåga att förvalta investeringsprojekt utvecklade. 1.2.1 Kommunernas förmåga att gemensamt driva och kommunicera frågor har förbättrats. 1.2.2 Hantering av det kommunala systemet för elektronisk data är förbättrad. 1.2.3 Strategi för lokalt självstyre är implementerad.	1.1.1 72 kommunala service center etablerade samt 86 satellitcenter. 1.1.2 54 kommuner har förbättrat sin administration, budgetering och ekonomiska förvaltning. 1.1.3 58 kommuner har genomfört investeringsprojekt (tio mer än förväntat). 1.2.1 49 kommuner (av 72) är aktiva medlemmar i kommunförbunden. 1.2.2 Lagstiftning för elektronisk datahantering har tagits fram, men måste ännu antas. 1.2.3 Strategin för lokalt självstyre har inte implementerats.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha mycket tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.3.4 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mycket tillfredsställande	Mycket tillfredsställande

En utvärdering som gjordes under våren 2010 visade att GAP2 är ett framgångsrikt projekt som har genomförts enligt plan och på ett kostnadseffektivt sätt.

En slutsats var emellertid att bättre resultat skulle kunna uppnås om verksamheten breddades till fler områden inom det kommunala ansvarsområdet. Som en följd av utvärderingens slutsatser fick

projektledningen i uppdrag att justera arbetsplanen för att öka projektets genomslag. Projektet leds numera uteslutande av inhemsk personal. Måluppfyllelsen har under projekttiden i stort sett legat i linje med planeringen och medlen har använts i enlighet med budget.

Datoriserat ärendehanteringssystem för domstolarna i Bosnien-Hercegovina (Information and Communication Technology/Case Management System" ICT/CMS")

Syftet med projektet är att väsentligt öka effektiviteten och insynen i domstolar och åklagarmyndigheter i Bosnien-Hercegovina. Projektet har stötts av EU:s Instrument for Pre-Accession Assistance (IPA), Nederländerna, Norge och av Sida. Det specifika målet är att öka tillgängligheten till informations- och kommunikationsteknologi i domstolar och åklagarmyndigheter samt att förbättra kunskaperna hos domare, åklagare och stödpersonal att använda denna teknik.

Tabell 3.3.5 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
94 360	31 %	200112–201106	Sektorprogramstöd med poolfinansiering	High Judicial and Prosecutorial Council

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.3.6 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Att väsentligt öka effektiviteten och insynen i samtliga 66 domstolar och 17 åklagarmyndigheter i Bosnien-Hercegovina.	1. Projektet har på ett genomgripande sätt förändrat domstolarnas och åklagarmyndigheternas arbetssätt samt förenklat domstolarnas arbete och ökat insynen. Genom projektet har en modern informations- och kommunikationsinfrastruktur skapats, vilket är nödvändigt för reformer som syftar till att öka medborgarnas tillgång till de rättskipande systemen.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Effektivare arbetsprocesser. 1.2 Elektronisk dokumenthantering för ökad insyn. 1.3 Snabbare informationsutbyte mellan domstolar och åklagarmyndigheter. 1.4 Förbättrad tillgång på information till domare och åklagare.	1.1 Det nya ärendehanteringssystemet används i ständigt ökande utsträckning av domare, åklagare, administratörer och allmänheten. 1.2 Den som anmäler ett fall till en domstol får omedelbart en skriftlig bekräftelse med praktisk information avseende fallets handläggning. 1.3 Alla domstolar och åklagarmyndigheter är anslutna till ett nätverk för informationsutbyte. 1.4 <i>Judicial Documentation Centre</i> har etablerats och används i allt större utsträckning.
Prestationer	1.1.1 Ett automatiserat transparent ärendehanteringssystem. 1.2.1 Elektronisk åtkomst av rättsfall för berörd personal. 1.3.1 En juridisk webbportal för Bosnien-Hercegovina. 1.4.1 En fungerande, permanent och hållbar Avdelning för Informations- och Kommunikationsteknologi (IKT) vid High Judicial and Prosecutorial Council, med minst 70 IKT-handläggare vid domstolar och åklagarmyndigheter.	1.1.1 Domare får ärenden tilldelade sig automatiskt via ett transparent ärendehanteringssystem. 1.2.1 Berörda parter har tillgång till alla rättsfall på Internet. 1.3.1 Webbportalen www.pravosudje.ba omfattar 60 domstolar och 12 åklagarmyndigheter. 1.4.1 Avdelningen för Informations- och Kommunikationsteknologi (IKT) har 12 anställda. Det finns 97 IKT-handläggare vid domstolar och åklagarmyndigheter.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha mycket tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.3.7 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mycket tillfredsställande	Mycket tillfredsställande

Projektet har bidragit till sektormålen och uppfyllande av det europeiska partnerskapet genom att ha introducerat ett nationellt system som möjliggör transparens och förbättrade förutsättningar för effektivitet och enhetlighet inom rättsadministrationen. Projektet avslutas under första hälften av 2011. Det har genomförts av bosnisk personal till låg kostnad. Riskerna för dess genomförande har varit små. Projektet har haft väl etablerade procedurer för budgetering och revision.

Statsdomstolens och Statsåklagarämbetets Registratur för Krigsbrott och Organiserad brottslighet

Syftet med stödet till Statsdomstolen och Statsåklagarämbetet är att förse rättssektorn med professionell och hållbar kapacitet att utreda och åtala personer för brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och folkmord, liksom organiserad brottslighet, ekonomisk brottslighet och korruption. Rättskipningen i Bosnien-Hercegovina ska också uppfylla nationella och internationella krav avseende rättvisa processer och skydd av mänskliga fri- och rättigheter.

Tabell 3.3.8 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
346 000	8 %	200612–201006	Sektorprogramstöd med poolfinansiering	Statsdomstolen och Statsåklagarämbetet

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.3.9 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Den bosniska allmänheten samt nationella och internationella observatörer ska få ökat förtroende för statens förmåga att hantera krigsförbrytelser och organiserad brottslighet i enlighet med högsta möjliga juridiska standard.	1. Den bosniska allmänhetens uppfattning om Statsdomstolen är att dess domare är mer opartiska än domare i andra domstolar, men förtroendet är lägre för domstolens nationella domare. I Republika Srpska hyser allmänheten ett lägre förtroende för statsdomstolen än i landet i övrigt.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Hållbar professionell juridisk kapacitet inom områden som krigsförbrytelser, ekonomisk brottslighet och korruption.	1.1 Enligt en oberoende utvärdering har Statsdomstolen och Statsåklagarämbetet utvecklats snabbt och uppnått påtaglig kapacitet på kort tid. Den del av Statsdomstolen som handlägger krigsförbrytelser bedöms som professionell, oberoende och disciplinerad.

Prestationer	<p>1.1.1 Institutionernas budgetar ska möjliggöra att de växer och att antalet ärenden ökar.</p> <p>1.1.2 Institutionerna ska tillämpa högsta möjliga nationella och internationella standard.</p> <p>1.1.3 Institutionerna ska styras av nationell personal.</p>	<p>1.1.1 Den totala budgeten för institutionerna har ökat från 55,8 miljoner kronor år 2007 till 93,9 miljoner kronor år 2010. Antalet ärenden ökar trendmässigt med sju procent per år.</p> <p>1.1.2 Hög internationell standard tillämpas på relevanta områden. En utvärdering visar att Statsdomstolen är den enda institutionen som tillhandahåller adekvat vittnesskydd.</p> <p>1.1.3 Utbildad nationell personal har tagit över efter internationell personal på samtliga chefspositioner.</p>
--------------	--	---

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.3.10 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Statsdomstolen och statsåklagarmyndigheten är unga institutioner som lagfört grova förbrytelser, bland annat folkmord och ekonomisk brottslighet, med en hög rättslig standard. Idag avtjänar 41 personer straff för organiserad brottslighet och 55 personer för krigsförbrytelser dömda av domstolen. Övergången från en domstol dominerad av internationell juridisk personal till självständiga nationella institutioner har skett i stort sett i enlighet med plan. Kostnader från den statliga budgeten har gradvis ersatt internationell finansiering. Revisioner visar att procedurer för intern kontroll är väl utvecklade och adekvata.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för området uppbyggnad av en uthållig stat

Det svenska stödet ska bidra till att bygga upp en uthållig bosnisk stat, på framförallt central och lokal nivå, som ska underlätta integrering i europeiska strukturer. Strategin saknar resultatmatris, men det finns ett antal delmål inom denna sektor som kan sammanfattas på följande sätt:

- Förbättrad offentlig förvaltning på central och lokal nivå.
- Stöd till rättsväsendet och rättsstatens principer.
- Skyddande av mänskliga rättigheter och utveckling av civila samhället.

Framsteg mot sektormålet

i) Efter flera år av besvärliga förberedelser är *Public Administration Reform Coordinator's Office (PARCO)*, enligt Sidas bedömning, på väg att bli en relativt väl fungerande institution med kompetent ledarskap, även om reformen i sig fortfarande har långt kvar till verkliga framsteg och allmänhetens förtroende för statens institutioner fortfarande är lågt. Projekten på kommunal nivå (se avsnitt om GAP ovan) har förbättrat förvaltningen och förbättrat medborgarnas förtroende för kommunerna.

ii) ICT/CMS projektet har bidragit till sektormålet och uppfyllande av det europeiska partnerskapet genom att ha introducerat ett system som möjliggör transparens och förbättrade förutsättningar för effektivitet inom rättsadministrationen.

iii) Det civila samhället är fortsatt uppdelat i två sfärer som agerar utifrån skilda värdegrunder. Den ena sfären är den etno-nationalistiska och består bland annat av dominerande partinära medier, veteranförbund och religiösa samfund. Denna del av civilsamhället är fortsatt dominerande i det politiska landskapet. På andra sidan finner vi den rörelse av internationellt finansierade enskilda

organisationer som driver förändringsarbete och stöd till utsatta grupper utifrån ett universellt rättighets- och demokratiperspektiv. Det svenska stödet till denna rörelse har varit omfattande och delvis framgångsrikt i ansvarsutkrävande och i påverkan för att stärka skyddet för mänskliga rättigheter. Strukturellt är däremot denna rörelse fortsatt relativt svag i sin förankring i samhället. Detta är ett faktum över vilken Sida har begränsat inflytande. Strategin är att fortsatt stärka förutsättningar för ägarskap, samarbete och nätverk kring centrala reformprocesser. Resultaten på övergripande nivå kan snarare beskrivas som att mildra konsekvenserna av de rådande politiska strukturerna.

Lärdomar och utmaningar

Den etno-nationalistiska dominansen i den politiska sfären är ett betydande hinder för att utveckla en hållbar stat med en effektiv och öppen offentlig förvaltning. Avsaknaden av politisk konsensus och engagemang för reformering av statsförvaltningen minskar effekten av olika insatser och försvårar EU-integrationsprocessen. En viktig lärdom från såväl GAP som ICT/CMS är att introduktion av IT-baserade system kan skapa en dynamik och ge effekter på arbetssätt och rutiner som kan generera kraft att åstadkomma en mer omfattande institutionell förändring. I svåra politiska miljöer kan det vara ett alternativt angreppssätt för att närma sig en policyreform. Här har även funnits utrymme för synergier. Ett sådant exempel är stödet till utfärdande och produktion av biometriska pass, vilket var ett krav för viseringsfrihet till Schengenområdet. Detta byggde på erfarenheter och kontakter etablerade genom stödet till GAP.

Landet har fallit på *Transparency Internationals (TI)* korruptionsperceptionsindex, till plats 99 av 179 länder. Korruption är förvisso ett allvarligt problem, men den allmänna uppfattningen om graden av korruption i samhället speglar också i stor utsträckning folkets frustration avseende det politiska klimatet. Svenska samarbetspartners, t.ex. TI och *Centre for Investigative Reporting*, är även fortsättningsvis viktiga för att förse allmänheten med information om korruption och organiserad brottslighet. De utgör en motkraft till de dominerande politiska medierna, som fortsatt betraktar alla frågor ur ett etniskt perspektiv.

3.3.3 Resultat inom samarbetsområdet ekonomisk utveckling

Målet för samarbetsområdet ekonomisk utveckling är:

- *Det svenska stödet ska bidra till att Bosnien och Hercegovina genom ekonomisk utveckling övergår till marknadsekonomi samt närmar sig EU*

Det andra samarbetsområdet – ekonomisk utveckling – utgörs av sektorn jord- och skogsbruk samt sektorn marknadsutveckling. Tillsammans utgör de 20 procent av utbetalade medel under strategiperioden. De första åren dominerade fortfarande lantbruksinriktade projekt inriktade på fattiga områden i landet med många återvändare. Successivt har nya projekt byggts upp med inriktning på små och medelstora företag.

Projekt för utveckling av lantbruk och landsbygd – samarbete med Världsbanken

Syftet med insatsen är att öka sysselsättningen och omsättningen inom jordbrukssektorn i Bosnien-Hercegovina samt att hjälpa landet att uppnå EU-standards inom livsmedelssäkerhet, veterinär- och växtsektorn.

Tabell 3.3.11 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
138 600	30 %	200710–201012	Stöd till specifikt program genom en organisation	Världsbanken

Projektets mål och uppnådda resultat

Projektet är försenat, endast en liten del av projektmedlen har använts och få av målen har uppnåtts. Det är därför inte möjligt att redovisa några resultat kopplat till det långsiktiga effektmålet.

Tabell 3.3.12 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Bättre konkurrenskraft och högre produktivitet hos lantbrukare och producenter inom denna sektor.	1. Sektorn har förbättrats något, men detta kan inte kopplas till projektet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ökad kapacitet på stats- och entitetsnivåns institutioner så att de effektivare kan leverera tjänster för jordbruket och stödja utvecklingsprogram, samt märkbart öka Bosnien-Hercegovina möjligheter att få tillgång till EU:s stödprogram IPARD (<i>Instrument for Pre-Accession for Rural Developments</i>).	1.1 På statsnivå och på Federationen finns inga system på plats. Republika Srpska har utvecklat institutioner och system, men det är inte nödvändigtvis så att de passar för IPARD.
Prestationer	<p>1.1.1 Informationssystem för jordbrukets planering och uppföljning.</p> <p>1.1.2 Lagar om livsmedelssäkerhet, regler och inspektionssystem nära EU:s normer.</p> <p>1.1.3 Kunskap och teknologi hos producenterna som gör att strukturstödet från Jordbruksministerierna kan utnyttjas.</p> <p>1.1.4 Koordineringsenhet för landsbygdsutveckling på ministerienivå inrättad och aktiv i relation till EU.</p> <p>1.1.5 Utbetalningssystem för jordbruksstöd etablerat i enlighet med EU:s program IPARD (<i>Instrument for Pre-Accession for Rural Developments</i>).</p> <p>1.1.6 Ökad forskning om jordbruksteknik och landanvändning.</p>	<p>1.1.1 Det finns stöd för planering i Republika Srpska, men inte för uppföljning. På statsnivå och i federationen finns ingenting.</p> <p>1.1.2 Myndigheten för Livsmedelssäkerhet har förberett flera lagar, men de har ännu inte antagits.</p> <p>1.1.3 Inga resultat har redovisats avseende prestationsmål 1.1.3.</p> <p>1.1.4 En enhet för landsbygdsutveckling (SAFFARD) har etablerats på statsnivå.</p> <p>1.1.5 Inga resultat har redovisats avseende prestationsmål 1.1.5.</p> <p>1.1.6 Inga resultat har redovisats avseende prestationsmål 1.1.6.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att både insatsens måluppfyllelse och kostnadseffektivitet har bedömts vara otillfredsställande.

Tabell 3.3.13 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Otillfredsställande	Otillfredsställande

Projektet har drabbats av allvarliga förseningar, främst beroende på politiska blockeringar och bosnisk byråkrati. Av de svenska medlen på 42 miljoner kronor betalades 15 miljoner kronor ut i slutet av 2007 till Världsbanken, men enbart 10 miljoner kronor har använts. Det svenska bidraget

skulle i huvudsak gå till aktiviteter som svarar mot prestationsmål 1.1.5 ovan (Utbetalningssystem för jordbruksstöd etablerat i enlighet med EU:s program IPARD). I oktober 2010 meddelade EU att EU-anpassningen inom denna sektor går så långsamt att det inte är meningsfullt att nu förbereda lantbrukarna för IPARD-stöd. Därmed upphör motiven för Sidas medverkan i projektet. Sida har meddelat Världsbanken att Sida önskar avsluta sin medverkan. Det positiva i sammanhanget är att Sidas medel i huvudsak finns kvar och kan användas för andra ändamål.

Jordbruksstöd genom Bosper

Bosper är en lokal bosnisk enskild organisation som stödjer jordbruksutveckling i nordöstra Bosnien. Sida samarbetade med Bosper under åren 2005-2008 med syfte att öka sysselsättningen genom att skapa hållbara jordbruk som skulle kunna erbjuda arbetstillfällen på kommersiella grunder och oberoende av statliga subventioner.

Tabell 3.3.14 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
27 010	100 %	200601–201112	Projektstöd	BOSPER

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat. Det är dock för tidigt att redovisa några resultat i relation till det långsiktiga effektmålet.

Tabell 3.3.15 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Förbättrad ekonomisk utveckling och minskad fattigdom på regional och lokal nivå genom skapandet av hållbara förutsättningar för lantbrukare i nordöstra Bosnien-Hercegovina.	1. Projektet har utvecklats över en period på 13 år och engagerat runt 24 000 lantbrukare. De långsiktiga effekterna har inte utvärderats men effektnät på lägre nivå samt anekdotisk information pekar mot bidrag till vidare effekt.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ökade inkomster och arbetstillfällen för deltagande lantbrukare.	1.1 Inkomst och jobb har skapats för 1 600 lantbrukare. 2 400 lantbrukare har förbättrat sin inkomst.
Prestationer	1.1.1 Förbättrad åtkomst till marknader genom bl.a. marknadsinformationssystem. 1.1.2 Förbättrad åtkomst till finansiella resurser för lantbrukare. 1.1.3 Rådgivningsverksamhet till lantbrukare etablerad. 1.1.4 Lantbrukarföreningar skapade och stödjer i sin tur lantbrukare.	1.1.1 Informationssystemet är delvis etablerat. 1.1.2 1 600 lantbrukare har fått tillgång till 1 miljon euro i förmånliga krediter. 1.1.3 1 600 lantbrukare har ökat produktion och erhållit intäkter motsvarande 3 miljoner euro. 1.1.4 Åtta nya lantbrukarföreningar har skapats.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och mycket tillfredställande kostnadseffektivitet.

Tabell 3.3.16 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Mycket tillfredsställande

Alla förväntade resultat har uppnåtts med undantag för marknadsinformationssystemet som enbart delvis har etablerats. Det visade sig svårt att etablera marknadsinformationssystemet eftersom sådana system måste involvera myndigheter, men Bosper har fortsatt att arbeta med detta genom kontakter med den kantonala regeringen. Bosper har använt medlen väl och i enlighet med den planerade budgeten.

Utveckling av små och medelstora företag i nordöstra Bosnien: Competitive Regional Economic Development (CREDO)

Syftet med CREDO är att skapa och/eller upprätthålla arbetstillfällen, minska fattigdom och höja den ekonomiska statusen i nordöstra Bosnien-Hercegovina genom att stödja små och medelstora företag.

Tabell 3.3.17 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
24 081	100 %	200812–201106	Projektstöd	North East Regional Economic Development Association (NERDA)

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat. Resultatramverket för CREDO är inte uppdaterat för fas 2. Redovisningen nedan byggs på projektförslagen.

Tabell 3.3.18 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Arbetstillfällen skapade och fattigdom minskad genom förbättring av den lokala ekonomin i nordöstra Bosnien-Hercegovina.	1. Projektet har inte pågått tillräckligt länge för att det ska vara möjligt att redovisa några resultat i relation till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Förstärkt konkurrenskraft och tillväxt hos små och medelstora företag i utvalda sektorer.	1.1 Projektet har skapat 500 nya arbetstillfällen, upprätthållit 2 300 och bidragit till investeringar i företag på 26 miljoner kronor.
Prestationer	1.1.1 Rådgivande grupper med företagare från olika sektorer som stödjer små och medelstora företag etablerade. 1.1.2 Det lokala affärsklimatet har förbättrats genom stöd till lokala myndigheter. 1.1.3 Bättre kapacitet hos lokala företag som stödjer affärsutveckling. 1.1.4 NERDA:s kapacitet stärkt.	1.1.1 Fyra sektorgrupper har etablerats med deltagande från 50 företagsledare. 30 entreprenörer har utbildats i kursen "Improve Your Business". 1.1.2 En socioekonomisk databas har skapats på kommunal nivå, vilket har möjliggjort förbättrad kommunal planering och stärkt förmågan att attrahera utländska direktinvesteringar. 1.1.3 Ett privat företag genomför "Improve Your Business" kursen på affärsmässiga grunder. 1.1.4 NERDA:s kapacitet har stärkts och kopplingar till forskning och näringsliv har utvecklats.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha mycket tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet. En utvärdering har visat att resurserna har använts på ett effektivt sätt.

Tabell 3.3.19 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mycket tillfredsställande	Mycket tillfredsställande

CREDO-projektet har levererat enligt projektets planer och avtal. En viktig orsak till detta har varit en tydlig strategi och stark arbetsmoral bland de ansvariga. Totalt sett har CREDO använt finansieringen väl och med gott resultat.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Det svenska stödet ska bidra till att Bosnien-Hercegovina genom ekonomisk utveckling övergår till marknadsekonomi samt närmar sig EU. Strategin saknar resultatmatris, men ett antal delmål anges:

- Skapa arbetstillfällen.
- Utveckla den privata sektorn.
- Genomföra åtgärder som syftar till att utveckla den finansiella sektorn.
- Stödja institutionella ramverk för regional och lokal ekonomisk utveckling.
- Integrera den informella ekonomin in i den bosniska ekonomin.
- Eventuellt möjliggöra samfinansierade investeringar inom miljöområdet.

Framsteg mot sektormålet

Den ekonomiska utvecklingen i Bosnien-Hercegovina var relativt positivt med en tillväxt på sex procent fram till den globala ekonomiska krisen. Två av de insatser som presenteras ovan har haft lokal betydelse för sysselsättningen, men knappast på makronivå.

Sverige har stöttat den ekonomiska utvecklingen på flera sätt, vilket haft effekt på de fem första delmålen ovan. Förutom CREDO som redovisas ovan finns två andra projekt av samma typ (ett i Zenica-området och ett nystartat i Hercegovina) som alla har skapat arbetstillfällen inom ramen för lokal/regional utveckling. Stöd har gått till ett flertal mikrokreditorganisationer som växt och blivit en viktig del av den finansiella sektorn. Utveckling av den privata sektorn står i fokus för Sidas samarbete med USAID kring två stora projekt FIRMA och FARMA med budgetar på 120 respektive 80 miljoner kronor (varav hälften finansieras av Sida).

Två projekt av institutionell karaktär förtjänar också att nämnas: Sedan början av 2009 pågår ett projekt om *livsmedelssäkerhet*, inriktat på att minska handelshinder genom att stärka Bosnien-Hercegovinas system för godkännande och certifiering av potentiella exportprodukter, samt ett nytt projekt med fokus på att *effektivisera företagsrelaterad lagstiftning* i syfte att förbättra villkoren för små och medelstora företag.

Lärdomar och utmaningar

Stora problem kvarstår på den institutionella sidan, främst på grund av försenade reformer. I EU:s uppföljningsrapport från 2009 konstateras att Bosnien-Hercegovina gjort föga framsteg i att skapa en fungerande marknadsekonomi. Effekterna av den ekonomiska krisen är betydande. Efter många års tillväxt på 5-6 procent upplevde landet en minskning på 3-4 procent under 2009. Nedgången var ännu större inom export och remitteringar. De första tecknen på en ekonomisk uppgång kunde dock skönjas sommaren 2010, främst i form av ökad efterfrågan och en större valutareserv.

3.3.4 Sammanfattande bedömning

Förutsättningarna för att uppnå strategimålen har inte varit de bästa, men trots lågkonjunktur och politiskt dödläge har i stort sett samtliga insatser fortsatt enligt plan. De viktigaste åtgärderna för att upprätthålla goda resultat i Bosnien och Hercegovina, där de statliga strukturerna är svaga, är samarbetet med EU och andra givare samt rätt val av partners. Den kommunala nivån är mindre komplex och lättare att arbeta med, men det finns även några statliga institutioner som är fokuserade och effektiva. Nedan anges lärdomar från föregående strategiperiod och utmaningar inför den nya:

- Under 2009-2010 genomförde de Bosniska myndigheterna framgångsrikt ett antal reformer för att uppfylla villkoren för viseringsfrihet till Schengenområdet, inklusive vissa reformer på statlig nivå som tidigare blockerats av Republika Srpska. Detta är en indikation på vad som skulle kunna göras också på andra områden om det fanns en starkare reformvilja och politiskt samförstånd.
- Insatser på lokal nivå tenderar att ge bättre och mer uthålliga resultat än de på nationell nivå, eftersom de senare är mer utsatta för politisk påverkan och p.g.a. de strukturella svagheter som återfinns på statlig nivå i Bosnien-Hercegovina. Sverige har här utvecklat omfattande kontakter och kunskap vilket är viktigt att underhålla och vidareutveckla. Detta sker bland annat genom stödet till kommunal miljöinfrastruktur och samarbetet med kommunförbunden för att lyfta gemensamma policyfrågor. Det är emellertid både nödvändigt och möjligt att stödja viktiga reformprocesser på statlig nivå – under förutsättning att fungerade ansatser och samarbetsparter kan identifieras. I samtliga fall är det viktigt att göra en noggrann intressentanalys och att bedöma genomförandekapaciteten hos potentiella samarbetspartners.
- Det är viktigt att kunna dra sig ur när ett projekt inte kommer igång eller om det stannar upp och inte ger resultat. Det har skett vid några tillfällen under strategiperioden och kommer nu att ske i fallet med stödet genom Världsbanken för utveckling av landsbygden och lantbruket.
- Sidas främsta prioritet bör även fortsättningsvis vara att ge stöd genom stora och långsiktiga program, men detta bör kombineras med möjligheten att göra undantag, och stödja mindre men strategiska insatser. Det är viktigt att kunna agera snabbt när det uppstår möjligheter att stödja processer som kan medverka till att bryta politiska blockeringar.

3.4 Moldavien

Samarbetet med Moldavien började under 1996 och var då främst inriktat på demokratistöd och social sektor, ekonomiska reformer och utveckling av privat sektor. Under strategiperioden 2007–2010 har en omställning skett från ett fattigdomsinriktat bistånd till ett program som tydligt sätter fokus på att stödja Moldaviens EU-närmande och reformagenda. Sidas omfattande stöd till den sociala sektorn har fasats ut och mer resurser har lagts på centrala reformprocesser. Sida har aktivt drivit EU-agendan inom ramen för de samarbeten som implementerats av FN och Världsbanken och Sverige är genom sin tydliga profil en uppskattad givare och dialogpart.

Landet har genomgått tre parlamentsval och en folkomröstning på mindre än två år. Den politiska turbulensen under andra halvan av strategiperioden har påverkat beslutsförheten och mottagningskapaciteten, vilket påverkat reformernas genomförandetakt. En kraftig torka under 2007 hade en stor påverkan på den inhemska livsmedelsproduktionen och exporten, men landet såg en återhämtning under andra halvan av 2008, vilken dock mattades av den globala ekonomiska krisen. Remitteringarna från utlandet minskade kraftigt under 2009, vilket i sin tur påverkat investeringsviljan och skatteintäkterna. Arbetslösheten är fortsatt hög. Fattigdomen minskade fram till 2009, då den ökade något igen, men en återhämtning förväntas från och med 2010–2011.

Andelen stöd som kanaliseras via civila samhället har ökat under strategiperioden, delvis på grund av det osäkra politiska läget men också i syfte att stimulera aktivt deltagande i samhällsdebatten samt ökad transparens och ansvarsutkrävande.

3.4.1 Utvecklingssamarbetets inriktning

Det övergripande målet för det svenska utvecklingssamarbetet med Moldavien under perioden 2007–2010 har varit att stödja landets närmande till EU och genomförande av handlingsplanen under den europeiska grannskapspolitiken, som ett sätt att främja ekonomisk utveckling och

fattigdomsbekämpning. Det övergripande målet skulle uppnås genom stöd till tre samarbetsområden:

- God och demokratisk samhällsstyrning
- Stärkt konkurrenskraft på landsbygden
- Minskad sårbarhet på energiområdet

I tabellen nedan redovisas utbetalt stöd till Moldavien genom Sida under strategiperioden, inklusive utbetalningar från anslaget för enskilda organisationer och det humanitära anslaget. Stödet under perioden har varierat mellan cirka 80 till 150 miljoner kronor årligen och totalt under perioden 2007–2010 uppgått till cirka 430 miljoner kronor. Antalet insatser har minskat, och den genomsnittliga avtalsvolymen har generellt sett ökat. Huvuddelen av stödet har varit i form av kapacitetsutveckling, med några inslag av investeringar.

TABELL 3.4.1 Utvecklingssamarbetet med Moldavien 2007–2010, fördelat på sektor

Tusen kronor

Sektor	2007	2008	2009	2010	Totalt
Hälsa	12 325	17 223	58	427	30 033
Utbildning	3 762	3 308	5 399	683	13 152
Forskning	1 141	1 900	191	740	3 972
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	45 487	33 141	102 067	41 807	222 502
Konflikt, fred och säkerhet	194	-9	1 276	1 550	3 011
Humanitärt bistånd	0	0	280	300	580
Hållbar samhällsbyggnad	16 568	12 116	13 988	35 979	78 651
Marknadsutveckling	36	33	691	291	1 050
Jord- och skogsbruk	27 112	13 814	28 945	4 282	74 152
Övrigt	2 473	0	371	82	2 926
Totalt	109 097	81 527	153 265	86 140	430 029

Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem

Utbetalningarna har varierat kraftigt under åren. Antalet större program har ökat, vilket innebär en ökad risk att insatser blir försenade och också större variationer i utbetalade volymer. Moldavien drabbades hårt av den finansiella krisen under 2009 och Sida och UD beslutade därför att göra en extra satsning dels på att stödja en ekonomisk återhämtning, dels på att understödja reformagendan ytterligare i samband med att en ny reforminriktad regering tillträdde. Tabellen ovan baserar sig på Sidas sektorklassificering av insatser, vilka inte överensstämmer med samarbetssektorerna i strategin. Under sektorn jord- och skogsbruk redovisas exempelvis den stora insatsen för landsbygdsutveckling. Energiinsatser återfinns under sektorn hållbar samhällsbyggnad.

3.4.2 Resultat inom samarbetsområdet god demokratisk samhällsstyrning

Målet för samarbetsområdet god demokratisk samhällsstyrning är:

- *Ett demokratiskt samhällsklimat som upprätthålls av effektivare offentliga institutioner och ett mer dynamiskt civilt samhälle som fostrar pluralism och en demokratisk politisk kultur.*

Detta ska uppnås genom att:

- Stärka kapaciteten hos offentliga institutioner för demokratisk och effektiv samhällsstyrning.
- Öka möjligheten till medborgerligt ansvarsutkrävande.
- Stärka det civila samhället.
- Stärka kvinnors deltagande i den samhälleliga beslutsprocessen.

Detta samarbete har motsvarat cirka 50 procent av portföljen och har bestått av stöd till centrala reformprogram såsom förvaltningsreform, reformering av systemet för offentlig finansiell styrning, decentralisering av beslutsfattande och förvaltning samt stöd till Moldaviens EU-närmande genom riktat stöd till utrikesministeriet. Detta stöd har kompletterats med ett omfattande stöd via det civila samhället samt stöd för att stärka de nationella strukturerna på jämställdhetsområdet.

Projektet för Offentlig Finansiell Styrning (Public Financial Management Project)

För att förbättra Moldaviens förvaltning och öka transparens och ansvarsutkrävande är det nödvändigt att reformera den offentliga finansiella styrningen. Reformen görs i tandem med en omfattande reform av den offentliga förvaltningen och syftar till att hjälpa Moldavien att närma sig europeisk standard. Projektet samfinansieras av Nederländerna och Världsbanken ger ett lån. Det moldaviska finansministeriet är Världsbankens avtalspart.

Tabell 3.4.2 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
122 413	27 %	200512–201209	Projektstöd	Världsbanken

Projektets mål och uppnådda resultat

Mål- och resultatramverket för projektet är mycket detaljerat och det finns en viss sammanblandning mellan de olika mål- och resultatnivåerna. Nedanstående matris är därför något förenklad, men ger en rättvisande bild av projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.4.3 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Att uppnå en effektiv och transparent förvaltning av de offentliga finanserna.	1. Moldavien har fått förbättrad rating i en bedömning av offentliga utgifter och finansiellt ansvar ¹⁴ avseende planering, genomförande och uppföljning.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Metoder för planering, genomförande och uppföljning av den nationella budgeten är framtagna och följer internationella standarder.</p> <p>1.2 Ett system för internrevision på plats på alla linjeministerier och underlydande myndigheter.</p> <p>1.3 Avdelningen för kompetensutveckling inom Akademien för offentlig förvaltning levererar kvalitetssäkrade utbildningar enligt behov.</p>	<p>1.1 Nya metoder för planering, genomförande och uppföljning av budgeten används, men följer ännu inte fullt ut internationella standarder. Införande av ett datoriserat informationssystem (FMIS) är fördröjt.</p> <p>1.2 Under 2010 har 13 nya internrevisionsenheter etablerats (total 41 under projektets livstid) inom den centrala förvaltningen och antalet enheter som lämnar rapportering i enlighet med accepterade revisionsstandarder har ökat.</p> <p>1.3 Totalt 18 planerade kursmoduler för offentlig finansiell styrning är idag klara och utbildare som kan utbilda tjänstemän finns på plats.</p>
Prestationer (urval)	<p>1.1.1 En ny kontoplan och ett nytt budgetklassificeringssystem framtagna och riktlinjer för budgetplanering och budgetgenomförande framtagna.</p> <p>1.1.2 FMIS operativt 2009 och ger förbättrad</p>	1.1.1 Ny kontoplan och nytt budgetklassificeringssystem har tagits fram och personal har utbildats. Riktlinjer för budgetplanering framtagna. Utkast till handbok för budgetgenomförande och affärsprocesser klara.

¹⁴ En bedömning av offentliga utgifter och finansiellt ansvar är en s.k. PEFA-bedömning, som står för public expenditure and financial accountability assessment.

information om de offentliga utgifterna. 1.1.3 Finansiell rapportering följer Government Financial Statistics 2001. ¹⁵ 1.2.1 Nödvändiga normativa och legala ramverk antagna och den finansiella kontrollfunktionen på linjeministerierna omorganiserad till internrevision. 1.2.2 Internrevision etablerad på alla linjeministerier samt underlydande myndigheter. 1.3.1 18 kursmoduler för undervisning inom offentlig finansiell styrning har tagits fram och minst 360 tjänstemän har utbildats av minst 90 utbildare med adekvat utbildning.	1.1.2 Upphandling och installation av FMIS har genomförts, systemet beräknas operativt 2011. 1.1.3 Resultat har ännu inte redovisats i relation till detta prestationsmål. 1.2.1 Lagen om internrevision inom offentlig förvaltning är ännu inte antagen, men i övrigt är det legala ramverket på plats. 1.2.2 Alla linjeministerier har nu en internrevision, liksom flera myndigheter. 1.3.1 18 kursmoduler inom offentlig finansiell styrning har tagits fram och 134 utbildare har kompetensutvecklat 1 440 tjänstemän inom 17 av 18 planerade moduler.
--	--

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Som framgår av tabellen nedan har insatsen bedömts som tillfredsställande avseende både måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.4.4 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Moldaviens kapacitet att trovärdigt planera, verkställa och följa upp statsbudgeten har avsevärt förbättrats. År 2008 gjordes den senaste bedömningen av offentliga utgifter och finansiellt ansvar som visar att förbättringar gjorts inom flera områden jämfört med 2006. Statsbudgeten bedöms i huvudsak vara trovärdig och förutsägbar. Moldavien har dock haft vissa svårigheter att göra korrekta intäktsprognoser, vilket beror på svårkalkylerade transfereringar från utlandet och deras effekter på import och investeringar samt skatteintäkterna från dessa. Införandet av ett finansiellt informationshanteringssystem har fördröjts kraftigt, då utformningen av upphandlingsunderlaget tog längre tid än väntat. Utbildningskomponenten har genomförts enligt plan. Idag saknas bara utbildare för den sista av de 18 modulerna. Sida bedömer dock att det inom denna komponent saknas ett tydligt ägarskap för att fortsätta som planerat, då ministeriet vill ta över vissa delar av utbildningen.

Reformen har tagit längre tid än förväntat, men framsteg görs och projektet kan förväntas uppnå målen, om än kraftigt försenat. Förseningen i projektgenomförandet bedöms ha påverkat kostnadseffektiviteten negativt, men den bedöms ändå som tillfredsställande. Fördröjningen av införandet av det finansiella informationshanteringssystemet har samtidigt haft positiva effekter på måluppfyllelsen, då detta möjliggjort en mer noggrann behovsanalys. Måluppfyllelsen bedöms hittills vara tillfredsställande och kan eventuellt komma att bedömas som mycket tillfredsställande när insatsen slutredovisas.

Ett Stärkt Civilt Samhälle (Strengthening Civil Society)

Projektet tog avstamp i tre grundläggande problem: Icke-statliga organisationer saknar förmåga att systematiskt bedriva lobbyarbete, är i hög utsträckning givarstyrda och saknar ofta en tydlig strategi. Ansvarskrävande och styrningsfrågor internt i civilsamhällesorganisationer håller inte tillräckligt hög nivå för att attrahera bidrag; Moldavien saknar hållbara alternativ till statliga medier; marginaliserade grupper hamnar utanför samhällets skyddsnät. Dessa tre problemidentifieringar

¹⁵ Government Financial Statistics är Internationella Valutafondens standard för offentlig finansiell statistik.

ledde fram till ett projekt med tre komponenter, som genomförs och samfinansieras av Soros Foundation Moldova.

Tabell 3.4.5 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
15 762	92 %	200605–201001	Projektstöd	Soros Foundation Moldova

Projektets mål och uppnådda resultat

Projektet har avslutats under strategiperioden. För det övergripande syftet går det inte att härleda hur projektet bidragit till måloppfyllelsen, men inom de tre komponenterna finns oberoende utvärderingar att tillgå, varför det ändå går att identifiera en stor mängd kvantitativa och kvalitativa resultat. Därför har det varit nödvändigt att förenkla sammanställningen nedan.

Tabell 3.4.6 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Att främja ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle i Moldavien.	1. Det går ännu inte att mäta om det civila samhället är mer livskraftigt eller mer demokratiskt, men insatsen har främjat en utveckling i den riktningen.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Aktörerna inom det moldaviska civila samhället har ökat sitt inflytande och sin påverkan på den demokratiska utvecklingen på institutionella, sociala och politiska nivåer.</p> <p>1.2 Social återanpassning av f.d. fångar som en marginaliserad grupp av befolkningen har ökat genom att en modell för samverkan mellan kriminalvården på central och lokal nivå och enskilda organisationer har skapats.</p> <p>1.3 Professionaliteten hos moldaviska medier i att tillhandahålla opartisk information, främja en social dialog och ett aktivt medborgardeltagande i beslut som påverkar kvaliteten på människors liv har ökat.</p>	<p>1.1 Enskilda organisationer fortsätter att samverka för att driva intressefrågor. Förtroendet mellan enskilda organisationer och offentliga institutioner har ökat. Varaktiga koalitioner av enskilda organisationer har bidragit till att öka måloppfyllelsen.</p> <p>1.2 Kriminalvårdsavdelningen inom justitieministeriet använder riktlinjer och modeller som tagits fram inom projektet på central och lokal nivå. Mer positiva attityder gentemot f.d. fångar har märkts, särskilt på lokal nivå där f.d. fångar fått hjälp med arbete och bostad.</p> <p>1.3 Ett system för att utbyta regionalt producerade program mellan medverkande stationer har skapats. Den yrkesmässiga kompetensen har stärkts, och personalomsättningen har som ett resultat av detta minskat. Nyhetsrapporteringen hos de enskilda kanalerna har ökat.</p>
Prestationer (urval)	<p>1.1.1 Minst 20 enskilda organisationer har utbildats för att öka sin kapacitet.</p> <p>1.1.2 Minst fem opinionsbildande koalitioner har bildats och minst fem kampanjer om samhällsnyttiga frågor har genomförts.</p> <p>1.1.3 Minst 50 lokala enskilda organisationer har tagit del av kunskaper, färdigheter och erfarenheter från mer erfarna enskilda organisationer.</p> <p>1.2.1 Enheter för återanpassning av fångar finns på sex fängelser genom partnerskap mellan icke-statliga och statliga institutioner.</p> <p>1.2.2 En reproducerbar funktionell modell för social återanpassning av f.d. fångar har utvecklats.</p>	<p>1.1.1 Totalt 58 enskilda organisationer har genomgått utbildning för att öka sin kapacitet.</p> <p>1.1.2 Totalt fem koalitioner har bildats och totalt sju kampanjer har genomförts.</p> <p>1.1.3 Totalt har 138 lokala enskilda organisationer deltagit i kunskaps- och erfarenhetsutbyte med mer erfarna enskilda organisationer.</p> <p>1.2.1 Enheter för återanpassning har skapats på sex fängelser genom partnerskap mellan icke-statliga och statliga institutioner.</p> <p>1.2.2 Modellen har tagits fram, men inte reproducerats av finansiella skäl.</p> <p>1.2.3 Totalt nio s.k. rättscentra har etablerats i landet.</p> <p>1.3.1 Totalt 23 lokala oberoende</p>

	<p>1.2.3 Nio organisationer för återanpassning av f.d. fångar har skapats.</p> <p>1.3.1 Minst tio lokala oberoende medier har fått utbildning för att öka professionalismen hos personal och ledning.</p> <p>1.3.2 En fungerande mekanism för nätverkande, erfarenhetsutbyte och utbyte av radio- och TV-program mellan medier finns.</p> <p>1.3.3 En översyn av medielagstiftningen har gjorts och civila samhället och rådet för de statliga medier och observatörsrådet för den statligt ägda TV-kanalen samarbetar.</p>	<p>mediaorganisationer har fått utbildning.</p> <p>1.3.2 En nätbaserad modell för utbyte av radio- och TV-program har skapats och används av medier.</p> <p>1.3.3 Civila samhället har deltagit i de olika råden, men fördröjning av mötesrapportering minskade möjligheterna att påverka p.g.a. minskad transparens.</p>
--	---	---

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.4.7 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

De två första komponenterna för stöd till civila samhället och till återanpassning av f.d. fångar bedöms vara mycket tillfredsställande avseende både måluppfyllelse och kostnadseffektivitet därför att goda prestationer har producerats och effekter finns belagda. Dock noteras att regeringen inte avsatt medel för att replikera modellen för återanpassning av f.d. fångar. Avseende den sista komponenten som rör medier, är den del som syftar till att stärka oberoende lokala medier mycket lyckad och har fått fortsatt stöd i en ny insats, men den del som syftade till att öka deltagande och transparens på nationell nivå har inte nått förväntade mål och är därför inte heller kostnadseffektiv. Det drar ner bedömningen på hela insatsen. Det som inte framgår i rapporteringen om denna del är att den politiska situationen var ogynnsam för förändringar. Däremot har förändringar kommit till stånd under hösten 2009 och framåt, men det ingår inte i rapporteringsperioden. Insatsen som helhet bedöms ha varit tillfredsställande avseende både måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Jämställdhet i nationella policyer och utvecklingsprogram (Promoting Gender Equality in National Development Policies and Programmes in Moldova)

Moldaviens förvaltning och politiska styrfunktioner saknade förutsättningar att prioritera jämställdhet i viktiga styrdokument. Metoder för jämställdhetsintegrering och uppföljning av indikatorer saknades. Projektet syftade till att på ett strukturerat sätt föra upp jämställdhetsfrågan på utvecklingsagendan och integrera jämställdhet i de viktigaste styrdokumenten på nationell nivå. UNIFEM har genomfört projektet i samarbete med det moldaviska Socialministeriet.

Tabell 3.4.8 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
11 310	90 %	200610–201012	Projektstöd	UNIFEM

Projektets mål och uppnådda resultat

Projektet har arbetat med de viktigaste reformerna och strategiska planeringsprocesserna (den nationella utvecklingsstrategin, handlingsplanen under den europeiska grannskapspolitiken och förberedelserna inför och förhandlingarna om det nya associeringsavtalet med EU) i landet och

använde dem som viktiga ingångar för att integrera ett jämställdhetsperspektiv. I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.4.9 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Jämställdhet uppfattas och erkänns som en förutsättning för hållbar utveckling på nationell nivå i politiken i Moldavien.	1. Jämställdhet uppfattas nu av regering och statsförvaltning som en övergripande rättighetsfråga som främjar lika möjligheter.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Politisk vilja stärks och manifesteras genom stöd på policy- och operativ nivå till prioriterade områden för åtgärder.</p> <p>1.2 Nationell kapacitet och mekanismer för att utveckla jämställdhetsstrategier förstärks och används för att genomföra åtgärder inom prioriterade områden.</p> <p>1.3 Det finns uppföljning och ansvarsutkrävande i arbetet med jämställdhet inom prioriterade områden genom stärkta mekanismer, inklusive könssuppleterad statistik och indikatorer i standarder och avtal.</p>	<p>1.1 Det nationella ägarskapet och engagemanget har stärkts. I regeringens plan för EU-integration är jämställdheten nu en prioriterad fråga.</p> <p>1.2 En plattform har skapats för att säkerställa jämställdhetsperspektivet i samordningen mellan olika sektorer. Som ett resultat har jämställdhetsperspektivet integrerats i t.ex. arbetslagstiftningen.</p> <p>1.3 Den moldaviska statistikmyndigheten har förbättrat sin kapacitet för könssuppleterad datainsamling och analys. En uppsättning jämställdhetsindikatorer har givit regeringen ett verktyg för uppföljning och rapportering av internationella åtaganden, lagstiftning och strategiska utvecklingsdokument.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Nationell jämställdhetsstrategi med handlingsplan utvecklade.</p> <p>1.1.2 Prioriterade frågor enligt den nationella jämställdhetsplanen integreras i den nationella planen för fattigdomsbekämpning och ekonomisk tillväxt samt i handlingsplanen för den europeiska grannskapspolitiken.</p> <p>1.2.1 Förstärkt nationell kapacitet för att integrera jämställdhet i genomförandet av politiken.</p> <p>1.2.2 Jämställdhetskonskvensanalys av minst fyra sektorprogram har genomförts, med rekommendationer som godkänts av berörda ministerier.</p> <p>1.2.3 Jämställdhetsintegrerad budgetering genomförd på försök i utvalda sektorer.</p> <p>1.2.4 En arbetsgrupp för jämställdhetsfokaler från linjeministerier etablerad för att främja jämställdhet i det politiska arbetet och genomförandet.</p> <p>1.3.1 Förbättrad kapacitet på den nationella statistikbyrån för att använda jämställdhetsstatistik för att följa upp genomförandet av den nationella jämställdhetsplanen.</p> <p>1.3.2 UNIFEM:s riktlinjer för jämställdhetsintegrering (inom bl.a. statistik och media) har anpassats för Moldavien och används som ett praktiskt verktyg av politiska beslutsfattare och tjänstemän.</p>	<p>1.1.1 En nationell jämställdhetsstrategi med handlingsplan har utvecklats och bidragit till att jämställdhet har integrerats i åtta sektorer.</p> <p>1.1.2 Jämställdhet har integrerats i prioriterade frågor i den nationella utvecklingsstrategin.¹⁶ En uppsättning jämställdhetsindikatorer har godkänts för uppföljning.</p> <p>1.2.1 En jämställdhetskommitté har inrättats och stärker samordningen av jämställdhetsarbetet på nationell nivå. En enhet för jämställdhetspolicyfrågor har inrättats och leder och samordnar politiska analyser och jämställdhetsintegrering.</p> <p>1.2.2 Jämställdhetskonskvensanalys av åtta sektorprogram genomförd och rekommendationerna godkända av ministerierna.</p> <p>1.2.3 Manual och resurspaketet för jämställdhetsintegrerad budgetering används i en kurs för tjänstemän. Metoden har testats på lokal och nationell nivå.</p> <p>1.2.4 En arbetsgrupp för fokaler från linjeministerier är etablerad för att främja jämställdhet i det politiska arbetet och genomförandet.</p> <p>1.3.1 Indikatorer inom olika områden har tagits fram av den nationella statistikbyrån. Statistiska publikationer och metoder har tagits fram.</p> <p>1.3.2 Jämställdhetsstatistisk användarhandbok har tagits fram, liksom en guide för att främja jämställdhet i tryckta medier och en manual för jämställdhetsintegrerad budgetering.</p>

¹⁶ Den nationella utvecklingsstrategin är en sammanslagning av den nationella planen för fattigdomsbekämpning och ekonomisk utveckling samt av handlingsplanen för den europeiska grannskapspolitiken.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha mycket tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.4.10 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mycket tillfredsställande	Mycket tillfredsställande

Insatsen har haft en flexibel ansats där UNIFEM och Sida varit lyhörda för behov och prioriteringar från Moldavien. Det övergripande och holistiska tillvägagångssättet har visat sig bana väg för viktiga och varaktiga resultat på jämställdhetsområdet. Fler prestationer har levererats än ursprungligen planerat med bibehållen budget, och planerade effekter har uppnåtts. Sida bedömer därför insatsen som mycket kostnadseffektiv vad gäller levererade prestationer i förhållande till förbrukade medel. Även måluppfyllelsen bedöms som mycket tillfredsställande. Utmaningen blir att omsätta verktygen till praktisk handling. Mycket återstår att göra innan det går att tala om jämställdhet som en realitet i Moldavien.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Målet och inriktningen i strategin är brett, men Sida bedömer att målet för sektorn i rimlig grad är uppfyllt och att Sidas stöd har bidragit till detta. De centrala reformernas komplexitet och tidsåtgång har underskattats av samtliga aktörer. Den politiska turbulensen har påverkat reformarbetet under en stor del av strategiperioden. Sida har försökt hantera detta genom en samlad dialog och bred förankring och ett relativt stort stöd via civila samhället. Sidas stöd har gett goda resultat på prestations- och effektnivå särskilt vad gäller civila samhället och medborgarnas möjligheter till ansvarsutkrävande gentemot myndigheter. De långsiktiga effekterna av förvaltningsreformerna kommer inte att kunna mätas fullt ut under strategiperioden, men viktiga steg i rätt riktning har tagits. Under 2011–2012 kommer EU:s stöd för kapacitetsuppbyggnad för EU-närmande¹⁷ ta över den stora förvaltningsreformen. EU:s ökade fokus på förvaltningsreformer har stärkt Moldaviens reformvilja under senare delen av strategiperioden.

Som redovisats har stödet inom jämställdhetsområdet gett goda resultat gentemot jämställdhetsmålet i handlingsplanen för den europeiska grannskapspolitiken och Sida har aktivt verkat för att öka fokus på jämställdhet inom hela portföljen, men även inom givargruppen i stort.

Bedömningen är att insatsportföljens sammansättning totalt sett har varit väl avvägd givet förutsättningarna. Sida har arbetat aktivt för att få med EU-delegationen i givargruppen och Sidas engagemang bedöms ha bidragit till en bättre dialog där EU:s stöd kommer bygga vidare på det arbete som redan gjorts av andra aktörer. Sidas nära samarbete med FN och Världsbanken bidrar även till att lyfta EU-perspektivet inom deras arbete vilket bedöms ha stärkt reformagendan i stort.

3.4.3 Resultat inom samarbetsområdet stärkt konkurrenskraft på landsbygden

Målet för samarbetsområdet stärkt konkurrenskraft på landsbygden är:

- *Ett förbättrat näringsklimat som främjar landsbygdsutveckling genom bättre kontakter mellan företag, tillgång till krediter och ökad integration av inhemska marknader.*

Detta ska uppnås genom att:

¹⁷ Det s.k. övergripande institutionsstödet, comprehensive institution building, som planeras inom ramen för det östliga partnerskapet.

- Öka integrationen av inhemska marknader.
- Öka näringsverksamheten på landsbygden och i mindre städer, både inom agrara och icke-agrara näringar.
- Öka tillgången till krediter.
- Stöd på det handelspolitiska området.

Merparten av stödet har gått till investerings- och rådgivningstjänster på landsbygden. En annan del av stödet har gått till att skapa förutsättningar för att öka integrationen av inhemska marknader och främja ekonomisk utveckling genom att sätta upp strukturer för regional planering och utveckling. Cirka en tredje del av stödet har syftat till att stödja Moldaviens kapacitetsutveckling inom det handelspolitiska området.

Investerings- och rådgivningstjänster för ökad tillväxt på landsbygden (Second Rural Investment and Services Project)

Den moldaviska landsbygden drabbades hårt efter självständigheten. Avkollektiviseringen av jordbruket ledde inte till förväntade produktionsökningar, utan till sönderfall av maskinparken och små svårbrukade jordlotter för de enskilda bönderna. Projektet syftar till att stärka tillväxten på landsbygden genom att stödja en effektivisering av jordbruket samt öka företaget inom icke-agrara näringar på landsbygden. Insatsen är en av Sidas största i Moldavien och täcker in inriktningarna inom samarbetsområdet i strategin.

Tabell 3.4.11 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
235 000	26 %	200607–201206	Projektstöd	Världsbanken

Projektets mål och uppnådda resultat

Insatsen har sedan start genererat konkreta resultat även om de långsiktiga effekterna är svårare att mäta och framförallt härleda. Projektet har inte ett mål- och resultatramverk som går in på prestationer, utan fokuserar i stället på många konkreta resultatindikatorer som nedan är angivna som prestationer. Ramverket är brett och ett urval av projektets mål och resultat redovisas. Målen är tidsatta och nedan redovisas målen per 1 juli 2010 samt resultatet vid senaste uppföljningen i april-maj 2010.

Tabell 3.4.12 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Ökade inkomster och minskad fattigdom på landsbygden.	1. Ökning av produktion och inkomster på landsbygden, särskilt avseende dyrare grödor som frukt och grönsaker. Drygt 1 800 nya arbetstillfällen har skapats på landsbygden.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Det nationella nätverket av rådgivningsinstitutioner för jordbrukare har blivit mer effektivt och hållbart.</p> <p>1.2 Ökat entreprenörskap och ökad överlevnad bland medverkande företag.</p> <p>1.3 Ökad tillgång till finansiella tjänster på landsbygden.</p> <p>1.4 Den finansiella hållbarheten hos de nationella kreditkassorna har ökat.</p> <p>1.5 Ökad effektivitet i pilotområdena för sammanslagning av jordlotter genom så kallad markkonsolidering.</p>	<p>1.1 Rådgivningen ger effekt för de enskilda jordbrukarna. Produktionsökningen ligger på 16–31 procent vad gäller spannmål och 90–130 procent för potatis, paprika, tomater och lök för de som deltagit i programmet. Men det är svårt att få brukarna att betala för rådgivningstjänsterna.</p> <p>1.2 Antalet nystartade företag har vida överstigit förväntningarna (600 mot planerade 350). Särskilt positivt är att mer än 56 procent är icke agrar verksamhet. Det är ännu för tidigt att dra några slutsatser gällande överlevnaden bland medverkande företag.</p> <p>1.3 Genom insatsen har antalet krediter till landsbygden ökat.</p>

		<p>1.4 Den finansiella hållbarheten hos de nationella kreditkassorna har försämrats under 2008–2009 som en följd av finanskrisen.</p> <p>1.5 Det är ännu för tidigt att mäta effekterna av sammanslagningen av jordlotter.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 25 procent av intäkterna för lokala och regionala rådgivningskonsulter ska komma från brukarna eller från andra källor utanför statsbudgeten.</p> <p>1.2.1 Rådgivning till 350 000 företagare inom ramen för projektet.</p> <p>1.3.1 350 lån har förmedlats inom projektet.</p> <p>1.4.1 Högst fem procent av kreditkassornas lån är osäkra.</p> <p>1.5.1 Minst 30 procent av jordbrukarna deltar i programmet för markkonsolidering i de sex pilotområdena.</p>	<p>1.1.1 Inte uppfyllt. Insatsen finansieras i princip helt av givare samt via statsbudgeten.</p> <p>1.2.1 366 000 företagare har tagit del av rådgivningen.</p> <p>1.3.1 324 nya lån har förmedlats.</p> <p>1.4.1 Negativ trend. Idag ligger siffran på cirka 15 procent.</p> <p>1.5.1 40 procent av jordbrukarna har deltagit i programmet inom pilotområdena.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Projektet har eller kommer att nå eller överträffa merparten av de uppsatta målen.

Tabell 3.4.13 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mycket tillfredsställande	Mycket tillfredsställande

Insatsen, som är en fortsättning på en tidigare insats, har under en lång rad år genererat konkreta resultat och Sida bedömer att insatsen varit framgångsrik i att stimulera tillväxt på landsbygden. Särskilt bra resultat har uppnåtts då rådgivningen kombineras med investeringar i bättre teknik såsom t.ex. moderna växthus. Den totala kostnaden för rådgivningsprogrammet uppgick under 2009 till 8,5 miljoner kronor medan värdet av den ekonomiska avkastningen för de deltagande jordbrukarna beräknas ha ökat med 28 miljoner kronor. Det är svårt att härleda att det är rådgivningen som givit upphov till produktionsökningarna, men även med en mer modest beräkning där endast 50 procent av ökningen tillskrivs programmet är den samhällsekonomiska lönsamheten hög. Trots detta är den finansiella hållbarheten i rådgivningskomponenten fortsatt osäker eftersom få vill betala för rådgivningstjänster. Ökningen av antalet osäkra lån för de nationella kreditkassorna är en orossignal, men mot bakgrund av den kraftiga ekonomiska nedgång som drabbade Moldavien är det inte förvånande. Markkonsolidering är en försöksverksamhet som syftar till att pröva ett nytt system för köp och försäljning av mark för att få mer rationell ägarstruktur och därmed effektivare jordbruk. Här är det ännu för tidigt att mäta resultaten men en sammanslagning av jordlotter är en förutsättning för ökad effektivitet inom jordbruket varför bedömningen är att även denna komponent kommer generera positiva resultat. Den samlade bedömningen är att insatsen har varit mycket tillfredsställande avseende både måluppfyllelse och kostnadseffektivitet. De effekter som projektet har uppnått överträffar effektmålen och antalet prestationer är fler än planerat, men med oförändrad budget.

Regional Utveckling i Moldavien (Regional Development in Moldova)

Som ett led i EU-integrationen har ett arbete pågått under flera år med att förbereda ett system för regional utveckling i Moldavien. Moldavien är uppdelat i sex ekonomiska regioner enligt EU:s klassificeringssystem. Det Sida- och DfID-finansierade projektet syftar till att stödja framtagandet av nödvändiga institutioner och planerings- och genomförandeinstrument för regional utveckling enligt EU:s modell.

Tabell 3.4.14 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
30 000	33 %	200806–201103	Projektstöd	DfiD

Projektets mål och uppnådda resultat

Projektet har i princip gått som planerat, men under en lång period under 2009 drabbades projektet, som så många andra, av att valkampanjer fördröjde viktiga beslut. Under senare delen av 2009 kom dock projektet i gång, och alla planerade aktiviteter kommer att genomföras. Dock är projektets livstid ännu för kort för att en hel cykel av de regionala utvecklingsprojekt som startats under projektet ska kunna genomföras, varför det ännu inte är möjligt att redovisa några resultat kopplat till de kort-, medel- och långsiktiga effektmålen.

Tabell 3.4.15 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Minskade nivåer av fattigdom och ojämlikhet i Moldavien som en följd av ekonomisk tillväxt.	1. Projektet har inte pågått tillräckligt länge för att det ska vara möjligt att redovisa några resultat kopplat till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Moldavien har system och processer för att genomföra en nationell strategi för regional utveckling som främjar inkluderande ekonomisk tillväxt.	1.1 Samtliga institutioner som är nödvändiga för att genomföra den nationella strategin för regional utveckling är på plats, liksom de flesta styrdokument och administrativa system. De återstående dokumenten och kapacitetsuppbyggnaden som krävs kommer på plats under hösten 2010.
Prestationer	<p>1.1.1 Ökad kapacitet hos nationella och regionala institutioner för att utforma, genomföra och följa upp de regionala utvecklingsstrategierna.</p> <p>1.1.2 Regionala, evidensbaserade utvecklingsstrategier av god kvalitet med ekonomiska, sociala och miljörelaterade aspekter integrerade.</p> <p>1.1.3 Ett öppet och pålitligt system för uppföljning och utvärdering av regional utveckling.</p> <p>1.1.4 Starka regionala partnerskap som kan hantera och leverera projekt inom regional utveckling.</p> <p>1.1.5 Effektiva finansieringsarrangemang för regional utveckling.</p>	<p>1.1.1 Tre regionala utvecklingsråd har skapats, liksom ett nationellt råd. Tre byråer för regional utveckling har etablerats och bemannats med specialutbildad personal. En nationell strategi för regional utveckling är antagen, liksom tre regionala dito med handlingsplaner.</p> <p>1.1.2 Ekonomiska, sociala och miljöstudier genomförda, och slutsatser införda i de regionala utvecklingsstrategierna.</p> <p>1.1.3 Basdata framtagna med hjälp av den nationella statistikbyrån, och avtal finns om fortsatta åtgärder. Ett ramverk för uppföljning och utvärdering finns framtaget och relevant personal har fått utbildning. Handböcker och riktlinjer finns för systematisk tillämpning.</p> <p>1.1.4 Handlingsplaner för regionala partnerskap framtagna, men partnerskapen har ännu inte etablerats.</p> <p>1.1.5 De administrativa manualerna för de regionala utvecklingsbyråerna och den regionala utvecklingsfonden är kompletta och godkända av regeringen. Ministeriets kapacitet för upphandling och finansiell styrning är under utveckling. De regionala utvecklingsbyråerna har infört finansiella system och redovisningssystem.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.4.16 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Projektet närmar sig sitt slut och goda resultat har uppnåtts på relativt kort tid, varför insatsen bedöms ha en tillfredsställande måluppfyllelse. Sannolikheten att målen kommer att uppnås är hög. Sidas bedömning är att prestationer levererats i stort sett enligt plan och inom budget, varför insatsen bedöms ha en tillfredsställande kostnadseffektivitet. Däremot kommer inte det första projektet kunna följa hela perioden för de regionala utvecklingsstrategierna och därmed en komplett projektcykel. Sida bedömer att det krävs fortsatt stöd för att säkerställa hållbara resultat. Då huvudgivaren DfID tyvärr fasar ut stödet till Moldavien pågår diskussioner mellan Sida och andra givare om en fortsättning, då det finns ett starkt åtagande och ett ägarskap inom ministeriet.

Förberedelse för handelspolitiska insatser

För att stärka den ekonomiska utvecklingen i landet behöver Moldavien utveckla sin handel, så att landets varor kan konkurrera på den globala marknaden. Moldavien har inte haft kompetens att förhandla fram bra handelsavtal eller inrätta system för att garantera livsmedelssäkerhet. Insatsen har syftat till att ta fram en långsiktig projektplan för vidare samarbete med det moldaviska ekonomiministeriets avdelning för handelsrelaterade frågor för att hjälpa Moldavien att övervinna de handelspolitiska utvecklingshindren.

Tabell 3.4.17 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
349	100 %	200802–200908 201005–201107	Projektstöd	Per Magnus Wijkman Kommerskollegium

Projektets mål och uppnådda resultat

Den första studien, som genomfördes av en fristående konsult, identifierade flera områden som behövde stöd. Kommerskollegium bedömdes vara en lämplig partner för att vidareutveckla insatser på det handelspolitiska området, varför en förstudie genomfördes första halvåret 2010. Båda studierna har identifierat att mottagningskapaciteten var så svag så att kompetensutveckling inte bedömdes kunna få bestående resultat.

Tabell 3.4.18 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	Det har inte formulerats något långsiktigt effektmål då insatsen är en förstudie.	Inte tillämpligt.
Kort- och medellångsiktiga effekter	Det har inte formulerats något kort- eller medellångt effektmål då insatsen är en förstudie.	Inte tillämpligt.
Prestationer	<ol style="list-style-type: none"> 1. En behovsanalys och ett projektförslag på framtida insatser. 2. En behovsanalys inför förhandlingar med Världshandelsorganisationen (WTO) och det fördjupade frihandelsavtalet med EU. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. En handelspolitisk expert identifierade ett antal behovsområden och förslag till åtgärder för ekonomiministeriet, bl.a. att ta fram ramverk för en fungerande livsmedelssäkerhet, att få stöd för att ansluta sig till Världshandelsorganisationens upphandlingsregelverk och att förhandla bättre avtal med den Centraleuropeiska frihandelsorganisationen. Det blev inget projekt, eftersom Sida bedömde att mottagarkapacitet saknas på ministeriet. 2. Kommerskollegium erbjöd flera möjliga samarbetsområden, men dessa bedömdes inte intressanta för det moldaviska ekonomiministeriet som ansåg sig behöva personalstöd.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts vara otillfredsställande avseende kostnadseffektivitet. Däremot är det inte möjligt att bedöma måluppfyllelse då denna bedömning är kopplad till kort-, medel- och långsiktiga effektmål och några sådana mål har inte formulerats för insatsen beroende på att det är en förstudie.

Tabell 3.4.19 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Inte tillämbart	Otillfredsställande

Den första studien ledde inte till genomförbara uppslag på möjliga insatser då områdena var mycket brett definierade samtidigt som mottagningskapaciteten var svag. Sida beslutade därför att koppla in Kommerskollegium som på ett mer flexibelt sätt skulle kunna stödja Moldavien i förhandling och förberedelse för ett fördjupat frihandelsavtal med EU. Ministeriet och Kommerskollegium lyckades dock inte hitta relevanta samarbetsområden. Moldavien efterfrågade istället ekonomiskt bidrag till att anlita lokala konsulter för att täcka upp luckor på ministeriet. Sida bedömde hållbarheten i den typen av stöd som låg och något ytterligare samarbete med ministeriet har därför ännu inte etablerats. Insatsen har inte uppnått prestationsmålen inom den givna budgeten och kostnadseffektiviteten får därför anses som otillfredsställande, trots den modesta budgeten. Sida har dock fortsatt dialog med intressenterna inför eventuella öppningar inom området.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Sida bedömer att målet för sektorn delvis är uppnått även om mycket återstår när det gäller att integrera den inhemska marknaden. Det bredare stödet till investerings- och rådgivningsinsatser på landsbygden har varit grundbulten inom sektorn och stödet till att skapa ett system för regional utveckling kompletterar detta på ett bra sätt, genom att det etablerat strukturer och regelverk för en fortsatt utveckling. Resultaten inom investerings- och rådgivningsprogrammet är konkreta och mätbara och studier visar på god samhällsekonomisk effektivitet. Detta till trots är den finansiella hållbarheten osäker eftersom det är svårt att få brukare att betala för rådgivningstjänster. Inom regional utveckling har de institutionella strukturerna skapats, men den verkliga effekten vad gäller ökad regional utveckling kommer kunna mätas först i ett senare skede. Det har varit svårt att hitta ingångar inom handelsområdet på grund av den svaga mottagningskapaciteten på moldavisk sida. Målet att bidra med handelspolitiska insatser kan därför inte sägas vara uppnått. Sida har inte heller hittat en komplementär roll för vad gäller bredare näringslivsfrågor, utan har fokuserat på energieffektivisering för små och medelstora företag. Sammansättningen av insatsportföljen har därmed inte helt kunnat svara upp mot ambitionerna i strategin.

3.4.4 Resultat inom samarbetsområdet minskad sårbarhet på energiområdet

Målet för samarbetsområdet minskad sårbarhet på energiområdet är:

- *En mer hållbar energipolitik och därigenom minskad sårbarhet på energiområdet.*

Detta ska uppnås genom stöd till att:

- Stärka förutsättningarna för att utveckla en politik för hållbar energiförsörjning.
- Öka energieffektiviseringen.

Största delen av stödet har gått till ett brett program som givit möjligheter både till investeringar och till kapacitetsuppbyggnad. Ett annat stöd har syftat till energieffektivisering av mikro-, små- och medelstora företag. En kortare tariffstudie har gjorts med målet att lösa den svåra konflikten mellan

ett kommunalt fjärrvärmebolag och kommunen (huvudstaden Chisinau), eftersom detta bedömdes vara en viktig förutsättning för en utveckling inom energiområdet i hela landet.

Energiprogram i Moldavien (Sida Energy Programme in Moldova)

Moldavien har en lång väg att gå både vad gäller energieffektivisering och institutionsutveckling inom energisektorn. Infrastrukturen inom sektorn är eftersatt och uppbyggd kring billig tillgång till energi, vilket inte längre är en realitet. Sida har därför haft en insats som inrymt flera delkomponenter. Stödet har kanaliserats via en redan etablerad projektgenomförande enhet inom ministeriet och stödet är nära kopplat till ett större program finansierat via Världsbanken.

Tabell 3.4.20 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
30 000	100 %	200609–201012	Projektstöd	Ekonomiministeriet

Projektets mål och uppnådda resultat

Projektet har haft en flexibel ansats för att kunna svara upp mot efterfrågan på reformstöd inom energiområdet. Målet att öka tillförlitligheten och effektiviteten i energisektorn är formulerat av Sida, och bedöms inte som möjligt att uppnå. Effekten av kapacitetsuppbyggnaden är svår att mäta, men projektet har bidragit till att handlingsplaner etc. har tagits fram för att effektivisera organisationerna i fråga. Stödet som gått till investeringar för ökad energieffektivisering är lättare att följa upp.

Tabell 3.4.21 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Öka tillförlitligheten och effektiviteten i energisektorn och tillhandahålla energi till överkomligt pris för alla medborgare som ett bidrag till minskad fattigdom.	1. Målet är inte realistiskt eller möjligt att mäta i relation till den svenska insatsen.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Stärkt ledarskap inom fjärrvärmebolaget i Chisinau.</p> <p>1.2 Ett antal byggnader ska få förbättrad uppvärmning och effektivare energianvändning.</p> <p>1.3 Förbättrad tillförlitlighet inom värmeförsörjningen, kvalitet och effektivitet i energisystem för 480 barn i tre internatskolor.</p>	<p>1.1 Betydande framsteg vad gäller fjärrvärmebolagets styrning ha skett. Bland annat har servicen förbättrats, inbetalningarna ökat och de interna finansiella förlusterna minskat.</p> <p>1.2 Investeringar har genomförts och ett antal offentliga byggnader har fått förbättrad uppvärmning och effektivare energianvändning.</p> <p>1.3 Tillförlitlighet gällande värmeförsörjningen, kvalitet och effektivitet i energisystemet i tre internatskolor med 480 barn har förbättrats.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Handlingsplaner och styrdokument ska tas fram för att utveckla Termocoms interna styrning.</p> <p>1.1.2 Utbildningar för att förbättra Termocoms interna styrning och verksamhetsplanering.</p> <p>1.2.1 Ett antal byggnader anslutna till fjärrvärme i Chisinau ska få nya individuella värmeväxlare.</p> <p>1.3.1 Installation av nytt uppvärmningssystem på tre internatskolor.</p>	<p>1.1.1 Handlingsplaner framtagna av Termocom, bl.a. finansiell plan, affärsutvecklingsplan, besparingsplan och organisationsutvecklingsplan.</p> <p>1.1.2 Sju workshops om hur man tar fram handlingsplaner, besparingsplaner och styrdokument av olika slag har hållits för Termocoms ledning och anställda.</p> <p>1.2.1 Tolv byggnader har fått individuella värmeväxlare och ytterligare 67 värmeväxlare har levererats, men ännu inte installerats.</p> <p>1.3.1 Installation har gjorts av effektiva pannor, två-rörs distributionsnät, undercentraler och nytt varmvattensystem på tre internatskolor.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.4.22 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Programmet innehåller delkomponenter på olika nivåer baserat på Moldaviens efterfrågan. Varje komponent eller delprogram har förhandlats fram. Sida skulle ha önskat att inom ramen för insatsen hitta ingångar för ett stöd till ministeriet för kapacitetsutveckling och institutionsuppbyggnad, men reformviljan och ägarskapet hos den moldaviska regeringen har varit för svaga. Sammantaget har programmet uppnått de flesta av de uppställda målen, men när det gäller det institutionella stödet till fjärrvärmebolaget i Chisinau skulle resultatet sannolikt ha gynnats av en längre genomförandeperiod än ett år. Moldaviens fokus har legat på att förbättra infrastrukturen för värmeförsörjning och varmvatten. Här har insatsen genererat tydliga och mätbara resultat. Med tanke på att prestationerna under respektive beslutad komponent levererats enligt plan och avsedda effekter nåtts till en rimlig nivå bedömer Sida insatsen ändå som i stort tillfredsställande.

Europeiska och utvecklingsbankens projekt för rådgivning och strategisk affärsutveckling

Ett ineffektivt energiutnyttjande innebär höga kostnader för mikro-, små- och medelstora företag i Moldavien. Insatsens huvudsakliga mål är ökad affärsmässighet och stöd till små- och medelstora företag att genomföra energibesparande åtgärder, öka konkurrenskraften hos lokala konsultföretag och hjälpa lokala företag att attrahera finansiering för energieffektiviseringsprojekt.

Tabell 3.4.23 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
10 000	100 %	200812–201212	Projektstöd	Europeiska utvecklingsbanken (EBRD)

Projektets mål och uppnådda resultat

Insatsen har pågått relativt kort tid och det är därför för tidigt att redovisa några resultat i relation till det kort- och medellångsiktiga effektmålen. Projektdokumentet saknar långsiktiga effektmål, men Sida bedömer att insatsen på lång sikt kommer bidra till ökad energieffektivisering och stärkt konkurrenskraft.

Tabell 3.4.24 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	Det har inte formulerats något långsiktigt effektmål för projektet.	Inte tillämpligt.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<ol style="list-style-type: none">Ökad medvetenhet bland små och medelstora företag om möjligheterna till minskade energikostnader.Moldaviska företag genomför energibesparande åtgärder.Öka konkurrenskraften och hos lokala konsultföretag inom energieffektivisering och företagsutveckling.	<ol style="list-style-type: none">Det finns idag en ökad medvetenhet bland medverkande företag, men det är ännu för tidigt att tala om en bredare medvetenhet i landet.För tidigt att redovisa några resultat i relation till detta mål.För tidigt att redovisa några resultat i relation till detta mål.

Prestationer	<p>1.1.1 Kapacitetsutveckling med stöd av internationell expertis med tyngdpunkt på att energieffektivisering ska erbjudas till tre små- och medelstora företag under tre år.</p> <p>1.2.1 Stöd till lokala företag att attrahera finansiering för energieffektiviseringsprojekt.</p> <p>2.1.1 Stöd ska ges till cirka 72 mikro-, små- och medelstora företag samt lokala konsultföretag under tre år för energikartläggning och marknadsutveckling.</p>	<p>1.1.1 Tre företag (två textilföretag och ett livsmedelsföretag) har valts ut och stödet har påbörjats.</p> <p>1.2.1 Ett antal företag medverkar nu i programmet och tillgången på lokala konsulter bedöms vara god, men det är ännu för tidigt att uttala sig om moldaviska företag attraherar finansiering.</p> <p>2.1.1 Tretton företag valdes ut under 2009 för stöd till energikartläggning och marknadsutveckling. För fyra företag har aktiviteterna avslutats.</p>
--------------	---	---

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts vara tillfredsställande avseende kostnadseffektivitet. Däremot är det inte möjligt att bedöma måluppfyllelse då insatsen har pågått en för kort tid för att generera några resultat i relation till de kort- och medellångsiktiga effektmålen.

Tabell 3.4.25 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Inte tillämbart	Tillfredställande

Den finansiella krisen har gjort att intresset från företagen initialt varit lägre än förväntat och antalet medverkande företag är än så länge färre än planerat. Sida och EBRD har haft en dialog kring problematiken som delvis legat utanför projektets kontroll. Insatsen kommer sannolikt att bli försenad och det är mot bakgrund av detta för tidigt att bedöma måluppfyllelse. EBRD har under 2010 lagt mer resurser på stöd och marknadsföring av projektet. Detta tillsammans med det något gynnsammare ekonomiska läget och samtidigt höjda energipriser gör att intresset bland företagen nu verkar öka och förutsättningarna för att nå de uppsatta målen stärks. Kostnadseffektiviteten i insatsen kan dock antas ha påverkats, men bedöms som tillfredställande.

Teknisk och finansiell revision av Termocom

Kostnadssättningen av energi och fjärrvärme har inte skett på marknadsmässiga villkor i Chisinau. Tariffer har av politiska skäl hållits på en låg nivå och subventionering har skett via fjärrvärmebolaget som varit förhindrade att ta ut den fulla kostnaden för den värme som levererats till kunderna. Det har lett till en skuldsättningsspiral som gjort bolaget Termocom insolvent och förhindrat kommersiella investeringar i stora delar av energisektorn. Insatsen syftade till att genomföra en oberoende studie som analyserade de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för att ta fram tariffer som täcker bolagets faktiska kostnader för att leverera fjärrvärme.

Tabell 3.4.26 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
685	100 %	200807–200811	Projektstöd	SWECO International AB

Projektets mål och uppnådda resultat

Projektet bestod i att finansiera en oberoende studie som kunde fungera som ett underlag i förhandlingarna kring tariffsättning, ägarskap och reglering av priset på fjärrvärme i Chisinau. Insatsen hade ett kort tidsspänn och detta tillsammans med att det är en konsultstudie medförde att inga långsiktiga effektmål formulerades.

Tabell 3.4.27 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	Har inte formulerats för projektet.	Inte tillämpligt, eftersom det inte har formulerats något långsiktigt effektmål för projektet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1. Att bidra till en lösning av den pågående tvisten mellan Chisinau kommun och Termocom om kostnadstäckning för fjärrvärmetariffen i Chisinau.</p> <p>2. Att bidra till att nå en överenskommelse mellan de parter som påverkas av Termocoms skuldproblem.</p>	<p>1. Termocoms tariffsättning har avpolitiserats och flyttats till den nationella reglermyndigheten.</p> <p>2. Ett gemensamt åtagande mellan Moldaviens stora energiföretag att inte öka den interna skuldsättningen har ingåtts.</p>
Prestationer	<p>1.1 En tariffstudie för att uppskatta nuvarande kostnader för fjärrvärme i Chisinau och dess energiförluster.</p> <p>2.1 Analysera Termocoms skulder.</p> <p>2.2 Anordna en workshop för alla lokala motparter och givare inom energisektorn.</p>	<p>1.1 En studie av kostnaden för att producera fjärrvärme samt bolagets energiförluster har genomförts och en vägledning att beräkna lämpliga tariffer har tagits fram.</p> <p>2.1 En analys av Termocoms skulder är genomförd.</p> <p>2.2 En workshop genomfördes först enligt uppdrag, men rön te så stort intresse att två extra möten begärdes av Chisinaus kommun.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha mycket tillfredställande måluppfyllelse och tillfredställande kostnadseffektivitet.

Tabell 3.4.28 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mycket tillfredställande	Tillfredställande

Studien mottogs väl, framför allt av det internationella samfundet, och den har varit utgångspunkt för mycket av det arbete och den dialog som Världsbanken fört. Studien genomfördes enligt plan och rön te så stort intresse att två extra möten begärdes av Chisinaus kommun. Studien nådde avsedda effekter och ledde till beslutet att delvis avpolitiserat tarifferna, vilket gör att måluppfyllelsen bedöms som mycket tillfredsställande. Gällande kostnadseffektivitet har prestationerna uppnåtts helt enligt plan och inom given budget, varför kostnadseffektiviteten bedöms som tillfredsställande.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Sida bedömer att stödet till sektorn har bidragit till en ökad energieffektivisering. Slutsatsen är dock att målet att stärka förutsättningarna för att utveckla en politik för hållbar energiförsörjning endast delvis kan anses uppnått. Det har inte funnits förutsättningar för Sida att arbeta strategiskt inom energisektorn och insatsportföljen har därför inte helt svarat upp mot sektormålet. Reformviljan från Moldavisk sida har saknats och skuldsituationen för fjärrvärmebolaget påverkar hela sektorn genom att Moldavien byggt upp omfattande skulder till Ryssland för gasleveranserna därifrån. Situationen i sektorn förvärras ytterligare av att även utbrytarrepubliken Transnistrien ackumulerar gasskulder för vilka Moldavien anses vara ansvariga. Givarna inom sektorn har länge drivit frågan om energieffektivisering och kostnadstäckning av avgifter och tariffer, men frågan är mycket politisk känslig och de senaste årens frekventa val har påverkat de politiska möjligheterna till reformer. Ansvar för energifrågor har flyttats mellan olika ministerier och kunskap och kapacitet har saknats för att reformera lagar och förordningar. Detta behövs för att möjliggöra utländska investeringar eftersom möjligheter till finansiering från statsbudgeten är ytterst begränsad. Moldavien har nu skrivit under europeiska gemenskapens energifördrag (European Energy Community Treaty) och

kommissionen följer kontinuerligt upp Moldaviens energistrategi. IMF har villkorat en del av sitt stöd till reformer inom energisektorn och Sida tillsammans med övriga givare inom sektorn samverkar för att driva på nödvändiga reformer såsom exempelvis en översyn av det legala ramverket för att möjliggöra kostnadseffektiva investeringar i energieffektivisering.

Ägarskapet och givarsamordningen inom sektorn har stärkts och ett första sektormöte arrangerades 2010 och fler givare är nu aktiva i sektorn. Sida har en nära dialog med EU-delegationen gällande EU:s kommande budgetstöd till sektorn.

3.4.5 Sammanfattande bedömning

En genomgång av de resultat som rapporterats under strategiperioden visar att målen för Sveriges samarbetsstrategi för Moldavien delvis är nådda. Målformuleringarna i strategin ligger dock på en relativt hög nivå. Strategin är i stora delar fortsatt relevant och i linje med Moldaviens nationella utvecklingsstrategi och handlingsplanen under den europeiska grannskapspolitiken. Sida bedömer att stödet har bidragit till att uppnå målen för den omfattande handlingsplanen. Moldavien har genomfört en rad förändringar framförallt för att harmonisera lagstiftningen gentemot EU, men Sida bedömer att tillämpningen förblir otillfredsställande på många områden.

Lärdomar:

- Mycket av Sidas stöd har getts i form i kapacitetsutveckling och det är svårt att under en relativt kort tid mäta de långsiktiga effekterna. Den svaga kapaciteten inom förvaltningen, med låga löner och mycket hög personalomsättning, påverkar både effektiviteten och hållbarheten i stödet. Fokus har därför lagts på att etablera tydliga system och processer och ha en bred ansats vad gäller utbildningsinsatser.
- Moldavien gör viktiga framsteg vad gäller EU-närmande och ansträngningar görs för att anpassa lagar och förordningar. Den faktiska implementeringen släpar dock fortsatt efter. Sida bör i utvecklandet av gemensamma samarbetsprojekt sätta än större fokus på implementeringen av reformerna. Inom jämställdhetsområdet tar ett nytt projekt finansierat av Sida fasta på det ramverk som tagits fram och fokuserar på genomförande av konkreta åtgärder för att öka jämställdheten också i praktiken.
- Det har varit en utmaning att bedriva reformsamarbete i ett politiskt instabilt klimat under 2009–2010. Erfarenheterna visar att den politiska viljan är avgörande för resultaten. Både inom handel och energi har Sida avvaktat ett tydligare ägarskap och reformvilja. Sida och ambassaden bör sträva efter en nära dialog och även gå in och avbryta eller ta en paus i samarbetet när resultat uteblir, eller ägarskapet eller mottagningskapaciteten sviktar.
- Portföljsammansättningen bör vara blandad och det bör finnas utrymme att stödja såväl centrala reformer som näringslivet och civila samhället. Detta skapar flexibilitet i tider av politisk oro och ger också möjlighet att arbeta på flera nivåer med samverkande insatser. Stödet till ökat deltagande och insyn i centrala beslutsprocesser där Sida gett stöd både via förvaltningsreformen och via civila samhället är ett lyckat exempel på detta.

3.5 Mellanöstern och Nordafrika

Våren 2006 antog regeringen den svenska samarbetsstrategin för utvecklingssamarbetet med Mellanöstern och Nordafrika (MENA), 2006–2008. Under 2008 förlängde regeringen strategin till 2010. Fram till 2006 hade utvecklingsinsatser i regionen styrts av ett "positions-papper" från 2003. Det nya angreppssättet med en regional strategi led länge av vissa nu välkända barnsjukdomar, som oklart formulerade syften, vaga regionala och sektoriella kopplingar samt otydlighet vad gällde den regionala ansatsen. Det ledde delvis till att insatsportföljen till synes inte tycktes vara styrd av ett

övergripande mål, utan snarare var en samling enskilda projekt inom de fyra identifierade samarbetsområdena. Denna utveckling kan även härledas till svaga regionala strukturer och samarbeten inom MENA-regionen. Dock menar resultatbedömningen som genomfördes 2010 att de uppsatta målen i strategin uppnåtts och de genomförda insatserna anses som relevanta i förhållande till dessa.

Tack vare samarbetsstrategin ökades Sidas engagemang i regionen snabbt, från 66 miljoner kronor 2005, till 145 miljoner kronor 2007 och 176 miljoner kronor 2009. Under strategiperioden har Sida gått från att främst stödja internationella utbildningsprogram (ITP) och kontraktsfinansierat tekniskt samarbete (KTS) till ett utvecklingssamarbete med ett flertal olika typer av samarbetsinstrument. Det är främst svenska organisationer (statliga och enskilda organisationer) som genomför det svenska stödet till regionen, följt av multilaterala- och regionala organisationer. Det regionala utvecklingssamarbetet med MENA bedöms ha bidragit till ett utökat utbyte mellan regionen och Sverige.

3.5.1 Utvecklingssamarbetets inriktning

Den svenska samarbetsstrategin för utvecklingssamarbetet med MENA under perioden 2006-2010 skulle möjliggöra regionala insatser för att stärka och vidga utvecklingssamarbetet med regionen samt bidra till ökad samverkan och utbyte inom regionen samt mellan regionen och Sverige. Mål för samarbetsstrategin var:

- Främja demokrati och god samhällsstyrning, bl.a. genom insatser för att främja framväxten av ett starkt civilt samhälle.
- Främja respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive kvinnors och flickors lika rättigheter, villkor och möjligheter, liksom framväxten av regionala nätverk och strukturer för dialog om bl.a. rättighetsperspektiv och universella värdegrunder.
- Främja ett hållbart nyttjande av vattenresurser, med inriktning på fattigdomsbekämpande och konfliktförebyggande perspektiv.
- Främja regional ekonomisk utveckling och tillväxt, med inriktning på kapacitetshöjande insatser för att stärka handelspolitisk kompetens och utbudskapacitet i ett regionalt perspektiv.

Sida väljer nedan att redovisa samarbetsområdena demokrati och mänskliga rättigheter som ett område. Sida har praktiskt gjort denna sammanslagning i det löpande arbetet, då områdena är närliggande. Inom två av de tre samarbetsområdena utarbetade Sida ett sektorfokus. Inom samarbetsområdet hållbart nyttjande av vattenresurser har fokus legat på gränsöverskridande vattenresurser för Jordanfloden, Eufrat och Tigris. Inom samarbetsområdet regional ekonomisk utveckling har fokus varit på tekniska handelshinder, sanitära och fytosanitära åtgärder, underlättande av handel, handel och klimat, företagens sociala ansvar samt förhandling och regionala handelsöverenskommelser. I tabellen nedan redovisas utbetalt stöd till regional MENA genom Sida under strategiperioden, inklusive utbetalningar från det humanitära anslaget och anslaget för enskilda organisationer.

TABELL 3.5.1 Det regionala utvecklingssamarbetet med MENA 2006-2010, fördelat på sektor

Tusen kronor

Sektor	2006	2007	2008	2009	2010	Totalt
Hälsa	1 276	626	407	573	-21	2 860
Utbildning	1 113	1 055	698	902	-28	3 740
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	46 642	54 050	76 665	105 540	20 253	303 150
Konflikt, fred och säkerhet	515	753	327	502	-19	2 078
Humanitärt bistånd	2 580	41 944	4 684	1 344	4 880	55 432
Hållbar samhällsbyggnad	16 787	22 789	31 475	35 796	3 086	109 933
Marknadsutveckling	14 795	11 474	19 618	29 924	14 339	90 150
Jord- och skogsbruk	199	9 212	9 188	202	-7	18 794
Miljö	0	0	0	277	0	277
Övrigt	1 926	2 752	722	1 287	1 427	8 114
Totalt	85 834	144 655	143 785	176 346	43 908	594 528

Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem

Den ökande utbetalningsvolymen visar utvecklingen i sektorerna där Sida varit aktivt. Det är tydligt att fokus har legat på demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet följt av samhällsbyggnad och marknadsutveckling. Detta i enlighet med samarbetsstrategin för MENA, 2006-2010.

Insatsportföljen ligger således rätt till inför upptakten av den nya samarbetsstrategin 2010-2015, vilken antogs under hösten 2010.

3.5.2 Resultat inom samarbetsområdet främjande av mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning

Målen för samarbetsområdet främjande av demokrati och god samhällsstyrning samt mänskliga rättigheter är:

- *Främja demokrati och god samhällsstyrning, bl.a. genom insatser för att främja framväxten av ett starkt civilt samhälle.*
- *Främja respekt för de mänskliga rättigheterna, inklusive kvinnors och flickors lika rättigheter, villkor och möjligheter, liksom framväxten av regionala nätverk och strukturer för dialog om bl.a. rättighetsperspektiv och universella värdegrunder.*

I början av 2009 utvecklade Sida en sektorplan för samarbetet under de tre sektorerna i MENA-strategin. Under sektorn främjande av demokrati och mänskliga rättigheter fokuserade Sida på barn, ungdomar och kvinnor, medan ökade möjligheter för deltagande och stärkande av civila samhället skulle genomsyra hela det regionala samarbetet inom området. Detta fokus reflekteras i de redovisade insatserna nedan.

Stöd till scenkonst i MENA-regionen

Det övergripande syftet med programmet är att främja yttrandefrihet och därigenom bidra till att stärka demokratin i MENA-regionen. Det ska ske genom scenkonst och Tamasi-nätverkets aktiviteter för att nå ut särskilt till unga människor och barn.

Tabell 3.5.2 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
41 500	100 %	200805–201309	Stöd till specifikt program genom organisation	Dramatiska institutet/Tamasi

Programmets mål och uppnådda resultat

De långsiktiga effekterna av programmet framstår som något tveksamma, i enlighet med redovisningen av resultat nedan. Sida och Dramatiska institutet samarbetar nu för att förtydliga kopplingen mellan programmet och mänskliga rättigheter i allmänhet och yttrandefrihet i synnerhet, och därigenom göra dess aktiviteter mer strategiskt inriktade och – förhoppningsvis – effektiva. I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.5.3 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Ökad yttrandefrihet/utveckling mot demokrati.	1. Insatsen har gett ett bredare utbud av oberoende kultur i regionen, vilket kan ha bidragit till att öka yttrandefriheten. Utvecklingen mot demokrati i regionen har under perioden vänts och en negativ trend är tydlig. Inget inflytande kan härledas från insatsen till denna utveckling.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ökad tillgång till scenkonst, med särskilt fokus på unga människor. 1.2 Ökad professionalism inom scenkonsterna, med särskilt fokus på unga människor. 1.3 Utvecklandet av ett regionalt nätverk för scenkonst, med starkt lokalt ägarskap.	1.1 Insatsen har skapat en "kritisk massa" av oberoende scenkonst vilken når ut till en bred publik. 1.2 Samtidigt som resultaten vad gäller genomförda workshops och utbildningstillfällen är goda, har vissa utbyten inte kunnat genomföras som planerat. 1.3 Ett regionalt nätverk (Tamasi) har etablerats och fungerar.
Prestationer	1.1.1 Oberoende grupper och scener aktiva inom scenkonsterna. 1.2.1 Föreställningar (teater, dans och musik) 1.3.1 Stöd och utbyte avseende scenkonsterna inom regionen och mellan Sverige och regionen.	1.1.1 Elva oberoende grupper har stötts och stärkts, varav fyra tillhandahåller scener för oberoende grupper i allmänhet. 1.2.1 Under perioden 2008-2009 har cirka 365 700 personer besökt föreställningarna inom programmet, varav 196 000 barn eller ungdomar företrädesvis från fattiga områden. 1.2.1 465 föreställningar finansierades enbart under 2009. 1.3.1 Samarbete och utbyte av erfarenheter mellan lokala grupper har etablerats.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Det är ännu för tidigt för att göra en bedömning av om det långsiktiga effektmålet har uppnåtts, eftersom genomförandet knappt nått halvvägs. I tabellen nedan framgår dock att insatsen hittills bedömas ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.5.4 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Resultaten i relation till prestationsmålen i termer av antal föreställningar, workshops, publik och liknande tenderar att överträffa förväntningarna. Det bör dock noteras att förväntningarna var högst realistiskt ställda. Under 2008 och 2009 genererade de flesta budgetposterna små överskott vilka överfördes till projekt i Syrien och Marocko, samt till kostnadsposten "utveckling av nätverket".

Det framstår som något tveksamt huruvida resultaten är i linje med de uppställda kort-, medel- och långsiktiga effektmålen, inte minst då indikatorer och strategi saknas för hur aktiviteterna inom projektet konkret ska relateras till dessa mål. Sida har under året fört intensiva diskussioner med

Dramatiska Institutet kring dessa frågor och har därvid efterfrågat en mer strategisk planering. T.ex. genom att för varje land i programmet fokusera på relationen mellan några konkreta ämnen och yttrandefrihet (t.ex. kvinnors situation, regimkritik etc.) och medelst kulturyttringar söka vidga sfären av vad som kan/får sägas i dessa ämnen. Det skulle också underlätta för den faktiska uppföljningen av programmets effektivitet.

Stöd till barnlitteratur inom MENA-regionen

Insatsen syftar till att stärka den intellektuella, spirituella, moraliska, sociala och känslomässiga utvecklingen hos barn i Mellanöstern- och Nordafrikaregionen. Det ska ske genom att förbättra tillgången på god barnlitteratur i regionen och öka förståelsen för dess betydelse.

Tabell 3.5.5 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
29 633	100 %	200805–201112	Projektstöd	Anna Lindh Stiftelsen

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat. Relationen mellan aktiviteter och det långsiktiga effektmålet är otydlig och detta gäller även projektets programteori.

Tabell 3.5.6 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Stärka den intellektuella, spirituella, moraliska, sociala och känslomässiga utvecklingen hos barn i MENA-regionen.	1. Både den externa strategiutvärderingen och den nyligen genomförda projektutvärderingen uttrycker tvivel angående huruvida projektet kan uppnå sitt långsiktiga effektmål. Den föregående utvärderingen menar visserligen att projektet har potential att uppnå målet, medan den senare pekar på ett antal tillkortakommanden i utförandet, vilket minskar dess möjligheter i detta avseende.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Öka tillgången på barnlitteratur av god kvalitet i MENA-regionen. 1.2 Öka produktionen och användningen av barnlitteratur med ett innehåll som beaktar mänskliga rättigheter, kulturell heterogenitet och barnrättighetsperspektivet. 1.3 Öka dialogen mellan länderna i MENA-regionen och med EU-länderna vad gäller barnlitteratur och läsfrämjande.	1.1 Genom upprättandet och stärkandet av bibliotek för barnlitteratur har tillgången på denna ökat. Det är dock oklart i vilken mån detta även har påverkat utnyttjandet av sådan litteratur. 1.2 Enligt programmets egna rapporter upplever deltagarna att programmet har stärkt barnlitteraturens position i deras respektive länder. Detta bekräftas av den oberoende utvärderingen av programmet. 1.3 Förutom deltagandet i enstaka konferenser, tycks detta mål inte ha beaktats särskilt under programmets genomförande.
Prestationer	1.1.1 Arbete med attityder till barnlitteratur och barns läsande bland bokförläggare, bibliotekarier, litteraturkritiker, lärare, skolor och föräldrar med flera. 1.2.1 Kapacitetsbyggande av de ovan nämnda grupperna, liksom av författare, illustratörer och andra för att möjliggöra produktion och tillgång till barnlitteratur av god kvalitet i regionen. 1.3.1 Regionalt utbyte och samarbete. 1.4.1 Upprätthålla ett särskilt fokus på	1.1.1 Flera priser och utmärkelser har upprättats och utdelats för goda insatser i fråga om barnlitteratur. 1.1.1 Trots vissa aktiviteter hävdade den oberoende utvärderingen att "advocacy" var "a missed opportunity" i programmet. 1.2.1 Ett resurs- och utbildningscentrum har upprättats i Libanon för barnlitteratur och barns läsande. 1.2.1 Minst 330 bibliotekarier och lärare i regionen har utbildats. 1.2.1 52 bibliotek med barnlitteratur har upprättats eller utrustats. 1.3.1 Flera konferenser, bokcirklar, workshops och liknande har anordnats för relevanta grupper (författare, illustratörer,

	fattiga flickor och pojkars läsande och tillgång till kvalitativ barnlitteratur.	<p>bibliotekarier, med flera).</p> <p>1.3.1 Ett nätverk har skapats mellan organisationer i Libanon, Jordanien, ockuperade Palestinska områdena och Syrien som arbetar med att främja barnlitteratur. Den oberoende utvärderingen ser skapandet av ett regionalt utrymme för dessa frågor som en av programmets främsta bidrag. Programmet har dock mött stora svårigheter med att finna en motpart i Egypten på grund av officiellt motstånd mot dess samarbetsorganisation.</p> <p>1.4.1 Samarbetspartens interna rapporter ger för handen att aktiviteter och bibliotek framförallt har upprättats i fattiga områden.</p>
--	--	--

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Trots att insatsen är långt från slutförd pekar det allra mesta mot att den varken genomförts kostnadseffektivt eller kommer att uppnå de uppsatta kort-, medel- och långsiktiga effektmålen.

Tabell 3.5.7 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Otillfredsställande	Otillfredsställande

Insatsen startade långsammare än väntat och har ännu inte uppnått de uppsatta målen, till exempel har den ännu inte inletts i Egypten. Det är oklart huruvida programmet hittills har lett till någon markant ökad produktion, tillgång eller användning av barnlitteratur i regionen. Vissa kontakter tycks ha etablerats på regional nivå, men företrädesvis mellan personer vilka redan arbetar med dessa frågor.

Det framstår som oklart huruvida resultaten är i linje med satta mål och två oberoende utvärderingar, som refererats till ovan, har tvivlat på effektiviteten i insatsen. Projektutvärderingen föreslår stora förändringar i programmet om det ska finansieras fortsättningsvis, bland annat genom att söka en annan samarbetspart för programmet.

Stöd till ett ökat deltagande bland ungdomar

Syftet med insatsen är att genom arbete med de nationella policysystemen "låta ungdomar uppnå sin fulla potential och delta i den nationella utvecklingen". Insatsen bedrivs i nio länder i Mellanöstern- och Nordafrikaregionen: Egypten, Jordanien, Libanon, Marocko, ockuperade Palestinska områdena (oPT), Syrien, Tunisien, Iran och Algeriet.

Tabell 3.5.8 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
29 650	100 %	200801–201212	Stöd till specifikt program genom organisation	UNICEF

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.5.9 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Skapa en polymiljö vilken bidrar till ungdomars positiva utveckling samt till deras möjlighet att delta i utvecklingen på nationell nivå.	1. Rapportering från programmet hävdar att det i de flesta länder lyckats bidra till att stärka ungdomars deltagande i utarbetandet av nationella utvecklingsstrategier. Men även om enskilda policyresultat kan rapporteras tycks situationen ännu vara långt ifrån en allmän policypåverkan till förmån för ungdomars situation. Påverkan har hittills främst skett inom de organ vars uppgift det är att arbeta med ungdomar, vilket innebär en begränsning för programmet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Skapa en kunskapsbas i de nio länderna om ungdomar i syfte att påverka offentlig politik och planering.</p> <p>1.2 Stärka kapaciteten hos regeringar och ungdomar med flera att formulera sina prioriteringar i nationell politik.</p> <p>1.3 Möjligheter för ungdomars deltagande genom hem, skola och i det lokala samhället.</p> <p>1.4 Skapa nätverk för att driva frågan om ungdomars rättigheter och deltagande.</p>	<p>1.1 Flera nationella studier föreligger nu vilka belyser ungdomars situation.</p> <p>1.2 UNICEF har via programmet deltagit i formuleringen av nationell politik med bäring på ungdomar ibland annat Tunisien, Marocko, oPT, och Libanon.</p> <p>1.3 Det saknas ännu uppgifter om huruvida detta mål har uppnåtts.</p> <p>1.4 Mindre nätverk tycks ha skapats för att framförallt arbeta mot de mest relevanta institutionerna. Nätverken är dock med få undantag nationella snarare än regionala.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Stödja forskning om ungdomars villkor och önskemål i respektive land, samt debatter om resultaten från sådana undersökningar.</p> <p>1.2.1 Stödja integrering av ungdomsfrågor i politik och planer såsom nationella utvecklingsplaner och liknande, samt bidra till att skapa utrymmen och forum i vilka ungdomar kan göra sin röst hörd i dessa frågor.</p> <p>1.3.1 Stärka utvecklandet av mötesplatser och diskussionsforum för respektive land (i enlighet med nationella planer för detta ändamål).</p> <p>1.4.1 Bygga nätverk med privat sektorn, media, religiösa ledare med flera, i syfte att främja ungdomars deltagande.</p>	<p>1.1.1 Programmet har skapat en databas med över 300 indikatorer på ungdomars situation i regionen. Särskilda landsstudier har färdigställts i Algeriet, Egypten och Iran. Programmet har också gett särskilt utrymme åt unga forskare i detta arbete.</p> <p>1.2.1 Programmet har lyckats bidra till att integrera ungdomsfrågor i tematiska program inom områden som hälsa och utbildning.</p> <p>1.2.1 Programmet har finansierat insatser och reformförslag i regeringsinstanser (f.f.a. ungdoms- och utbildningsministerium) i Tunisien, Marocko, ockuperade Palestinska områdena, Iran, Libanon och Jordanien. Under 2010 kommer särskilda ungdomsplaner, vars utarbetande har stötts inom projektet, att presenteras i Marocko, ockuperade Palestinska områdena och Libanon.</p> <p>1.3.1 Programmet har bland annat stött uppbyggnaden av 143 ungdomscentrum i de ockuperade Palestinska områdena och planerar stöd till åtta sådana i Tunisien. Interaktiva media och TV-program med fokus på ungdomsfrågor har stötts i Libanon och Egypten.</p> <p>1.4.1 I samtliga länder utom Algeriet har goda relationer skapats med de ministerier som är ansvariga för ungdomsfrågor. I flera fall har också goda relationer med statistikinstitutioner och forskningsinstitutioner skapats.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse, men att det finns brister vad gäller kostnadseffektiviteten.

Tabell 3.5.10 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Mindre tillfredsställande

Programmet inleddes långsamt och började visa på resultat först 2009. Konkreta resultat tycks hittills i hög grad begränsade till de institutioner vilka i kraft av sitt mandat ägnar sig åt ungdomsfrågor (t.ex. ungdoms- eller utbildningsministerium). Påverkan på andra ministerium eller institutioner verkar ännu inte ha uppnåtts i någon större utsträckning. Sida avvaktar nu en extern utvärdering som kommer att genomföras runt årsskiftet 2010/2011 innan möjliga åtgärder/förändringar vidtas i detta avseende. Trots en långsam inledning lyckades UNICEF under 2009 genomföra verksamheten som planerat.

Programmet tycks ännu vara ganska långt ifrån att möjliggöra ungdomars faktiska deltagande i utformningen av officiell politik. Programmet tycks ha svårt att nå bortom de statliga institutioner vars primära uppdrag det är att arbeta med ungdomar. Detta bör leda till en diskussion om programmets strategi och inriktning. En sådan diskussion kan och bör följa på den utvärdering som ska inledas kring årsskiftet 2010/2011. Det är tveksamt huruvida den politiska viljan finns att godta ungdomars faktiska deltagande i utformningen av offentlig politik. Detta är dock inte specifikt för ungdomar, utan en allmän och naturlig följd av att auktoritära stater tenderar att centralisera beslutsfattande. Bortom speciella ungdomsprogram och liknande tycks UNICEF inom programmets ram ännu inte ha påverkat statlig policy/utvecklingspolicy i någon nämnvärd utsträckning.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målen för samarbetsområdet

Sett enbart till målet "att främja" demokrati och mänskliga rättigheter, kan Sidas arbete under den nyligen avslutade strategin sägas ha varit lyckat. Sida bedömer även att de tre insatserna ovan på ett mer eller mindre tillfredställande sätt bidragit till att nå målen för samarbetsområdet och samarbetet bedöms i stort som resultatorienterat. En rad skilda samarbetsinstrument, partners och ansatser har tillämpats och valet av samarbetspartner anses som relevant i förhållande till målen för samarbetsområdet. Det är dock svårare att säga huruvida arbetet har lyckats åstadkomma verkliga förändringar i regionens politiska och sociala system, av vilka de politiska systemen utvecklats i negativ riktning under perioden. Det svenska stödet har, enligt resultatbedömningen som genomfördes i början av 2010, resulterat i ett regionalt utbyte och samarbete, vilket bedöms som värdefullt och lärorikt. Sida har under strategiperioden bidragit till upprätthållande av ett antal nätverk; bland annat kulturnätverket Tamasi och Euro-Mediterranean nätverket för mänskliga rättigheter (Euro-Mediterranean Human Rights Network (EMHRN) stöd till mänskliga rättigheters aktivister). Stöd har även givits till dialogverksamheten vid Svenska Institutet i Alexandria. Få insatser har varit inriktade på stärkandet av parlament såsom anges i strategin.

En stor del av insatserna inom samarbetsområdet har gått till projektstöd och Sida har haft svårt att anta en strategisk inriktning. Sida har dock valt att inte genomföra större förändringar inom programmet innan den nya regionala strategin antogs under hösten 2010. Den nya strategin har en tydligare strategisk ansats inom all tre samarbetsområden, vilket bidrar till att Sida kan ha ett tydligare fokus i insatsportföljen.

3.5.3 Resultat inom samarbetsområdet omsorg om miljön och hållbart nyttjande av naturresurser

Målet för samarbetsområdet omsorg om miljön och hållbart nyttjande av naturresurser är:

- *Främja ett hållbart nyttjande av vattenresurser, med inriktning på regionala och gränsöverskridande vattenfrågor, både i ett fattigdomsbekämpande och i ett konfliktförebyggande perspektiv*

Portföljen har sedan 2009 fokuserats till två avrinningsområden, Jordanfloden och Eufrat-Tigris. Därutöver ges stöd till regional kapacitetsuppbyggnad för integrerad vattenresursanvändning och anpassning till klimatförändringar.

Stöd till förstudie samt miljö- och socialkonsekvensbedömning av vattentillförsel från Röda havet till Döda havet (RSDSC)

Syftet med stödet är att genomföra en förstudie för att bedöma huruvida den förslagna vattenöverföringen är en hållbar lösning för att återställa vattennivån i Döda havet samt för att förbättra vattentillgången och elförsörjningen i regionen.

Tabell 3.5.11 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
24 000	19 %	200812–201112	Stöd till specifikt program genom en organisation	Världsbanken

Programmets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas programmets mål och uppnådda resultat. Det är dock för tidigt att redovisa några resultat i relation till det långsiktiga effektmålet.

Tabell 3.5.12 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Att återställa vattennivån i Döda havet samt förbättra vattentillgången och elförsörjningen i regionen.	1. Det är ännu för tidigt att redovisa några resultat i relation till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Undersöka huruvida RSDSC-konceptet är en hållbar lösning på den sjunkande vattennivån i Döda havet. 1.2 Bedöma huruvida de övergripande fördelarna överstiger kostnaderna för projektet. 1.3 Erbjuder en mötesplats för parterna i vilken de kan arbeta tillsammans för att främja fred och stabilitet i regionen.	1.1 Den slutliga rapporten kommer att visa om projektet är genomförbart eller inte, inklusive en kostnadsbedömning. 1.2 Det är ännu för tidigt att redovisa några resultat uppnått innan studierna är färdiga och dess resultat presenterats. 1.3 De tre samarbetsparterna har hittills träffats officiellt vid nio tillfällen för att godkänna framtagna rapporter och för att fatta strategiska beslut.
Prestationer	1.1.1 Genomföra en huvudstudie samt fyra understudier: i) genomförbarhetsstudie, ii) miljö- och socialkonsekvensbedömning, iii) alternativstudie, iv och v) modellering av Röda havet och Döda havet. 1.2.1 Anordna öppna konsultationer i de tre olika områdena (Israel, Palestinska områdena och Jordanien). 1.3.1 Hålla löpande givarmöten. 1.3.2 Genomföra tekniska möten mellan de tre parterna.	1.1.1 De fyra understudierna pågår och förväntas vara slutförda i juni 2011. 1.2.1 Öppna konsultationer har hållits, fem nationella möten hölls i juni 2010, enligt plan. 1.3.1 Givarmöten har hållits löpande enligt planer. 1.3.2 Ett flertal tekniska möten, mellan de tre parterna, har kunnat genomföras trots det politiska läget.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Sida bedömer att projektet i huvudsak är på rätt spår, trots mindre förseningar i framtagandet av de olika delrapporterna, och att det kommer att nå de uppsatta kort- och medellångsiktiga effektmålen

till mitten av 2011. Det svenska stödet följs upp av en konsult för att kommentera, bedöma risker och för att övervaka processen kring studierna.

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedöms ha tillfredställande kostnadseffektivitet. Däremot är det inte möjligt att i detta skede bedöma måluppfyllelsen då denna bedömning är kopplad till de kort-, medel- och långsiktiga effektmålen och resultat i relation till dessa mål kan redovisas först när studierna är färdiga.

Tabell 3.5.13 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Inte tillämbart	Tillfredsställande

Förseningar har uppstått p.g.a. politiska händelser som stannat upp processen samt att komplexiteten i studierna har gjort att tidsperioden behövs förlängas. De öppna konsultationerna har också gjort att nya frågeställningar kommit upp och tagit tid att bemöta, även om det gynnar projektet på sikt. Samtliga delstudier har handlats upp som planerats, dock något försenade. Finansiell rapportering är i enlighet med Sidas standardavtal med Världsbanken. Studierna är pågående och det är därför inte möjligt i dagsläget att bedöma om satta resultatet kommer att uppnås.

De största riskerna är relaterade till behovet av samförstånd mellan parterna om slutsatserna och vägen framåt på teknisk och politisk nivå, vilket är nära kopplat till fredsprocessen och den allmänna opinionen.

Utbildningsprogram i Sverige om gränsöverskridande vattenresurser i Mellanöstern och Nordafrika

Syftet med insatsen är att genomföra tre årliga regionala utbildningsprogram för MENA-regionen med 25 deltagare per program i syfte att stärka kompetensen hos myndigheter, regionala och enskilda organisationer och privata företag inom hantering av gemensamma gränsvatten samt bidra till att utveckla mekanismer för dialog, nätverkande och konfliktlösning i områden med delade vattenresurser.

Tabell 3.5.14 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
8 400	100 %	200602–200907	Utbildningsprogram i Sverige	Ramboll Natura AB/ Stockholms internationella vatteninstitut

Programmets mål och uppnådda resultat

Det har inte formulerats något långsiktigt effektmål för det specifika utbildningsprogrammet. Det långsiktiga effektmål som redovisas nedan är det gemensamma målet för alla internationella utbildningsprogram. Samarbetsparten har inte redovisat några resultat kopplat till detta mål och detta har inte heller efterfrågats av Sida.

Tabell 3.5.15 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Det övergripande målet för internationella utbildningsprogram är att bidra till att skapa förutsättningar för samarbetsländer och andra	1. Se ovan.

	utvecklingsländer att bekämpa fattigdom genom effektiva insatser för kapacitets- och institutionsutveckling.	
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Bidra till etablerandet och stärkandet av institutioner inom gränsvattenhantering.</p> <p>1.2 Bidra till utvecklingen av mekanismer för dialog, nätverkande och konfliktlösning i områden med gemensamma vattenresurser.</p>	<p>1.1 Den institutionella påverkan har begränsats av den politiska situationen i Jordandalen där gränsvattenprocesser har avstannat och existerande fora bedöms ineffektiva. Många av deltagarna i programmet är inte heller direkt involverade i formella gränsvattenprocesser utan arbetar huvudsakligen på nationella vatteninstitutioner. <i>Palestine Water Authority</i> menar att myndigheten blivit mer effektiv i sitt internationella arbete tack vare att en stor andel av myndighetens anställda har genomfört programmet.</p> <p>1.2 Ny akademisk forskning och utbildning inom vattenresurshantering har inletts i Marocko, Algeriet och Tunisien</p> <p>1.2 Programmen har bidragit till att skapa kontakter och bygga förtroende mellan länderna på individnivå, vilket ökar förutsättningarna för kontakter mellan institutioner.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Tre årliga regionala utbildningsprogram för 25 deltagare från strategiska vatteninstitutioner per program.</p> <p>1.1.2 Deltagarna har ökat sin kapacitet i att förstå olika aspekter av gränsöverskridande vattenresurshantering.</p> <p>1.1.3 Deltagarna har gjort relevanta bedömningar av gränsvattenhantering i sin egen situation.</p> <p>1.2.1 Deltagarna är mer engagerade i nätverk för gränsvattenhantering.</p> <p>1.2.2 Deltagarna är mer aktiva i dialog kring gränsvattenhantering.</p>	<p>1.1.1 Alla 75 deltagare har fullföljt programmet 2006, 2007 och 2008.</p> <p>1.1.2 70 procent av deltagarna själva uppger att programmet till stor eller mycket stor del har gett dem en ökad förståelse för gränsvattenfrågor.</p> <p>1.1.2 66 procent av deltagarna uppger att programmet till stor eller mycket stor del har ökat deras egen och deras organisationers kapacitet för att hantera gränsvattenfrågor.</p> <p>1.1.3 84 procent av deltagarna uppger ett år efter fullföljt program att de använder sig av erhållen kunskap och modeller i sitt dagliga arbete.</p> <p>1.2.1 70 procent av deltagarna uppger att programmen gett dem ett nätverk i regionen och att de har kontakt med varandra i olika frågor.</p> <p>1.2.2 69 procent av deltagarna uppger att programmet stött, stärkt och bidragit till att etablera gränsvattenprocesser.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.5.16 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

De planerade prestationerna har levererats enligt planen. Samarbetspartners årsrapporter styrker detta. Finansiella rapporter har inkommit i tid och bekräftar att medlen har använts i enlighet med budget.

Inkomna rapporter visar på att effektmålen på medellångsikt har uppnåtts, deltagare och deras institutioner säger sig ha fått ökad kapacitet inom gränsöverskridande vattenfrågor vilket bidrar till bättre förutsättningar att arbeta med deras grannländer. Under rådande omständigheter bidrar

insatsen till ökade kapacitet och individuella kontakter mellan deltagare och deras organisationer, vilket i sin tur ökar möjligheterna till ett förbättrat regionalt arbete med gemensamma vattenresurser den dag den politiska situationen förbättras. Sida gör därmed bedömningen att denna insats har bidragit till det långsiktiga effektmålet för internationella utbildningsprogram.

Stöd till Egyptens organisation för fysisk planering (General Organisation for Physical Planning, GOPP)

Stödet till den statliga organisationen för fysisk planering (GOPP) syftar till att decentralisera dess beslutsprocesser och att stärka GOPP:s planeringskapacitet. GOPP:s mandat är att stödja lokala myndigheter i deras planering av fysisk infrastruktur. Projektet ska även ta fram riktlinjer för att uppmuntra folkligt deltagande i beslutsprocesser.

Tabell 3.5.17 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
10 500	77 %	200412–200803	Kontraktsfinansierat tekniskt samarbete – KTS (numera "Projektstöd")	SIPU International AB

Projektets mål och uppnådda resultat

I tabellen nedan redovisas projektets mål och uppnådda resultat.

Tabell 3.5.18 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Det övergripande målet är att planeringen ska närma sig den lokala befolkningen genom att förbättra allmänhetens möjlighet att delta i beslutsprocesser. Detta förväntas leda till en mer hållbar planering på lokal nivå.	1. Det folkliga deltagandet har ökat.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Förbättra GOPP:s kapacitet att utbilda lokala myndigheter inom modern fysisk planering. 1.2 Producera en policy gällande information på ledningsnivå anpassat efter GOPP:s och deras regionala kontors behov. 1.3 Förbättra de lokala myndigheternas kapacitet att bereda och genomföra lokal planering. 1.4 Utveckla ett integrerat och mångfacetterat program och policy för personal och institutionell utveckling. 1.5 Stärka GOPP:s mekanismer för uppföljning, utvärdering och återkoppling. 1.6 Stärka de operationella kontakterna mellan GOPP och de lokala myndigheterna.	1.1 Utbildningsinsatser har genomförts av GOPP:s personal. Nyckeldokument, utbildningsmaterial och riktlinjer har översatts till arabiska, vilket borgar för att allmänheten kan ta del av innehållet. 1.2 En policy har tagits fram för att stärka GOPP:s regionala kontor, vilket stärkt samarbetet på regional nivå. 1.3 GOPP har utvecklat ett fungerande utvärderings- och uppföljningssystem för konsultinsatser på lokal nivå och workshops har genomförts med lokala myndigheter för att stärka deras kapacitet. 1.4 Rekommendationer har tagits fram för GOPP:s framtida arbete, med fortsatt nära samarbete med lokala myndigheter, och för hur den fortsatta utvecklingen och genomförandet av planeringsverktygen ska skötas. 1.5 Grundläggande metoder för uppföljning och utvärdering, av både planering och genomförande, utvecklades anpassade för lokal nivå (byar och mindre städer). 1.6 GOPP och lokala myndigheter har gemensamt tagit fram handlingsplaner för att genomföra de framtagna strategiska planerna.

Prestationer	<p>1.1.1 Förberedelse av kursmaterial och påbörja ett utbildningsprogram för personalen.</p> <p>1.2.1 Framtagen informationspolicy för GOPP:s ledning samt riktlinjer för genomförandet.</p> <p>1.3.1 Genomförbarhetsbedömning förbereds. Riktlinjer för planering av de lokala myndigheterna och för GOPP:s utbildningsledare. Utbildningsomgång för GOPP:s personal. Studieplaner och material framtagna.</p> <p>1.4.1 Utarbeta en policy och utbildningsplan för genomförandet av utvärderingar och uppföljningar.</p> <p>1.5.1 Framtagna och godkända riktlinjer för uppföljning, utvärdering och återkoppling.</p> <p>1.6.1 Stärka kopplingen mellan GOPP och lokala myndigheter för utbyte av data och deltagande inom urban planering.</p>	<p>1.1.1 Utbildningsmaterial har tagits fram för GOPP:s personal och utbildningar har genomförts.</p> <p>1.2.1 En policy har tagits fram som beskriver hur information ska spridas till GOPP:s regionala kontor, inklusive utbildningsinsatser. Design av en databas slutförd, vilken ska uppdateras löpande av GOPP:s personal.</p> <p>1.3.1 Utbildning genomförd av GOPP:s personal, vilken inkluderade moment om omstruktureringsprocessen. Riktlinjer för hur icke statliga parter ska följas upp har utarbetats.</p> <p>1.4.1 Utveckling av grundläggande metoder för uppföljning, utvärdering och återkoppling har färdigställts.</p> <p>1.5.1 Organisationsbedömningar genomförda och riktlinjer på engelska och arabiska publicerades på GOPP:s hemsida som är öppen för allmänheten.</p> <p>1.6.1 Riktlinjer för urban planering har tagits fram genom ett flertal workshops på lokal nivå.</p>
--------------	---	--

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.5.19 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Slutrapporten från samarbetsparten styrker att målen har uppnåtts. Ytterligare komponenter lades till efter förfrågan från GOPP, delvis på grund av att nya lagar antogs vilka påverkade genomförandet av projektet. Enligt finansiella rapporter har medlen använts i enlighet med budget. Någon revision har inte gjorts eftersom det vid beslutstillfället inte fanns någon sådan generell regel för KTS-projekt.

Fokus på insatsen bibehölls även om en lagändring kom till stånd under projektets gång som innebar ett ökat användande av privata konsulter inom lokal planering, vilket delvis påverkade GOPP:s arbetssätt och innebar att ytterligare en utbildningskomponent för GOPP:s personal behövdes för att kunna handla upp och övervaka konsulternas arbete. Målet att öka det folkliga deltagandet genomfördes enligt plan. Resultatredovisningen visar att uppsatta mål i stort har nåtts.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Med undantag för några insatser, inklusive två av de exemplifierade ovan, startade samarbetet inom området hållbart nyttjande av vattenresurser relativt sent - de flesta av de pågående insatserna inleddes under 2009 efter det att tillräckliga personella resurser kunnat tilldelas samarbetsområdet. Insatserna, inbegripet de tre ovan, bedöms dock som framgångsrika. Trots att det har funnits svårigheter att identifiera lämpliga regionala samarbetspartners, bedöms urvalet av insatser vara relevant. För att kunna möta sektormålet på ett effektivare sätt utvecklade Sida en sektorplan, vilket nämns ovan.

Sida fokus har legat på avrinningsområdena kring Jordanfloden och Eufrat-Tigris. Stöd utgår även till regional kapacitetsuppbyggnad för integrerad vattenresursanvändning och anpassning till klimatförändringar, områden där den svenska kompetensen är efterfrågad (t.ex. genom

utbildningsprogram, ITP). I Eufrat-Tigris-området har det svenska stödet spelat en katalytisk roll och skapat nya initiativ då Sverige allmänt uppfattats som en neutral partner. Även i Jordanflodens avrinningsområde har Sverige en roll att spela, men det politiska dödläget under det gångna året har lämnat begränsat utrymme för nya insatser. Emellertid diskuterar både Arabförbundet och Unionen för Medelhavet framtida regionala strategier för vattensektorn.

Det är Sidas bedömning att vattenportföljen är relevant också för den nya regionala MENA-strategin som antogs 9 september 2010 och vars fokus är i linje med de nuvarande insatserna.

3.5.4 Resultat inom samarbetsområdet främja regional ekonomisk utveckling och tillväxt

Målet för samarbetsområdet främja regional ekonomisk utveckling och tillväxt är:

- *Främja regional ekonomisk utveckling och tillväxt, med inriktning på kapacitetshöjande insatser för att stärka handelspolitisk kompetens och utbudskapacitet i ett regionalt perspektiv*

Genom sektorplanen som utvecklades tidigt 2009 fokuserades Sidas insatser inom samarbetsområdet på stärkt kompetens för utvecklande av handelspolitik samt att tillhandahålla handelspolitisk kapacitetsutveckling i ett regionalt perspektiv. Dessa prioriteringar återspeglar "Regeringens riktlinjer för handelsrelaterat utvecklingssamarbete" samt "Plan för Sidas handelsrelaterade utvecklingssamarbete".

Utbildningsprogram i Sverige inom kvalitativ infrastrukturutveckling till stöd för genomförandet av Världshandelsorganisationens överenskommelser i MENA

Syftet med insatsen var att genomföra tre stycken årliga regionala utbildningsprogram med 25 deltagare per program i syfte att stärka kompetensen hos strategiska myndigheter, regionala organisationer, enskilda organisationer och privata företag inom hantering av WTO:s avtal för tekniska handelshinder (TBT-avtal) samt bidra till att utveckla mekanismer för dialog och nätverkande i regionen.

Tabell 3.5.20 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
15 900	100 %	200811–201012	Utbildningsprogram i Sverige	Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC), Anrika Quality Services AB

Programmets mål och uppnådda resultat

Det har inte formulerats något långsiktigt effektmål för det specifika utbildningsprogrammet. Utan det långsiktiga effektmål som redovisas nedan är det gemensamma för alla internationella utbildningsprogram. Samarbetsparten har inte redovisat några resultat kopplat till detta mål, och detta har inte heller efterfrågats av Sida.

Tabell 3.5.21 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Det övergripande målet för internationella utbildningsprogram är att bidra till att skapa förutsättningar för samarbetsländer och andra utvecklingsländer att bekämpa fattigdom genom effektiva insatser för kapacitets- och institutionsutveckling.	1. Se ovan.

Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Bidra till etablerandet och stärkandet av institutioner inom området kvalitetsinfrastruktur.</p> <p>1.2 Bidra till utvecklingen av mekanismer för dialog och nätverkande i regionen.</p>	<p>1.1 Utbildningsprogrammet har direkt varit stödjande till länderna i regionen och förändringsprocesser har lett till att nya strukturer för att bättre harmonisera med omvärlden har genomförts och genomförs inom området.</p> <p>1.2 Programmen har bidragit till att skapa kontakter och bygga förtroende mellan länderna, vilket ökar förutsättningarna för kontakter mellan institutioner.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Tre stycken årliga regionala utbildnings-program för 25 deltagare från strategiska institutioner per program.</p> <p>1.1.2 Deltagarna ska öka sin kapacitet i att förstå olika aspekter av WTO avtalet för tekniska handelshinder (TBT).</p> <p>1.1.3 Deltagarna gör relevanta bedömningar av strukturer för att begränsa tekniska handelshinder.</p> <p>1.2.1 Deltagarna engageras i nätverk för standardisering och ackreditering.</p> <p>1.2.2 Deltagarna mer aktiva i dialog kring kopplingen mellan kvalitetsinfrastruktur och handelspolitik.</p>	<p>1.1.1 50 deltagare har hittills fullföljt programmet 2008 och 2009, (2010 inte slutredovisat).</p> <p>1.1.2 Deltagarna har uppgivit att programmet har gett dem ökad kapacitet i att förstå WTO:s TBT-avtal.</p> <p>1.1.3 Deltagarna uppger att programmet bidragit till att etablera nödvändig kvalitetsinfrastruktur för att begränsa tekniska handelshinder.</p> <p>1.2.1 Deltagarna har uppgivit att de genom programmet har ökat sitt engagemang i nationella och regionala nätverk om standardisering och ackreditering.</p> <p>1.2.2 Deltagarna har uppgivit att de genom programmet blivit mer aktiva nationellt och regionalt kring kopplingen mellan kvalitetsinfrastruktur och handelspolitik.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredsställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.5.22 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

De planerade prestationerna har levererats enligt planen. Årsrapporter styrker detta. Finansiella rapporter har inkommit i tid och bekräftar att medlen har använts i enlighet med budget.

Inkomna rapporter för 2008 och 2009 visar på att de kort- och medellångsiktiga effektmålen har uppnåtts, deltagare och deras institutioner säger sig ha fått ökad kapacitet för att implementera WTO:s TBT-avtal för nationella system för godkännande av handel med produkter på en internationell marknad, vilket bidrar till bättre förutsättningar att arbeta med sina grannländer. Insatsen ger genom ökad kapacitet och individuella kontakter mellan deltagare och deras organisationer goda möjligheter till ett förbättrat regionalt samarbete inom Agadir-avtalet (frihandelsavtal för arab- och medelhavsländer, dock endast med fyra medlemsstater) och GAFTA (Greater Arab Free Trade Area, under Arabförbundet). Sida gör därmed bedömningen att denna insats har bidragit till det långsiktiga effektmålet för internationella utbildningsprogram.

Utbildningsprogram i Sverige inom kvalitativ matsäkerhet i MENA-regionen

Syftet med insatsen är att genomföra tre årliga regionala utbildningsprogram med 25 deltagare per program i syfte att stärka kompetensen hos strategiska myndigheter, regionala organisationer, enskilda organisationer och privata företag i MENA regionen inom hantering av samtliga aspekter i livsmedelskedjan samt bidra till att utveckla mekanismer för dialog och nätverkande i regionen inom området.

Tabell 3.5.23 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
13 100	100 %	200809–201012	Utbildningsprogram i Sverige	Styrelsen för ackreditering och kontroll (SWEDAC), Anrika Quality Services AB

Programmets mål och uppnådda resultat

Det har inte formulerats något långsiktigt effektmål för det specifika utbildningsprogrammet. Utan det långsiktiga effektmål som redovisas nedan är det gemensamma för alla internationella utbildningsprogram. Samarbetsparten har inte redovisat några resultat kopplat till detta mål, och detta har inte heller efterfrågats av Sida.

Tabell 3.5.24 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Det övergripande målet för internationella utbildningsprogram är att bidra till att skapa förutsättningar för samarbetsländer och andra utvecklingsländer att bekämpa fattigdom genom effektiva insatser för kapacitets- och institutionsutveckling.	1. Se ovan.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Bidra till etablerandet och stärkandet av institutioner inom området säkra livsmedel. 1.2 Bidra till utvecklingen av mekanismer för dialog och nätverkande i regionen.	1.1 Länder i MENA-regionen har inlett arbete med att förändra de nationella kvalitetsstrukturerna för anpassning till de internationella handelsstrukturerna och sett över lagstiftningen inom livsmedelsområdet. 1.2 Programmen har bidragit till att skapa kontakter och bygga förtroende mellan länderna på individnivå, vilket ökar förutsättningarna för kontakter mellan institutioner.
Prestationer	1.1.1 Tre stycken årliga regionala utbildningsprogram för 25 deltagare från strategiska institutioner per program. 1.1.2 Deltagarna ökar sin kapacitet i att förstå olika aspekter av handel med livsmedel, livsmedelslagstiftning och betydelsen av sanitära och fytosanitära (SPS) åtgärder, WTO-SPS avtalet och dess relation till WTO-TBT avtalet. 1.1.3 Deltagarna har gjort relevanta bedömningar av kvalitetsinfrastruktur för livsmedelproduktion och handel. 1.2.1 Deltagarna är mer engagerade i nätverk för säkra livsmedel. 1.2.2 Deltagarna mer aktiva i dialog kring säkra livsmedel.	1.1.1 Alla 75 deltagare har fullföljt programmet 2008 och 2009, (2010 inte slutredovisad). 1.1.2 Deltagarna har uppgivit att de fått ökad kunskap om livsmedelslagstiftning och tillämpningen av sanitära och fytosanitära regelverk, WTO-SPS avtalet och dess relation till WTO-TBT avtalet. 1.1.3 Deltagarna uppger att de har fått ökad kunskap om kvalitetsinfrastruktur och dess tillämpning, rörande livsmedelsproduktion och handel. 1.2.1 Deltagarna har ökat sitt engagemang i nätverk för säkra livsmedel. 1.2.2 Deltagarna har uppgivit att programmen ökat nätverkandet kring säkra livsmedel i regionen och att samarbetet kring säkra livsmedel länderna emellan ökat.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.5.25 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

De planerade prestationerna har levererats enligt planen. Årsrapporter från samarbetsparten styrker detta. Finansiella rapporter har inkommit i tid och bekräftar att medlen används i enlighet med budget och till en lägre kostnad än budgeterat.

Årsrapporten för 2009 från samarbetsparten visar på att det medellångsiktiga målet har uppnåtts, deltagare och deras institutioner säger sig ha fått ökad kapacitet om livsmedelssäkerhet samt dess tillämpning och principer, vilket bidrar till bättre förutsättningar för förändringar inom deltagarnas respektive institutioner, myndigheter och företag. Insatsen ger genom ökad kapacitet och individuella kontakter mellan deltagare och deras organisationer goda möjligheter till ett förbättrat regionalt samarbete med gemensam infrastruktur. Sida gör därmed bedömningen att denna insats har bidragit till det långsiktiga effektmålet för internationella utbildningsprogram.

Stöd till utbildningsprogram i Sverige förhandla handelsavtal, principer och praxis inom MENA-regionen

Syftet med insatsen är att genomföra tre stycken årliga regionala utbildningsprogram med 25 deltagare per program i syfte att stärka kompetensen hos strategiska myndigheter, regionala organisationer, enskilda organisationer och privata företag i Mellanöstern och Nordafrika inom hantering av samtliga aspekter i förhandlingsprocesser, förhandlingstekniker och metoder samt bidra till att utveckla mekanismer för dialog och nätverkande i regionen inom området.

Tabell 3.5.26 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
11 700	100 %	200803–201012	Utbildningsprogram i Sverige	Styrelsen för ackreditering och kontroll (SWEDAC), Anrika Quality Services AB

Programmets mål och uppnådda resultat

Det har inte formulerats något långsiktigt effektmål för det specifika utbildningsprogrammet. Utan det långsiktiga effektmål som redovisas nedan är det gemensamma för alla internationella utbildningsprogram. Samarbetsparten har inte redovisat några resultat kopplat till detta mål, och detta har inte heller efterfrågats av Sida.

Tabell 3.5.27 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Det övergripande målet för internationella utbildningsprogram är att bidra till att skapa förutsättningar för samarbetsländer och andra utvecklingsländer att bekämpa fattigdom genom effektiva insatser för kapacitets- och institutionsutveckling.	1. Se ovan.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Bidra till etablerandet och stärkandet av institutioner inom det handelspolitiska området. 1.2 Bidra till utvecklingen av mekanismer för dialog och nätverkande i regionen.	1.1 Den institutionella påverkan har bidragit till att förbättringar åstadkommit inom olika handelspolitiska områden så som förhandlingstekniker och metoder, förhandlingsskickligheter, WTO-avtalen, hur förhandlingar går tillväga inom WTO samt utvecklingen

		av nationell infrastruktur inom området. 1.2 Programmen har bidragit till att skapa kontakter och bygga förtroende mellan länderna på individnivå, vilket ökar förutsättningarna för kontakter mellan institutioner.
Prestationer	<p>1.1.1 Tre stycken årliga regionala utbildningsprogram för 25 deltagare från strategiska institutioner per program.</p> <p>1.1.2 Deltagarna ökar sin kapacitet att förstå olika aspekter av de multilaterala handels-arrangemangen, regionala- och bilaterala handelsavtal samt förhandlingsspelet kring dessa.</p> <p>1.1.3 Deltagarna gör relevanta bedömningar av handelsavtalen och dess effekter på den nationell nivå.</p> <p>1.2.1 Deltagarna engageras i nätverk inom det handelspolitiska området.</p> <p>1.2.2 Deltagarna är mer aktiva i dialog kring det handelspolitiska regelverket.</p>	<p>1.1.1 50 deltagare har hittills fullföljt programmet 2008 och 2009, (2010 inte slutredovisad).</p> <p>1.1.2 Deltagarna har uppgivit att programmet har ökat deras kapacitet att förstå förhandlingsspelet kring handelsavtal.</p> <p>1.1.3 Deltagarna har uppgivit att programmet till stor eller mycket stor del har ökat deras egen och deras organisationers förmåga att hantera förhandlingsprocesser på nationell nivå.</p> <p>1.2.1 Deltagarna har uppgivit att programmet har ökat nätverkandet inom det handelspolitiska området.</p> <p>1.2.2 Deltagarna har uppgivit att de genom programmet blivit mer aktiva nationellt och regionalt kring det handelspolitiska regelverket.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.5.28 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredsställande	Tillfredsställande

Inkomna rapporter från samarbetsparten visar att de kort- och medellångsiktiga effektmålen har uppnåtts, deltagare och deras institutioner säger sig ha fått ökad handelspolitisk kompetens vilket bidrar till bättre förutsättningar att arbeta med grannländer i regionen.

Insatsen ger genom ökad kapacitet och individuella kontakter mellan deltagare och deras organisationer goda möjligheter till ett förbättrat regionalt samarbete med gemensam infrastruktur. Sida gör därmed bedömningen att denna insats har bidragit till det långsiktiga effektmålet för internationella utbildningsprogram.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Sidas stöd till kapacitetshöjande åtgärder har stärkt kompetensen inom handelsområdet i regionen, och således har målet inom sektorn har uppnåtts. Ekonomisk utveckling och tillväxt i MENA-regionen omfattar främst ländernas samarbete på bilateral nivå. Det finns få regionala handelsprogram och regionen i sig har idag endast ett fåtal regionala samarbetsinstitutioner. Sida har tagit initiativ till samverkan inom handelsområdet och relevanta projekt är under utveckling. Sektormålet avseende kapacitetshöjande insatser för att stärka handelspolitisk kompetens kan anses ha uppnåtts i enlighet med den fokusering som regeringen angivit.

De flesta av insatserna har genomförts av svenska organisationer som har haft ett direkt eller indirekt samarbete med olika statliga institutioner i samarbetsländerna. Internationella utbildningsprogram (ITP), inklusive de tre insatserna ovan, har varit ett av de verktyg som använts inom det handelspolitiska området och kan anses ha varit effektivt i att leverera konkreta resultat, vilket exemplifierats ovan.

Investeringsprogrammet som genomförs under MENA-kontoret av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD-MENA) har resulterat i "Marrakechdeklarationen om samhällsstyrning och investeringar" (Marrakech Declaration on Governance and Investment), i syfte att bygga starkare ekonomier och svara på de internationella kraven om att föra en sund ekonomisk politik. Handel och klimatrelaterade frågor blev ett nytt viktigt område för ekonomisk tillväxt. MENA-länder har deltagit i processen att utveckla en ny internationell standard för koldioxidutsläpp. Det är för tidigt att säga vilket resultat detta stöd har lett till då standarden inte nått till stadiet för implementering. Den viktigaste faktorn som påverkar möjligheten att nå resultat är de olika ländernas allmänna öppenhet för regionalt samarbete samt ländernas allmänna nivå av ömsesidigt godkännande av produkter med resten av omvärlden, men också bristen på fungerande regionala samarbeten.

3.5.5 Sammanfattande bedömning

I början av 2010 genomfördes en resultatbedömning av det regionala utvecklingssamarbetet med MENA vilken identifierade flera svårigheter i genomförandet av strategin. Bland annat ser man att det varit problematiskt med så pass många och breda samarbetsområden i en så stor region. Målen i strategin anses dessutom vara vagt formulerade. Resultatbedömningen menar vidare att arbetet med fokusländer, vilka det regionala biståndet skulle utgå ifrån, inte har varit helt ändamålsenligt. Utvecklingssamarbetet i regionen har dessutom försvårats av att de regionala strukturerna och de regionala samarbetena varit svaga.

Trots dessa svårigheter visar resultatbedömningen att de uppsatta strategimålen har uppnåtts och de genomförda insatserna anses som relevanta i förhållande till dessa. De i strategin prioriterade samarbetsområdena bedöms över lag som relevanta i förhållande till behoven i regionen och i förhållande till Sveriges komparativa fördelar. Stödet till regionen bedöms även ha bidragit till ett utökat utbyte mellan MENA och Sverige.

På insatsnivå har de flesta insatserna varit lyckade inom området mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning enligt resultatbedömningen. Samarbetet inom området anses ha varit resultatorienterat. Stödet inom området har omfattat kultur, media, politisk dialog, lagstiftning, god samhällsstyrning samt stärkande av utsatta och fattiga kvinnor i regionen, vilket exemplifierats i redovisningen ovan. Den strategiska ansatsen för samarbetsområdet anses dock oklar och de olika insatserna bedöms som fristående från varandra utan klara kopplingar dem emellan. Resultatbedömningen visar att dessa insatser har resulterat i ett främjade av demokratin i regionen samt att respekten för mänskliga rättigheter i regionen har främjats.

Samarbetsområdet hållbart nyttjande av vattenresurser startade upp sent, de flesta av de pågående insatserna startades under 2009 efter det att tillräckliga personella resurser tilldelats området. Insatserna bedöms dock, trots den sena starten, som framgångsrika. Urvalet av insatser anses vara relevant samtidigt som det har funnits svårigheter att identifiera lämpliga regionala samarbetspartners. En stor del av stödet har kanaliserats via de multilaterala organisationerna, såsom FN och Världsbanken. Internationella utbildningsprogram (ITP) där svensk expertis och erfarenheter använts för att bygga upp en regional kompetens inom samarbetsområdet, utgör ytterligare ett instrument som tillämpats. Här noteras särskilt Sveriges insats att som en av få utomstående aktörer lyckas vinna officiell acceptans för ett regionalt utbildningsprogram för Eufrat och Tigris området. Det regionala programmet för gränsöverskridande vattenresurser i MENA har också gett goda resultat vad gäller kapacitetsuppbyggnad och kontakter mellan Sverige och regionen.

Samarbetet med organisationen Jordens vänner-Mellanöstern har under den korta tid den svenska insatsen pågått visat lovande resultat vad gäller samarbete över gränserna för att lösa vattenrelaterade problem. Detta har skett på olika nivåer, t.ex. mellan borgmästare, vuxengrupper och ungdomar i Jordanien, Israel och de ockuperade palestinska områdena. Under strategiperioden har också ett antal insatser inriktade på känsliga regionala samarbetsfrågor utvecklats och vunnit stöd bland deltagande länder. Resultatet av dessa insatser har således varit ett främjat av ett hållbart nyttjande av regionens vattenresurser och verkat konfliktförebyggande.

Stödet till regional ekonomisk utveckling har kanaliserats genom multilaterala initiativ för tekniskt stöd och institutionsutveckling. Ett sådant stöd är investeringsprogrammet som genomförs av OECD och som inkluderar 19 länder i regionen med målet att förbättra investeringsklimatet för nationella och internationella investeringar. Resultatet av detta program är att ett reformeringsarbete i länderna har påbörjats och utgjort en plattform för nya samarbeten. Även Agadirsamarbetet (handelspolitiskt stöd mellan Marocko, Tunisien, Egypten och Jordanien) som stöds av Sida är ett bra exempel på regionalt stöd. I resultatbedömningen framkommer också att insatserna inom området har etablerat kontakter och länkar mellan svenska och arabiska institutioner.

Lärdomar som drogs inför den nya regionala samarbetsstrategin för MENA inkluderade att:

- Fokusera det svenska stödet på färre och tydligare definierade områden genom en resultatorienterad strategi.
- Inleda en strategisk dialog med regeringarna i regionen och regionala mellanstatliga organisationer,
- Anpassa den svenska utvecklingsagendan med dagordningen som fastställs av arabiska stater.
- Koordinera och kombinera insatser genom olika strategier och att partners ansträngningar samordnas för att uppnå gemensamma strategiska mål.

3.6 Sydostasien

Sydostasien är en i hög grad heterogen region med stora skillnader vad det gäller utvecklings- och inkomstnivå mellan och inom länder. God ekonomisk utveckling har lett till att andelen fattiga har minskat i regionen under det senaste decenniet. Den globala ekonomiska krisen har drabbat länderna i Sydostasien på olika sätt och återhämtningen ser ut att ske snabbare än i andra delar av världen. Men fortfarande lever många under fattigdomsstrecket och inkomstklyftorna har ökat. Den ekonomiska utvecklingen har också inneburit en snabb urbanisering, överutnyttjande av naturresurser och påfrestningar på ekosystemen. Klimatförändringarna har allvarliga konsekvenser för regionen. Givet befolkningstätheten kommer miljöfrågornas och klimatförändringarnas hantering att vara avgörande för Sydostasiens framtid.

Demokratiskt underskott föreligger i några länder och brister i respekten för de mänskliga rättigheterna kan noteras i flertalet länder, liksom utbredd korruption. Många av de ekonomiska, sociala och miljörelaterade problemen i regionen kan förklaras av brister i samhällsstyrningen och svag kapacitet hos statliga institutioner samt begränsat inflytande från civilsamhället. Den institutionella strukturen och kunskap om miljöfrågor förstärks gradvis, men frågornas politiska genomslagskraft är ännu svag i förhållande till de ekonomiska tillväxtmål som regionens beslutsfattare ställt upp för sitt arbete.

Stödet till regionalt samarbete i Asien var länge av begränsad omfattning. Under perioden 1999-2004 styrdes samarbetet med Sydostasien övergripande utifrån prioriteringar i regeringens Asienstrategi (1999). Denna betonade utvecklingssamarbete inom miljö, mänskliga rättigheter och demokrati samt kontakter mellan Sverige och Asien i bred mening. I den uppföljande "Framtid med

Asien – en uppföljning av regeringens Asienstrategi” (2002) fördes även hiv/aids in som ett prioriterat område. År 2004 gavs Sida för första gången i uppdrag att utarbeta ett förslag till en regional strategi för utvecklingssamarbete med delar av Sydostasien. Strategin antogs 2005 och gällde till augusti 2010.¹⁸ Regionala insatser i regionen motiveras i första hand utifrån behov av samordning runt för flera länder gemensamma gränsöverskridande resurser eller problem.

3.6.1 Utvecklingssamarbetets inriktning

Det svenska regionala utvecklingssamarbetet med Sydostasien under perioden 2005-2010 skulle bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Prioritet gavs till fyra samarbetsområden:

- Miljö och uthållig användning av naturresurser
- Demokrati och mänskliga rättigheter
- Hiv/aids
- Forskningssamarbete

Med Sydostasien avses länderna¹⁹ som ingår i Sydostasiatiska nationers förbund (ASEAN) samt Östtimor. Fokus ligger på de fattigare länderna. Det regionala samarbetet ska i första hand initiera eller vara del av initiativ som drivs av regionens länder, regionala organisationer eller givare med syfte att öka regional integration och samverkan. I tabellen nedan redovisas utbetalt stöd till regionalt Sydostasien genom Sida under strategiperioden.

TABELL 3.6.1 Det regionala utvecklingssamarbetet med Sydostasien 2005-2010, fördelat på sektor

Tusen kronor

Sektor	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Totalt
Hälsa	61 744	22 538	32 321	54 461	45 144	-254	215 953
Utbildning	4 151	15 509	9 944	4 650	5 083	-6	39 331
Forskning	30 785	37 038	33 645	23 250	27 644	16 125	168 487
Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet	33 536	49 781	44 446	43 736	38 600	22 063	232 161
Konflikt, fred och säkerhet	100	219	221	327	134	-6	996
Humanitärt bistånd	227 592	46 003	14 134	13 582	9 832	36 694	347 837
Hållbar samhällsbyggnad	43 365	32 192	64 469	59 251	91 399	27 347	318 024
Marknadsutveckling	9 613	17 857	14 890	5 459	66	-1	47 886
Jord- och skogsbruk	16 602	66 692	30 806	27 397	18 927	8 732	169 155
Miljö	36 028	58 981	96 085	89 065	111 498	36 669	428 325
Övrigt	8 543	3 031	196	-216	106 524	197	118 276
Totalt	472 058	349 842	341 155	320 962	454 852	147 561	2 086 431

Källa: Sidas ekonomi- och planeringssystem

Som framgår av tabellen har det svenska stödet inom ramen för det regionala utvecklingssamarbetet med Sydostasien uppgått till cirka 2 086 miljoner kronor. Den volymmässigt största sektorn är miljö och uthållig användning av naturresurser, cirka 916 miljoner kronor, där sektorerna miljö, hållbar samhällsbyggnad och jord- och skogsbruk ingår. Den näst största sektorn är demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet, cirka 232 miljoner kronor. Utöver det regionala samarbetet redovisas i tabellen även medel från anslaget för enskilda organisationer, det humanitära anslaget och miljölån.

¹⁸ Ursprungligen gällde strategin perioden 2005-2009. Den förlängdes sedan att gälla till augusti 2010. En ny strategi antogs i september 2010.

¹⁹ Samarbetsländerna inom ASEAN är, Indonesien, Singapore, Filippinerna, Malaysia, Thailand, Brunei, Vietnam, Laos, Burma och Kambodja.

3.6.2 Resultat inom samarbetsområdet miljö och uthållig användning av naturresurser

Målet för samarbetsområdet miljö och uthållig användning av naturresurser är:

- Att bidra till en hållbar utveckling samt bättre förvaltning av existerande naturresurser

Samarbetsområdet, som är det volymmässigt största inom det regionala samarbetet, är inriktat på att stärka den institutionella kapaciteten, att hantera naturresursfrågor samt förebygga miljöproblem i ett regionalt sammanhang. Samarbetet omfattar stöd till institutions- och kunskapsuppbyggnad, opinionsbildning, erfarenhetsutbyte och informationsspridning genom partnerskap mellan regionala aktörer, nationella regeringar och civilsamhället. Insatserna inkluderar stöd för förbättrad luftmiljö, hållbart nyttjande av Mekongfloden, minskad illegal skogsavverkning, bevarandet av den biologiska mångfalden och ökad medvetenheten och kunskap kring klimatförändringarnas effekter. Stöd till samhällsbyggnad för att åstadkomma hållbara urbana miljöer i regionen ingår också i samarbetsområdet, liksom stöd till omställning mot förnyelsebara energikällor.

Miljö- och biodiversitetsprogrammet genom Asiatiska utvecklingsbanken

Miljö- och biodiversitetsprogrammet (CEP) syftar till att öka miljömässig hållbarhet och social jämlikhet inom Programmet för ekonomiskt samarbete inom Mekongsubregionen (GMS)²⁰, för att därigenom förbättra GMS potential, prestation och effekt. Miljöprogrammet väntas leda till välfungerande institutioner och system för miljöförvaltning som säkrar att miljöhänsyn genomsyrar GMS ekonomiska samarbetsprogram.

Tabell 3.6.2 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
240 750	33 %	200612–201012	Stöd till specifikt program genom organisation	Asiatiska Utvecklingsbanken

Programmets mål och uppnådda resultat

Det är ännu för tidigt att mäta långsiktiga effekter, då målen är satta till 2014. Det konstaterades likaså i den externa halvtidsgenomgång som genomfördes 2008. De redovisade prestationerna utgör ett urval av förväntade och uppnådda prestationer.

Tabell 3.6.3 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Västland i Mekong-subregionen som är baserad på jämlikhet och hållbar utveckling	1. Inga långsiktiga effekter är ännu påvisade.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Uppdaterade och förbättrade GMS-strategier framtagna för vattenkraft, vägar och turism, vilka är ekonomiskt effektiva samt	1.1 Det finns tecken på att det institutionella kunnandet och intresset för strategiska miljöanalyser som underlag för utvecklingsplaner och -strategier ökar i GMS-länderna, främst i Vietnam där regeringen nu själv genomför nya strategiska

²⁰ Greater Mekong Subregion Economic Cooperation Program, som initierades 1992 av ADB och de sex GMS-länderna Kambodja, Kina (provinserna Yunnan och senare Guangxi) Laos, Burma, Thailand och Vietnam.

	<p>miljöanpassade.</p> <p>1.2 Ett system etablerat för hållbar förvaltning av fem²¹ biodiversitetskorridorer.</p>	<p>miljöanalyser av energisektorn med hjälp av nationell expertis.</p> <p>1.1 Viss användning av modellen för miljöstillståndsbedömning i lagstiftning och planering i två av GMS-länderna (Thailand och Kambodja).</p> <p>1.2 De fem pilotprojekten inom biodiversitetskorridorerna har etablerats, vilket har lett till ökade inkomster för den deltagande befolkningen och minskat tryck på skyddade områden.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Ekonomiska korridorer och miljöbedömningar av sektorer.²²</p> <p>1.1.2 Miljöstillståndsbedömningar institutionaliserade och integrerade, och planering för hållbar utveckling påbörjad.</p> <p>1.2.1 Skydd av biodiversiteten^{23 24}.</p>	<p>1.1.1 Ett antal strategiska miljöanalyser (SEA) har genomförts med deltagande av berörda myndigheter och aktörer i varje land, inklusive av vattenkraft och en energiutvecklingsplan (Vietnam), turism (Kambodja) och av GMS så kallade Nord-Syd ekonomiska korridor. Därutöver har SEA initierats för turism på regional nivå i den s.k. Gyllene Triangeln²⁵ samt markanvändning i Quang Nam provinsen (Vietnam).</p> <p>1.1.1 Programmet har genom ett samarbete med ett annat Sida-stöttat GMS-program, som syftar till att få till stånd regional krafthandel och miljömässigt hållbar utveckling av el-infrastruktur inom GMS, stärkt kapaciteten inom främst energi-myndigheter genom att ge kurser i geografiska informationssystem (GIS), miljöstillståndsbedömningar och effekter av klimatförändringar. Detta har i sin tur lett till att GMS-länderna begärt att CEP bidrar till genomförandet av en SEA för GMS Plan för krafttransmission.</p> <p>1.1.2 Med stöd från CEP har bedömningar av miljöstillståndet²⁶ gjorts i alla de sex GMS-länderna, vilket resulterat i fem nationella rapporter samt två på provinsnivå (Guangxi respektive Yunnan, Kina). Framtagning av en andra omgång miljöstillståndsbedömningar pågår i alla sex länderna.</p> <p>1.2.1 Fem pilotprojekt för skydd av biodiversitet i de s.k. biodiversitetskorridorerna har etablerats och planer för markanvändning har tagits fram för dessa. På begäran av GMS-länderna har nu ytterligare fyra pilotprojekt initierats, däribland det första gränsöverskridande initiativet på området (Vietnam och Kina). Det lokala ägarskapet har ökat, och projekten som från början sköts av internationella enskilda organisationer genomförs nu av lokala partners.</p> <p>1.2.1 Olika slags modeller för hållbara finansieringsmekanismer har testats inom programmet, däribland eko-kompensation (Kina), betalning för att avstå från nyttjande av kol och därmed minskade koldioxidutsläpp (Kambodja), hållbar skogsförvaltning (Laos), samt en gemensam fond för mikrolån (Vietnam, Thailand och Laos).</p>

²¹ De utvalda pilotprojekten ligger i biodiversitetskorridorer inom Koh Kong-provinsen i Kambodja, Xishuangbanna (Yunnanprovinsen) i Kina, provinserna Champasak och Attapeau i Laos, Tenasserim i Thailand, respektive Quang Nam provinsen i Vietnam.

²² Indikatorer enligt programdokument: 1) värderingar genomförda av naturresurstillgångar i minst två av GMS ekonomiska korridorer samt 2) strategiska miljöbedömningar av utvecklingsstrategier för vattenkraft, vägar och turism genomförda.

²³ Målen redovisas i enlighet med programdokumentet. Enligt Sidas bedömning borde prestationsmål 1.2.1 snarare ha satts som ett mål på kort- och medellång sikt, medan det medellångsiktiga målet 1.2 borde ha varit det korresponderande prestationsmålet.

²⁴ Indikator: minst fem projekt etablerade i biodiversitetskorridorer, åtgärder för fattigdomsbekämpning och bevarande av ekosystem vidtagna, och utveckling av system för betalning för ekosystemtjänster.

²⁵ Kina, Thailand, Laos och Burma.

²⁶ S.k. Environmental Performance Assessments, där ett antal indikatorer går igenom.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha mindre tillfredsställande måluppfyllelse och tillfredsställande kostnadseffektivitet.

Tabell 3.6.4 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mindre tillfredsställande	Tillfredsställande

De långsiktiga effekterna av programmet har ännu inte bedömts eller redovisats i rapporter och utvärderingar eftersom det långsiktiga effektmålet är uppsatt för 2014, dvs. välstånd i Mekongsubregionen som är baserad på jämlikhet och hållbar utveckling, ligger bortom programperiodens slut. Programmet har uppnått flera effekter på kort- och medellångsikt, framförallt vad gäller etablerande av biodiversitetskorridorer och att bidra till att lyfta förståelsen för och öka användandet av strategisk miljöanalys i regionen. Vidare har man inom programmet tagit fram underlag för eller medverkat i framtagning av GMS-strategier på områdena turism respektive energi. Viss effekt vad gäller institutionalisering av miljötillståndsbedömningar har också konstaterats. Dock är det svårt att säga exakt hur stor del av alla dessa resultat som kan attribueras enbart till Miljö- och biodiversitetsprogrammet. Vidare konstaterades i den uppföljning som gjordes 2008 att resultaten på prestationsnivå vad gäller kapacitetsutveckling, åtminstone initialt, begränsats till deltagande individer och grupper bland Miljöprogrammets stora antal partners, snarare än institutioner. Ett problem är att programdokumentet har brister i resultatmatrisen, inklusive att uppsatta mål för 2008 och 2014 inte är tydligt länkade. Detta har försvårat resultatstyrningen och troligen lett till suboptimering i genomförandet, då man fokuserat för mycket på prestationsnivå. Under de första åren har svag programledning (som under 2010 bytts ut) samt personalbrist på främst området strategisk miljöanalys lett till en del brister och förseningar i genomförandet. Inkomna finansiella rapporter bekräftar att medlen använts i enlighet med den planerade budgeten.

Mekongprogrammet genom Mekongkommissionen

Syftet²⁷ med insatsen är att uppnå en mer effektiv och hållbar användning av Mekongflodens resurser för fattigdomsbekämpning i regionen, där miljöfrågor tydligt beaktas. Genom att använda sig av konceptet integrerad vattenresursförvaltning strävar Mekongkommissionen (MRC)²⁸ mot att uppnå en balanserad, konfliktfri, jämlik och hållbar utvecklingsprocess till ömsesidig nytta för länderna längs floden.

Tabell 3.6.5 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden (tkr)	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
429 872	39 %	200701–201108	Stöd till specifikt program genom organisation	Mekong Kommissionen

Programmets mål och uppnådda resultat

De långsiktiga effektmålen för Miljöprogrammet (MP), Fiskeprogrammet (FP) och Programmet för utveckling av avrinningsområdet (BDP) förväntas uppnås först efter programmets slut. Dock rapporterar Miljöprogrammet om en indikator i relation till det långsiktiga effektmålet.

²⁷ Detta är målet för hela Mekongprogrammet. De specifika underprogram Sida stödjer bidrar på olika sätt till detta.

²⁸ Mekongkommissionen är en mellanstatlig organisation, och dess sekretariat koordinerar ett regionalt program som består av 12 underprogram (däribland de av Sida stödda Fiske-, Miljö- och BDP-underprogrammen) samt ett antal så kallade initiativ, som ofta är tvärgående.

Tabell 3.6.6 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	<p>1. MP: Ett miljömässigt sunt, ekonomiskt blomstrande och socialt rättvist tillstånd i Mekongflodens avrinningsområde.</p> <p>2. FP: Koordinerad och hållbar utveckling, användning, förvaltning och bevarande av fiskeresurserna i Mekongflodens avrinningsområde.</p> <p>3. BDP: Vattenresurserna i Mekongflodens avrinningsområde förvaltas och utvecklas på ett integrerat, hållbart och jämlikt sätt för ömsesidig nytta för medlemsländerna längs Mekongfloden.</p>	<p>1. MP: MRC:s indikator är "FN:s utvecklingsprogram (UNDP) sociala utvecklingsindex för de fyra medlemsländerna har förbättrats". Detta index, ligger mellan 0,500 och 0,799 för de fyra medlemsländerna och har förbättrats under senaste decennierna. Skillnaden mellan länderna är dock stor.</p> <p>2. FP: Resultat har ännu inte redovisats i relation till detta långsiktiga effektmål.</p> <p>3. BDP: Resultat har ännu inte redovisats i relation till detta långsiktiga effektmål.</p>
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 MP: Ökad kapacitet hos medlemsstaternas regeringar att säkerställa en balans mellan utveckling av vatten- och andra relaterade resurser, samt skydd av miljön. Syftet är att säkerställa att Mekongflodens avrinningsområde har förmåga att upprätthålla variationen i naturresurser och produktivitet, vilka är centrala för människors försörjningsmöjligheter och livskvalitet.</p> <p>2.1 FP: MRC, organisationer i flodområdet och brukare utövar en hållbar fiskeförvaltning och utveckling av fiskerinäringen på lokal, nationell och regional nivå.</p> <p>3.1 BDP: En utvecklingsplan för avrinningsområdet, baserad på integrerad vattenresursförvaltning (som stödjer hållbar utveckling i avrinningsområdet) har utvecklats, genomförs och uppdateras regelbundet av MRC:s medlemsländer.</p>	<p>1.1 MP har bidragit till att utarbeta MRC:s Utvecklingsplan för avrinningsområdet (som koordineras av BDP) och den tillhörande strategin, vilka behandlar ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter inklusive avvägningar.</p> <p>2.1 FP bidrog med underlag till en ny fiskelagstiftning som i juni 2009 antogs av Laos parlament. Lagen inkluderar konceptet samförvaltning av fiske som prioriterad metod för beslutsfattande och genomförande av fiske.</p> <p>3.1 BDP: Enligt en oberoende utvärdering har programmet hittills framskridit tillfredsställande och programmet är på god väg mot målet att ha utvecklat, genomfört och uppdaterat en utvecklingsplan för området. MRC:s råd har godkänt föreslagna centrala principer, tillvägagångssätt och processer för att ta fram MRC:s utvecklingsplan och strategi för utveckling av avrinningsområdet.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 EP: Förbättra övervakning av det miljömässiga tillståndet i avrinningsområdet, med fokus på vattenkvalitet, ekologisk hälsa och social utveckling.</p> <p>2.1.2 FP: Information om fiskerinäringen publiceras i format som är tillgängliga för och anpassas till olika publik och aktörer, och kommuniceras/sprids brett i regionen.</p> <p>3.1.1 BDP: Utvecklingsstrategier för avrinningsområdet framtagna och analyserade.</p>	<p>1.1.1 EP: Etablerat system för uppföljning av ekologisk hälsa. Genomförd övervakning och inrapportering av data. Databas för vattenkvalitet är i funktion, uppdaterad och kvalitetssäkrad.</p> <p>2.1.2 FP: Berörda aktörer inklusive utvecklare av vattenkraftprojekt i regionen har genom både publikationer och regionala möten getts möjlighet att bli informerade om FP:s slutsatser och modeller gällande troliga effekter på fisket av eventuella framtida dammbyggen i Mekongs huvudfåra.</p> <p>3.1.1 BDP: Olika utvecklingsalternativ för avrinningsområdet är framtagna och analyserade. MRC har tagit fram och presenterat en strategisk miljöanalys av effekterna av tolv framtida dammar i Mekongs huvudfåra; en av slutsatserna är att fiskerinäringen riskerar att påverkas starkt i negativ riktning.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.6.7 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Mekongprogrammet är komplext och det är för tidigt att uttala sig generellt om den samlade måluppfyllelsen. De senaste utvärderingarna på delprogramsnivå för Fiske- BDP- och Miljöprogrammen konstaterar att uppnådda resultat är mycket tillfredsställande, trots vissa förseningar och en underfinansiering utav Fiske- och Miljöprogrammet. De långsiktiga effekterna för FP och BDP kan ännu inte bedömas eftersom de långsiktiga målen ligger bortom programperiodens slut. MP:s indikator visar på förbättring av medlemslänternas socioekonomiska status, men det är svårt att bedöma hur mycket som kan attribueras till MP:s verksamhet. Om de tänkta dammbyggena i Mekongflodens huvudfåra genomförs, bedömer Sida att risken är stor att de långsiktiga målen inte till fullo kommer att uppnås.

De planerade prestationerna har i huvudsak levererats enligt planen. Miljö- och Fiskeprogrammen har varit mycket underfinansierade och alla mål vad gäller prestationer har därmed inte uppnåtts. Inkomna finansiella rapporter bekräftar att medlen använts i enlighet med den planerade budgeten.

Finanseringsfaciliteten för ren energi genom Asiatiska utvecklingsbanken

Syftet med insatsen är att främja investeringar i ren energi. Finanseringsfaciliteten för ren energi (CEFPF) är en av Asiatiska utvecklingsbanken (ADB) administrerad "paraplymekanism". Tillgängliga kanaler inom CEFPF är: (i) Korgfinansiering genom gåvobistånd till Fonden för ren energi (Clean Energy Fund); (ii) Bilateral s.k. Trust Funds för ren energi och (iii) Projektspecifika lån. Sida deltar i Fonden för ren energi tillsammans med Norge och Spanien. Fonden för ren energi finansierar projektutveckling, kapacitetsutveckling, utveckling av standarder, erfarenhetsutbyte, tekniköverföring samt gåvoandelar i investeringar i ren energi.

Tabell 3.6.8 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
167 856	17 %	200810–201212	Stöd till specifikt program genom en organisation	Asiatiska utvecklingsbanken

Programmets mål och uppnådda resultat

För majoriteten av investeringarna kan resultat på kort-, medel- och långsiktig nivå mätas först efter att programmet är avslutat. De utsatta indikatorerna på prestationsnivå tyder dock på att programmet kommer att uppnå det uppsatta långsiktiga effektmålet.

Tabell 3.6.9 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål ²⁹	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Förbättrad försörjningssäkerhet ³⁰ av energi för Asiatiska utvecklingsbankens medlemsländer och minskad ökningstakt för klimatförändringar.	1. 6,6 miljoner ton reduktion av CO ₂ -utsläpp per år - genom effektivare energianvändning eller genom ersättning av fossilbaserad produktion.

²⁹ Målen gäller för hela Clean Energy Financing partnership Facility (CEFPF), som utgörs av Clean Energy Fund (Korgfinansiering av flera givare), Asian Clean Energy Fund (Japan) och Carbon Capture and Storage Fund (Australien)

³⁰ Begreppet försörjningssäkerhet innefattar ökad andel försörjning från inhemska energikällor, en välbalanserad mix av energikällor och ökad energieffektivitet.

Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Ökad användning av ren energi i medlemsländerna. ³¹	1.1 Resultat har ännu inte redovisats i relation till det kort- och medellångsiktiga effektmålet.
Prestationer	1.1.1 Ökade investeringar i ren energi i medlemsländerna. 1.1.2 Spridning av ny teknologi med en tydlig demonstrationseffekt. 1.1.3 Sänkning av barriärer mot investeringar i ren energi, genom t ex stöd till tydliga policies och regelverk och informationsinsatser för finansiärer.	1.1.1 46,7 miljoner US-dollar från CEFPP har resulterat i 748,5 miljoner US-dollar investeringar i ren energi. 1.1.2 Resultat har inte redovisats i relation till detta prestationsmål. 1.1.3 Resultat har inte redovisats i relation till detta prestationsmål.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedöms ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.6.10 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Indikatorerna som används för att mäta CEFPP:s påverkan har visat sig vara svåra att beräkna, och utvecklingsarbete pågår inom ADB. Även om inga specifika uppgifter ännu har kunnat redovisas för hur CEFPP har påverkat användningen av ren energi i ADB:s medlemsländer har CEFPP haft stor inverkan på ADB:s totala utlåning till denna typ av investeringar. Det mesta tyder på att effekterna av CEFPP blir de avsedda, t.ex. genom de utsläpp av CO₂ som kunnat undvikas genom CEFPP aktiviteter.

Det är i detta skede svårt att bedöma kostnadseffektiviteten eftersom prestationerna utmätts efter programperiodens slut. Men CEFPP:s effekter för finansiering av projekt inom ren energi och därmed sammanhängande energibesparingar och reducerade CO₂-utsläpp är goda. Vid mitten av år 2010 hade 46,7 miljoner US-dollar från CEFPP genererat 748,5 miljoner US-dollar i investeringar inom ren energi. Även 45 projekt för spridning av ny teknik samt 57 projekt som adresserar sänkning av hinder mot investeringar i ren energi har initierats. Detta indikerar att målen sannolikt kommer att uppnås. CEFPP har satt upp som mål att använda 70 procent av tillgångarna till investeringsprojekt och 30 procent till studier, institutionell utveckling m.m. År 2009 uppnåddes fördelningen 55/45 procent, vilket är en avvikelse från målet. ADB menar att förhållandet 70/30 procent är ett långsiktigt mål som ska uppnås efter programmets slut.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Sida bedömer att insatsernas samlade resultat bidragit till att uppfylla målet för samarbetsområdet, att "bidra till en hållbar utveckling samt bättre förvaltning av existerande naturresurser". Resultat på kort och medellång sikt inkluderar förstärkt kapacitet för miljöanalys och förvaltning, institutionell utveckling, förbättrad lagstiftning som stöd för hållbara ekosystem och minskad användning av farliga kemikalier samt främjande av ren energi. Stödet har vidare lett till en mer hållbar utveckling och en bättre förvaltning av Mekongfloden och dess avrinningsområde. Samrådsprocesser med lokala aktörer och det civila samhället har i allt högre grad tillämpats. Institutionell struktur och kunskap om miljöfrågor stärks alltså gradvis, men frågornas politiska genomslagskraft är ännu svag i förhållande till de ekonomiska tillväxtmål som satts för länderna i regionen. Sida kommer därför sträva efter att ytterligare stärka kopplingen mellan regional och bilateral dialog i regionen i ljuset av

³¹ ADB definierar "ren energi" som: Förnybar energi, Energieffektivisering och Renare bränslen.

de strategiska beslut länderna står inför i avvägningar mellan allmän ekonomisk utveckling, fattigdomsbekämpning, klimatarbete och strategiska miljöfrågor.

3.6.3 Resultat inom samarbetsområdet demokrati och mänskliga rättigheter (MR)

Målet för samarbetsområdet demokrati och mänskliga rättigheter är:

- Att bidra till utveckling av en demokratisk kultur och ökad respekt för mänskliga rättigheter

Samarbetet är i huvudsak inriktat på att stödja det MR-arbete som bedrivs av regionala aktörer inom civilsamhället. Verksamheten innefattar omfattande påverkansarbete både på regional och global nivå samt kapacitetsutveckling och informationsspridning. Insatserna omfattar framför allt stöd till regionala nätverk för civilsamhällesorganisationer som är verksamma i Sydostasien. Samarbetet syftar bl.a. till att förbättra rättssystem, öka MR-efterlevnad och påverkan av ASEAN och dess MR-mekanismer. Insatser inkluderar även arbete för att motverka handel med människor, minska korruption, främja pressfrihet och främja barns och etniska minoriteters rättigheter. Inom kulturområdet har insatserna varit uppbyggda kring nationella institutioner där kulturella uttryck används för att främja och driva rättighetsfrågor och kulturell mångfald.

Regionalt kapacitetsutvecklingsprogram för mänskliga rättigheter i Asien 2007-2009 genom Raoul Wallenberginstitutet

Syftet med insatsen är att förbättra och stärka kunskapen om, samt arbetet med, mänskliga rättigheter i Asien. Det skulle ske genom stöd till nationella mänskliga rättighetsinstitutioner, regionala utbildningsprogram i kvinnors rättigheter, MR och samhällsstyrning, informella seminarier i MR mellan Asien och Europa, samt avslutande stöd till kontoret för MR studier och social utveckling vid Mahidol Universitetet i Thailand.

Tabell 3.6.11 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
19 343	100 %	200705–201004	Stöd till specifikt program genom organisation	Raoul Wallenberginstitutet för mänskliga rättigheter och humanitär rätt

Programmets mål och uppnådda resultat

Programmet avslutades 30 april 2010. Att redovisa och påvisa resultat i relation till det långsiktiga effektmålet för programmet bedöms vara för tidigt. Dock redogör programmet för att en indikator i relation till det långsiktiga effektmålet har uppnåtts.

Tabell 3.6.12 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Förbättrad och hållbar kapacitet hos akademiska världen, civila samhället och regeringen i berörda länder i Asien att uppfylla/främja/skydda de mänskliga rättigheterna.	1. En indikator på detta är att fyra nya nationella MR institutioner har etablerats i regionen sedan början av 2007. Dessutom har ASEAN etablerat ett universitetsnätverk med syfte att främja samarbete, utbildning och forskning kring mänskliga rättigheter.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Förbättrad kapacitet hos nationella MR institutioner att genomföra sitt lagstadgade uppdrag att främja och skydda mänskliga rättigheter.	1.1 Subregionala utbildningar har verkat för att initiera strategier för hur man bäst hanterar svåra och systematiska MR problem i regionen. De indonesiska och malaysiska nationella MR-institutionerna har t.ex. beslutat att systematisera MR som tema i nationella undersökningar inom sina respektive jurisdiktion. Som

	<p>1.2 Institutioner och organisationer utformar och genomför i allt större grad program baserade på MR och strategier för att stärka kvinnors MR, bl.a. i relation till genus och opinionsbildning, politiskt beslutsfattande och lagstiftning, lobbyarbete kring lagstiftningsprocessen, parallell rapportering³², samt tillgången till hälsovård, utbildning och rättsväsendet etc.</p> <p>1.3 Förbättrad kapacitet att bilda strategiska allianser för att främja jämställdhet och skydda kvinnors mänskliga rättigheter.</p>	<p>ett resultat av regional biblioteksutbildning 2009, har deltagarna bidragit till att utarbeta en bibliotekspolicy på ett nationellt MR institutsbibliotek och en ny hemsida för enklare tillgång till materialet.</p> <p>1.2 Programmets deltagare har genom sina respektive institutioner bidragit till arbetet för kvinnors MR. Deltagare i Filippinerna har t.ex. implementerat <i>handlingsplanen för FN:s fjärde kvinnokonferens i Peking</i>, samt det filippinska landdokumentet om "ASEANS regionala seminarium om lagstiftning mot våld i hemmet". I Indonesien har forskning bedrivits kring pojkar och mäns engagemang i genus och reproduktiv hälsa samt om effekterna av Sharialagar i Indonesien. I Kambodja har en deltagare utgått ifrån ett rättighetsbaserat arbetssätt i utbildning kring jämställdhet och kvinnors MR.</p> <p>1.3 En del återstår att göra för att förbättra kapaciteten att bilda strategiska allianser, men en utvärdering visar att 52 procent av deltagarna anser att kursen varit framgångsrik och hjälpt dem att knyta nya kontakter och utveckla nätverk.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Projektdeltagarna har bättre förståelse för det internationella MR regelverket och dess relevans för nationella MR institutioner, vilket bidrar direkt till att öka deras förmåga att utföra sina yrkesuppgifter. Stärkt nätverksarbete mellan nationella MR institutioner.</p> <p>1.2.1 Projektdeltagarna har en bättre förståelse för det internationella MR regelverket och särskilt kvinnors mänskliga rättigheter, vilket direkt bidrar till deras förmåga att utföra sina yrkesuppgifter; ökade och förbättrade kontakter och nätverkande mellan personer som arbetar med jämställdhet och god samhällstyrning i Sydostasien.</p>	<p>1.1.1 Genomförandet av utbildningar resulterade i att 80 procent av deltagarna ansåg att innehållet i utbildningarna motsvarade deras yrkesmässiga behov och är av betydelse för deras anställning i stor eller mycket stor utsträckning. 84 procent ansåg att möjligheten var stor eller mycket stor att tillämpa de kunskaper och erfarenheter som förvärvats genom utbildningen i sin anställning.</p> <p>1.2.1 Deltagarorienterade och strukturerade erfarenhetsutbytes sessioner har ökat med 60 procent under rapporteringsperioden. Majoriteten av deltagarna från program komponenten: Jämställdhet och kvinnors rättigheter i Sydöstra Asien (SEAHUWO) har under 2009 uttryckt att detta var en av de största fördelarna med utbildningen. Särskilt de sessioner där deltagarna höll föredrag om respektive lands genusprofil..</p> <p>1.2.1 Studiebesök till ministeriet för kvinnors frågor samt till ett kvinnligt kriscentrum i Kambodja gav deltagarna i program komponenten SEAHUWO en praktisk inblick i hur de kan arbeta med kvinnors MR.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.6.13 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

I enlighet med de rapporter som Sida har erhållit bedöms programmet ha uppnått de kort- och medellångsiktiga effektmålen, detta har också bekräftats i en extern utvärdering. Det är för tidigt att

³² Varje stat som har ratificerat en internationell konvention är skyldig att rapportera om människorättsituationen i det egna landet. Även om det är staterna som är folkrättsligt ansvariga, skriver civilsamhällesorganisationer ofta alternativa rapporter som lämnas in till de respektive granskningskommittéerna. Dessa så kallade parallellrapporter eller skuggrapporter är rapporter skrivna i syfte att komplettera regeringens version av situationen i ett land. I vissa fall kan parallellrapporten bli en huvudrapport när en stat undlåtit att lämna en redogörelse. I andra fall kan en parallellrapport innebära att granskningskommittén kräver in en kompletterande skrivelse från regeringen.

bedöma den långsiktiga effekten av insatsen. Således är det Sidas bedömning att det finns goda förutsättningar att uppnå det långsiktiga effektmålet.

I enlighet med de rapporter som Sida har erhållit har prestationerna genomförts enligt plan, dock med vissa förseningar. Orsakerna till detta är främst en försening i programmets uppstart och lokala händelser så som genomförandet av demokratiska val på Maldiverna. I enlighet med de rapporter som Sida har erhållit har tillgängliga medel för programmet använts enligt avtal. Under 2008 fanns det en outnyttjad summa som efter Sidas godkännande användes till två extra aktiviteter under 2009.

Barnens röst - ett projekt inom scenkonstområdet i södra Asien 2004-2008 genom Svensk Teaterunion

Syftet med insatsen är att utveckla en professionell barnteater i de indiska delstaterna Västbengalen och Karnataka samt i delar av Bangladesh och att genomföra dramautbildning för och med barn och ungdomar i samma områden med syfte att stärka deras kreativitet och självförtroende.

Tabell 3.6.14 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
17 690	100 %	200401–201006	Projektstöd	Svensk Teaterunion/Svenska ITI

Projektets mål och uppnådda resultat

Projektets mål vad avser kort-, medel- och långsiktiga effekter är formulerade och definierade i relation till barns tillgång till teater. Målformuleringarna diskuteras och kritiserats i den externa halvtidsöversyn som publicerades i mars 2007.

Tabell 3.6.15 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Barns rättigheter efterlevs, inklusive rätt till teater ³³ .	1. Stärkt självförtroende, social kompetens och förmåga att göra sin röst hörd hos barn som deltagit i dramapedagogisk utbildning. 1. Ökad inlärningsförmåga, ökad närvaro i skolan och färre avhopp från studier hos barn som deltagit i dramapedagogisk utbildning. Ett exempel kommer från en skola i Kolkata som sedan tio år i samarbete med en av de indiska samarbetsorganisationerna har erbjudit regelbunden dramapedagogisk utbildning. Skolans huvudsakliga målgrupp är elever från den fattiga medelklassen och tar därför låga avgifter och har således blygsamma resurser att förfoga över. Trots detta har jämförelsevis många examinerade elever under senare år kunnat studera vidare eller erbjudits bra och kvalificerade arbeten. Enligt rektorn beror detta på att eleverna, tack vare dramautbildningen, har lärt sig att uttrycka sig. Idag är skolan känd i Kolkata för sina framstående resultat både när det gäller elevernas betyg och beteende. Även rikare familjer väljer numer att placera sina barn i skolan.

³³ Enligt FN:s barnkonvention artikel 31:1 har barn rätt till att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Artikel 31:2 säger att "konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet [...]". Projektet arbetar med teater som ett medel för att uppnå detta.

Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Bas för professionell barnteater etablerad.</p>	<p>1.1 Tillgången till barnteater av god kvalitet har ökat samt ett ökat publikintresse för barnteater.</p> <p>1.1 Användning av dramapedagogiska metoder i utbildningsväsendet har ökat och metodiken är integrerad i nationella och lokala läroplaner både i Indien och i Bangladesh.</p> <p>1.1 Professionalismen och jämställdheten bland teaterarbetare har ökat. Bl.a. har antalet kvinnliga yrkesverksamma teaterarbetare ökat till följd av projektet.</p> <p>1.1 Den positiva medierapporteringen om barnteater och barns rättigheter har ökat. Medierapportering har använts som kvalitetsindikator inom projektet. Enligt denna har mediabevakningen varit omfattande i samtliga projektområden och bedöms ha lett till god informationsspridning i Indien och Bangladesh. Totalt räknas cirka 5 650 artiklar och inslag i tidningar, TV och radio under hela projektperioden.</p> <p>1.1 I Indien och Bangladesh har regeringar på nationell och delstatsnivå beslutat om finansiering av pilotprojekt för teater i skolan.</p> <p>1.1 Ökad tillgång till och användning av resursmaterial som underlättar barnteater och dramapedagogisk verksamhet.</p> <p>1.1 Ökad tillgång till nyskriven barndramatik som är framtagen i dialog mellan professionella pjäsförfattare och barn, vilket indikerar en ökad betydelse i att synliggöra och integrera barns röster i samhället.</p> <p>1.1 Ökat samarbete och förtroende mellan teaterarbetare i de tre länderna och där barnteatermetodik, kunskap och erfarenhet är överförd och spridd mellan Sverige, Bangladesh och Indien.</p> <p>1.1 Ett nätverk för professionell barnteater har etablerats.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Professionella teatergrupper utvecklade och resurspersoner utbildade.</p> <p>1.1.2 Deltagande av barn och ungdomar (inklusive de som lever i utsatthet och fattigdom) i teateraktiviteter av god kvalitet.</p> <p>1.1.3 Polycyskapande opinionsbildning initierad på flera (lokal, nationell och regional) nivåer.</p> <p>1.1.4 Resursmaterial producerat och spritt.</p> <p>1.1.5 Nationella och regionala nätverk samt samarbete med svenska utvecklingspartners etablerat.</p>	<p>1.1.1 700 professionella teaterarbetare regelbundet utbildade, varav 50 procent kvinnor. 4 000 lärare utbildade, varav 40 procent kvinnor. 16 professionella och cirka 100 halvprofessionella barnteatergrupper etablerade.</p> <p>1.1.2 700 nya pjäser för barn av varierande längd och teman har producerats och framförts av professionella skådespelare och barngrupper.</p> <p>1.1.2 En miljon barn har deltagit som publik, varav 50 procent flickor och 70 procent från fattiga förhållanden. 15 000 barn har deltagit i långa och medellånga dramakurser.</p> <p>1.1.3 Mer än 100 opinionsbildande policyseminarier har genomförts och regelbunden dialog har hållits med tjänstemän och beslutsfattare inom kultur- och utbildningsväsendet.</p> <p>1.1.4 96 stycken resursmaterial av olika former har producerats och distribuerats, t.ex. manualer och audiovisuellt utbildningsmaterial.</p> <p>1.1.5 Ett 40-tal workshops har genomförts inom vilka yrkesverksamma inom svensk, bangladeshisk och indisk barnteater har mötts och gemensamt producerat teater och samtidigt byggt kapacitet. Ett 30-tal nationella och regionala utbyten mellan asiatiska teatergrupper genomförda.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.6.16 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Enligt de rapporter som Sida har erhållit bedöms programmet ha uppnått det kort- och medellångsiktiga effektmålet. Det har också bekräftats i en extern halvtidsöversyn av projektet.

Enligt de rapporter som Sida har erhållit har prestationerna genomförts enligt plan, men inte alla enligt det planerade tidschemat. Under projektets första år gjorde visumrestriktioner att resor mellan Indien och Bangladesh inte kunde genomföras enligt plan. Enligt de rapporter som Sida har erhållit har tillgängliga medel för programmet använts enligt överenskommelse. Sida anser emellertid trots positiva, och vad som tycks vara hållbara resultat, att projektet inte har varit tillräckligt strategiskt i förhållande till sektormålet. Att utveckla barnteater i Asien är ett mycket långsiktigt åtagande och ett indirekt sätt att öka respekt för barns rättigheter.

Kulturarv för hållbar utveckling - ett program för museisamarbete i Sydostasien genom Statens Museer för världskultur

Syftet med insatsen är att få museer och kulturarvsinstitutioner i Kambodja, Laos och Vietnam att göra till en av sina viktigaste uppgifter att ge marginaliserade människor en röst och en plats i historieskrivningen. Projektet utgår från tanken att marginaliserade grupper, som kan utgöras av etniska minoriteter och invandrare - men ibland även kvinnor och barn - ofta förvaltar ett dolt eller negligerat kulturarv.

Tabell 3.6.17 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
13 400	100 %	200603–201110	Projektstöd	Statens Museer för Världskultur

Projektets mål och uppnådda resultat

Att fullt ut mäta och påvisa programmets kort-, medel- och långsiktiga effekter bedöms vara för tidigt eftersom programmet inte är avslutat. En extern översynsrapport planeras att genomföras 2011.

Tabell 3.6.18 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Främja fattigdomsbekämpning genom att förstärka identitet och ge en röst åt marginaliserade grupper.	1. Resultat har inte redovisats i relation till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Förbättrade möjligheter för personal vid kulturarvsinstitutioner att främja lokala initiativ, underlätta tillgången till dokumentation och information, samt stimulera regional dialog och samarbete. 1.2 Stärkt förmåga att identifiera, kommunicera och synliggöra aktörer och målgrupper och att bedöma val av material och gestaltning av dessa. 1.3 Ökad förståelse för behovet av att bevara kulturarv, för vem det bör bevaras samt förvärvande av kunskaper och metoder för	1.1 Resultat har inte redovisats i relation till detta kort- och medellångsiktiga effektmål. 1.2 Resultat har inte redovisats i relation till detta kort- och medellångsiktiga effektmål. 1.3 Resultat har inte redovisats i relation till detta kort- och medellångsiktiga effektmål. 1.4 Resultat har inte redovisats i relation till detta kort- och medellångsiktiga effektmål.

	<p>bevarande.</p> <p>1.4 Genom vandringsutställningen "Mekongflodens berättelser"³⁴ göra lokalt kulturarv och nutidshistoria från Kambodja, Laos och Vietnam tillgängligt för en bred publik i dessa länder samt Sverige och därigenom förse dem med ny kunskap och ökad förståelse för gemensamma regionala värden.</p>	
Prestationer	<p>1.1.1 20 nyckelpersoner från de deltagande institutionerna har genomgått utbildning i metoder för att samla in information samt i kommunikation för att kunna nå ut till lokalsamhällen och till andra institutioner inom nätverket.</p> <p>1.1.2 Vandringsutställningens delar och föremål har dokumenterats i form av publicerade broschyrer, böcker etc. och kontakten har upprättats mellan utställningsteamet och lokalsamhällen/allmänheten.</p> <p>1.1.3 Genom ett professionellt och akademiskt utbyte förbättra kvaliteten i hantering av samlingar och teknisk kompetens inom katalogisering/bevarande av samlingar samt att öka kompetensen i museologi.</p> <p>1.1.4 Vandringsutställningen förevisad i Kambodja, Laos, Vietnam och Sverige i syfte att stärka det lokala kulturarvet och att göra det synligt och tillgängligt i samhället.</p>	<p>1.1.1 Hittills är över 100 deltagare från 20 olika institutioner utbildade (varav 50 procent kvinnor). Färdigheter och metoder har utvecklats inom projektet. Totalt sex studenter (två från vardera land) har erhållit examina från det tvååriga magisterprogrammet i Internationell Museolog vid Museion på Göteborgs universitet. En laotisk student är den första kvinnliga museichefen någonsin i Laos (Luang Prabangs nationalmuseum).</p> <p>1.1.2 Under 2009 publicerades en katalog (4 000 kopior) och en informationsbroschyr (5 000 kopior). Kontakter med lokalsamhällen har etablerats. Vandringsutställningen baseras på berättelser från 18 byar i de tre länderna.</p> <p>1.1.3 Färdigheter hos konservatorer, etnologer, kuratorer och administratörer i hantering av samlingar har utvecklats genom en databas för vandringsutställningen.</p> <p>1.1.4 Vandringsutställningen hade i oktober 2010 förevisats på tre platser i Vietnam och Kambodja. I Hanoi rapporterades 115 311 besökare (76 648 från Vietnam och 38 663 utländska). 67 procent av besökarna tyckte att materialet i utställningen var bra och lärorikt.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.6.19 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Tillfredställande	Tillfredställande

Kort- och medellångsiktiga effekter är ännu inte redovisade till Sida. Däremot ger preliminära resultat från publikundersökningar indikation om stort publikintresse och publiknöjdhet, vilket tyder på god kvalitet i vandringsutställningen. Vidare visar Sidas uppföljning att de kort- och medellångsiktiga effektmålen redan är, eller kommer att vara uppfyllda vid insatsens slut. Metoden att låta det huvudsakliga lärandet ske inom ramen för produktionen av vandringsutställning bedöms ha varit mycket lyckosamt och ha bidragit till insatsens effektivitet. Resultat i relation till det långsiktiga effektmålet har ännu inte redovisats till Sida. En extern utvärdering planeras till 2011.

³⁴ För att sprida projektets bedrifter till en större publik samt som en del av måluppfyllelsen kommer en vandringsutställning vid namn "Stories of Mekong" att utföras både inom regionen och i Sverige.

Enligt de rapporter som Sida har erhållit har de flesta prestationer genomförts enligt plan. Vissa aktiviteter har inte ansetts nödvändiga för måluppfyllelse och har därför bortprioriterats. Enligt inkomna rapporter har tillgängliga medel för projektet använts enligt avtal. Det faktum att vissa aktiviteter inte har ansetts nödvändiga, i kombination med en lågt värderad kronkurs i den ursprungliga budgeten har lett till ett totalt lägre budgetutnyttjande än planerat. Budgetutnyttjandet beräknas bli cirka 1 700 000 kronor lägre än avtalat, trots ökad frekvens av förevisning av vandringsutställningen.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Sida bedömer att insatsernas samlade resultat verkar för att uppnå sektormålet för demokrati och mänskliga rättigheter” att bidra till utvecklingen av en demokratisk kultur och ökad respekt för mänskliga rättigheter”. Flera regionala civilsamhällesorganisationer för mänskliga rättigheter, som omfattas av svenskt stöd, har varit avgörande för att upprätta en regional mekanism för mänskliga rättigheter.³⁵ Detta är ett viktigt steg för att ytterligare främja demokrati och mänskliga rättigheter i Sydostasien. Utvärderingar och resultatbedömningar tyder på att målen för de olika programmen har uppfyllts. Under de senaste åren har ansträngningar gjorts för att fokusera insatsportföljen genom att prioritera organisationsstöd till välmeriterade civilsamhällsorganisationer med tydlig regional ansats. Därigenom har bl.a. insatserna inom kulturområdet successivt fasats ut då de trots tillfredställande resultat inte bedömts ha haft tillräckligt stort strategiskt och regionalt mervärde.

3.6.4 Resultat inom samarbetsområdet hiv/aids

Målet för samarbetsområdet hiv/aids är:

- *Att bidra till att spridningen av hiv/aids i Sydostasien minskar samt till att mildra konsekvenserna av epidemin*

Samarbetet har framför allt inriktats mot prevention, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt att motverka diskriminering av de mest utsatta grupperna så som droganvändare. Stöd har givits till ett begränsat antal strategiska men volymmässigt betydande projekt. Insatserna har genomförts av multilaterala organisationer, internationella civilsamhällsorganisationer samt regionala nätverk inom det civila samhället. Vidare har stöd givits till integreringen av hiv och aids i ADB:s infrastrukturprojekt. Angreppssättet har förskjutits från att beakta hiv och aids som en hälsofråga till att fokusera på det som en rättighetsfråga för de mest utsatta grupperna i regionen och som också är huvudbärarna av epidemin.

Samarbetsfond för arbetet mot hiv/aids i Asien och stillahavsområdet genom Asiatiska utvecklingsbanken

Syftet med insatsen är att stödja och stärka Asiatiska utvecklingsbankens (ADB) medlemsländer i att utveckla omfattande strategier för att möta hiv/aidsepidemin med fokus på befintliga samarbetsområden mellan ADB och dess medlemsländer, men även inom nya områden där samarbete med ADB kan vara av strategiskt värde.

Tabell 3.6.20 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
135 000	100 %	200501–201312	Stöd till specifikt program genom en organisation	Asiatiska utvecklingsbanken

³⁵ ASEAN:s mellanstatliga kommission för mänskliga rättigheter (AICHR) lanserades i oktober 2009. I mars 2010 följde lanseringen av ASEAN:s kommission för främjande och skydd av rättigheter för kvinnor och barn (ACWC).

Programmets mål och uppnådda resultat

Att fullt ut mäta och påvisa programmets långsiktiga resultat bedöms vara för tidigt givet att programmet pågått relativt kort period och det långsiktiga effektmålet som eftersträvas kan förväntas att nås och påvisas först på längre sikt. Sida kan inte fullt ut redogöra för vissa kort- och medellångsiktiga resultat eftersom ADB i huvudsak rapporterar på prestations- och/eller aktivitetsnivå. Sida för dialog med ADB om att förbättra resultatredovisningen.

Tabell 3.6.21 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Assistera Asiatiska utvecklingsbankens medlemsländer i deras arbete med att möta Millenniemål sex (målsättning 6A): Till år 2015 ska man stoppa spridningen av och bekämpa hiv/aids.	1. Resultat har inte redovisats i relation till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Utveckla ADB:s kunskapsbas och kapacitet, för en mer systematisk och effektiv respons till aids epidemin i sin kärnverksamhet.	1.1 Hiv/aids riskhantering som reglerar att ADB:s projekt inte gör någon skada är en integrerad del i samtliga infrastrukturprojekt. 1.1 Stärkt kunskap och förståelse för hiv/aids och infrastrukturen inom berörda enheter, bl.a. inkluderas hiv/aids förebyggande aktiviteter i alla projekt inom transportsektorn.
Prestationer	1.1.1 Utveckla utbildningsmaterial om hiv. 1.1.2 Analysera och initiera olika initiativ och lärdomar för socialt inkluderande och lokalt drivna interventioner. 1.1.3 Utveckla evidensbaserade riktlinjer och verktyg för effektivt hiv förebyggande arbete, behandling och vård. 1.1.4 Utveckla hiv/aids utbildningsprogram och moduler för ADB:s personal.	1.1.1 Databank för regionen etablerad för att kunna tillhandahålla senaste hiv statistiken samt internationellt standardiserade indikatorer för att granska hiv interventioner. 1.1.2 Socioekonomiska studier är genomförda. 1.1.3 Kostnads- och resursbehovsverktyg är utvecklade för att förebygga hiv. 1.1.4 "ADB hiv/aids Transport strategi" utvecklad. 1.1.4 ADB riktlinjer för hiv förebyggande arbete inom infrastrukturen har utvecklats.

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha tillfredställande kostnadseffektivitet medan måluppfyllelsen anges som inte tillämplig.

Tabell 3.6.22 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Inte tillämplig	Tillfredställande

Sida kan inte göra en fullständig bedömning av måluppfyllelsen eftersom kort- och medellångsiktiga effekter är knapphändigt redovisade och inte redovisade i relation till de uppsatta målen. Dock anser Sida att ADB har fullgjort det de föresatt sig att göra trots att deras rapporter inte beskriver förändring i resultatetermer.

En halvtidsutvärdering visar att ADB har genomfört de planerade aktiviteterna. Aktivitetsnivån är detaljerat beskriven och överensstämmer med originaldokumentet. Tillgängliga medel för programmet har använts i enlighet med budget.

Att intensifiera hiv förebyggande arbete bland ungdomar i Östasien och Stillahavsregionen - genom FN:s barnfond

Syftet med insatsen är att intensifiera hiv/aids resultatbaserade program genom att introducera/stärka beteende- och socialt förändringsarbete samt ökad analys av data, uppföljning och påverkansarbete för hur hiv och aids påverkar unga människor.

Tabell 3.6.23 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
30 000	100 %	200704–201012	Projektstöd	FN:s barnfond

Projektets mål och uppnådda resultat

FN:s barnfonds (UNICEF) rapporter förmedlar inte en heltäckande resultatredovisning. Sida har fört en dialog med UNICEF om en tydligare resultatrapportering och komplettering av redan levererade rapporter.

Tabell 3.6.24 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Hiv/aids programmet ska bidra till att förhindra spridningen av nya infektioner bland ungdomar och unga människor.	1. Resultat har inte redovisats i relation till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	<p>1.1 Ökad kunskap och användande av samhällstjänster relaterade till sexualitet, reproduktiv hälsa, samt förebyggande och behandling av smittsamma sjukdomar.</p> <p>1.2 Integrering av hiv förebyggande utbildning i mödravårdsvården och inom reproduktiv hälsa.</p> <p>1.3 Genom ökad kapacitet i länderna har tillgången till ungdomsvänlig rådgivning och hiv testning samt information om reproduktiv hälsa ökat.</p>	<p>1.1 Förståelsen för hiv och aids har ökat, genom påverkansarbete och inkludering av nyckelinformation i nationella strategier och planer.</p> <p>1.1 Kunskapsbasen kring hiv och aids i regionen utökad, bl.a. har en hiv databas etablerats som utgör en viktig informationskälla om hiv.</p> <p>1.2 Resultat har inte redovisats i relation till det kort- och medellångsiktiga effektmålet.</p> <p>1.3 Ungdomsmottagningar etablerade med ökad tillgång till hiv testning.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Utvecklade träningsmodeller för hiv testning och utbildningsmaterial, samt utbildning av rådgivare.</p> <p>1.2.1 Ökad information om mor till barn smitta genom att införa hiv testning på mödravårdscentraler.</p> <p>1.2.2 Genomförd utbildning av hälsopersonal om mor till barn hälsa och hiv testning.</p> <p>1.3.1 Tekniskt stöd till ungdomsmottagningar har givits.</p> <p>1.3.2 Livskunskapsutbildning har genomförts i skolor och i lokalsamhället.</p>	<p>1.1.1 En kunskaps- och erfarenhetsbas utvecklad ("Aids data hub").</p> <p>1.2.1 Resultat har inte redovisats i relation till prestationsmålet.</p> <p>1.2.2 Testningsmanualer om hiv/aids och mor till barn smitta har producerats och utbildning av hälsopersonal inom ämnet har genomförts.</p> <p>1.3.1 Resultat har inte redovisats i relation till prestationsmålet.</p> <p>1.3.2 Skolor har inkluderat livskunskapsutbildning i skolornas läroplaner och det är allt fler skolor som har inkluderat hiv/aids och andra sexuellt överförbara infektioner, reproduktiv hälsa och drogupplysning i läroplanerna.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha mindre tillfredställande måluppfyllelse och tillfredställande kostnadseffektivitet.

Tabell 3.6.25 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mindre tillfredställande	Tillfredställande

Sida kan inte göra en fullständig bedömning utav måluppfyllelsen eftersom resultatrapporteringen för projektet delvis varit bristfällig. Därav har måluppfyllelsen bedömts som mindre tillfredställande, något som kan komma att ändras i och med kompletterande rapportering. Då programmet avslutades under 2010 och har pågått en relativt kort period är det för tidigt att förvänta sig tydliga resultat på kort-, medel- och långsiktig effektnivå.

Enligt Sidas bedömningar så har prestationer trots vissa brister i resultatrapporteringen utförts enligt överenskommen plan. Den inkomna rapporteringen och årsgenomgångar visar att UNICEF använder resurserna i enlighet med beslutade planer och budget. Omallokeringar i budgeten har godkänts av Sida.

Röda korsets och Röda halvmånens regionala hiv/aids program i Södra Asien

Syftet med insatsen är att förebygga och lindra effekterna av hiv/aids i Södra Asien med särskilt riktade insatser för ökad livskvalitet för individer och familjer som lever med hiv/aids, genom stöd och omvårdnad, kamratgruppsutbildning, insatser mot diskriminering och stigmatisering, samt genom att stärka kapaciteten hos de medverkande organisationerna i nationell implementering och regionalt samarbete mot hiv/aids.

Tabell 3.6.26 Övergripande statistik för insatsen

Insatsens totala kostnad (tkr)	Sidas andel av kostnaden	Tidsperiod	Samarbetsform	Samarbetspartner
40 000	100 %	200501–201003	Projektstöd	Svenska Röda Korset

Projektets mål och uppnådda resultat

De metoder och system som använts av Svenska Röda Korset för kontinuerlig uppföljning, dokumentation och analys av resultat har varit bristfälliga. Röda Korsrörelsen har under tidigare år inte applicerat ett resultatfokuserat arbetssätt. Denna praxis är dock under förändring och Svenska Röda Korset arbetar aktivt med att stärka sin egen organisations och Röda Korsrörelsens kapacitet för resultatfokuserad insatshantering efter förda dialoger med Sida.

Tabell 3.6.27 Redovisning av mål och uppnådda resultat

Mål/Resultatnivå	Mål	Uppnådda resultat
Långsiktiga effekter	1. Lindra effekterna av hiv/aids i Södra Asien genom stärkt lokal kapacitet, förebyggande samhällsbaserade åtgärder, vård och anti stigmatiseringsaktiviteter genomförda av Röda korset och Röda halvmånen, med andra samarbetspartners i Södra Asien.	1. Resultat har inte redovisats i relation till det långsiktiga effektmålet.
Kort- och medellångsiktiga effekter	1.1 Genom kamratgruppsutbildning och livskunskapsutveckling bidra till en minskning i spridningen av hiv/aids bland ungdomar. 1.2 Genom omvårdnad och stöd samt aktiviteter som verkar mot stigmatisering och diskriminering bidra till en ökning av levnadskvaliteten för personer som lever med hiv/aids och deras familjer. 1.3 Bidra till minskad spridning av hiv genom	1.1 och 1.2 Ökning av ungdomars kunskap om sexuellt beteende och hiv samt ökad självrespekt och respekt för andra människor. Beteende och attitydförändring hos målgruppen, i t.ex. Nepal finns en större efterfrågan på kondomer (bl.a. hos unga kvinnor), unga kvinnliga studenter diskuterar frågor rörande sex och samlevnad och makor till migrant och tearbetare hävdar sin rätt till att använda skydd. 1.2 Förmodad ökning av kunskapen om hiv och

	<p>blodtransfusion genom ökat antal frivilliga donationer.³⁶</p> <p>1.4 Stärkt kapacitet hos nationella Röda kors och Röda halvmånen föreningarna att genomföra hiv interventioner.</p> <p>1.5 Stärkt regionalt samarbete avseende åtgärder mot hiv/aids.</p>	<p>därmed en minskning av stigmatiseringen.</p> <p>1.3 Indikerad ökning av frivilliga och oavlönade bloddonationer, vilket indirekt minskat risken för att bli smittad i samband med blodtransfusion.</p> <p>1.4 Erkännandet, medvetenheten och erfarenheten av att arbeta med hiv frågor har ökat. Ökad institutionell kapacitet för förebyggande arbete och stigmatisering, till exempel har föreningarnas planerings- och rapporteringssystem förbättrats.</p> <p>1.5 Resultat har inte redovisats i relation till detta kort- och medellångsiktiga effektmål.</p>
Prestationer	<p>1.1.1 Ungdomar har fått nödvändiga kunskaper om förebyggande åtgärder för att skydda sig mot hiv.</p> <p>1.2.1 Personer som lever med hiv/aids i områden med hög prevalens är prioriterade, adresserade och stöttade.</p> <p>1.2.2 Stigmatisering och diskriminering av personer som lever med hiv/aids har minskat.</p> <p>1.2.3 Nätverk och personer som lever med hiv/aids är stärkta och stöttade.</p> <p>1.3.1 Frivillig och oavlönad blodgivning har ökat.</p> <p>1.4.1 Nationella föreningarnas roll som en stark civilsamhällsaktör med ett betydande bidrag i kampen mot hiv/aids är stärkt.</p> <p>1.4.2 Hiv programmen i de nationella föreningarna är väl koordinerade med nationella och andra nyckelaktörers program.</p> <p>1.5.2 Det regionala samarbetet med nätverk, kunskapsutbyte och ömsesidigt stöd i utvecklandet av åtgärder mot hiv är stärkt.</p>	<p>1.1.1 Kamratutbildningen är accepterad och genomförd i skolor i Afghanistan, Indien och Pakistan. Skolorna har anammat utbildningen och ser vikten av att fortsätta utföra den.</p> <p>1.2.1 Resultat har inte redovisats i relation till detta prestationsmål.</p> <p>1.2.2 Resultat har inte redovisats i relation till detta prestationsmål.</p> <p>1.2.3 Personer som lever med hiv/aids och deras nätverk har varit med och utformat samt tagit en aktiv del i aktiviteterna inom programmet i Indien, Nepal och Sri Lanka.</p> <p>1.3.1 Indikerad ökning av frivillig och oavlönad blodgivning.</p> <p>1.4.1 Nationella föreningarnas kapacitet i att arbeta mot hiv/aids har ökat. En större acceptans hos seniora ledare att arbeta med hiv/aids frågor. Nya initiativ i Sri Lanka för att arbeta med hiv smittade grupper och riskgrupper för hiv.</p> <p>1.4.2 Samtliga länders nationella föreningar är delaktiga i det nationella arbetet mot hiv/aids. Alla nationella föreningar förutom de i Bangladesh och Afghanistan har utarbetat strategiska hiv/aids planer.</p> <p>1.5.2 Resultat har inte redovisats i relation till detta prestationsmål.</p>

Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Av tabellen nedan framgår att insatsen bedömts ha mindre tillfredställande måluppfyllelse och kostnadseffektivitet.

Tabell 3.6.28 Bedömning av resultat avseende måluppfyllelse och kostnadseffektivitet

Måluppfyllelse	Kostnadseffektivitet
Mindre tillfredställande	Mindre tillfredställande

Genomförandet blev fördröjt i alla sex länder, dels på grund av de regionala organisationernas hierarkiska system som försenat godkännandet av processerna och rekryteringen av personal, dels på grund av de naturkatastrofer som har ägt rum (Sri Lanka och Indien drabbades t.ex. av en tsunami 2004) vilket medförde att personalresurser blev omfördelade. Resultatrapporteringen för programmet är bristfällig, men har efter en översynsrapport 2008 blivit bättre. Den saknar dock

³⁶ Frivilliga blodgivare anses medföra en mindre risk att sprida infektioner genom blodburna sjukdomar i samband med blodtransfusion eftersom det har visat sig att de har en lägre prevalens än andra grupper av blodgivare.

fortfarande indikatorer för att mäta kort-, medel- och långsiktiga effekter, vilket medför betydande svårigheter att utvärdera programmets måluppfyllelse. En översynsrapport konstaterar att långsiktiga effekter kan urskiljas, men att det inte går att utifrån dem bedöma måluppfyllelsen. Svenska Röda Korset är medveten om denna brist och arbetar aktivt med att förbättra sin rapportering.

Det är tydligt att det regionala programmet har uppnått lovvärda resultat gällande prestationer i ett flertal av de involverade länderna. Dock finns inte förutsättningar för Sida att genomgående bedöma huruvida uppnådda resultat överensstämmer med målen. Enligt avtal har Svenska Röda Korset stämt av eventuell omallokering av medel kvartalsvis med Sida. Sida har därmed haft möjlighet att följa och godkänna eventuella förändringar i budgeten under hela insatsperioden.

Analys och bedömning av resultaten i relation till målet för samarbetsområdet

Trots bitvis bristfällig resultatredovisning från samarbetsorganisationerna är Sidas bedömning från den dialog som förts med samarbetsorganisationerna att insatsernas samlade resultat har bidragit till regionstrategins mål för hiv/aids "att bidra till att spridningen av hiv/aids minskar samt till att mildra konsekvenserna av epidemin". Sida anser att ADB-insatsen bidragit till att ändra ADB:s arbetssätt gällande att integrera ett förebyggande hiv-arbetssätt inte minst inom infrastrukturprogrammen där risken för hiv spridning är stor. Det finns indikationer på att insatserna har bidragit till att både minska antalet nysmittade av hiv och stigmatiseringen av personer som lever med hiv/aids, men det saknas rapportering som visar på omfattningen och att detta gjorts på systematiskt sätt. Delvis kan detta bero på att det ännu är för tidigt att se de medellångsiktiga och framför allt långsiktiga resultaten av stöden. Sida gör den övergripande bedömningen att de aktiviteter som genomförts har varit av god kvalitet och torde bidra till att uppfylla målet för samarbetsområdet även om resultatrapporteringen inte till fullo redogör för effekterna av dessa aktiviteter. På övergripande nivå har framstegen varit stora inom sektorn: spridningen av hiv och aids har kraftigt avtagit i de flesta länder och fler åtgärder för att lindra konsekvenserna finns nu tillgängliga i Sydostasien. Angreppssättet har därför under strategiperioden förskjutits från att beakta hiv och aids som en hälsofråga till att fokusera på det som en rättighetsfråga för de mest utsatta grupperna i regionen och som också är huvudbärarna av epidemin.

3.6.5 Sammanfattande bedömning

Det regionala samarbetet ska i enlighet med strategin initieras eller vara del av initiativ som drivs av länderna i regionen, regionala organisationer eller givare med syfte att öka regional integration och samverkan. I huvudsak har detta varit fallet men samtidigt har vissa insatser snarare bedömts ha karaktären av "multi-country"³⁷ insatser med en relativt svagt utvecklad regional ansats. Detta har dock förbättrats under strategiperioden och det regionala samarbetet har alltmer inriktats på att adressera regionala och gränsöverskridande frågor inom de prioriterade områdena. En extern utvärdering konstaterar att samarbetet haft ett tydligt mervärde för svenskt utvecklingssamarbete i regionen under strategiperioden och att Sverige haft kapacitet och möjlighet att stödja regionalt samarbete kring transnationella problem och bidragit till att mobilisera stöd för de mest sårbara grupperna i samhället.

Strategin öppnar upp för många vitt definierade prioriterade samarbetsområden vilket har resulterat i en delvis fragmenterad insatsportfölj även om det på senare tid har åstadkommits en betydande fokusering. Insatsernas omedelbara resultat på prestationsnivå och i vissa fall kortsiktig effektnivå har i flertalet fall varit goda och har i de flesta fall bedömts bidra till uppfyllande av de mål som

³⁷ Insatserna omfattar flera länder som har liknande behov, men inkluderar i huvudsak åtgärder och resultat på nationell nivå i respektive land.

satts upp för respektive samarbetsområde. Den övergripande mål- och resultatstyrningen har dock ibland varit svag. Det kan förklaras av att det inom respektive samarbetsområde i strategin anges mål och delmål som är mycket breda och därmed svåra att följa upp. Dessutom är systemen för resultatuppföljning ännu relativt svaga hos många samarbetspartners.

En genomgång av insatsportföljen visar att jämställdhet mellan könen i begränsad utsträckning har genomsyrat samarbetet men att utrymme och möjligheter finns för en ökad tillämpning. Försök har gjorts att systematiskt tillämpa rättighetsperspektivet och de fattigas perspektiv i insatsförberedelserna. Principerna om icke-diskriminering, öppenhet, ansvar och delaktighet har använts vid bedömningar av insatser i alla sektorer. Denna strategi har varit framgångsrik och många samarbetspartners har visat intresse för att analysera sin verksamhet från ett fattigdoms- och rättighetsperspektiv.

Svenska komparativa fördelar i form av utnyttjande av den svenska resursbasen³⁸ och engagemang inom svenska profilfrågor har varit betydande och har tillvaratagits i det nuvarande samarbetet. Inte minst har SENSEA³⁹ främjat regionalt miljösamarbete mellan svenska och regionala aktörer. Den svenska resursbasen har aktivt involverats i olika samarbeten och dialogtillfällen, vilket har bidragit till att göra Sverige till en erkänd aktör i regionen. Liknande erfarenheter finns sedan tidigare inom området demokrati och mänskliga rättigheter och möjligheterna att utveckla detta ytterligare bedöms som goda. Sveriges långvariga och långsiktiga utvecklingssamarbete med flertalet länder i Sydostasien har gynnat det regionala samarbetet. Svenskt engagemang har genererat värdefulla kontakter och goda kunskaper om utvecklingsproblematiken i regionen.

Givarsamordning är av naturliga skäl svårare att åstadkomma på övergripande regional nivå. Dock finns det ett fungerande givarsamarbete kring många av programmen som stöds, vilket Sverige har varit instrumentella i att etablera och upprätthålla. Sveriges roll som främjare av givarkoordinering och samordning kan dock stärkas ytterligare. I majoriteten av stöden har biståndsformen organisationsstöd tillsammans med en programbaserad ansats använts, vilket fungerat bra och denna samarbetsform bedöms kunna utökas ytterligare. Sverige har konsekvent försökt anpassa stöden till samlingsparternas prioriteringar, planer samt administrativa och finansiella system. Sverige har dessutom varit pådrivande att förmå andra givare att göra detsamma. Därtill är Sverige en av få givare att förmedla organisationsstöd inom området demokrati och mänskliga rättigheter, vilket har varit av särskild strategisk betydelse och bedöms av partner ha varit avgörande för organisationernas oberoende verksamhet.

En ny strategi är vägledande för regionalt samarbete från september 2010 till 2015.⁴⁰ Följande slutsatser som återspeglas i den nya strategin har identifierats som relevanta för att förbättra resultaten:

- Att fortsätta dialogen och inleda samarbete med ASEAN:s sekretariat och/eller ASEAN-anknutna institutioner inom områdena klimat och miljö, samhällsbyggnad och mänskliga rättigheter.
- Att stärka kopplingen mellan regional och bilateral dialog i Mekongregionen i ljuset av de strategiska beslut länderna står inför i avvägningar mellan allmän ekonomisk utveckling, fattigdomsbekämpning, klimatarbete och strategiska miljöfrågor.
- Att öka kunskapen om och dialogen med ADB, som en viktig regional partner.

³⁸ Såsom Raoul Wallenberginstitutet, RFSU, Swedish Environment Institute, Fiskeriverket, Kemikalieinspektionen, Naturskyddsföreningen, Naturvårdsverket m.fl.

³⁹ Swedish Environment Secretariat for Asia (SENSEA) arbetar från Bangkok med att främja regionalt miljösamarbete mellan svenska och regionala aktörer.

⁴⁰ Samarbetsstrategi för det regionala utvecklingssamarbetet med Asien med fokus på Sydostasien 2010-2015, Utrikesdepartementet 2010-09-09.

- Att fortsätta stärka samarbetspartners arbete med resultatstyrning.
- Fortsatt förskjutning av fokus inom hiv/aids från ett hälso- till ett rättighetsperspektiv, till följd av den dämpade spridningen av epidemin i regionen.
- Att verka för bättre samordning mellan givarna - traditionella och nya givare - både på insatsnivå och på regional nivå, samt att öka antalet insatser med organisations- och programstödsansats som samarbetsform.
- Att utveckla arbetet med kritisk riskidentifiering och riskhantering för att minimera risken för korruption.
- Att fokusera insatsportföljen ytterligare.
- Att öka Sidas fältnärvaro i regionen.

3.7 Slutsatser av utvecklingssamarbetet med fyra länder och två regioner

Regeringen har gett Sida i uppdrag att redovisa resultat från de länder och regioner som avslutade en samarbetsstrategiperiod under 2010, dvs. Etiopien, Kambodja, Bosnien-Hercegovina, Moldavien, Mellanöstern och Nordafrika samt Sydostasien. Dessa länder och regioner är mycket skilda till sin kontext och förutsättningarna för utvecklingssamarbetet har således skiljt sig åt. Det återspeglar sig bland annat i inriktningen, omfattningen, samarbetsformerna och möjligheter till givarharmonisering i utvecklingssamarbetet med dessa länder och regioner.

Sida har i de redovisade länderna och regionerna genomfört en planerad fokusering av antalet sektorer och insatser i enlighet med respektive strategi. I samtliga fall har samarbetsstrategierna innehållit krav på sektorfokusering och resultaten i detta hänseende bedöms som goda. Biståndseffektiviteten har generellt ökat liksom möjligheterna till en mer effektiv dialog med samarbetspartners och andra givare. Sida bör fortsatt arbeta för en ökad biståndseffektivitet, bland annat genom att öka avtalsvolymerna och avtalsperioderna. Sida måste samtidigt vara riskbenäget samt vara redo att snabbt stödja mindre strategiska insatser som bedöms kunna påverka långsamma processer i en positiv riktning.

Positiva långsiktiga effekter kan i många fall noteras även om dessa inte alltid på ett tydligt sätt kan tillskrivas till de projekt eller program som redovisas ovan. Vidare är det ofta också svårt att göra en bedömning av måluppfyllelse i relation till de långsiktiga effektmålen eftersom resultaten i relation till dessa mål ofta uppstår först efter att projektet eller programmet har avslutats. Av det totala urvalet av 49 insatser bedöms 67,3 procent ha tillfredsställande måluppfyllelse och 77,6 procent tillfredsställande kostnadseffektivitet. 14,3 procent av insatserna bedöms vara mycket tillfredsställande avseende måluppfyllelse och 12,2 procent avseende kostnadseffektivitet. 10,2 procent av insatserna har bedömts vara mindre tillfredsställande avseende måluppfyllelse respektive kostnadseffektivitet. För 8,2 procent av de redovisade insatserna har det inte varit möjligt att göra en bedömning av måluppfyllelse. Den kraftiga övervikten mot omdömet tillfredsställande avseende kostnadseffektivitet är att vänta då tillfredsställande i detta hänseende fastslår att utbetalade medel använts i enhetlighet med budget och att de planerade prestationerna har levererats i enlighet med plan. Att bedömningen av måluppfyllelse har en påtaglig övervikt mot tillfredsställande är positivt och den sammanfattande bedömningen är att det snarare funnits en tendens till undervärdering av måluppfyllelse än det omvända. Sida bör således överväga att precisera bedömningsskalan avseende måluppfyllelse.

God måluppfyllelse nås bäst när det finns ett starkt mandat och ägandeskap hos samarbetsparten. Orsaken till att vissa insatser bedömts ha mindre tillfredsställande eller otillfredsställande måluppfyllelse beror ofta på just bristande mandat eller ägarskap hos samarbetsparten, men också

på externa förutsättningar såsom t.ex. bristande reformvilja och nya politiska förutsättningar. Genomförande av en grundlig riskanalys är således av stor vikt i beredningen av nya insatser för att i slutändan uppnå en tillfredställande måluppfyllelse. Samtidigt ger detta att Sverige i framtida av nya strategier och i insatshanteringen i högre grad bör skapa utrymme för att anpassa insatser efter rådande situation.

I de fall där insatserna bedömts ha otillfredsställande måluppfyllelse är detta ofta en effekt av bristande målformuleringar i de projekt eller program som erhållit stöd från Sida och/eller att rapporteringen från samarbetspartners avseende uppnådda resultat inte är tydligt kopplad till de uppställda målen för projektet eller programmet. Vidare är det viktigt att poängtera att det är samarbetsparten som formulerar målen för de projekt eller program som erhåller stöd från Sida. Som en ansedd och pådrivande dialogpartner, bland annat avseende användande av samarbetspartners egna system, bör Sida ytterligare stärka dialogen och satsningarna i att stödja samarbetsländernas och partners egna mål- och resultatstyrningssystem. En väl strukturerad dialog blir i allt högre grad ett viktigt instrument när andelen programstöd ökar i utvecklingssamarbetet, i enlighet med Parisdeklarationen om biståndseffektivitet och Handlingsplanen från Accra.

Erfarenheterna från länderna och regionerna visar därutöver att en bättre integrering av fattig människors perspektiv på utveckling och rättighetsperspektivet i samtliga insatser är ytterligare en bra metod för att uppnå bättre resultat. Sida bör i utvecklingen av ett nytt insatshanteringssystem tydligare införliva de två perspektiven i insatshanteringen.

Den sammantagna bedömningen av utvecklingssamarbetet med de fyra länder och två regioner som redovisas i denna bilaga är att det har genomförts i enlighet med de av regeringen beslutade samarbetsstrategierna och att många goda resultat har uppnåtts. Implementeringen av Sidas nya insatshanteringssystem är emellertid av allra största vikt för att Sida på ett än mer tillfredställande sätt ska kunna redovisa och bedöma resultaten av den verksamhet som Sida stödjer i syfte att bidra till det övergripande målet för svenskt utvecklingssamarbete, att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor, och det övergripande målet för reformsamarbete med Europa, att bidra till stärkt demokrati, rättvis och hållbar utveckling samt närmande till EU och dess värdegrunder, och därigenom bidra till målet för Sveriges politik för global utveckling (PGU), bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

Bilaga 1: Förkortningar

AAU	Addis Abeba universitetet
ADB	Asiatiska utvecklingsbanken
AHRI	Armauer Hansen Research Institute
APWLD	Asia Pacific Forum on Women, Law and Development
ASEAN	Sydostasiatiska nationers förbund
AWID	Association for Women's Rights in Development
AU	Afrikanska Unionen
BNP	Bruttonationalprodukt
CATIE	Tropical Agricultural Research and Higher Education Center
CDRI	Cambodia Development Research Institute
CEDAW	FN:s kvinnokonvention (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women)
CRDA	Christian Relief and Development Association
CREDO	Competitive Regional Economic Development
CSW	FN:s kvinnokommission (United Nations Commission on the Status of Women)
DC-CAM	Documentation Centre of Cambodia
DFID	United Kingdom Department for International Development
DIP	Democratic Institutions Program
EBRD	Europeiska utvecklingsbanken (European Bank for Reconstruction and Development)
ECCC	Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
ESTA	Etiopiska forsknings- och teknikverket
FEMINA HIP	Femina Health Information Project
FEMNET	African Women's Development and Communication Network
GAP	Governance Accountability Project
GII	Gender Inequality Index
HU	Haramaya universitetet
ICM	Internationella barnmorskeförbundet (International Confederation of Midwives)
ICT/CMS	Information and Communication Technology/Case Management System
IDA	Internationella utvecklingsfonden (International Development Association)
ILO	Internationella arbetsorganisationen (International Labour Organisation)
ITC	International Trade Centre
KWDI	Korean Women's Development Institute
MTP	Medical Termination of Pregnancy
NALEP	National Agriculture and Livestock Extension Programme
NIS	National Institute of Statistics
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (Organisation for Economic Cooperation and Development)
OHCHR	Kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights)
PAHO	Pan American Health Organisation
PARCO	Public Administration Reform Coordinator's Office
PBR	Business Process Engineering

SADC	Södra Afrikas utvecklingsgemenskap (Southern African Development Community)
SARDP	Sida Amhara Rural Development Program
SCB	Statistiska Centralbyrån
SIGI	Social Institution and Gender Index
SRHR	Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter
UNCTAD	FN:s konferens om handel och utveckling (United Nations Conference on Trade and Development)
UNDP	FN:s utvecklingsprogram (United Nations Development Programme)
UNFPA	FN:s befolkningsfond (United Nations Population Fund)
UNGEI	FN:s initiativ för flickors utbildning (United Nations Girls Education Initiative)
UN-Habitat	FN:s boende- och bebyggelsecenter
UNICEF	FN:s barnfond (United Nations Children's Fund)
UNIFEM	FN:s utvecklingsfond för kvinnor (United Nations Development Fund for Women)
WHO	FN:s världshälsoorganisation (World Health Organisation)
WTO	Världshandelsorganisationen (World Trade Organisation)

Bilaga 2: Förklaringar till förekommande begrepp

Bilateralt utvecklingssamarbete – Samarbete mellan ett givarland och ett mottagarland (samarbetsland). Hit räknas också bistånd genom enskilda organisationer, enligt OECD/DAC godkända kostnader förknippade med biståndshantering samt insatser som kanaliseras via en multilateral organisation men där insatsen är öronmärkt för ett specifikt ändamål eller land (s.k. multibistånd).

Genomförande kanal - Den typ av organisation som bistår Sidas samarbetspart i det praktiska genomförandet av utvecklingssamarbetet. Sida klassificerar kanalerna i följande fem kategorier:

- i. *Multilaterala organisationer* – Bl.a. FN-organ, Världsbanken, IMF och regionala utvecklingsbanker.
- ii. *Internationella organisationer* – T.ex. Internationella rödakorskommittén
- i. *Svenska organisationer* – Genomförare i Sverige, bl.a. myndigheter, företag, enskilda organisationer samt universitet/högskolor och skolor.
- ii. *Samarbetslandets organisationer* – Genomförare i samarbetslandet, bl.a. myndigheter, företag, enskilda organisationer samt universitet/högskolor och skolor.
- iii. *Övriga länders organisationer* – Genomförare från andra länder, bl.a. myndigheter, företag, enskilda organisationer samt universitet/högskolor och skolor.

Insats - Det finansiella stöd som Sida ger till t.ex. ett projekt, program, organisation eller stat.

Landkategori – Indelningen i landkategorier gjordes i samband med att antalet samarbetsländer minskades efter ett beslut av regeringen 2007. De sex landkategorierna är:

- i. *Långsiktigt utvecklingssamarbete* – Länder med vilka Sverige ska bedriva långsiktigt utvecklingssamarbetet.
- ii. *Konflikt- och postkonflikt samarbete* – Länder/områden i konflikt- och postkonfliktsituation med vilka Sverige ska bedriva utvecklingssamarbetet.
- iii. *Reformsamarbete i Europa* – Länder i Europa med vilka Sverige ska bedriva reformsamarbete.
- iv. *Demokrati och mänskliga rättigheter i alternativa former* – Länder där Sverige ska förstärka arbetet för demokrati och mänskliga rättigheter, men där utvecklingssamarbetet bedrivs under andra former än regelrätt stat-till-stat-samarbete. Här är enskilda organisationer och demokratiska krafter i det civila samhället viktiga mottagare av vårt stöd.
- v. *Selektivt utvecklingssamarbete* – Utfasningsländer där Sverige ska bedriva selektivt samarbete.
- vi. *Utfasningsländer* – Utfasningsländer där relationerna främjas på annat sätt än via det bilaterala utvecklingssamarbetet.

I tabeller och diagram per landkategori har även följande tre kategorier lagts till för att ge en heltäckande bild av Sidas verksamhet: i.) regionalt; ii.) globalt; och iii.) övriga länder.

Millenni målen – Åtta mål om globala utvecklingsfrågor som antagits av FN:s generalförsamling och som ska uppnås senast 2015.

Parisdclarationen om biståndseffektivitet – Gemensamt åtagande från 2005 för bilaterala och multilaterala givare och samarbetsländer om att effektivisera det internationella biståndet.

Policymarkör - Anger i vilken grad en insats syftar till att främja respektive policymål. Klassificera med 2 (Huvudsyfte) om insatsen inte skulle ha blivit genomförd utan aktuellt policymål. Klassificera med 1 (Hänsyn har tagits) om policymålet var ett av målen, men inte huvudmålet med insatsen. Klassificera med 0 (Inte relevant) om insatsen inte alls har policymålet med i målbeskrivningen.

Samarbetsform – Under 2009 införde Sida en ny klassificering av insatser på samarbetsform (tidigare kallad biståndsform). Jämförelser kan därför endast göras ett år tillbaka i tiden. Begreppet samarbetsform beskriver fokus för och utformning av samarbetet mellan Sida och dess samarbetspart. Samarbetsformen inbegriper graden av styrning av samarbetet liksom graden av användning av samarbetspartens system och strukturer. Flera samarbetsformer kan passa in på en insats. De tio samarbetsformerna består av tre huvudgrupper och är följande:

- i. *Program* – Generellt budgetstöd för fattigdomsbekämpning, Organisationsstöd, Sektorbudgetstöd, Sektorprogramstöd med poolfinansiering och Stöd till specifikt program genom en organisation.
- ii. *Projekt* – Projektstöd
- iii. *Experter* – Personalbistånd, Utbildningsprogram i Sverige, Utbildningsprogram i samarbetsländerna och Resursutveckling.

Samarbetsland - Samarbetsland (partner country) är det land eller den region som insatsen riktar sig till, ofta där insatsen genomförs. En insats kan rikta sig till flera länder/regioner.

Samarbetsstrategi – Strategi (beslutad av regeringen) som styr det svenska biståndet till ett enskilt samarbetsland eller en region.

Sektor - Sektor är det område/sektor i samhället som insatsen riktar sig till, det vill säga syftet med insatsen. Sidas verksamhet är indelad i följande 12 sektorer:

- Hälsa
- Utbildning
- Forskning
- Demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet
- Konflikt, fred och säkerhet
- Humanitärt bistånd
- Hållbar samhällsbyggnad
- Marknadsutveckling
- Miljö
- Jord- och skogsbruk
- Budgetstöd för fattigdomsbekämpning
- Övrigt

Strategi för fattigdomsbekämpning – Samarbetslandets nationella strategi för att minska fattigdomen och uppnå millenniemålen.

Sida arbetar på uppdrag av Sveriges riksdag och regering för att minska fattigdomen i världen. Det kräver samarbete och uthållighet. Genom utvecklingssamarbete stödjer Sverige länder i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Varje land ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

Adress: 105 25 Stockholm
Besök: Valhallavägen 199
Telefon: 08-698 50 00. Fax: 08-20 88 64.
E-post: sida@sida.se www.sida.se

